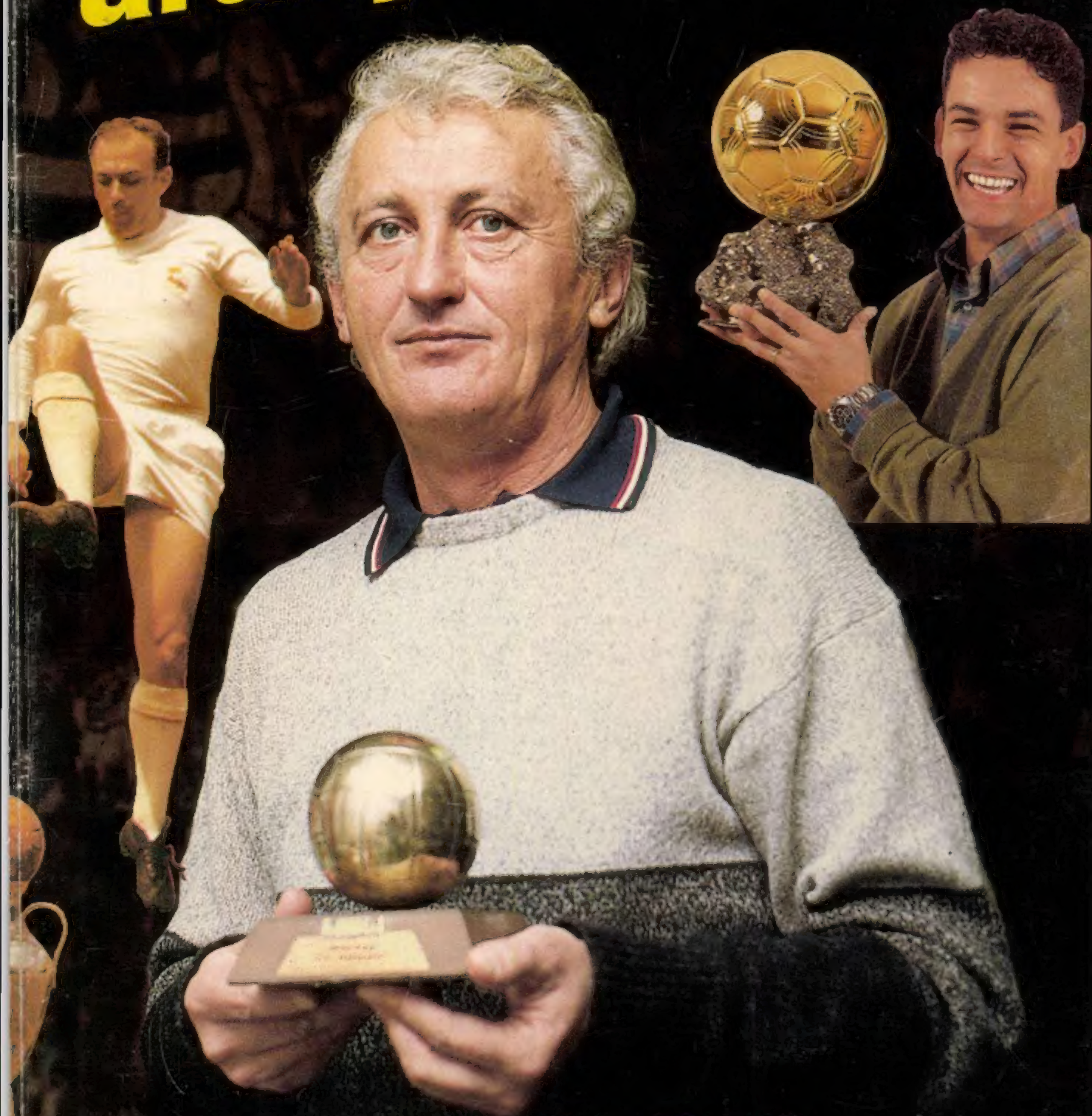

Dénes Tamás
Imre Mátyás

Európai
aranylabdások

Nemzeti Sport Kft.
Könyvszerkesztősége

új

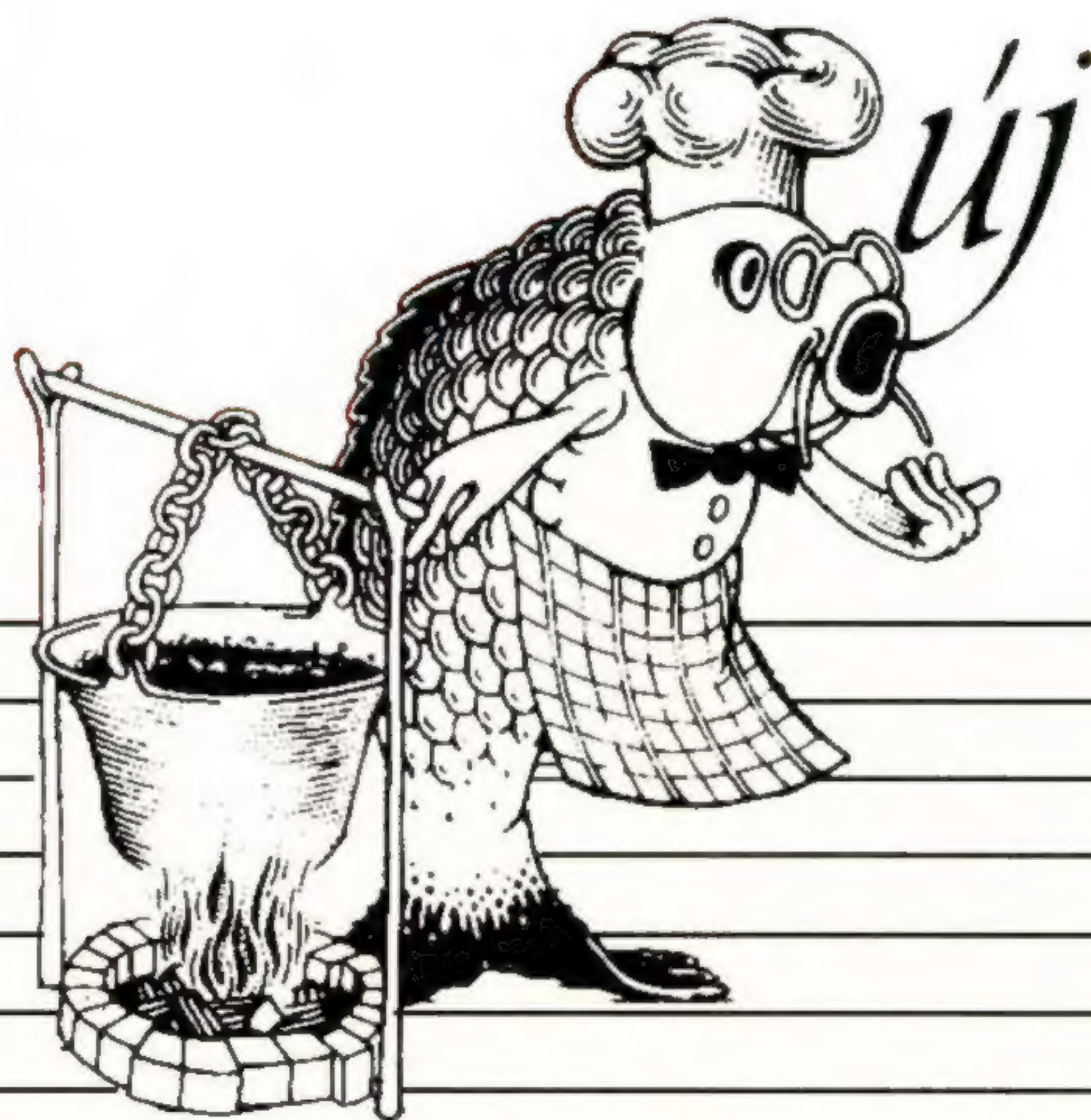
SIPPOS

halászkert

*1033 Budapest, Fő tér 6.
Telefon: 183-8745*

HIVATALOS TÁMOGATÓJA

Európai aranylabdások

第 一 卷

新 華 書 局

**Dénes Tamás
Imre Mátyás**

Európai aranylabdások

**Közel négy évtized legjobb európai labdarúgóinak pályarajza,
a France Football szavazatai és statisztikái alapján (1956-1993)**

**Nemzeti Sport Kft.
Könyvszerkesztősége
1994**

Az európai aranylabdások története, részletes statisztikákkal, 1956–1993

Címlapterv és tipográfia: Thaly Zoltán

Fotók: Farkas József felvételei és a szerzők archívumából

Szaklektor: Rochy Zoltán

© Dénes Tamás, Imre Mátyás, 1994

ISBN 963 8109 01 7

Kiadja a Nemzeti Sport Kft. Könyvszerkesztősége, 1133 Bp., Visegrádi u. 113–115.

Felelős kiadó: Borbély Pál igazgató-főszerkesztő

Szerkesztő: Thaly Zoltán

Szedés: Nemzeti Sport Kft.

Nyomás: Szikra Lapnyomda Rt., Budapest (94-7232)

Felelős vezető: dr. Csöndes Zoltán elnök-vezérigazgató

Elektronikus képfeldolgozás: Laukó László, Szilágyi István

Szövegszerkesztés: Cservenka Lajos, Droba Miklós, Pernyész Attila

Adott egyszer az „arany” előtag, amely a sportban mindig a legjobbnak jár, a győztest, a bajnokot jelöli. S adott a labda „utótag”, amely a futball alapvető eszközét nevezi meg.

Aranylabda. Ha a két tagot összekapcsoljuk, az európai labdarúgás legfontosabb egyéni trófeájának nevéhez jutunk. Világos: csak a legjobbaknak, a legnagyobb sztároknak „dukáló” relikvia. Kitüntetettje egy esztendőn keresztül a kontinens legjobb labdarúgójának vallhatja magát.

A párizsi France Football szerkesztőségének munkatársai 1956-ban ítélték oda először az aranylabdát. Azóta több lap is szervezett szavazásokat, tekintélyük, elismertségük azonban nem vetekedhet az eredetivel.

Az aranylabda-szavazás igazi eseménnyé lett. Hajdanán Franz Beckenbauer sürgető telefonokkal igyekezett megtudakolni, hogyan végzett a versenyben. Johan Cruyff köszönőlevelekkel rótta le háláját a rá voksolóknak. Michel Platini hosszú hónapokra megorrolt honfitársaira, mert miattuk „bukta el”, hogy már 1977-ben aranylabdás legyen.

Hriszto Sztoicskov – talán az idei győztes?... – 1992 nyarán szinte minden létező európai futballmagazin hasábjain elmondta fájdalmát: az ítések elvették tőle a megérdemelt aranylabdát, hogy Van Bastent harmadszor királlyá koronázhassák.

A bolgár példája egyedi, hiszen az európai labdarúgás krémje legalább egyszer szerepelt a kitüntetettek között. A győztesek listáját böngészve talán csak egyetlen név hiányzik nagyon: az 1960-ban második Puskás Ferencé.

E könyv – a szerzők reményei szerint – valamennyi korosztályhoz szól. Átfogja az elmúlt száz negyven év legjobb futballistáit, mindenki megtalálhatja a maga kedvencét Di Stéfánótól Besten, Cruyffon, Beckenbaueren, Platinin, Keeganen át Gullitig, Van Bastenig.

TARTALOMJEGYZÉK

Stanley Matthews (1956, A Matuzsálem).....	9
Alfredo Di Stéfano (1957, 1959, A Szőke Nyíl)	17
Raymond Kopa (1958, A futball Napóleonja).....	29
Luis Suárez (1960, A fordított példa)	35
Omar Sivori (1961, A legjobb oriundo).....	43
Josef Masopust (1962, A csehek Bozsikja)	49
Lev Jasin (1963, A Fekete Pók).....	55
Denis Law (1964, A vicces manchesteri)	63
Eusébio (1965, Életében szobrot kapott)	73
Bobby Charlton (1966, Sir Robert of Manchester).....	79
Albert Flórián (1967, Az utolsó magyar császár)	91
George Best (1968, A legjobb rosszéletű)	99
Gianni Rivera (1969, Az aranyifjú képviselő).....	109
Gerd Müller (1970, A nemzet bombázója)	115
Johan Cruyff (1971, 1973, 1974, Egy abszolutista uralkodó)	125
Franz Beckenbauer (1972, 1976, A Császár).....	139
Oleg Blohin (1975, A Bolha nagy ugrása)	153
Allan Simonsen (1977, Az első dán dinamit)	163
Kevin Keegan (1978, 1979, A Hatalmas Egér)	171
Karl-Heinz Rummenigge (1980, 1981, Túl későn született)	185
Paolo Rossi (1982, A kölcsöngyerek).....	195
Michel Platini (1983, 1984, 1985, A Becsületrend lovagja).....	203
Igor Belanov (1986, A legparányibb aranylabdás).....	215
Ruud Gullit (1987, A fekete tulipán)	225
Marco van Basten (1988, 1989, 1992, A gépember)	235
Lothar Matthäus (1990, A Terminátor).....	247
Jean-Pierre Papin (1991, A nemzet JPP-je)	257
Roberto Baggio (1993, Buddha gyermeke)	267
Az Aranylabda-szavazások végeredményei	279
Az Aranylabda-szavazások örökrangsora, 1956–1993.....	299
A klubok örökrangsora	323

1956

A Matuzsálem **STANLEY MATTHEWS**

1915. február 1-jén született Henley-ben.

Pályafutásának csapatai: Stoke City (1929–1947), Blackpool FC (1947–1961), Stoke City (1961–1965).

Az angol válogatottban (1934. szeptember 29. és 1957. május 15. között) 54 mérkőzésen 11 gólt szerzett.

Sikerei: világbajnoki résztvevő (1950, 1954). FA-kupagyőztes (1953), FA-kupadöntős (1948, 1951). A France Football aranylabdása (1956).

Amikor született, még alig kezdődött el az első világháború, amikor visszavonult, már a Beatles zenéjéért őrjöngött Anglia. Amikor igazolt játékos lett, még a WM-rendszert sem ismerte a világ, amikor elnyerte az aranylabdát, az „előfutárok” már a 4-4-2-t is kipróbálták. Amikor először játszott a válogatottban, Ted Drake is bemutatkozásra várt, amikor búcsúzott, Winterbotton már Bobby Charlton meghívásán gondolkodott.

Matthews karrierje valóban egyedülálló: 1930-tól 1947-ig a Stoke Cityben, 1947-től 1961-ig a Blackpoolban, majd 1961-től 1965-ig újra a Stoke Cityben játszott. Huszonnyolc éven keresztül volt válogatott, két világbajnokságra is beneveztek. Harminchárom és harmincnyolc évesen Anglia legjobb futballistájának választották. Negyvenegy évesen ő lett a France Football első aranylabdása...

Nem kétséges, Stanley Matthews minden idők legnagyobb játékosegyéniségei közé tartozik, igazi unikum a maga nemében. Még ötvenévesen is szerepelt az angol első ligában, sőt negyvennyolc évesen a Stoke Cityt lényegében visszavezette a másodikból az első ligába.

Pályafutása korszakokat fogott át, hiszen szerepelt bajnokin a legendás Chapman-féle Arsenal ellen a harmincas években, s tusakodott a Stoke City mezében a hatvanhatos világbajnok válogatott tagjai ellen. Aligha kell ecsetelni, közben mennyit változott a futballvilág...

Csak egy volt „örök”: Stanley, a Varázsló.

1927-et írtunk... Stanley a Wellington Roadon lévő kollégium tanulóinak „tablóján”. (A középső sorban balról a negyedik)

A Wizard (Varázsló) becenévvel illetett szélső tulajdonképpen egyetlen csellel lett kora egyik legnagyobbja: bemutatott balra, aztán elindult jobbra. De ezt az egyszerűnek ható mozdulatot úgy hajtotta végre, hogy szinte nem lehetett leszerelni...

Matthews pontosan ötvenéves és öt napos volt akkor, amikor utolsó ligamérkőzését játszotta. Mindenki, aki csak látta, azt mondta: »Hová sietsz, Stan, maradhatnál még közöttünk egy kicsit...«

A futball-matuzsálem csatár volt világ életében, ám ehhez képest elég kevés gólt szerzett. Pályafutása során 886 hivatalos mérkőzés játszott, ám „mindössze” 93 gólt szerzett. Fő erejét, feladatát ugyanis nem a befejezésben, hanem az előkészítésben találta meg.

– *Nekem ugyanolyan öröm, ha Stan Mortenson lövi a gólt, mondjuk az én passzomból* – fejtegette játékfilozófiáját az ötvenes évek elején, a blackpooli korokban.

Annyira jellemző volt rá az effajta önzetlenség, hogy csapattársai még viccet is fabrikáltak róla: „*All Stan a gólvonalon, homlokára teszi a tenyere élet, s azt kutatja, kinek passzolhatna...*”

Önzetlensége azonban nem mindenkit hatott meg. Bár ötvennégy válogatottsággal tekintélyt parancsoló, ahhoz képest, hogy mindezt milyen hosszú idő alatt gyűjtötte össze – nem sok. Pechére a válogatók (1947-től több mint egy évtizeden át) inkább preferálták a sokkal gólképesebb és emberileg is könnyebben kezelhető Tom Finneyt. (Az utókor ítéletnek nem feladata az igazságosztás, ám tény: Finney legalább akkora klasszis volt, mint Matthews...)

Amikor Finney válogatott lett, Matthews túl volt már a harmincon. Már akkor öregnek titulálták...

Pedig igazán híres mérkőzései csak azután következtek!

Az élre az 1953-as angol FA-kupa döntő kívánczik, amely később Matthews döntőjeként vonult be a futballtörténelembe.

1956-ban – 41 éves volt akkor már... – a Wembleyben Billy Wrighttal a „vének tanácsát képezve” tagja volt annak az angol válogatottnak, amely 4:2-re verte a brazilokat. Az angolok tizenegye a Manchester United balsorsú ifjaira épült, többüknek akár – kora alapján – az apja is lehetett volna. Ám olyan ifjonti lendülettel kergette az örületbe a világ akkori legjobb szélsőháttvédjének tartott Djalma Santost, hogy a fair angol nézők a végén – már a nagyorrú brazilt szánták...

Stanley Matthews már akkor maga volt a biológiai csoda.

Ma meg? Hetvenkilenc évesen is még minden reggel fél hétkor kipattan az ágyból, légzőgyakorlatokkal, kisebb futóedzéssel kezdi a napot. Úgy, ahogy arra az apja, Jack vagy hetven évvel ezelőtt rászoktatta, s úgy ahogy azt tette életében immár több mint húszezer reggelen... Még nincs egy évtizede sem, hogy a kanadai Hamiltonban beszállt futballozni is, s azon mérgelődött, hogy egy kicsit korán hagyta abba a játékot...

Erre a bizonyos búcsúra 1965-ben, ötvenévesen került sor. Stoke-ban a brit válogatott tagjaként lépett pályára a világ legjobbjaiából összeállított FIFA-válogatott ellen.

Néhány héttel e gálamérkőzés előtt Stanley Matthewst lovaggá ültette II. Erzsébet királynő. A kitüntetés hivatalos indoklásában az is szerepelt, hogy „a királynő nemesi rangra emelte a futballprofik legidősebb kiválóságát”. Matthewst e naptól, 1965. február huszonharmadikától illeti meg a Sir titulus. (Sir Stanley mindmáig az egyetlen angol, aki profi futballistaként kapott nemesi rangot. „Utódai” – például Alf Ramsey, vagy éppen Bobby Charlton – jóval pályafutásuk befejezése után kapták meg a titulust.)

Matthews, aki majd negyven éven át mondhatta magát igazolt labdarúgónak, hosszú pályafutása során részesedett már több magas kitüntetésben is. Nigériában „futballkirálynak” koronázták, Ghánában pedig – tessenek megkapaszkodni – tiszteletbeli törzsfőnöknek választották. Stoke városának díszpolgára lett, s megkapta a CBE címet is.

Stanley Matthews világra jövetelekor pedig a családja még csak nem is álmodhatott efféle méltóságokról. 1915. február elsején született Henley-ben. Az apja

Jack, a helyi fodrász hajdanán bokszolóként szerzett nevet magának a környéken, s minden erejével azon volt, hogy a fiát is e sportág hívévé nevelje. Stan azonban a futballért lelkesedett. Tizennégy évesen az iskolaválogatott tagjaként villogott, ott figyelt rá fel a Stoke City egy tehetségkutatója. A klub előbb kifutófiúként alkalmazta a srácot, majd amikor Stanley betöltötte 17. életévét – profiszerződést adott neki.

Matthews tizenkilenc évesen (1934-ben!...) meghívást kapott az angol válogatottba. Az ellenfél Wales gárdája volt a cardiffi Ninian Parkban. Stan góllal mutatkozott be a háromoroszlános mezben, igaz, a már 3:0-ra vezető csapatán lendített még egyet.

Mámoros érzésén – góllal mutatkozott be Anglia legjobb labdarúgói között – persze, ez cseppet sem tompított.

Sokkal nehezebb feladat jutott neki másodjára! 1934. novemberében ugyanis a világbajnok olasz válogatott – soraiban Monzeglióval, Allemandival, Ferarisszal, Montival, Guaitával, Serantonival, Meazzával, Ferrarival és Orsival – látogatott Londonba. Mussolini különösen fontosnak tartotta, hogy országának fölényét egy futballmérkőzés megnyerésével deklarálja, azért különösen magas prémiumot helyezett kilátásba.

Az angolok – pontosabban a megerősített Arsenal – ennek ellenére győzni tudott. A háromoroszlános gárdában heten képviselték a kor legjobb csapatát,

nem csoda, hogy a Highburyben tulajdonképpen hazai pályán érezte magát a válogatott. Újoncot is avatott a csapat: A későbbi híres „tank”, Ted Drake ezen a találkozón szerepelt először a nemzeti tizenegyben.

Matthews az első negyedórán nagyszerűen játszott, például, miután Allemandit kicselezte, pazar labdát centerezett középre. A néhány perccel korábban tizenegyest hibázó Eric Brook remek fejessel szerzett vezetést. A balszélső aztán szabadrúgásból is gólt szerzett, így a kifejezetten durva mérkőzésen már 2:0-ra vezettek

az angolok. Egymás után sérültek meg a játékosok, ám Drake bepasszírozta az angolok harmadik gólját. A fordulás után az olaszok feltámadtak, s két gólt szereztek. Egyenlíteni azonban nem tudtak, Anglia legyőzte a világbajnokot. Matthews hosszú pályafutásának egyik legszebb győzelmét aratta. Mégsem tudott felhőtlenül örülni, hiszen a durva játék mindig riasztotta...

Húszas éveiben többé-kevésbé állandó helyet szerzett magának a válogatottban, sőt szerepelt a kontinensválogatott elleni mérkőzésen is. Az angol válogatott 1938-ban – a szövetség, az FA 75. születésnapja tiszteletére rendezett mérkőzésen – 3:0-ra verte az öt olasz világbajnokkal és Zsengellér Gyulával felálló Európa-válogatottat. (Matthews később szerepelt az Európa-válogatott ellen a brit tagállamok újbóli FIFA-csatlakozása alkalmából rendezett mérkőzésen 1947-ben, az FA 90. születésnapja tiszteletére celebrált meccsen 1953-ban, az északír szövetség 75. születésnapján Belfastban 1955-ben, majd a búcsújátékán 1965-ben.)

A háború azonban az ő pályafutását is megtörte, bár – a többiekhez, a milliókhoz képest – szerencséje volt. Blackpoolba vonult be, ahol a Királyi Légierő katonájaként többnyire futballozott. A szolgálatot teljesítőket gyakorta szórakoztatta a Royal Air Force futbalcsapata a nehéz időkben. Stanley addig viszonylag keveset repült, ám a háború éveiben többnyire a légtérben közlekedett „alakulatával” egyik fellépéséről a másikra. Legveszélyesebb háborús kalandját is a levegőben élte meg: gépük majdnem összeütközött a másikkal. A veszélyes kaland után újra földet érve Frank Swift, a remek kapus – a Manchester City tagja – leborulva csókolta meg az anyaföldet, „újjászületését” köszönve az égieknek. Szegény honnan is sejthette volna, hogy szűk másfél évtizeddel később repülőgépbalesetben veszti életét... (Az akkor már újságíróként dolgozó Swift is rajta ült azon a gépen, amely a Manchester United labdarúgóinak nagy részét a halálba küldte 1958 februárjában...)

Matthews a háború befejezése után nem sokkal – miután kisebb összetűzésbe került a Stoke City vezetőivel – átszerződött a Blackpool Football Clubhoz. Nem vált el éppen békességben addigi egyetlen klubjának vezérkarától, de mint az később kiderült, nem tépte el örökre a szálakat.

Az azonban kétségtelen, hogy jól járt a váltással – hiszen pályafutása következő éveiben sokkal jobb csapatban futballozhatott. A Blackpool színeiben már az első szezonban, az 1947–48-as idényben sikerült neki eljutni a Wembley-be, az FA-kupa döntőjére.

A finálé azonban nem sikerült, hiszen a Manchester United (a Busby-éra első nagy sikereként) 4:2-re legyőzte a blackpooliakat. Matthews rendkívül csalódott volt a vereség miatt, úgy érezte, 33 évesen talán ez volt az utolsó lehetősége arra,

hogyan nyerje az aranyérmet. Mindazonáltal rendkívül büszkén vette át VI. György királytól az ezüstérmeseknek járó medáliát.

1951-ben – ne feledjük, már 36 évesen – újra eljutott a kupadöntőbe. Ám ezúttal a Newcastle United állta útját a blackpooliaknak a sikerhez vezető úton, Stanley Matthews újra ezüstmedáliával lett gazdagabb. Már ott, a döntő után megfogadta, visszatér a Wembley-be, lesz még ő kupagyőztes!

1953-ban jött el az újabb nagy pillanat. Matthewsék ellenfele a Bolton Wanderers volt. Sokáig úgy tűnt, hogy az álom immár örökre álom marad. A 67. percben a Bolton már 3:1-re vezetett, amikor Stan Mortenson (a kor angol válogatottja, az év novemberében játszott a magyarok elleni 3:6-on...) szépített. Stanley akcióba lépett. Egyre-másra futotta le a rátámadó, ám már fáradó balhátvédot, szinte percenként küldte középre a megjátszható beadásokat. Az egyikből Mortenson a kapuba préselte a labdát, mesterhármast elérve. Mikor labdája átsüvített a Bolton kapujának gólvonalán, már csak két perc volt hátra.

Ám a lélektani előny immár a Blackpool oldalán volt. Matthews újra nekilenődött, kicselezte védőjét, lerohant az alapvonalig, miközben látta, hogy Perry, a csapat balszélsője egyedül maradt belül. Bár megbicsaklott a lába, pontosan passzolt. Perrynek mindez elég volt, hogy bevágja a mindent eldöntő gólt.

Hiába lőtt a döntőben Stan Mortenson három gólt is, hőssé a 38 éves Stanley Matthewst avatta a sajtó. A blackpooliak libasorban masíroztak a királyi páholyba, ahol II. Erzsébet rövid, tömör, ám mégis egy igazi angolnak életre szóló büszkeséget hozó »bravóval« fejezte ki elismerését.

A válogatottban játszott még Matthews néhány jeles mérkőzést, ám a Blackpoolban ez volt az utolsó jeles sikere. 1961-ben visszaszerződött a Stoke City csapatához, majd két esztendővel később visszasegítette az elitbe az 1953 óta a második ligában játszó gárdát.

1965-ben, túl az ötvenedik születésnapján játszotta utolsó élvonalbeli ligamérkőzését, majd immár nemesi rangra emelkedve elbúcsúzott.

A futballtól, persze, nem szakadt el, hosszú ideig élt Máltán, majd a nyolcvanas évek második felében a kanadai Hamilton városában letelepedve a helyi csapat szaktanácsadójaként tűnt fel. Időközben visszaköltözött Stoke-ba, ma már ott tölti ideje nagy részét, gyakran kilátogatva a Stoke City mérkőzéseire.

1993 novemberében Budapest vendége volt, a legendássá lett 6:3-as londoni mérkőzés szereplőinek gáláján vizitált. Arra a kérdésre, hogy mi a titka, melynek segítségével még a nyolcvanhoz közel is jó erőnek örvend, így válaszolt:

– *Titok nincs. Ha csak annyi nem, hogy maga az életem a labdarúgás...*

1957
1959

A Szőke Nyíl

ALFREDO DI STÉFANO

1926. július 4-én született Buenos Airesben.

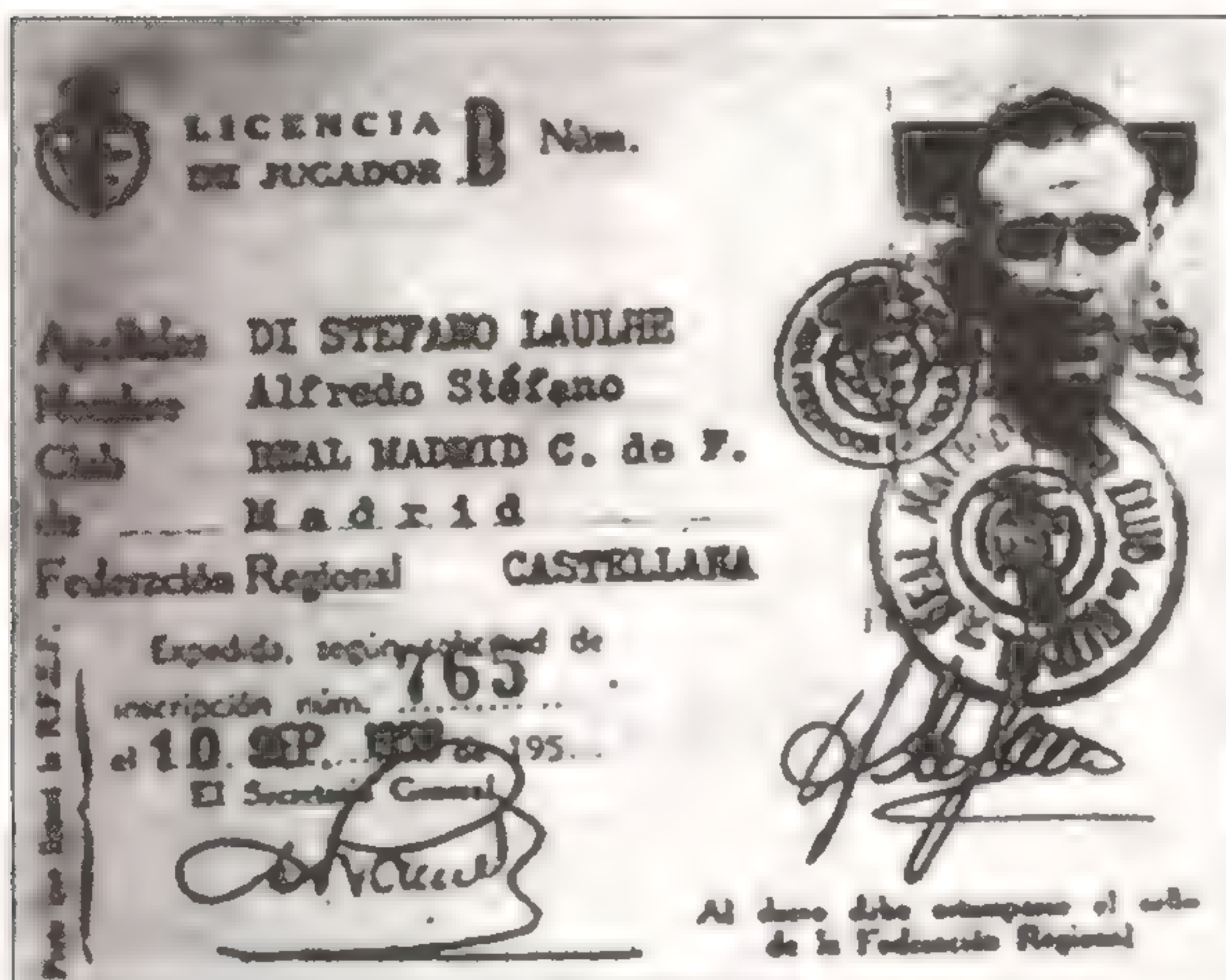
Pályafutásának klubjai: Navarro (1938-1944), River Plate (1944-1945), Huracán (1945-1946), River Plate (1946-1948), Millonarios (1949-1953), Real Madrid (1953-1964), Español (1964-1966).

Az argentin válogatottban (1947. december 4. és 1956. március 18. között) 7 mérkőzésen 5, a spanyol válogatottban (1957. január 30. és 1961. december 12. között) 31 mérkőzésen 23 gólt szerzett.

Sikerei: egyszeres argentin (1947), négyszeres kolumbiai (1949, 1951, 1952, 1953), nyolcszoros spanyol (1954, 1955, 1957, 1958, 1961, 1962, 1963, 1964) bajnok, hatszoros gólkirály (1947, 1951, 1954, 1956, 1957, 1958, 1959), egyszeres spanyol (1962) kupa-győztes, ötszörös BEK-győztes (1956, 1957, 1958, 1959, 1960), egyszeres Világkupa-győztes (1960). A Copa América győztese (1947). Játszott a világ- (1963) és az Európa-válogatottban (1965) is. Pályafutása során összesen 1180 mérkőzésen 845 gólt ért el. A France Football kétszeres aranylabdása (1957, 1959).

Tisztelői *Don Alfredónak*, azaz *Alfredo úrnak* szólították. Eszébe sem jutott senkinek, hogy bizalmaskodva „lealfredózza”, vagy hogy Alfreeditónak becézze. Di Stéfano méltóságteljesen ült futballtrónján. Rajongói tudták, ő nem az az ember, akit a nép lelkesen a vállára emelhet, aki maga is élvezzi a szurkolók ajnározását. Di Stefano egyszerűen megközelíthetetlen volt.

Még élesebben rajzolódott ki mindez pályafutása csúcsán, a Real Madridban. Don Alfredo valódi diktátorként dirigált, miközben kiutálta a többi „tábornokot” a Real hadseregéből. Világbajnoki arany- (a brazil Didi), ezüst- (a svéd Agne Simonsson), és bronzérmes (a francia Raymond Kopa) vehette a kalapját, mert játéka nem tetszett Don Alfredónak. (Igaz ez még akkor is, ha a mindig úriember Kopa éppen az e könyv számára készített interjúban cáfolta a rá vonatkozó fenti kitétel...) Egyedül Puskás Ferenc tudott kijönni vele. Talán mert maga is zseni volt.

Vagy inkább azért, mert elfogadta, hogy a koronát Di Stéfano viseli.

Az argentin-spanyol futballcsillag életrajzára azonban mégsem ragaszthatjuk a hitvány, felfuvalkodott kiskirály címkéjét. Ne tévedjünk! Neki volt miért magasan viselnie az orrát. A pálya minden négyzetcentiméterét uralta, egyesítette magában az áttör-

hetetlen védőt, a „rabszolgamunkát” végző, s ugyanakkor kiválóan irányító középpályást, s a gólokat zsákszámba lövő csatárt. Mindezt úgy, hogy soha, egyetlen halvány mosoly sem suhant át az arcán.

„A futballpálya nem a kabaré nézőtere, oda nem nevetgélni járunk. Én a pályán ugyanúgy a munkámat végzem, mint a lakatos a gyárban, vagy a művész a műteremben...” – gyártotta a maga formálta magyarázatot.

A művészettel egyébként is szívesen példálózott. Az angol *News of the World* munkatársának a következőkkel gazdagította tudását: „A tökélyre vitt futball ugyanúgy művészet, mint a festészet. Az igazi művészet pedig rendkívüli képességeket kíván. Enélkül Rembrandt vagy Picasso is csak tájképet festett volna tehenekkel.”

A tehenekkel való foglalkozás persze nemcsak a középszer sajátja. Gyermekkorában a futballprofesszornak is jutott belőle bőven.

Pergessük csak vissza az emlékezés Di Stéfano-filmjét egészen 1926-ig. A színhely *Barracas*, Buenos Aires egyik negyede, az olasz származású, idősebb *Alfredo Di Stéfano* és a francia-angol eredetű *Maria Laulhé* lakása. Itt jött a világra július 4-én az ifjú Alfredo – akit *Alfredo Stéfano di Stefanó*ként anyakönyveztek.

A kislegény 12 éves koráig *Barracas*ban élt. A családi ház ablakából éppen a *Sportivo*, a „helyi” csapat pályájára lehetett látni. Persze, aki ezen a környéken cseperedett fel, az nem vonhatta ki magát a futballörületből.

A szomszéd kerületben, *Bocá*ban két világhírű klub, a *Boca Juniors* és a *River Plate* talált otthonra. Avellanedában a Chuelo folyó, vagyis a „kerülethatár” másik oldalán, alig egy kilométernyire a barracasi háztól, két másik sztárklub, a *Racing* és az *Independiente* székel. Ez a négy csapat játszotta a főszerepet a huszas évek végén, a gazdasági válság kínjait nyögő labdarúgó-bajnokságban, s uralkodott 1931-től, a profizmus kezdetétől az argentin futball első aranykorszakában.

A Di Stefano család férfitagjai a kvartettből River Plate-re esküdtek. Ki így, ki úgy. A nagypapa, *Michéle* választotta a rajongás legegyszerűbb formáját. Mivel szenvedélyes galambtenyésztő és futbalszurkoló volt, kiírta a dúcra a River Plate nevét. Derék állatait ettől fogva a kezdőcsapat tagjainak nevén becézgette. Az apa, az idősebb Alfredo hosszú évekig viselte a klub pirossávos fehér mezét. Az egykori középcsatár a kis Alfredo születésekor közölte a családdal: „*Híres futballistát nevellek a fiamból.*”

S mivel komolyan is gondolta, már ötévesen „skálázásra” fogta a kislegényt. Vett neki egy bőrlabdát, aztán együtt „tanulgatták” a futballábécét.

Így nem csoda, hogy Alfredo még nagyobb társai közül is hamar kitűnt az utcai, „vérré menő” derbiken.

Első félhivatalos csapata – az utcai gárdába még nem kellett igazolás – a hangulatos, „*Egyesülve győzünk*” nevet viselte. Testvére, *Tullio* is jól bánt a labdával (az apjuk szerint belőle is menő lehetett volna, ha nem jön közbe egy súlyos térdszalagsérülés), de a szőke Alfredo maga volt a csoda. Termetre túlnőtte őt valamennyi társa, mégis zsákszámba rúgdosta közöttük a gólokat. Hamar ráragasztották első becenevét is: *Minellita*, azaz kicsi *Minella*. Tudták a srácok, hogy Alfredo bálványa *Minella*, a River akkori híres középfedezete.

Ha *Minellita* éppen nem futballozott, akkor fogta féltve őrzött tagsági igazolványát, s felült a Monumental-stadion nézőterére. Végigtombolta a mérkőzést, majd rohant le a lépcsőkön. Ott sündörgött az öltözők környékén, aztán egész héten a sztároktól elkapott egy-egy félmondattal büszkélkedett az utcai csapat srácai előtt.

De még mindig nem igazolta őt le egyetlen klub sem. Aztán tizenhárom éves korában – ekkor már egy másik kerületben, *Florésban* laktak – az apjuk válaszút elé állította a fivéreket. A kérdés meglehetősen egyszerűen hangzott: folytatják az iskolát vagy elmennek a fővárostól 60 kilométerre lévő *Navarróba*, a családi birtokra, hogy megtanuljanak gazdálkodni. Alfredo és *Tullio* gondolkodás nélkül az utóbbit választották.

Nem kellett keresniük a munkát. Huszonnégy tehenet ellátni, a városba tejet szállítani, s krumplit kapálni, nem volt éppen egyszerű feladat. Alfredo szusszanásnyi idejében legszívesebben a lovak körül serénykedett. Már amikor nem futballozott, mert vasárnap delente a területi bajnokságban szereplő helyi csapatban rúgta a labdát *Tullióval*. Az összekötőbe állított Di Stéfano fivérek vezérletével a *Navarró*-nak nem akadt többé ellenfele a környéken.

A vetélytársak alkalmasint nem osztoztak a fiúk lelkesedésében. „Rendesen” faragták, tüskézték az ifjú csodacsatárt, akinél hamar felment a pumpa. A sikerek viszont mindenért kárpótolták. Egyre többet álmodott arról, hogy a River mezében lövi a gólokat.

Nemsokára eljött a váravárt nap. 1942 márciusában ugyan még csak a negyedik csapatban jutott hely az ifjú Di Stéfánónak, de mégis River Plate-játékos lett.

Hetente háromszor reggelente otthagya *Navarrót*, délután edzett a Riverrel. Azután éjszaka újra vonatra ült, s hazafelé zötykölődve a prémium gyanánt kapott két pesóból vett pizzát rágcsálva ábrándozott.

A Real Madrid BEK-győztes csapata 1960-ban. Állnak: Dominguez, Marquitos, Santamaria, Zárraga, Vidal, Santisteban. Guggolnak: Herrera, Del Sol, Di Stéfano, Puskás, Gento

1944 augusztusában végre bemutatkozhatott az első csapatban. Maga a premier ünnepre sikeredett. A *San Lorenzo* ellen jótékony célú mérkőzést játszott a River. A csatársorban a három csodálatos futballista, *Pedernera*, *Labruna* és *Deambrosi* között ott tüsténkedett az ifjú Di Stéfano is.

Alfredo elindult, hogy meghódítsa a futballvilágot.

Egyelőre apró léptekkel. Alig tizenhat hónappal később a River kölcsönadta ifjú reménységét a *Huracán*nak. Az időszakos búcsút tulajdonképpen Di Stéfano provokálta ki. Amikor ugyanis megtudta, hogy kortársai közül néhányan többet keresnek nála, indulatosan felelősségre vonta a klub elnökét. S miután a River első embere semmilyen hajlandóságot sem mutatott a pesosumma emelésére, Alfredo ordítva közölte: „*Akkor elmegyek máshová!...*”

A River erre az egy évre is csak ötezer pesóért mondott le róla. 1945 decembertől pontosan egy éven keresztül viselte az ugyancsak Buenos Aires-i illetőségű Huracán mezét, s 66 mérkőzésen ötvenszer kényszerítette a kapusokat a hálójukban való kotorászásra.

Amikor visszakerült a River Plate kötelékébe, aligha gondolta, hogy a következő tizenkét hónap pályafutása legsikeresebb argentínai éve lesz. A *Saeta Rubia*, a *Szőke Nyíl* 1947-ben bajnokságot nyert a Milliomosoknak becézett klubbal, s 28 góljánál senki nem lőtt többet az első osztályban. A *Muñoz*, *Moreno*, *Di Stéfano*, *Labruna*, *Loustau* ötösfogatot joggal emlegették Dél-Amerika legjobb támadósora-

ként. Még ugyanebben az évben, december 4-én, Guayaquilben, Bolívia ellen bemutatkozott a válogatottban is. Az argentinokat e 7–0 után sem tudta senki megállítani, így Di Stéfano a torna végén Dél-Amerika bajnoka lett.

A válogatott(ak)ban azonban közel sem ért el olyan sikereket a későbbiekben, mint klubcsapataiban. Az argentin nemzeti tizenegy mezét mindössze hét mérkőzésen viselte, igaz, azokon öt gólt lőtt. Utoljára 1956. március 18-án, Mexikóvárosban, a brazilok ellen húzta magára az AFA mezét...

A búcsúk egyébként is gyakorta keresztezték életét. 1947 augusztusában éppen a Rivertől búcsúzott. Nem sokkal korábban még játszott szeretett csapatában, azóta azonban nagyot fordult a világ.

1948 júliusától közel nyolc hónapon keresztül húzódott az argentin hivatásos labdarúgók sztrájkja, amihez az országban általánossá váló munkabeszüntetések adtak körítést. A River Plate játékosai is a sztrájk mellett döntöttek. Azért 1949 májusában még Di Stéfano is elrepült *Torinóba*, hogy játsszon a *supergai repülőgépkatasztrófa* áldozatainak tiszteletére rendezett mérkőzésen. Ott még kosarat adott a fűt-fát ígérő játékosügynököknek. Buenos Airesbe visszatérve azonban egyre inkább elmérgesedett a viszony közte és *Liberti*, a klubelnök között. Sőt, amikor kitudódott, hogy atyai jóbarátja, Adolfo Pedernera tanácsára engedély nélkül tárgyalt kolumbiai klubokkal, már a közönség is tüntetett ellene. Di Stéfano végleg döntött.

Vállalva a szerződésszegés miatti eltiltást, a FIFA általi „kitagadást”, elment Kolumbiába. 1949. augusztus 9-én leendő csapattársával, Nestor Rossival felültek a repülőgépre, s irány: észak, *Bogota*...

A kolumbiai futballt joggal nevezték *El Doradónak* ezekben az években. A klubok hihetetlen összegekkel csábították a világ minden tájáról a futballistákat, akik dacolva a nemzetközi szövetség eltiltásával a „nagy dohány” reményében nyugodt szívvel játszottak az 1948-1953-ig a FIFA-ból kizárt kolumbiai szövetség csapataiban.

Di Stéfano a bogotai *Millonarios* játékosa lett. A honfitársai közül *Rossi*, *Cozzi* vagy az edző Pedernera ugyancsak a kékeket választották. Don Alfredo aratott új klubjával. 1950-ben, 1951-ben, sőt 1952-ben is megnyerte a bajnokságot, s 1951-ben *massimo goleador*, vagyis gólkirály lett, 31 góllal. A *Millonarios* színeiben 292 mérkőzésén 259 gólt lőtt. A *Balett Azul* (kék balett, így becézték a gárdát) végigverte Kolumbiát, aztán amikor a FIFA amnesztiát adott a „bűnösöknek”, Európában is parádézott.

Ekkor már a *Millonarios*, illetve Di Stéfano nevét az öreg kontinensen is a legmagasabb árfolyamon jegyezték. Az „*El Aleman*” (a német, ezt a becenevet a szorgalom, a megbízhatóság és a munkaszeretet mintaképeként kapta) íziben a spanyol „játékosvadászok” leginkább óhajtott trófeája lett.

A *Barcelona* és a *Real Madrid* versengett érte. A *Millonarios* egy ideig ellenállt, ám 1953-ban a katalánok 150 000 dolláros ajánlatukkal „legyőzték” a csődbe jutott „millionosokat”. *Santiago Bernabeu*, a Real híres elnöke viszont a River Plate részére állított ki egy 125 000 dolláros csekket, hiszen a FIFA szabályai szerint a Szőke Nyíl még az argentin klub alkalmazottja volt.

A két hispániai klub kezdetben sehogy sem tudott megállapodni egymással. A spanyol szövetség ráadásul azt a furcsa döntést hozta, hogy Di Stefano évente váltva játsszon a fehér, illetve a piros-kék színekben. Az argentin csatárért folytatott vetélkedőbe még *Franco tábornok*, az államfő is beleszólt...

A döntés végül Di Stéfano első madridi edzésén született. A Barcelona megfigyelői túl kövérnek, túl nehézkesnek találták Don Alfredót. Bernabeunak sem kellett több, azonnal rábeszélte a Barca vezetőit, mondjanak le a Szőke Nyílról. „Némi” készpénz ellenében a katalánok hajlottak az alkura. Hamar megbánták. Az első bajnokijukon a Real Madrid 5–0-ra „lemosta” a Barcelonát. A „kövér” – egyébként – négy gólt szerzett...

Így indult az argentin világsztár európai karrierje. 1953-tól 1964 nyaráig viselte a királyi klub mezét, s a Real Madrid Di Stéfánóval korábban elképzelhetetlen magasságokig emelkedett.

Don Alfredónak szerencséje volt. A lehető legjobbkor került a Realhoz. Bernabeu elnök ugyanis már borzasztóan unta az *Atletico Madrid* és a *Barcelona* „királykodását”. Feltétel nélkül épített új játékosára, aki élt a hirtelen rászakadt eséllyel. Pedig feladata nem volt kicsi. Meg kellett szabadítania a Realt az ibériai csapatokra jellemző taktikai kényszerzubbonytól. Az edzők ahelyett, hogy győzelemre törekedtek volna, csak a vereségeket igyekeztek elkerülni. Di Stéfánónak a támadás, a góllövés volt az életeleme. Lerázta magáról az antifutball béklyóit, s valósággal forradalmasította a királyi klub játékát.

A „Di Stéfano-korszakban” a Real visszavette a hatalmat a spanyol bajnokságban is. A Puskás által ma is Saetának, Szőkének becézett csillag *nyolcszor* (1954, 1955, 1957, 1958, 1961, 1962, 1963, 1964) lett *bajnok*, *ötször gólkirály*, sorrendben 1954-ben (29 gól), 1956-ban (24), 1957-ben (31), 1958-ban (19, holtversenyben *Badenesszel* és *Ricardóval*) és 1959-ben (23). A hazai kupa viszont nem volt az ő „műfaja”. Mindössze egyszer, 1962-ben tehette be a Real a házi múzeumba.

A Bajnokcsapatok Európa Kupáját azonban mintha egyenesen a királyi klubnak találták volna ki!

A francia sportnapilap, a *L'Equipe* 1954-ben vetette fel a torna megrendezésének gondolatát. Egy évvel később útjára indult Európa máig is legszínvonalasabb klubtornája, amelyen az első öt kiírást a madridi fehérek nyerték!

Az első sorozatban, 1955-56-ban még csak 16 csapat játszott a kupáért. A Madrid a svájci *Servette*, a jugoszláv *Partizan*, és az olasz *AC Milan* „testén” keresztül masírozott be a döntőbe. A hatból öt meccset megnyert, mindössze a *Partizan* náspángolta el 3–0-ra. Nem volt nagy baj, a madridi 4–0 mindenkit kárpótolt.

A párizsi döntőben 1956. június 12-én a *Siatkával*, *Kopával*, *Jonquet*-vel felálló *Stade Reims* volt az ellenfél. Negyvenötezer francia legnagyobb gyönyörűségére a hazaiak már a 9. percben 2–0-ra vezettek. A Real felkelt a padlóról, s Di Stéfano és *Rial* révén még az első félidőben kiegyenlített. De a 61. percben *Hidalgo* (a későbbi francia szövetségi kapitány) góljával újra a Reims vezetett. A Real azonban újra és újra támadásba lendült. Sőt, *Marquitos* és *Rial* két góljával végül a Madridé lett az első Európa-kupa!

Don Alfredo pályafutásának csúcspontjaként jegyzik az 1960-as BEK-döntőt. Di Stéfano három gólt lőtt a frankfurtiak hálójába

A „nyögve” nyert döntő után a következő kiírásban erőnyerőként kezdtek a madridiak. A második körben viszont majdnem elszálltak... A Rapid ellen otthon 4–2-re nyertek, de a bécsi visszavágón (a Práter stadion első villanyfényes mérkőzésén) *Ernst Happel*, a „stopper” két szabadrúgás és egy tizenegyes góljával már a szünetben továbbjutásra álltak az osztrákok. Az ötvenezer néző őrjöngött, aztán a második félidőben Di Stéfano lehűtötte őket. Góljával a 3–1-es vereség ellenére a Real a harmadik mérkőzésre halasztotta a döntést. S ott már nem „vicceltek” a spanyolok, simán 2–0-lal továbbléptek.

A többi már tulajdonképpen gond nélkül ment, az *OGC Nice*, a *Manchester United* és a döntőben a *Fiorentina* nem tudta feltartóztatni a Real-hengert. Di Stéfano hét gólt lőtt ebben a sorozatban, s persze a döntőben is „felavatta” *Sarti* kapust. A Real május 30-án hazai pályán, Madridban 125 000 néző előtt nyert 2–0-ra.

A harmadik kiírásban már *Budapest* is láthatta a „csodacsapatot”. A belga *Royal Antwerp*, majd a 8–0-ra „elgázolt” *Sevilla* (igaz, a visszavágó csak 2–2 lett) után az elődöntőben a *Vasast* kapta a királyi gárda. Az április 1-jei első mérkőzésen Di Stéfano jóformán egymaga döntötte el a továbbjutást. Három gólt rámost be a Vasas hálójába, s a Real a 4–0-ás győzelem után nyugodt szívvel léphetett pályára a Népstadionban.

S ekkor már a budapesti, kétgólos vereség is „belefért”. A brüsszeli döntőben a *Liedholm*-mal, *Maldinivel*, *Schiaffinóval* felálló Milan várt a királyi klubra. Ez volt a legnehezebb Di Stéfano öt megnyert BEK-döntője közül. Csak a hosszabbításban tudott nyerni a Real, 3–2-re. Don Alfredo persze itt is meglőtte „szokásos” gólját.

A következő évben, az 1958-59-es kiírás döntőjében – akárcsak három évvel korábban – újra a Stade Reims volt az ellenfél. Kopa ezúttal már a spanyoloknál játszott, így a Real gond nélkül lett negyedszer is a BEK védője. Mateos már az első percben gólt lőtt, aztán Di Stéfano még eggyel megtoldotta. Ez volt talán a Real legszürkébb döntője.

Ám aztán következett a legragyogóbb! Glasgow-ban, 135 000 néző előtt – máig is ez a kupa nézőcsúcsa – 1960. május 18-án, az NSZK bajnoka, az *Eintracht Frankfurt* ellen. Ez a döntő Puskás és Di Stéfano mérkőzéseként vonult be a futballtörténelembe. A két csodacsatár valóban egymást múlta felül. A magyar aranycsapat egykori kapitánya négyet, Di Stéfano hármat rámolt be Loy kapujába. Különösen az utolsó Real-gól volt káprázatos. A második frankfurti találatot követő középkezdés után nyolc másodperccel már a német csapat hálója zörgött... A hetedik villámpassz után Don Alfredóhoz került a labda, aki négyet lépett vele, aztán 18 méterről kipúpozta a háló bal alsó sarkát. Szegény Loy, meg egy labdaszedő gyerek bő félpercre keresgéltek a kapu mélyén a bőrt... (Ez volt 49. gólja a BEK-sorozatban, egy híján félszáz góljával alakalmasint megdönthetetlen csúcs birtokosa a kupában).

Abban a pillanatban kevesen gondolták, hogy ez volt a Real utolsó BEK-győzelme Di Stéfánóval. Négy hónappal később a *Peñarol* ellen még megnyerte az első ízben kiírt Világkupát, aztán csillaga szép lassan leáldozott. (Legalábbis, ami a nemzetközi porondot illeti, hiszen Spanyolországban éppen ekkor kezdődött a Madrid remek sorozata).

Igaz, a királyi klub még kétszer, 1962-ben és 1964-ben is eljutott a bajnokcsapatok tornájának fináléjéba, de mindkétszer vereséget szenvedett, előbb a *Benficától*, majd az *Intertől*. A közbeni 1963-as év látványos sikerek nélkül telt, mégis Don Alfredo életének két örök emléke származik ebből az esztendőből.

A Real 1963 augusztusában *Venezuelában* játszott egy négyestornán, az *FC Porto*, a *São Paulo FC* és egy caracasi csapat társaságában.

A spanyolok szálláshelye a *Potomac Hotelben* volt. Itt érdeklődött 24-én reggel hét óra körül a portásnál két egyenruhás férfi Di Stefano szobaszáma iránt.

– A 219-es – felelte az készségesen.

A kérdezők nem haboztak, felnyergáltak a lépcsőn. Öt perc múlva már jöttek is lefelé, s a félhomályban egy bekötött szemű, mezbe öltözött futballistát vittek magukkal. Don Alfredo volt az.

Dominguezt, a Real csapatvezetőjét egy órával később ismeretlen telefonáló kérte a készülékhez.

„Ne idegeskedjenek a játékosuk miatt. Biztos helyen van nálunk. Úgysem találják meg. Nem lesz bántódása, mert tiszteljük csodálatos képességeit.”

A telefonáló nem említette sem a Real, sem Di Stéfano nevét. Nem beszélt váltságdíjról sem, hiszen nem pénzt akart, hanem hogy szervezetére felfigyeljen a világ. Az emberrablást – a *Julian Grimal akciót* – a politikai jogaiért küzdő *Nemzeti Szabadságfront (FALN)* szervezte. S a világ valóban felfigyelt rá. A hírügynökségek ugyanis ontották a többnyire semmitmondó híreket. Megpróbáltak segíteni Venezuela legbefolyásosabb politikusai is – hiába.

Este *Sara Di Stéfano*, a játékos felesége beszélt a rádióban. Azt üzenté az emberrablóknak, hogy férje sohasem politizált, s hogy másnap lesz fiuk, a kis Alfredo nyolcadik születésnapja.

A válasz csak keveset váratott magára. Néhány perccel később ugyanis az egyik caracasi lap szerkesztőségében csengett a telefon.

– *Maximo Cañales, a Nemzeti Szabadságfront vezetője vagyok. Hallottam Di Stéfano asszony üzenetét. Don Alfredo jól van, s rajtam keresztül üdvözlí a családját. Nagyon sajnálom, hogy azt az embert zaklatjuk, akit talán a legjobban csodálunk. De értsék meg, a politika nem ismeri a szeretet...*”

S lerakta a kagylót. Domingueznek másnap mégis sikerült telefonkapcsolatba lépnie a FALN elnökével. Cañales megígérte, hogy a futballista éjfélkor szabad lesz. S tartotta a szavát. Elérte célját, szervezete nevét megismerte a világ.

A hírt óriási megkönnyebbülés fogadta. Kitudódott, hogy kis Alfredo belebetegedett apja elrablásába. Állítólag ez is szerepet játszott abban, hogy Don Alfredót a FALN a tervezettnél hamarabb elengedte.

Nem sokkal később már ott volt társai között a pályán, az átért szörnyűségek ellenére játszott a Realban a négyestornán.

A másik 1963-as emlék sokkal ünnepélyesebb, s vidámabb. Az Angol Labdarúgó-szövetség alapításának 100. évfordulóján Anglia legjobbjai a világválogatottat fogadták. Október 23-án Don Alfredo masírozott ki az „elitcsapat” élén a Wembley gypére. A sztárparádé hatalmas közönségsikert, s hazai győzelmet hozott. A 2–1-es eredmény azonban itt valóban sokadlagos volt.

Egyszer egyébként Don Alfredo az Európa-válogatottban is szerepelt. A legendás „pályatárs”: *Stanley Matthews* búcsúmérkőzésén 1965. április 24-én Stoke-ban Nagy-Britannia volt az ellenfél. Elsősorban a Kubala, Di Stéfano, Puskás belsőhármás remeklésének köszönhetően a kontinens csapata diadalmaskodott, 6–4-re.

Ekkor már Di Stéfano nem Puskás, hanem a másik magyar, *Kubala László* klubtársa volt. Don Alfredo 1964 augusztusában lett a barcelonai Español játékosa, visszavonulásáig, 1966 tavaszáig. A katalán klubban összesen 81 bajnoki mérkőzést játszott, de mindössze – hiába az idő felette is elszállt – 19 gólt lőtt.

Alfredo Di Stéfano játékosként szinte mindent elért, amit csak lehetett. Bajnoki címek, BEK-győzelmek, kupasikerek mellett nem hiányzott a személyes elismerés sem. Kétszer, 1957-ben és 1959-ben őt választották a sportújságírók Európa legjobb futballistájának, övé lett a France Football aranylabdája. Sőt, 1956-ban az első kiírás alkalmával is csak Stanley Matthews előzte meg. Mindössze egy valami hiányzott Don Alfredo „teljes tarolásához”: a válogatottal elért sikerek...

Pedig 1957. január 30. és 1961. december 12. között 31 mérkőzésen játszott (megszakítás nélkül) a spanyol válogatottban, s 23 gólt lőtt. Az igazi sikerek azonban messzire kerültek. Soha nem játszott például világbajnokságon. A svédországi vébére el sem jutott a hispániai gárda, négy évvel később Chilében Di Stéfano sérülése miatt nem szerepelhetett. A világ egyik legnagyobb futballistájának nem adatott meg, hogy a legjobbak seregszemlájén parádézhasson.

Nemcsak a válogatottban, hanem kezdetben edzőként is elhagyta a szerencse.

Az *Elche* csapatánál kezdte második pályáját 1967 júliusában, de a mogorva, morcos Don Alfredónak a sikertelenségek hatására fél évvel később felbontotta a klub a szerződését. Di Stéfano iziben elrepült Argentínába, ahol először szaknácсадóként, majd edzőként dolgozott a *Boca Juniors*nál. Mégpedig a kezdeti véres torzsalkodások után pompázatos sikerek közepette.

„Olyan játékosokat keresek, akik kemények, de tisztán harcolnak. Nem matadorokra van szükségem, hanem futballistákra” – hirdette. Már vezető edzőként kezdte átalakítani a Bocát. Előtérbe került a játékosok fizikai felkészítése, s rendszerek lettek a hosszú taktikai értekezletek. Száműzte a négyháttvédes harcmodort, s hat csatárral küldte pályára csapatát. „Nagytakarítást” csinált az öltözőben, a régiek helyén saját felfedezettjei vetkőzhettek. S a legnagyobb „meccse” még hátravolt. A csapat csillagának, a tizenkét éve a Bocában játszó *Rattinnak* egyszerűen nem jutott hely a támadó stílusú gárdában.

Pedig Antonio Rattin nem akárki volt. A válogatott csapatkapitánya, minden idők alighanem legjobb argentin stoppere, a Boca addigi játékának pillére. Akinek az 1966-os világbajnokságon az angolok ellen történt jogtalan kiállítása nem hogy csökkentette, hanem fokozta hihetetlen népszerűségét. Di Stéfánónak mégsem kellett.

A sajtó összehangolt támadást intézett az „isteni Rattin” megmentésére. Szinte valamennyi címoldalról a filmsztár külsejű háttvéd mosolygott, s szalagcímek követelték a „kisemmizettet” a Boca védelmébe.

Don Alfredót nem érdekelte a felhajtás. Ő a maga útját járta. A Rattinnal gyengélkedő Boca pedig a sztár nélkül megnyerte az 1969-es nemzeti bajnokságot. S Di Stéfánót – a morcost, a megközelíthetetlen, a hallgatagot – máris megváltóként ünnepelték azok is akik a kritikájukkal „egyengették” tevékenységét.

Fél évig dolgozott az argentin válogatottnál, aztán a következő állomáshely újra Spanyolország, ezúttal a *Valencia* lett. A klub az előző évben csak ötödik volt a bajnokságban, hét ponttal a bajnok Atletico Madrid mögött. Azért is, mert nem volt a Valenciának igazi góllövője. Don Alfredo körül nézett ismét Argentínában, s elhozta az akkor még ismeretlen *Valdezt*.

A mese vége kitalálható. Bár nem játszott a Valencia közel sem olyan látványos futballt, mint a Boca, Di Stefano egy másik földrészen is bajnokfaragó edző lett.

Bár a következő évben még második lett a Valencia, utána a csapat egyre inkább visszacsúszott a táblázato. Di Stéfano irányításával még egy 6. és egy 10. hely következett, aztán Don Alfredo vette a kalapot és távozott.

Megkezdődött nagy vándorlása. Először Portugáliában a *Sportingnál* dolgozott, 1974-75 fordulóján 40 napot, majd a másodosztályú spanyol *Rayo Vallecano* (1975 nyarától 1976 januárig) és *Castellón* (1976 július–1977 június) következett. Hosszabb pihenő után 1979 januárjában visszatért Valenciába. S a következő év májusában Brüsszelben megnyerte csapatával a Kupagyőztesek Európa-kupáját. Ha egyetlen góllal is nyert a Valencia a 120 percnyi gólszünetet követő tizenegyes rúgásokban, a létező legparányibb különbség ezúttal óriássá nőtt. Micsoda különbség egy döntőben győztesnek, vagy vesztesnek lenni!

Ezt Don Alfredo később a saját bőrén is érezhette. A Valencia után ugyanis rövid ideig *Venezuela* válogatottjának szaktanácsadójaként (1980 decembertől), majd a *River Plate* edzőjeként (1981 augusztusától 1982 májusáig újabb nemzeti bajnoki címet „írhatott fel”) dolgozott, aztán az év nyarától a Real Madrid edzője lett.

A királyi klubbal is bejutott a KEK döntőjébe, 1983 májusában. A göteborgi döntőben viszont, igaz, csak a hosszabbításban, a skót *Aberdeen* ellen, veszített Don Alfredo és csapata. A bajnokságban is két második hely jutott 1983-ban és 1984-ben a Realnak, így a klub és egykori dédelgetett csillaga békében, de elváltak.

Nemsokára újra Argentínába repült, ahol 1984 decemberétől 1986 januárjáig a River Plate technikai igazgatójaként ügyködött. Majd visszajött Spanyolországba, s a másodosztályban szereplő Valenciát bajnokként felhozta az első ligába. Akkor ünnepezték, aztán – ilyen az élet – 1988. március 23-án felbontották a szerződését.

Szaktanácsadóként visszatért még a Real Madridhoz, de ma már, közel a hetvenhez, „főállásban unokázik”.

Az amerikai világbajnokságot megelőző, chicagói FIFA kongresszuson találkoztunk – a vébén egyébként tévékommentátorként dolgozott Don Alfredo –, s kiderült, Madrid hajdani királya még mindig olvadozva beszél a fociról. Persze, főleg akkor, ha az ötvenes-hatvanas évek fordulója, s egy hajdani játékosárs a téma. „Bizonys” Pancho, azaz Puskás Ferenc...

1958

A futball Napóleonja **RAYMOND KOPA**

1931. október 13-án született Noeux-les-Mines-ben.

Pályafutásának csapatai: US Noeux-les-Mines (1941-1949), SCO Angers (1949-1951), Stade de Reims (1951-1956), Real Madrid CF (1956-1959), Stade de Reims (1959-1965, 1967).

A francia válogatottban (1952. október 5. és 1962. november 11. között) 45 mérkőzésen 18 gólt szerzett.

Sikerei: francia bajnok (1953, 1955, 1960, 1962), spanyol bajnok (1957, 1958). BEK-győztes (1957, 1958, 1959), BEK-döntős (1956). Világbajnoki ezüstérmes (1958), vb-résztvevő (1954), Európa-bajnoki negyeddöntős (1960). Szerepelt a világ- (1963) és az Európa-válogatottban is (1955). A France Football aranylabdája 1958-ban.

Az európai sportsajtó 1958-ban harmadízben választotta meg a France Football ankétján a kontinens legjobb labdarúgóját. Ezúttal hangosan kukorékolt a gall kakas, hiszen Raymond Kopa személyében francia játékos került a trónra. A lengyel származású (eredeti neve Kopaszewski) játékos már az első két szavazáson is ott volt a tűz körül – mindkétszer a harmadik helyen végzett – ebben az évben azonban a kékek remek svédországi szereplése a képzeletbeli színpad előterébe tolta. Hozzáteendő azonban, hogy majd' mindegyik szavazó kifejtette: „A madridi játékos a világbajnokságon mutatott remeklése nélkül is az első helyen végzett volna, hiszen egész évben mutatott teljesítményével nagy mértékben hozzájárult ahhoz, hogy a Real a spanyol bajnokságban és a Bajnokcsapatok Európa Kupájában is tovább írhasssa meseregényét.”

Több mint három és fél évtizeddel később Raymond Kopa gyakorta nézegeti Angers melletti házában a fényképalbumát.

Némi meglepetésre egy „egyszerű” bajnoki mérkőzésre emlékszik talán legszívesebben vissza: 1958. november másodikán a Real Madrid az ő álomjátékával győzte le az ugyancsak kitűnő erőkből álló Atletico Madridot.

A legendássá nemesült madridi mérkőzés után így ünnepelte a France Football: „Új periódus kezdődik a Real Madridnál: ezentúl Kopa-korszakról kell beszélünk. Kopa, a kis Kopa ezúttal maga irányította a hadműveleteket. Di Stéfano stílusában játszott, így sikerülhetett neki spanyolországi karrierjének legjobb mérkőzése. A névtelen zongoracipelőből, a szürke eminenciásból igazi karmester lett, akit még a nagy Alfredo is kiszolgált. Csodálatos előadást láthattunk, és ami a legérdekesebb: Kopa magánszáma teljes mértékben a csapat érdekeit szolgálta...”

A stadion 120 ezer nézője sem felejt el soha azt a napot, és főleg Raymond Kopát. Persze, nehogy azt gondolja valaki, hogy bárki is ezen a délutánon fedezte fel a „Futball Generálisát”. Azt mindenki tudta róla, hogy pazar játékos. Ám az Atletico ellen fényesen igazolta: rászolgált becenevére, zseniális megoldásokra képes. Szemtanúk elbeszélése szerint a meccs másnapján szinte alig beszélt a történekről – előjött híres félénksége, szerénysége –, ám szemei csillogásából mindenki megértette: még ennek a sok sikerhez szokott játékosnak is kivételes nap volt a tegnapi.

– Ez a mérkőzés nagyon élénken él bennem még ma is. Akkor már harmadik éve játszottam Madridban, és szinte azóta vártam egy efféle, kiugró teljesítményre. Az igazság viszont az, hogy már nem nagyon hittem benne. Pedig mindig arról álmodtam, hogy saját vérmérsékletem szerint játszhasam, miközben abból a legtöbbet profitálhat a csapat... – idézte angers-i otthonában. Majd így beszélt stílusáról:

– ... Profi pályafutásom kezdetén a sajtóban sokan a szememre vetették: imádok cselezni. Ám soha egyetlen játékosársam, legyen az akár Bliard, Glovacki, vagy Fontaine, sem vont felelősségre emiatt. Ők jól tudták: ha nem is sikerül minden cselem, a cél az, hogy minél több embert magamra vonva megkönnyítsem csapattársaim dolgát. Ezért nem éreztem igazán jól magam a jobbszélre „számúzva”. Úgy éreztem, e poszt korlátok közé szorít, az én nagy erőm pedig éppen abban volt, ha mindenfelé kalandozva játszhattam...

Persze, mielőtt bárki is a szertelenség bélyegét ragasztaná rá, sietve pontosított a nemes labdarúgó:

– Mindig a csapat volt az első, annak ellenére, hogy egy futballista számára az önbizalom a legfontosabb. A kettő persze, nem üti egymást, hiszen ha egy gárda csupa egészséges önbizalommal rendelkező játékosból áll, akkor ott nem lehet probléma. Már Svédországban is azért szerepeltünk olyan jól, mert hittünk magunkban. Épp a napokban találta meg a feleségem egyik, még a csoportmérkőzések alatt írt leveletem, nézze meg, mi áll benne: „Tudod, hogy nem szoktam túlságosan optimista lenni a mérkőzések előtt, de most úgy érzem, egészen fantasztikus hangulat uralkodik a csapatnál. Ezzel az önbizalommal nagyon messzire juthatunk.”... Igazam lett...

Mint ahogy igaza lett abban is, hogy rábeszélte a madridi vezetőket egy kis „szerkezetátalakításra”

– Sokszor feltettem magamban a kérdést: miért nem használjuk ki jobban Gento nagy sebességét? Sikerült meggyőzőnöm az edzőt: ha mellém rakja őt, megbolondítunk mindenkit! Ennek a választásnak ráadásul az az előnye is megvolt, hogy Puskást hátrébb vihattuk, így ő is a maximumot tudta kihozni magából...

Kopa pályafutásának legnagyobb klubsikerét ünnepli. A trófeát Alfredo Di Stéfano tartja

(Újságokból vett idézetekkel is segítettük az emlékek felelevenítését, ám talán kevesen tudják, hogy Kopa maga is kacérkodott a tollforgatás gondolatával. Akkoriban így vélekedett a dologról: „A futballisták és az újságírók mestersége nagyon is hasonlít egymáshoz. Főleg hangulatában. Az biztos, hogy ha erre adom a fejem, nagyon kemény kritikus leszek, ám az is előfordulhat, hogy tehetségtelennek bizonyulok majd. Pedig sok szeretettel csinálnám, hiszen azzal foglalkozhatnék, ami mindig is az életcélom volt: a futballal.” Ma már tudjuk, Kopa nem lett „kolléga”. Mint ahogy edzősködni sem kezdett soha. Tulajdonképpen – bár sportszergyártó cége élén áll – elszakadt a labdarúgás mindennapjaitól).

Kopának boldog élete van – hihetnénk, hiszen karrierjét sikerek övezték. Ám a valóság teljesen más. 1962-ben azért mondta le a válogatottságot, hogy minél többet lehessen súlyosan beteg kislánya mellett. A fiú aztán 1963. február 15-én leukémiában elhunyt. Az egyébként is félénk, befelé forduló futballsztár egy évvel később a klubfutballtól is visszavonult, bár kétesztendős „pihenője” után rövid időre még pályára lépett. S visszasegítette a reimsieket az első ligába...

Nemrégiben – napokkal 63. születésnapja előtt – felkerestük a Futball Napoleonját Angers-ban. A múltidézéssel kezdtük a beszélgetést:

Mit jelentett az Ön számára az aranylabda?

– Erre nagyon röviden tudok felelni: mindent! Bár akkoriban még gyermekcipőben járt a mára oly tekintélyessé lett szavazás, az azt megelőző két választáson már olyan futballhéroszok nyertek, mint Matthews és Di Stéfano, a „sorban” pedig olyanok álltak, mint Puskás, Fontaine, és még sorolhatnám...

Ön szerint a híres, novemberi Real–Atletico meccs, vagy a világbajnokságon mutatott produkciója lehetett a döntő a szavazásnál?

– Egyértelmű a válasz: svédországi játékomnak köszönhetem az aranylabdát.

A Real Madridból 1959-ben visszatért a Reimsbe, holott a spanyol vezetők újabb ötéves szerződést kínáltak Önnek... Mi volt ennek az oka?

– Két dolog is közrejátszott döntésem meghozatalában. Az első: Puskás és Di Stéfano éppen öt évvel voltak idősebbek nálam, és tudtam, hogy esetleges távozásuk után már nem lesz olyan nagy csapat a Real, mint korábban. A másik – jóval fontosabb – ok: tudtam, hogy az én saját futballkarrieremnek is vége szakad egyszer, igyekeztem tehát jól előkészíteni visszavonulásomat. Öt nagy cég már akkor használta a nevemet: az egyik labdát, a másik mezeket, a harmadik futballcipőket gyártott, és még sorolhatnám. Jobbnak láttam tehát, ha „tűzközelből” figyelem, irányítom ezeket a vállalatokat. Tudom, Ön most azt szeretne volna hallani, hogy valamiféle problémám volt Di Stéfánóval, ám higgye el nekem: Alfredóval mindig a legnagyobb barátságban éltünk. Egyébként is: túlságosan tiszteltem ahhoz, hogy meg tudjon engem bántani, ráadásul azt is tudtuk, hogy egymásra vagyunk utalva...

Volt abban a Realban egy magyar játékos is...

– Puskás Ferenc – Pelével együtt – számomra minden idők legnagyobb játékosa volt, és ezt nem udvariasságból mondtam. Emlékszem, amikor a Reimsszel 1953-ban bajnokok lettünk, az volt a jutalmunk, hogy átmehettünk Londonba, azt a csodálatos hat-hármas mérkőzést megtekinteni. Amikor a Realhoz jött, úgy néztünk rá, mintha az Isten szállt volna le közénk...

Ha már a Reims-t említette: melyik későbbi francia csapat hasonlított leginkább az Önökére? A Saint-Étienne vagy az Olympique Marseille?

– Minden kétséget kizáróan az OM...

Az összehasonlításoknál maradva: az utódok közül ki emlékezteti legjobban Raymond Kopára?

– Ez eddig a legnehezebb kérdése, mert a futballban nagyon nehéz párhuzamokat vonni. Igazán nagy játékos csak akkor lehet valaki, ha saját egyénisége van. Ab-

ban a pillanatban, ahogy hasonlítani kezd valakihez, már csak egy lehet a sok közül. Ám ha mindenképpen választanom kell, akkor Alain Giresse-t említem.

Mi lehet az oka annak, hogy a svédországi világbajnokság után amolyan „üres-járatba” került a francia válogatott, és nem sikerült hasonló jó eredményt elérnie?

– Sokan Just Fontaine kiesésével magyarázzák ezt, ám szerintem nem ez volt a fő ok. Az akkori csapatból sokan már pályafutásuk vége felé jártak, az utánpótlás-nevelésünk pedig nem volt igazán fejlett. Valahogy kimaradt egy – sőt több... – generáció, nem tudtuk utolérni magunkat. Ennyi idő után már azt is bevallhatom, hogy mi is beleestünk a tipikus francia betegségbe: kissé elbizakodottá tett bennünket a jó szereplés, azt hittük, elég, ha a cipőnket küldjük be játszani a pályára.

Önhöz hasonlóan számos nagy futballista – Bobby és Jackie Charlton, Keegan – „indult” bányászcsaládból. Van-e erre Ön szerint valami magyarázat?

– A magyarázat nagyon egyszerű: a szegénység... Jómagam is dolgoztam a bányában, már tizennégy éves koromban rendszeresen leszálltam, hogy apámnak segítsek. Nem kell különösebben taglalnom, mekkora motivációt jelent a futballban rejlő – anyagi – lehetőségek kiaknázása, amikor valaki ismeri a nélkülözést. Hamar rájöttem arra, hogy gyorsan ki kell „venni” a pénzt a fociból, mert bármi történhet, akár sérülés, akár gyengébb forma, ami miatt hamar lekerülhet a hullámhegyről a játékos. Mint említettem, ez volt az egyik oka a Realból való hazatérésemnek is.

Miért nem adta soha edzősége a fejét?

– A válasz szorosan kapcsolódik a fentiekhez: a bizonytalanság okán. A kispadon szinte tehetetlen az ember, nem tudja jelentős mértékben befolyásolni a meccs kimenetelét. Ebbe én valószínűleg beleőrültem volna, főleg, hogy világeletemben utáltam veszíteni. Nem tudtam volna elviselni a játékos-edző függőségi viszonyt, ezekből az esetek nagy többségében a tréner kerül ki vesztesen. A másik ok ennél jóval prózaibb: nem tudtam volna összeegyeztetni üzletemberi, igazgatói tevékenységemet a futballban való aktív részvétellel.

A már többször emlegetett madridi találkozón kívül melyik az a mérkőzés, amelyikre a legszívesebben gondol vissza?

– Minden kétséget kizáróan az 1955-ben, ugyancsak Madridban játszott spanyol–francia találkozó. Egészen kivételes napot sikerült kifognom, és legyőztük Suarezékat. Ez után a találkozón után kaptam a „Futball Napóleonja” becenevet is.

Manapság van valamilyen funkciója a francia szövetségben?

– Igen, ráadásul a legcsodálatosabb: újra „csak” futballista lehetek. Soha nem akartam semmilyen feladatot ellátni, annál sokkal jobban szeretem a játékot. Öregfiú barátaimmal – több, mint ezerkétszázan játszunk minden hétvégén Angers-ban és környékén – csak a futballra kell „koncentrálnom”, minden egyéb kötelezettségtől mentes vagyok. Immár három éve nyugdíjba vonultam, pihenek, játszom, pihenek. Egy nagy álmom azért nekem is van: szeretnék még egyszer Puskás mellett kifutni a pályára...

1960

A fordított példa **LUIS SUÁREZ**

1935. május 2-án született La Coruñában.

Pályafutásának csapatai: Fabril Deportivo La Coruña (1947–1951), Deportivo La Coruña (1951–1953), FC Barcelona (1953–1961), FC Internazionale (1961–1970), Sampdoria (1970–1972).

A spanyol válogatottban (1957. január 30. és 1972. április 12. között) 32 mérkőzésen 14 gólt szerzett.

Sikerei: spanyol bajnok (1959, 1960), spanyol kupagyőztes (1957, 1959), olasz bajnok (1963, 1965, 1966). BEK-győztes (1964, 1965), BEK-döntős (1961, 1967), Világkupa-győztes (1964, 1965), VVK-győztes (1958, 1960). Európa-bajnok (1964), világbajnoki résztvevő (1962, 1966). Szerepelt az Európa-válogatottban (1970). A France Football aranylabdása (1960).

Ha manapság La Coruña városáról beszélnek a futballvilágban, leginkább az 1992 őszén „feltámadt”, a két brazil világbajnokkal, Bebetóval és Mauro Silvával tündöklő SuperDepor a téma. A galíciai kiscsapatból a spanyol bajnokság óriása, a Real Madrid és a Barcelona méltó vetélytársa lett az elmúlt esztendőben.

Ám La Coruña hosszú évtizedekig egészen másról volt „nevezetes” a hispániai futballban. A város fia ugyanis minden idők legjobb – született – spanyol labdarúgója.

Kétségtelen, az ötvenes-hatvanas évek fordulóján, az európai kupák hőskorában temérdek remek futballista játszott hispániai klubokban. Közülük jó néhányat – mint elsősorban Kubalát, Di Stéfanót, Puskást, Santamariát – honosítottak, így ők szerepeltek a spanyol válogatottban is. Ám Suárez tudása hasonlatos volt a fenti futball-legendákéhoz, s mivel – közülük egyedülként – ráadásul Spanyolország szülötte, övé lehet az egy bekezdéssel feljebb említett titulus.

Luis – akkor még Luisito – Suárez Miramontes 1935. május másodikán született La Coruñában, a spanyolok egyik nemzeti ünnepén. Szerinte mindez égi jeladás volt arra, hogy egyszer még nagyon híres legyen.

Tizenkét évesen, előbb a kisebb helyi klub, a Fabril Deportivo tagja lett, majd 1951-ben átigazolt a Real Club Deportivo együttesébe. Utóbbival már az első ligában is szerepelt, sőt – ha hinni lehet az ősrégi történetnek – éppen egy bajnoki mérkőzésen „szerettek bele” a Barcelona vezetői. A nem túlságosan erős felépítésű, de rendkívül technikás, ifjan is bölcsen irányító legényt azonnal szerződési ajánlattal lepték meg.

Enric Martí, a Barça akkori elnöke – mindössze másfél éven át töltötte be a posztot – a lapok hasábjain elragadtatva beszélt ifjú szerzeményéről: *„Ez a fiú hamarosan Spanyolország legjobb futballistája lesz. Olyan közegbe került, amelyben igazán kibontakoztathatja senki által nem vitatható tehetségét...”*

Luisito, persze, cseppet sem gondolkodott azon, elfogadja-e az ajánlatot. A Barcelona akkoriban a maihoz hasonló dicsfényben sütkérezett, 1952 és 1953 nyarán is bajnoknak koronáztatott.

Suárez nyolc idényt töltött a csapatban, s ezalatt kétszer nyerte meg az akkor még Francóról (Generalísimo) elnevezett országos kupát, kétszer a bajnokságot, s kétszer a Vásárvárosok Kupáját.

E sikerek a „Barça-korszak” utolsó négy évére sűrűsödtek – érthető okokból. Egyrészt ekkorra vált az ifjú Suárez vezéregyenységgé, másrészt ekkortájt erősödött meg a klub a „légiósokkal”: Kocsissal (1957), Cziborral (1957), Evaristóval (1956).

Hasonlóan fontos faktornak tekinthetjük a későbbi világhírű edző, Helenio Herrera 1958-as érkezését. Kezdett „összeállni” a nagy Barça!

A „blaugranatára” épített barcelonai városi válogatott megnyerte 1958-ban a Vásárvárosok Kupáját, az FC 1959-ben és 1960-ban pedig a bajnokságot. A csatársorban legtöbbször a következő ötösfogat villogott: Kubala, Evaristo, Kocsis, Suárez, Czibor. Három magyar, a brazil Evaristo és a kissé hátravontabban játszó Suárez!

E periódusban – a mai futballéletben már elképzelhetetlen – furcsaság is előfordult, hogy a Barça egyszerre két kupában is érdekelt volt. Az immár vendégjátékosok nélküli, „tisztá Barcelona” megnyerte a másodszor is kiírt VVK-t, miközben a klub menetelt a Bajnokcsapatok Európa-kupájának ötödik kiírásában.

Az 18959–60-as idény első fordulójában az akkor meglehetősen jó erőkből álló, bolgár CDNA Szófiát búcsúztatta a gárda, a szófiai 2:2 után otthon 6:2-re nyerve. Kubala és Evaristo is három-három gólt szerzett, de a mezőny legjobbjaként Suárezt ünnepelték. Temérdek varázslatos passzal kergette az örületbe a bolgárokat.

A második fordulóban még nehezebb feladat jutott: az olasz AC Milan, a másfél évvel korábbi döntős! Bár ezuttal egyetlen magyar sem játszott, a Barcelona nyerni tudott a San Siróban is (2:0). A találkozó hőse újra a most még gólt is szerző Suárez volt. A visszavágón (5:1!) Luisito nem játszott. A továbbjutás már rég eldőlt...

Nem volt kegyes a sors a Barçához, a következő fordulóban az angol Wolverhampton Wanderers következett. Az eredmény közel sem fejezi ki, milyen nehéz feladat jutott a katalánoknak: a Barcelona összesítésben 9:2-vel jutott az elődöntőbe. A sorozat addigi találkozóin a hét kapott gólra huszonnégygel feleltek a piros-

kékek. Helenio Herrera még azt a luxust is megengedhette magának, hogy állandóan cserélgette embereit a csatársorban, csupa klasszis szolgált akkoriban a Barcelonát.

A katalánok esküdni mertek volna arra, hogy a világ legjobb klubcsapata már nem a Puskással, Di Stéfánóval tündöklő Real Madrid, hanem a Barcelona!

Az álmok azonban egy hét alatt semmivé lettek: a Madrid 1960 áprilisában otthon és idegenben is 3:1-re verte a „trónkövetelőt”. A barcelonai visszavágón Suárez és Evaristo mellett a megszokott ötösfogatból csak Luis legjobb barátja, Kocsis Sándor játszott, a sorozatban addig már hét gólt is szerzett Kubala nem. Jól jellemzi az európai klubfutball akkori „erőviszonyait”, hogy a tulajdonképpen döntőnek beillő nagy csata második mérkőzésén Paco Gentoé mellett a madridi Puskás, és a barcelonai Kocsis neve került csak fel az eredményjelző táblára...

Végül a Madridé lett (sorrendben ötödször!) a BEK, a Barçáé a bajnoki cím, így mindkét klub indulhatott az elitkupa következő, 1960–61-es kiírásában is.

Szeptemberben a Lierse nem jelentett akadályt, ám Fortuna novemberre a Real Madridot rendelte a katalánoknak.

Barcelona–Real Madrid. A csata a katalánoknak jóval több volt, mint egy egyszerű futballmérkőzés. Lehetőség, hogy a gyűlölt madridiaknak megmutassák, ki az úr a pályán, hogy dicsőséget szerezzenek a rajongott Katalóniának. A futballistáknak meg esély arra, hogy a Real, a királyi klub legyőzésével bizonyítsák: a Barcelona immár tényleg jobb mint az öt hónappal korábban, a glasgow-i BEK-döntőben története talán legjobb játékát produkáló Madrid.

A nyáron a milánói Interhez szerződött Helenio Herrera helyett már a jugoszláv Ljubisa Brocsics dirigálta a Barcelonát. Már amennyire dirigálni kellett például a világ talán legjobb csatársorának. A piros-kék legénység Kubala helyén Villaverdével, ám ezt leszámítva legerősebb összeállításában masírozott ki a Santiago Bernabéu-stadion gyepére. Brocsics meglepte a madridiakat, ugyanis Kocsis és Czi-bor közé Suárezt toltta előre, Evaristót, s a szélsőnek „eladott” Villaverdét pedig kicsit hátravonta. Bejött a húzás, főleg azért, mert Luis Suárez zseniálisan futballozott. Sokak szerint – kalapot lengetve egész éves produkciója előtt – elsősorban ezen a kilencven percen érdemelte ki az aranylabdát.

Az Európa-bajnok spanyol válogatott. Állnak: Iribar, Olivella, Zoco, Fuste, Calleja, Rivilla. Guggolnak: Amancio, Pereda, Marcelino, Suárez, Lapetra

Mateos már a második percben gólt szerzett, ezt maga Luis egyenlítette ki. Gento megint a madridiakat juttatta előnyhöz, ám a Barcelona hőiesen támadott. A 88. percben aztán Suárez tizenegyesből kiegyenlített.

A visszavágón tulajdonképpen egy pillanatig sem forgott veszélyben a katalánok továbbjutása. Di Stéfano csak 2:0-nál, a 86. percben szépített...

Pontosan egy hónappal a visszavágó után a France Football Luis Suárezt választotta a kontinens legjobb játékosának. Vita nélkül, hiszen a Barcelona akkor 25 éves játékosa – az őt követők pontszámához képest – fölényesen előzte meg Puskás Ferencet, Uwe Seelert és a többieket.

Suárez harcosabbá, keményebbé vált 1960-ban egy-két esztendővel korábbi önmagához képest. Talán túlságosan is, mert gyakran ragadták el indulatai. Mindenesetre érdekes, hogy a klub vezetői ökölvívóedzésekre járatták, hogy némi vagány-ságot, keménységet, bátorságot „magára szedjen”.

Szüksége is volt erre, későbbi pályafutása során. A Barcelona ugyanis – immár Enrique Orizaola kezei alatt – folytatta menetelését. A Hradec Králové még nem jelentett gondot, ám az elődöntőben a német bajnok Hamburger Sport Vereinnel óriási meccset vívott a Barça. Az első találkozón Evaristo góljával „épp hogy” nyertek Suárezék. A másodikon ellenben a HSV 2:0-ra vezetett a 90. percben, a spanyolok kiesőnek tűntek. Ám akkor Kocsis Sándor előtűnt a „semmiből” s legalább a harmadik mérkőzés lehetőségét megteremtette. A brüsszeli „rájátszásban” aztán 1–0-ra nyert a Barça, s bejutott a döntőbe.

A berni fináléban a Benfica magyar edzője, Guttmann Béla három honfitársa (Kubala, Kocsis, Czibor), valamint Suárez és Evaristo ellen készítette fel csapatát. Sikerral, mert az esélytelenebbnek tartott portugál gárda 3–2-re legyőzte a Barcelonát.

Suáreznek gyakorlatilag e találkozó jelentette a búcsúját attól a klubból, amelyben híres, Európa-szerte ismert csillag lett. Nyolc nappal a BEK-döntő előtt, május huszonharmadikán jelentették a hírügynökségek, hogy a kontinens legjobb labdarúgója három esztendő szerződést kötött a milánói Interrel. A spanyolok mindössze egyetlen feltételhez ragaszkodtak: Suárezt klubjának szabaddá kell tennie a chilei világbajnokság idejére. Az Inter boldogan elfogadta a kitételet.

Helenio Herrera, a Barcelona korábbi mestere akkor már egy éve az olasz klubot istápolta, s építgette majdani, szó szerint világverő csapatát. Már 1961 nyarán sem volt elégedetlen beosztottjai játékerejével, hiszen azt nyilatkozta, hogy ha ő lenne az olasz szövetségi kapitánya, Sivorival megerősítve a bajnokságban harmadik Intert küldené pályára a squadra azzurra mezében.

S e szupercsapatba még megszerezettette barcelonai kedvencét, Luisito Suárezt!

Az olasz klub tagjaként a spanyol sztár nem tudta megismételni korábbi bravúrját, nem nyerte el újra az aranylabdát. Mégis bizton állíthatjuk, még tovább fejlődött, még kitűnőbb futballistává vált Milánóban! Luis Suárez vált a „fordított példává”: a Barcelona mindenkor légiósairól volt híres, a klub ötvenes-hatvanas évekbeli talán legnagyobb spanyol sztárja pedig külhonban ért el még pazarabb sikereket.

Az első évben – már a catenacciót alkalmazva – második lett a gárda a bajnokságban. Suárez (a mai szóhasználat szerint ékként) az angol Hitchens mögött a csapat második legeredményesebb játékosaként zárt, tizenegy góljával.

A következő szezonban kevesebb gólt lőtt – de ez több sikert jelentett. Megkezdődött az Inter történetének legfényesebb korszaka.

Herrera legényei megnyerték a bajnokságot, mindössze húsz gólt kapva a 34 mérkőzésen. Suárez ezuttal nyolc gólig jutott, a tízgólos Jairral és Mazzolával, s az ugyancsak nyolcig jutott Corsóval négyen szerezték a találatok nagy részét.

Az 1963–64-es idényben ugyancsak végig versenyben volt a csapat a bajnoki címért, csak az úgynevezett spareggio, a rájátszás döntött számára kedvezőtlenül – a Bologna javára.

Ám a nemzetközi porondon bőven vigasztalódott a gárda. Az Inter úgy lett BEK-győztes, hogy egyetlen könnyű ellenfél sem akadt az útjába! Előbb az angol Evertont, aztán a francia színekben induló Monacót, a már formálódó, két esztendővel később döntőbe jutó Partizan Beogradot, majd az elődöntőben az ugyancsak két évvel később KEK-győztes Borussia Dortmundot, a döntőben pedig a Real Madridot verte meg. Luisito maga is boldog volt, „törlesztett” a Realnak a barcelonai évek első kupavereségéért.

A Realban ugyan megvolt még a Di Stéfano, Puskás, Gento „vég”, ám a hátsó alakzatokban többnyire már az új generáció munkálkodott. A középpályán Zoco, a jobbszélen Amancio tüsténkedett. Az Inter – Herrera Intere – mégis győzött.

Sarti – Guarneri – Burgnich, Tagnin, Picchi, Facchetti – Mazzola, Suárez – Jair, Milani, Corso. Így állt fel Európa új bajnoka, amely a két gólt is szerző „Sandri-

no” Mazzolának és a remekül dirigáló Suáreznek köszönhette elsősorban 3–1-es győzelmét.

Még egy hónap sem telt el a bécsi BEK-döntő után, amikor Suárezekre figyelt újra Európa. Luis azonban akkor nem az Inter csillagaival, hanem – például – a Real menőivel vitézkedett egy csapatban. Spanyolországban rendezték a második kontinensbajnokság, az akkor még a Nemzetek Európa-kupája nevet viselő Eb négyes-döntőjét, a magyar, a szovjet, a dán és a házigazda válogatott részvételével.

Az egyik elődöntőt a magyar és a spanyol gárda játszotta. A 120 perces, nehezen feledhető futballcsatában a házigazdák Iribar – Rivilla, Olivella, Calleja – Zoco, Fuste – Amancio, Pereda, Marcelino, Suárez, Lapetra, míg a magyarok Szentmihályi – Mátrai, Mészöly, Sárosi – Nagy I., Sipos – Bene, Komora, Albert, Tichy, Fenyvesi dr. összeállításban játszottak.

A meccset tulajdonképpen Suárez nyerte meg, Komora nem igazán tudta tartani. Az Inter hazahívott légiója így bejátszhatta az egész pályát, jobbnál jobb labdákkal szolgálhatta ki társait. Csak a briliánsan védő Szentmihályin múlt, hogy a spanyolok csak a hosszabbítás második felében préselték be a döntőbe jutást jelentő gólt.

A finálében az előző sorozat győztese, a szovjet válogatott várt az ibériaiakra. José Villalonga és Miguel Muñoz nem változtatott bevált tizenegyén, amely már a hatodik percben vezetéshez jutott Pereda révén. Két perccel később azonban Huszainov kiegyenlített. A spanyolok végigtámadták a mérkőzést, ám csak a 83. percben tudta Marcelino megszerezni a győztes gólt. A lényeg, persze, a győzelem volt: a klubtornákon remeklő spanyolok az 1962-es világbajnoki kudarc után otthon a válogatottjukat is az európai trónra ültették.

Úgy szép az élet, ha zajlik: Luis Suárezre szeptemberben újabb feladat várt, az Independientével játszott az Inter a Világkupáért. Buenos Áiresben az argentinok nyertek 1:0-ra, Milánóban az olaszok 2:0-ra. Az akkori szabályok szerint harmadik mérkőzést kellett játszani, semleges helyszínen. Madrid, persze, Luisnak egyáltalán nem volt neutrális közeg. Szerencséjére, hiszen a pályán dupla terhet kellett „cipelnie”: megszokott feladatain kívül ezuttal a hiányzó Sandro Mazzolát is pótolnia kellett. Az Inter végül – némi szerencsével – Mario Corsónak a szó szerint az utolsó pillanatban lőtt góljával nyerte el a serleget, s lett a földkerekség legjobb csapata.

E három zajos siker (BEK- és Világkupa-győzelem, Európa-bajnoki cím) sem volt „elég” ahhoz, hogy 1964-ben újra Suárez legyen az aranylabdás. Az ítések a kevesebb titulust gyűjtő, ám zseniálisan futballozó Denis Law-t látták az év legjobbjának, Suárez előtt.

A spanyol sztár rettentően elkeseredett, de az élet ettől nem állt meg. Az Inter 1965-ben még tovább javította saját „rekordját”: újra megnyerte a bajnokcsapatok tornáját és a Világkupát, s ezúttal begyűjtötte a campionato bajnoki címét is. (Bár a BEK-ben a liverpooli 1:3-as első elődöntő után minden korábbinál nagyobb bravúrra volt szükség. Ám a kék-feketék pazar játékkal, tőlük szokatlanul nagy különbséggel, 3:0-ra nyertek.)

Úgy látszik, Luis győztes BEK-döntői mind a reváns jegyében zajlottak. Az Inter ugyanis Milánóban azt a Benficát fogadta, amely – persze, egyéb sikerei mel-

lett – 1961-ben legyőzte a Barcelonát Bernben. Az Interrel azonban Suáreznek nagyobb szerencséje volt, mint a katalánokkal: megint győzött. A találkozó egyetlen gólját a brazil Jair szerezte, nem sokkal az első félidő vége előtt.

A szeptemberi Világkupa-döntő ismétlést jelentett, szinte minden tekintetben. Megint az Inter nyert, újra az Independiente ellen. Ám ezúttal, hála a Buenos Áires-i döntetlennek, elég volt két mérkőzés is. A milánói 3:0 után idegenben a catenaccio magasiskolája gól nélküli mérkőzést „ért”.

1966 tavaszán a csapat ugyan megnyerte a campionatót, ám a BEK elődöntőjében a Real Madrid útját állta. Viszont egy esztendővel később Lisszabonban újra finalista lett az Inter. Suárez a döntőben nem játszhatott, talán ez volt az egyik oka annak, hogy a Celtic, valóban heroikus csatában, nyerni tudott.

A BEK-szereplés Suárez számára ezzel a szezonnal véget ért. Két évnyi „kihagyás” után, az 1969–70-es idényben ugyan még eljutott a harmadik számú európai klubtorna elődöntőjébe, de ott az Anderlecht elbúcsúztatta az Intert.

Tény, akkorra Suárez már rég túl volt pályafutása csúcsán. Hihetetlen játékinelligenciája sok nehézségen átsegítette, de játéka meg sem közelítette a hatvanas évek elején, közepén produkáltat. Egyébként sem túl nagy kezdősebességéből még tovább veszített, keveset futott, bár kétségtelenül pazarul passzolt.

1970 nyarán az Inter, gyakorlatilag a játékos tudta nélkül eladta őt a Sampdoriának. Suárez fájó szívvel áttelepült Liguriába. Nem a távozás ténye, hanem a kiebrudalás módja bántotta... Két esztendőn keresztül „levezetett” a Sampdoriában, majd edzősködni kezdett.

Dolgozott a Genoa, az Internazionale, a Cagliari, a Spal, majd a Como gárdájánál, majd 1980-ban hazatért Spanyolországba, ahol a szövetség az utánpótlás-válogatott bízta gondjaira. Legnagyobb edzői sikereként 1984-ben ezüstérmet, 1986-ban – éppen az olaszok ellen... – Európa-bajnoki címet szerzett a spanyol fiatalokkal. 1988 nyarán „léptették elő”, Miguel Muñoz utódként a felnőtt válogatott irányítója lett. Valljuk be, nem igazán nagy sikerrel. Az 1990-es Mondialéra ugyan kijuttatta csapatát, ám a következő év májusában leváltották. Újra „hazát váltott”, visszatért Milánóba, az Interhez. A kék-feketéknél vezető edzőként, majd játékosmegfigyelőként dolgozott, majd 1994 nyarán a spanyol Albacete szerződtette, ám néhány mérkőzés után elbocsátotta.

A klubedzői pálya – a jelek szerint – nem az ő világa. Mindez, persze, aligha feledtetí, milyen pazar játékos is volt jó harminc évvel ezelőtt...

1961

A legjobb oriundo **OMAR ENRIQUE SIVORI**

1935. október másodikán született San Nicolasban.

Pélyafutásának klubjai: San Nicolas (1944–1952), River Plate (1952–1957), Juventus FC (1957–1965), AC Napoli (1965–1968).

Az argentin válogatottban (1956. január 22.–1957. április 3.) 18 mérkőzésen kilenc, az olaszban (1961. április 25.–1962. június 7.) 9 mérkőzésen nyolc gólt szerzett.

Sikerei: olasz bajnok (1958, 1960, 1961), gólkirály (1960), argentin bajnok (1952, 1953, 1955, 1956, 1957), olasz kupagyőztes (1959, 1960, 1965), Világbajnoki résztvevő (1962), a Copa America (dél-amerikai kontinensbajnokság) győztese (1957), második helyezettje (1956). A France Football aranylabdása (1961).

1957 tavaszára úgy tűnt, az argentin labdarúgás kimászik az önmaga ásta gödörből. A negyvenes évek végének gazdasági nehézségei, az egész országra kiterjedő munkabeszüntetések sora a futballban is éreztette hatását. A profik 1948 júliusától közel háromnegyed éven át tartó sztrájkja, majd azt követő kaotikus helyzet meglehetősen súlyos következményekkel járt.

A későbbi aranyérmes uruguayi válogatottnál is többre tartott argentin legénység nem vett részt a brazíliai világbajnokságon, s számos sztárjátékos – így például Alfredo Di Stéfano, Adolfo Pedernera és Nestor Rossi – Kolumbiába tette át székhelyét.

Az argentin labdarúgás teljes elszigeteltségbe burkolózott. Az AFA nem indította a válogatottat az 1954-es világbajnokság selejtezőin, s ami még meglepőbb, 1949 után 1953-ban is távol maradt a Copa Américától, azaz a kontinensbajnokságtól.

1955-ben játszott a gauchók válogatottja újra a tornán, s meg is nyerte azt. Ám akkor még sokan azt mondták: könnyű volt a brazilok távollétében nyerni...

1956-ra (harmadik hely), de még inkább 1957-re viszont már felnőtt egy új generáció, amelynek játékerejével csak az örök vetélytárs brazilok vetélkedhettek,

másrészt, amely esélyesnek tűnt arra, hogy akár a svédországi (1958), akár az azt követő, 1962-es chilei világbajnokságon a legszűkebb elitben végezzen.

A válogatott a Buenos Aires-i klubokra, elsősorban a korszak kiemelkedő gárdájára, a River Plate csapatára épült. Ott lett híres játékos a legalább annyira forrófejű, mint amennyire tehetség Omar Enrique Sivori is.

A Sivori család a Rosarióhoz közeli San Nicolasban élt, oda vándorolt ki Olaszországból a majdani futballsztár nagyapja. A környéken rengeteg bevándorló tengette életét, így nem csoda, ha Omar már gyerekkorában is legalább annyira jól beszélt az olaszt mint a spanyolt.

Tizenhét éves korában „talált rá” a River, s az ifjú tehetség azonnal az „egybe” került. Cesarini edző a balszélre állította, a „belső helyeket” olyan legendák foglalták el mint Labruna vagy Loustou. Omar már sihederként is meglehetősen rakoncátlan volt, előfordult, hogy „magánszáma” miatt félbe kellett szakítani a mérkőzést.

Renato Cesarini azonban nagy bízott benne. Az edző egyébként maga sem volt akármilyen futballista hajdanán, 1929 és 1935 között a torinói Juventusban futballozott, öt bajnoki címet nyert. A későbbi világbajnok Mumo Orsival érkezett, s hat szezon után együtt is távoztak. Az első dél-amerikai születésű játékosok közé tartoztak, aki oriundók, azaz honosítottak lettek, Cesarini például tizenegyszeres olasz válogatottként zárta pályafutását. Mindezt csak azért érdemes külön is emlegetni, mert az edzőnek nyilvánvalóan nagy szerepe volt Sivori argentinai pályafutásában is, de legalább akkora abban, hogy 22 évesen már a Juventushoz került.

Cesarini istápolásának, s persze saját tehetségének köszönhetően 1956-ban bekerült a válogatottba is. Uruguayban rendezték az éppen soros Copa Américát, melyen a házigazdák győztek. Az argentinok a harmadik helyen zártak, elsősorban a Sivori, Grillo, Labruna belsőhármasnak köszönhetően.

Egy esztendővel később Peruban randevúztak a Conmebol tagszövetségeinek válogatottjai. Az argentinok „vadonatúj” legénységgel érkeztek, a később a Real Madridhoz került Dominguez védett, Sivori, valamint az aztán a bergamói Atalantában karriert csinált Maschio, illetve az Interben gólkirályi címet is szerzett Angelillo támadott. Egy évvel később, a svédországi világbajnokságon, már egyikük sem szerepelt a válogatottban. Miként a szintén 1957-ben „begyűjtött” Lojacono (Fiorentina) és Grillo (AC Milan) vagy az időközben már spanyollá lett Alfredo Di Stéfano sem.

Az új generáció tagjai közül magasan Sivori érte a legtöbbet: Gianni Agnelli világrekordot jelentő 190 millió lírát utaltatott át a River Plate számlájára. Becsületére legyen mondva, rentábilis befektetés mellett döntött, Sivori megszolgált a vételárát.

Már ha játszott. Ugyanis különös rekorddal büszkélkedhet: az olasz liga történetében – természetesen a totóbotrányok évekre elmeszelt vétkesein kívül – senki sem kapott olyan sok büntetést, mint ő.

A Juventusnak 1957 nyarán meglehetősen nagy szüksége volt az erősítésre. A csapat – szégyenszemre – csak a kilencedik helyen végzett az előző bajnokságban.

A Juventus légióstriója a hatvanas évek elején: Sivorl, Combin és Del Sol

„Cselekedni kell! Ha nem teszünk semmit, a Juve menthetetlenül középcsapat-tá válik. Elegendem van az utóbbi három év vegetálásából, a hetedik, meg a két kilencedik helyből. A pénz nem számít, csak egy a lényeg: szeretett klubunknak újra az élre kell törnie” – nyilatkozta Gianni Agnelli, s a szónoklás mellett cselekedett is.

Sivorl mellé megszerezte az akkori legjobb brit csatárnak tartott walesi John Charlest. János király (King John) esetében sem „filléreskedett”: megbízottja, Gigi Peronace 65 000 fontot, brit rekordot fizetett a hatalmas termetű csatárért. Könnyű helyzetben tárgyalt, Agnelli ugyanis azzal engedte útnak, hogy a pénz nem számít, szó szerint minden áron szerezze meg Charlest.

Mindkettő jó választásnak bizonyult, ugyanis gyakorlatilag e duó nyerte meg a következő szezonban a Juvénak a bajnokságot. A Zebrák nyolc pont előnnyel nyerték a campionatót, a két „légiós” ötven gólt vágott a csapat 77 találatából. A gólkirály Charles (28) mögött Sivorl (22) harmadik lett a listán.

Egy évvel később ugyan csak negyedik lett a Juve a bajnokságban, ám az előző évi elődöntőbe jutás után most megnyerte az Olasz-kupát. A Zebrák 4–1-re verték a jobb sorsra érdemes Intert, mégpedig a következő összeállításban: Mattrel – Castano, Sarti – Emoli, Cervato, Colombo – Boniperti, Nicolé, Charles, Sivorl, Stivanello. Bár a fél csapat válogatott volt, a két külföldi klassziséval talán csak Boniperti vetélkedhetett.

Az 1959–60-as idényben duplázott a gárda, megnyerte a kupát (ezuttal a Fiorentina elen) és a bajnokságot is. Nem fogják kitalálni, ki volt akkor már a Juve technikai igazgatója: Renato Cesarini.

Sivorl legjobb meccse – nem volt könnyű a választás, hiszen egész évben remekelt, nem véletlenül választotta az ERG az Év játékosának – a 28. fordulóra kiírt,

Inter elleni találkozó volt. A kék-feketék egy korábbi vitás ügy miatt tiltakozásul ifjúsági csapatukat küldték Torinóban pályára, az ifjú Sandro Mazzola, a későbbi hetvenszeres válogatott vezérletével. A „bambinók” nem tudták megállítani a Juve támadóit. Különösen Sivori volt elemében, hat gólt lőtt. (Beállította ezzel Silvio Piola 1933 óta „élő” rekordját.)

Akkor már világossá vált: bár rengeteg dél-amerikai játékost honosítottak az olaszok a harmincas évek első nagy hulláma óta, Sivori valaemennyiükön túltesz. Ő a legprímább oriundo. Jobb mint Altafini, vagy akár a harmincas évek sztárjai, Andreolo, Monti, Orsi, s jobb mint az argentin válogatottban vele együtt kezdett Maschio és Angelillo. Talán csak a Milan (majd a Roma) világbajnoka, Juan „Pepe” Schiaffino állja vele az összehasonlítást. Ám annyi szent: a hatvanas évek elején már nem akadt Sivorinak párja.

Nemcsak Olaszországban, hanem Európában sem. Ezést is választotta a France Football 1961 decemberében a kontinens legjobb futballistájának.

Az akkor már háromszoros olasz bajnok időközben a squadra azzurrában is bemutatkozott. Bő egy év alatt (a chilei világbajnokság végéig) kilenc mérkőzésen nyolc gólt szerzett. Válogatottbeli remeklésének óriási szerepe volt az aranylabda odaítélésében.

Újoncként az ő góljával nyertek 3:2-re az olaszok az északiérek ellen, majd gólt lőtt az angoloknak is, bár a válogatott kikapott (2:3). A következő alkalommal az argentinokat verték az olaszok a két volt argentin, Lojacono (2) és Sivori góljával. Iz-

rael Tel-Avivban megúsza a Nagyfejű (el Cabezon) gólja nélkül, Torinóban „cserébe” négyet kapott tőle. (Két utóbbi világbajnoki selejtező valamelyikén az oriundók közül játszott Sivorin kívül Lojacono, Angelillo, Altafini és Maschio is. „Salve” a született olasz csatároknak...)

1962 szeptemberében nem tudott gólt lőni sem a franciáknak, sem a belgáknak. A világbajnokság csoportmérkőzései során a nyugatnémetek ellen sem talált a kapuba, mire a Mazza, Ferrari válogató duó kihagyta őt a chileiek ellen. Az

olaszok kikaptak 2:0-ra, s már Sivori vezérletével hiába verték meg a svájciakat 3:0-ra, kiestek.

A világbajnokság után Omar Enrique Sivorit a felettébb kritikus itáliai sajtó a torna legjobb olasz játékosának nevezte. Ám soha többé nem játszott a válogatottban.

Annál inkább a Juventusban, ahol – bár a milánói klubok időközben átvették a hatalmat a campionatóban – meglehetősen jól játszott. Oly annyira, hogy bár az olaszoknak nem kellett, az 1966-os angliai világbajnokság előtt az argentinok mindent megtettek, hogy „visszahonosítsák”. Nem sikerült, a FIFA nem adta meg az engedélyt. Sivori így lemaradt az angliai világbajnokságról. Pedig – valljuk be – mind az argentin, mind az olasz gárdába befért volna...

Akkor egyébként már a Napoli tagja volt, s legalább olyan népszerű a Vezúv lábánál, mint szűk két évtizeddel később Diego Armando Maradona.

Ám egyre öregebbnek érezte magát. Az 1968–69-es idényben három mérkőzésen még játszott, aztán fogta magát, s hazament Argentínába.

Azóta tulajdonképpen ingázik a két ország között, bár most éppen megint Buenos Áiresben él.

Időközben dirigálta az Estudiantest, majd az argentin válogatottat. Nehezen tudott hosszú ideig megmaradni egy helyen, s még nehezebben viselte, ha nem ismerték el igazát.

A válogatottól például azért köszönt el idő előtt, mert a szövetség nem fizette ki a csapat tagjainak a világ akkori legjobb válogatottjának számító nyugatnémetek idegenbeli legyőzéséért járó prémiumot.

A szakítás után Sivori visszatért a Napolihoz, majd újra Argentína, a Velez Sarsfield következett. Kicsit dolgoztatott a Racinggal is, ám a nyolcvanas évekhez érve úgy döntött, elege van az edzősködésből. Olaszországban az egyik legélesebb nyelvű, ugyanakkor legfelkapottabb „opinionistává” (véleményt formáló szakértővé) vált. Legkevésbé a játékosok szerették, nehezen tudtak kedvére való meccset produkálni az utódok.

Bírálta még a Juventust is, csak egy valaki maradt szent és sérthetetlen a számára: Gianni Agnelli. Akinek – Renato Cesarini mellett – saját bevallása szerint a legtöbbet köszönheti...

1962

A csehek Bozsikja

JOSEF MASOPUST

1931. február nyolcadikán született Mostban.

Pályafutásának csapatai: SK Most (1945–1950), Vodotechna Teplice (1950–1952), ATK, ÚDA, majd Dukla Praha (1952–1968), Crossing Molenbeek (1968–1970).

A válogatottban (1954. október 24. és 1966. május 18. között) 63 mérkőzésen 10 gólt szerzett.

Sikerei: csehszlovák bajnok (1953, 1956, 1958, 1961, 1962, 1963, 1964, 1966), csehszlovák kupagyőztes (1952, 1961, 1965, 1966). Világbajnoki ezüstérmes (1962), vb-résztvevő (1958), Nemzetek Európa-kupája harmadik (1960). Az Év játékosa Csehszlovákiában (1966). Szerepelt a világ- (1963), és az Európa-válogatottban (1964, 1965) is. A France Football aranylabdása (1962).

Még maguk a csehszlovákok is alig akarták elhinni, hogy válogatottjuk első számú büszkesége kaphatja meg az aranylabdát.

Pedig Josef Masopust abszolút rászolgált a kitüntetésre. Az év legfontosabb eseményén, a chilei világbajnokságon ő volt a legmesszebbre jutott, egészen a döntőig menetelt európai válogatott legjobbjá. Ráadásul nemcsak Dél-Amerikában futballozott pazarul, hanem remekelt az év számos más fontos találkozásán.

Ám a France Football korábban soha nem választott fedezetet Európa legjobbjának. Az elődök – Matthews, Di Stéfano, Kopa, Suárez, Savori – egytől egyik csatárok voltak. Valamennyien mindig jobban szem előtt lévő, nyugat-európai klubok tagjaként nyerték el az aranylabdát.

Masopust mégis felülhetett a trónra. S nem akadt senki, aki azt mondta volna: érdemtelenül.

Prágától legalább száz kilométernyire észak-nyugatra, az Érchegység lábánál fekvő kis bányászvárosban, Mostban született. A geográfia alaposan meghatározta a család helyzetét: a família szinte minden férfiembere bányásként dolgozott.

Nehéz életet mért rájuk a sors. A kis Josef nyolc és fél éves volt mindössze, amikor kitört a II. világháború, amely szinte végighúzódtott egész gyerekkorán.

A háború befejeződése, a német megszállás felszámolása után, 1945-ben lett csak igazolt futballista, a harckocsi-nyomokkal préselt falusi pályán.

Az általa híressé tett SK Most csapatában középcsatárt játszott, s meglehetősen sok gólt szerzett. De már akkor sem igyekezett mindenképpen ő a hálóba küldeni a labdát. Minden helyzetben azt nézte, kinek passzolhatna, kit juttathatna még jobb helyzetbe. Ez tetszett meg benne az első csapat edzőjének, aki az akkor 17 éves legényt az „egybe” emelte. Mielőtt hozsannázni kezdenénk jó szeméről, éles meglátásáról, tartozunk a valóságnak annyival: ő sem volt „akárki”. Jaroslav Burgr – Masopustnak már befutott játékosként is pan Burgr, azaz Burgr úr – a harmincas években ötvenötször játszott a csehszlovák válogatottban, részt vett két világbajnokságon. Az elsőn, 1934-ben ugyanúgy ezüstérmet szerzett, mint 28 évvel később Josef Masopust. Néhány évvel túl járt már a negyvenen, de jobbhátvédnek még gyakorta beszállt maga is a csapatba. Az edzéseken maga is testközelből tapasztalta, mit tud felfedezettje.

Számára világos volt, Masopust hamar „kinövi” szülőhelye csapatát. Ha lassan is, de 1950-ben eljött ennek az ideje: Josef a mindössze egyórányi buszútra lévő Teplicébe került, az akkor éppen elsőligás csapathoz. A nevét Masopust érkezésekor Technomatról Vodotechnára váltó egyesület amolyan jó középcsapatnak számított akkoriban a csehszlovák ligában.

Hőszünknek szerencséje volt az edzőkkel: Teplicében is jó kezekbe került. Rudolf Vytlačil, a majdani világbajnoki ezüstérmes válogatott szövetségi kapitánya volt akkoriban a gárda edzője. Josef számára még egy életre szóló találkozást hozott a két teplicei év: ott lett játékostársa Ladislav Novák, akivel később több mint másfél évtizedet futballoztak együtt a központi katonacsapatban és a válogatottban.

1952 nyarán együtt vezényelték őket a hadsereg labdarúgóklubjába, az ATK, majd hamarosan ÚDA, illetve 1956 után Dukla nevet viselő prágai gárdához. Masopust összesen nyolc bajnoki címet szerzett klubjával, így nem nehéz a katonacsapatot az elkövetkező tizenöt esztendő legjobb alakulatának minősíteni. A gárda edzéseit az első időben Karel Kolsky vezette. Masopust jó „referenciákat” hozott magával, Jaroslav Burgr ajánlását. Mosti edzője ugyanis a Spartában és a válogatottban is együtt játszott a harmincas években Kolskyval.

Kolsky fedezte fel, hogy Masopust igazi posztja nem is a csatársorban hanem a fedezet posztján van. Az „átképzéshez” nem kellett Masopust erősségeiről, az áttekintő képességéről, távoli pontos lövéseiről, remek passzairól lemondani. Ráadásul kevésbé ütközött ki fogyatékosága: a robbanékonyság hiánya.

Masopust 1954-ben, a magyarok ellen már a válogatottban is bemutatkozott – valljuk be, nem túl nagy sikerrel. Pedig a csehszlovákok a számukra balul sikerült svájci világbajnokság után generációváltásra szánták rá magukat, s az új válogatottban fontos szerepet szántak az ÚDA ifjú futballistájának. A csúcson lévő magyar válogatott azonban akkor még túl nagy falatot jelentett. Masopust így emlékezett a mérkőzésre:

Masopust sorozatban nyerte a bajnoki címeket a prágai Duklával

– Nem játszottam jól, mert bár sokat futkároztam, a labdával, alig találkoztam. Az ötletesen, gyorsan játszó magyarok rendre eldugták előlünk azt. Könnyedén nyertek 4–1-re. Mégis, örömmel gondolok vissza erre a találkozóra, mert itt játszhattam először Bozsik József ellen. A magyarok, de talán az egész világ legkitűnőbb fedezete a példaképem lett. Legszívesebben megtapsoltam volna, ahogy az egyik gól előtt Kocsisnak passzolt. Az maga volt a futballművészet.

Masopustot – különösen azután, hogy 1956-ban a válogatottban is az egyik fedezet poszt lett az övé, s Pluskallal remek kettőst alkotott – egyre többet hasonlították Bozsikhoz.

A válogatottbeli bemutatkozás kudarca ellenére hamarosan állandó tagja lett a csehszlovák tizenegynek. Sorra játszotta jobbnál jobb meccseit. A már említett fiatalítási folyamat eredményeként 1956 és 1958 között a válogatott – Karel Kolsky irányításával – egymás után érte el nemzetközi visszhangot kiváltó eredményeit.

1956-ban négy hónap alatt döntetlent játszott a két évvel későbbi világbajnok brazil válogatottal Prágában, majd Genfben 6:1-re verte az 1954-es vb-n feltűnést keltő svájciakat, Budapesten 3:1-re győzte le az „aranycsapatot” (megtörve ezzel a magyar válogatott 1943 óta tartó hazai veretlenségét...), majd Rióban 1:0-ra verte a brazilokat! Masopust mind a négy mérkőzésen remekül játszott!

Az 1958-as világbajnokság ellenben csalódást hozott, pedig a németekkel döntetlent játszott az együttes, az argentinokat pedig 6:1-re verte! Az északiérek azonban kétszer is legyőzték, s így a csoportmérkőzések után „hazaküldték” Masopusték.

Ám az 1960-as Nemzetek Európa Kupáján (ez volt az Európa-bajnokság elődje) elért harmadik hely jól jelezte, továbbra is a kontinens élvonalába tartozik a csehszlovák válogatott.

S az 1962-es, chilei világbajnokság sikere még ezt is felülmúlta.

Pedig a csehszlovákok tartottak már a csoportmérkőzésektől is, hiszen Brazília és Spanyolország (meg Mexikó) „személyében” nehéz feladat jutott számukra. A brazilok – a világbajnoki cím védői – eleve félelmetesnek tűntek, s a spanyolok is nagyon fogadkoztak: honosított játékosaikkal lekopírozzák legjobb klubcsapataik, a Real Madrid, a Barcelona, az Atletico Madrid, vagy a Zaragoza sikereit.

Az első mérkőzésen a spanyolokkal találkozott Rudolf Vytlačil legénysége, s óriási küzdelemben 1–0-ra győzött. A csehszlovákok igazolták a brazil edző, Aymoré Moreira még a nyitány előtt elmondott véleményét: *„Mindenki megszenvedi majd a csehszlovákok atlétikus stílusát. Lassúnak tűnik a csapatjátékuk, ám ugyanakkor minden átgondolt, tudatos. S van közöttük egy fedezet, Josef Masopust, aki egyszerűen mindig tudja, mit kell tennie.”*

A csapat ereje elsősorban a határozott védekezésben rejlett. A csoportmérkőzésen a brazilok sem tudtak mit kezdeni vele, 0:0-ra végzett a két gárda. Kevesen gondolták, a meglehetősen eseménytelen, „neked is jó a döntetlen meg nekem is” mérkőzésen a két későbbi döntős találkozott.

A mexikóiak elleni vereség (1:3) nem sokat számított, ha nyertek volna a csehszlovákok akkor is valószínűleg csoportmásodikként zárnak.

A legjobb nyolc között következett a magyarok elleni találkozó, Schrojf nagy napja. A kapusnak egyszerűen nem lehetett gólt lőni – ha meg igen, mint Tichy esetében – akkor Latisev másfelé nézett...

Az elődöntőben, az esélyesebbnek tartott jugoszlávok ellen játszott talán a legjobban a válogatott, s maga Masopust is. Az ugyancsak remek erőkből álló „plávik”

esélyt sem kaptak az így a döntőbe jutott csehszlovák csapattól. Vytlačil az első féldőben „bunkerbe” vezényelte legénységét, amely aztán a másodikban simán megnyerte a találkozót.

A döntőben szinte mindenki a brazilokat tippelte győztesnek. A csehszlovákok csak abban bíztak, hogy korábban a magyar és a jugoszláv válogatottat is magasabban jegyezték, s míg azok már befejezték a világbajnokságot, az ő csapatuk a döntőben játszhatott. Sőt!

A 16. percben a Schererrel ügyesen kombináló Josef Masopust megszerezte a vezetést is! Ám a hátralévő 74 percben a brazilok fordítottak. A csehszlovák válogatottnak elég lett volna a védő ellen hadakozni, azt már nem bírta el, hogy addig remeklő kapusa betlizett. Az eredmény – az ezüstérem, a második hely – így is minden képzeletet felülmúlt.

S hogy nem volt mindez abszolút a véletlen műve, azt bizonyítja, hogy szeptemberben a csehszlovákok 6:0-ra verték az osztrákokat. A kisebb sérülése miatt csak ötven percet játszó Masopust két gólt is szerzett.

Három hónappal később Európa legjobbjának koronázta a France Football. Masopust éppen a családjával síelt valahol a hegyekben, amikor nyilvánosságra jutott a hír. Az újságírók, persze, azonnal megtalálták, friss nyilatkozatáért:

– *Úgy gondolom, sikerem egyben a csehszlovák labdarúgás sikere is. Nagy megtiszteltetésnek tartom, hogy engem választottak Európa legjobb futballistájának.*

Azt nem mondta (ám alighanem gondolta...), hogy ez a kitüntetés talán elnémitja az otthon károgókat, akik szerint már eljárt felette az idő, jobban teszi, ha visszavonul. Ám az aranylabda nem változtatta meg kritizálói véleményét. Bár 1968-ig játszott a Duklában, sőt utána engedéllyel két esztendőt töltött a brüsszeli Crossing Molenbeek együttesénél, a válogatottban hamar pálcát törtek felette. Még 1966-ban is meghívták ugyan a keretbe, az egyes bevélogatások között meglehetősen hosszú idő telt el. (Külföldön lényegesen többre becsülték, többször is meghívták a világ-, illetve az Európa-válogatottba.)

1968-ban szerződött Belgiumba, ám miután a politikai helyzet 1970-re alaposan megváltozott, hazavezényelték. Miután a Dukla Prahánál (1970–1976), majd a Zbrojovka Brnónál (1976–1980, bajnok 1978-ban, majd kiverte a BEK-ből az Újpesti Dózsát) is edzősködött, csak 1981-ben mehetett újra vissza Belgiumba, akkor az RSC Hasselt együtteséhez.

1984-ben újra hazatért, dolgozott a válogatottnál, majd különböző kluboknál, sőt szövetségi kapitányként még Malaysiába is elvetődött. Ám játékosként elért sikereit edzőként meg sem tudta közelíteni...

1963

A fekete pók

LEV JASIN

1922. október 22-én született Bogorodszkojében.

Pályafutásának csapata: Dinamo Moszkva (1949-1970).

A szovjet válogatottban (1954. szeptember 8. és 1967. október 31. között) 75 mérkőzésen védett.

Sikerei: ötszörös bajnok (1954, 1955, 1957, 1959, 1963), háromszoros kupagyőztes (1953, 1967, 1970). A Nemzetek Európa-kupájának győztese (1960), Eb-ezüstérmes (1964), olimpiai bajnok (1956). Három világbajnokságon (1958, 1962, 1966) szerepelt, a legutolsón a 4. helyezett csapat tagja. Szerepelt az Európa- (1964, 1965) és a világválogatottban (1968). A France Football aranylabdása 1963-ban.

1990. március 21-én Moszkvában hunyt el.

Európa a fekete pókot ünnepelte 1963 karácsonyán. Lev Jasin – őt illették a hangzatos becenévvel – pályafutása újabb csúcspontjához érkezett. A France Football akkor már nyolcadik alkalommal megrendezett Aranylabda-szavazásán az orosz hálóőrt választották a kontinens első számú futballistájának. Sem addig, sem azóta nem ítélték a díjat kapusnak.

A szavazók tisztelegtek a győztes előtt. *Max Urbini*, a France Football akkori főszerkesztője az ünnepi szám bevezetőjében így gratulált: „*Mi láttuk az »istenit« Zamorát, s a csodálatos Planickát, sőt parádéztak már más világklasszis kapusok is, de Jasin valamennyiükön túltesz.*”

A zsűri elnöke, az ugyancsak francia *Jacques Ferran* sem fukarkodott a dicséretekkel: „*Számomra Jasin az igazi, régi vágású világklasszisok egyike. Olyan, akik közül nagyon kevés szaladgál ma már Európa pályáin.*”

Weilmann, a német Kicker sportmagazin szerkesztője, így indokolta döntését: „*Én, csakúgy, mint tavaly, Jasint és Schnellington írtam a listám élére. Azért, mert a modern futballban egyre fontosabb a védelem szerepe. A szovjet kapus ráadásul valóban egész évben remekelt...*”

A svéd *Wolf Lyberg*, a stockholmi *Idrottsbladet* újságírója Jasint, a nagy visszatérőt ünnepelte. „A számára csalódást jelentő chilei világbajnokság után, 34 évesen került vissza a legjobbak közé. Kétségtelenül ő a földkerekség első számú kapusa.”

Az ünnepelt útja messziről vezetett a világhírnévig. Bogorodszkojében, Moszkva közelében született 1929. október 22-én. Nem rajongott a tanulásért, úgy-hogy tizennégy évesen, az ötödik osztály befejezése után végleg sutba dobta könyveit. Sok választása nem akadt. Beállt az apja mellé lakatostanoncnak a Vörös Október gyárba, a közeli Tusinóban.

Akkor már tombolt a háború. Szó sem lehetett arról, hogy az ifjú Lev „gyermekkori szerelmeivel” a focival és a jéghekkival flörtöljön.

A boldog békeidő hajnalán ellenben már a tusinói üzem csapatában repkedett a labdák után. De ki gondolta volna, hogy a siheder egyszer még a világ legjobbjává lesz? Hisz’ ő még azt sem döntötte el igazán, hogy futballozzon, vagy inkább a „téli focit”, azaz a hokit válassza.

Nagy volt a kísértés. Lev ugyanis egyre jobban védett a *Dinamo Moszkva* által támogatott – egyik – jégkorongcsapatban.

1945 telét írták. A klubtársak, a futballisták sikerétől volt hangos Európa. A legendássá vált skandináv és brit túra mérkőzései után ódákat zengett a sajtó a Dina-

mo labdarúgóiról. Különösen *Alekszej Homics*, azaz a *Tigris* becenévre hallgató kapus parádézott.

Lev szinte falta a Homicsékról szóló ritka híradásokat. A szíve egyre inkább a futballisták közé húzta. Hamarosan azonban behívóparanccsal kopogott az ajtaján a postás. Ám ezúttal szerencséje volt. A légierő csapatában, a *Krilja Szovjetovban* tovább pallérozódhatott. Itt figyelt fel rá *Arkagyij Csernyisov*, a moszkvai Dinamo (jégkorongcsapatának!) edzője. A mester – korábban maga is kitűnő futballista – először nem akart hinni a szemének. Másodszorra magával vitte Homicsot, nézze meg ő is a kapuspalántát. A Tigris soha nem volt bőbeszédű ember. Egyszerűen bólintott egyet, s ez a főhajtás eldöntötte Jasin sorsát. Amikor 1949 telén letöltötte sorkatonai szolgálatát, a Dinamo Moszkva labdarúgócsapatának kapusa lett.

Fájdalom, a történet nem úgy folytatódik, hogy Jasin íziben átvehette Homics helyét a D-betűsök kapujában, s 1971-ig alig-alig tudták onnan kimozdítani.

Nem, Lev még mindig vacillált a futball és a hoki között. Annál is inkább, mert éveken keresztül ez utóbbiban voltak nagyobb sikerei. Három télen keresztül (1951–53) őrizte a klub jégkorongcsapatának hálóját. A zöld gyepen mind e közben gyér örömei voltak.

Pedig Homics sérülése miatt korán lehetőséget kapott. A moszkvai *Szpartak* ellen mutatkozott be az első osztályban, 1950-ben. Akkor nem keltett csalódást, az 1–1-gyel mindenki elégedett volt. Ám következett a szörnyű lebőgés *Tbilisziben*.

A moszkvaiak eleve szikrányi félelemmel utaztak a grúz fővárosba, mivel a helyi Dinamo egyike volt az ország legjobb csapatainak, 1950-ben például harmadik lett a bajnokságban. Ott futballozott az élvonal egyik legjobb csatára, *Avtandil Gogoberidze*, s a búcsúra készülő, de még mindig remek *Borisz Pajcsadze*. Félelem ide, félelem oda, a rangadón a fővárosiak már 4–1-re vezettek. Az ifjú Lev azonban majdnem mindent tönkretett. Három gyermeki hibája „segítségével” a grúzok kiegyenlítettek. Szerencséjére a csapattársai az utolsó percben még egy gólt bepréseltek, így végül megnyerték a mérkőzést. Jasint edzői ennek ellenére a kispadra száműzték. Három hibája után három éven keresztül nem is került vissza az egybe ...

Amikor azonban 1953-ban Homics *Minszkbe* igazolt, Levet újra elővették. Finoman szólva „meggyőzték” arról, hogy döntsön végleg a futball mellett.

Alkalmasint nem bánta meg. Már mindenki elfeledte 1950-es, balszerencsés beugrását. Csak egy számított: a hosszú karú, fekete mezes újonc a legerősebb lövéseket is játszi könnyedséggel pihenteti lapátnyi tenyereiben. Jasin egyre jobban védett, s 1954-ben már az ország legjobbjai között emlegették.

A szovjet válogatott 1952-ben, a helsinki olimpián vívta első három hivatalos mérkőzését. A jugoszlávoktól elszenvedett vereség után azonban *Sztálin* parancsára szétzavarták a válogatottat. Eltiltották a hadsereg központi klubja, a bajnok *CDSZA*, valamint a „belügyes” Dinamo Moszkva „a Szovjetunióra szégyent hozó” játékosait, *Basaskint*, *Krizsevszkijt* és *Beszkovot*, valamint *Borisz Arkagyevet*, a főedzőt.

A válogatottat csak 1954-ben, egy évvel Sztálin halála után szervezték újra. *Gavriil Kacsalin*, a szövetségi kapitány már az első mérkőzésen, a szeptember 8-i, svédek elleni moszkvai találkozón Jasint állította a kapuba. Levnek nem volt sok

dolga, a csatárok elől gondoskodtak az izgalommentes délutánról. A szbornaja 7–0-ra, fölényesen győzött.

A következő fellépésén viszont Jasin már cseppet sem unatkozott. Két és fél héttel később ugyanis a magyar *Aranycsapat* volt Moszkva vendége. Az első félidőben a szovjet csatárok, a másodikban *Puskás és Kocsis* vezetésével a vendégek veszélyeztettek többet. Jasin nagyjelenetét felállva tapsolta a publikum: Puskás négy méteres lövésébe vetődött bele... A végső 1–1-es döntetlennel mindkét fél felettébb elégedett lehetett.

Úgy tűnt, Jasin pályafutása töretlenül ível felfelé. Bajnok lett 1954-ben és 1955-ben a Dinamóval, sőt mind a két esztendőben ő kapta a legkevesebb gólt. Klubja 1955 őszén bekerült a kupadöntőbe is, ahol az „ősi ellenfél” a CDSZA várt rá. A katonacsapat gyengébb bajnoki szereplése után a kupa megnyerésével akart vígasztalódni. Ennek megfelelő lendülettel harcolt, s győzött is 2–1-re. Különösen a két gólt lövő *Vlagyimir Agapov* volt elemében. Egyik cselsorozata végén betört a tizenhatoson belülrre, amikor Jasin felöklelte. *Latisev* (ki ne emlékezne az 1962-es VB magyar-csehszlovák meccse óta a nevére...), a kor sztárbírója azonnal leküldte a pályáról a harcias portást. Ez volt Lev pályafutásának egyetlen kiállítás...

Jasin letöltötte rövid büntetését, aztán visszaállt a „ketrece” elé. Nagyszerű formában védett. Hol volt már a kezdeti bukdácsolás, amikor szegény így mentegőtőzött: „*Ha az ember járni tanul, biztos, hogy elesik. Így van ezzel a kezdő futballkapus is...*”

Jasin már nem bukdácsolt. Nevét már a kontinens legjobbjai között jegyezték. Sőt, a szbornaja csillaga is egyre magasabbra emelkedett. A világbajnoki címet védő NSZK-t például Moszkvában és Hannoverben is legyőzte. A zengzetes sikerek után Jasinék esélyesként utaztak *Melbourne*-be, az olimpiára.

Megnyerték a tornát, de *Indonézia* (!) ellen a negyeddöntőben majdnem elbuktak. Hiába lőttek hatvannyolcszor kapura, hiába rúgtak huszonhét szögletet, csak nem tudtak bepréselni egyetlen, vacak gólt sem. Szerencséjükre az ellenfélnek sem sikerült. Két nappal később az ismétlésen aztán megtört a jég. A szbornaja négy góllal abszolválta a „halasztott vizsgát”. Az elődöntőben a szovjetek hosszabbítás után, veszített állásból verték Bulgáriát, majd következett a döntő, a jugoszlávok ellen... A plávik – mivel a válogatott futballisták náluk is „amatőrök” voltak – ugyancsak klasszisokkal sorakoztak fel: *Radenkovics, Sekularac, Veszelinovics...*

A szerencse azonban ezen az estén a szovjetek mellé szegődött. *Anatolij Iljin*, a 48. percben belőtte az „aranygólt”, s a krónikások hamarosan jegyezheték: *1956. december 8-án olimpiai bajnok a Szovjetunió válogatottja!*

Jasin ezen a tornán is kitett magáért. Mindössze két gólt kapott, s ő lett a sorozat legjobb kapusa. Már 27 éves volt, s ez volt első, igazi nemzetközi sikere...

Két évvel később, a svédországi vb-n viszont már a legnagyobb sztároknak kijáró dicsfény övezte. 1958-ban a szovjet válogatott először vett részt labdarúgó-világbajnokságon. A szbornaja első nekifutásra a legjobb nyolcig jutott, ahol a rendező svéd válogatott győzte le, s küldte haza az ennél titokban többre számított szovjet játékosokat. Jasinon ezúttal sem múlt semmi. Remekül védett, sőt az osztrákok

elleni csoportderbin még *Buzek* tizenegyesét is hárította.

Bár a világ – jogosan – *Pelé* és a *brazilok* hozsannáival volt elfoglalva, a „szakma” mélyen emlékezetébe véste: Lev Jasin végleg a legnagyobbak örökébe lépett.

Az igazi diadalt azonban a kontinensbajnokság, az első alkalommal megrendezett Nemzetek Kupájának sikere hozta. A szovjet válogatott – akárcsak az olimpián – ismét Jugoszláviával találkozott a döntőben.

A négy évvel korábbi szereposztás alaposan megváltozott mindkét oldalon. A szbornájában *Jasin*, *Netto* és *Maszljonkin*, a kékelnél egyedül *Sekularac* maradt hírmondónak. A finálé heves csatát hozott. Szünetben még a jugoszlávok vezettek – éppen *Sekularac* góljával – aztán *Metreveli* az 50. percben egyenlített, sőt a hosszabbításban *Ponyegyelnik* a győztes gólt is megszerezte. 1960. július 10-ét írtuk. Megszületett a szovjet futball első, világra szóló diadala.

Ha megnyertem a kontinensbajnokságot, igyekszem a világot is meghódítani! Természetes igénye ez a menőknek. A szovjetek is jeles reményekkel utaztak a távoli Chilébe, az 1962-es világbajnokságra.

Végül ugyanúgy a legjobb nyolcig jutottak, mint négy évvel korábban, Svédországban. Akkor *Jasin* remekelt, most – finoman szólva – voltak nála jobbak is a kapusposzton. A csoportmérkőzések egyikén, *Kolumbia* ellen is betlizett, majd a következő körben, a házigazda chileiek ellen elnézte *Leonel Sánchez* és *Rojas* lövését is. A 2–1-es vereség az „éremvárók” kiesését jelentette.

Lev, az elkeseredett bűnbak a vb-búcsú után saját végső búcsúját fontolgatta. Hiszen elmúlt már 33 éves... Jó, hogy megváltoztatta szándékát!

A következő év, az 1963-as ugyanis minden korábbinál csodálatosabbra sikerült.

A moszkvai Dinamo bajnokcsapatában 27 mérkőzésen mindössze hat gólt kapott. Ez már önmagában sem csipetnyi bravúr. Aztán október 23-án eljött a még nagyobb parádé ideje. Londonban a világválogatott kapuját védte egy félidőn át az angolok ellen, a vendéglátó szövetség centenáriuma alkalmából rendezett mérkőzésen. Egyszerűen nem lehetett neki gólt lőni. Pedig *Paine*, *Greaves*, *Smith* és *Bobby*

Legendák találkozása: Jasin a futball királyával, Pelével

Charlton személyében nem hétköznapi csatárok ostromolták a kapuját. A „fekete pókon” azonban nem tudtak kifogni.

Jasin a későbbiekben is gyakori vendége volt a világ- és Európa-válogatottaknak. Ő védte a kontinenscsapat hálóját 1964-ben a dán szövetség jubileumán, és a szkopljei földrengéskárosultak javára rendezett gálán, majd 1965-ben *Sir Stanley Matthews* búcsúmérkőzésén. Három esztendővel később négy magyar, *Novák Dezső*, *Szűcs Lajos*, *Albert Flórián* és *Farkas János* társaságában szerepelt a brazilok ellen a világválogatottban, a híres Maracanában.

Ez utóbbira már a házigazdák jó ismerőseként utazott Rióba. Lev, 1964 és 1965 fordulóján a *Flamengo* vendégeként okította a tanulmánygó kapusokat. Az ifjú „kollégák” nagy áhítattal lesték szinte minden mozdulatát. A brazilokat elbűvölte a messziről jött vendég. Lev „papa” 2400 cruzeirót kapott egyetlen kivédett tizenegyesért!

Akkor már túl volt a csúcson, mégha az angliai világbajnokságon, 1966-ban még ő is védett a szovjet csapatban. A magyarok ellen parádézott a negyedöntőben, sőt a nyugatnémetek elleni elődöntőben beledobta magát még *Uwe Seeler* hatméteres lövésébe is. De erre már kevesen emlékeznek. Arra többen, hogy Jasin csúnyán elnézte *Franz Beckenbauer* 20 méteres lövését, s eltemette a csapat aranyálmait. Sőt, mivel a szovjetek aztán kikaptak a portugáloktól a bronzmeccsen, Jasinéknak „csak” a negyedik hely jutott.

A nem túl szép emlékü világbajnokság után még egy évig ő posztolt a szbornaja hálójában előtt, majd 1967. október 31-én Pireuszban, a görögök ellen búcsúzott – nem egészen önszántából.

A nagyvilágban azonban minden korábbinál magasabbra szökött ázsiója. A világ egyetlen magára valamit is adó magazinjából sem hiányozhatott évente legalább egy Jasin-interjú. Lev nem volt igazán közlékeny, s soha nem beszélt a futballon kívül másról. Azt azért elárulta, hogy szerinte a spanyol *Zamora* volt minden idők legjobb kapusa, míg kortársai közül *Grosics Gyulát* és olasz *Buffont* értékelte a leg többre. A mezőnyjátékosok közül *Eusébiót* még *Pelénél* is jobban csodálta...

Harminchét éves volt már, de még mindig kapott külföldi ajánlatokat. Egyszer a csehszlovákiai *Karlovy Varyban* nyaralt, amikor világgá kürtölték a hírt: Jasint a *Peñarol* szerződteti. Lev rohant haza, tudta, magyarázattal kell szolgálnia. Mire hazaért, a szövetség már „válaszolt helyette”: „Nem tudja, vajon a világ, hogy egy szovjet futballistát nem lehet csak úgy megvásárolni !?...” Nem is szerződött Jasin sehova...

Igaz, akkoriban már egyre többet nyűglődött korábbi sérüléseivel. A vakmerő fekete pókhoz igazán nem volt kegyes a sors. Öt agyrázkódás, s három csonttörés bizonyítja: Jasin sohasem kímélte önmagát.

Mindezek ellenére úgy tervezte, még ott lesz az 1970-es mexikói Mundialon is. Tartalékkapusként szóba is került. Elutazott Mexikóba, de már csak nézőként, egy újabb sérülés miatt „lemaradt” élete negyedik világbajnokságáról.

Akkor már valóban közeli volt a végső búcsú. A szovjet szövetség a világ legjobbjaiból összeállított Barátság-válogatottat invitálta meg Moszkvába, Jasin tisztelére.

Az utolsó ismert képek egyike: Jasin 1989 novemberében Moszkvában Julio Iglesiasszal

1971. május 27-én búcsúzott minden idők legnagyobb kapusa. Lev Jasin az 51. percben adta át helyét a Dinamo-válogatott kapujában utódjának, *Vlagyimir Pilgujnak*.

Jasin visszavonulása után a Dinamo Moszkva labdarúgó-szakosztályának vezetője lett. Egyre gyakrabban hódolt szenvedélyének, a horgászásnak, s végre több ideje jutott két lányára Jelenára és Irinára, valamint feleségére, Valentyinára, aki rendezőként dolgozott a moszkvai rádiónál.

A futballpályán szerzett hatalmas tekintélyét később is jól kamatoztatta. A moszkvai Dinamo elnöke lett 1975-ben, majd hat év múlva még „feljebb” lépett, a szovjet labdarúgó-szövetség elnökhelyettesévé nevezték ki.

1984 novemberében – éppen Budapesten – hirtelen rosszul lett, trombórist kapott. Hazarepült Moszkvába, s még másnap amputálták a jobb lábát. Jasin lelke összetört, az öngyilkosság foglalkoztatta. A labdarúgás imádata adta vissza életkedvét. A mankóra támaszkodó egykori csodakapus alakja hamarosan újra feltűnt a moszkvai stadionok lelátóin.

Egykori barátai, játékosársai igyekeztek segíteni rajta. Meglátogatta őt Moszkvában Beckenbauer és Pelé is, díszvendég volt Németországban, az 1988-as Európa-bajnokság megnyitóján, s megkapta a FIFA kitüntető emlékérmét is.

1989-ben, hatvanadik születésnapján még gálamérkőzést rendezett tiszteletére a szovjet szövetség, a könnyező Jasint nyitott Volga vitte körbe a gyepet ölelő atlétikai pályán. A világ jóformán akkor látta utoljára. Egyre nagyobb fájdalmai voltak, egyre inkább elhatalmasodott rajta a betegség. Már nem is elsősorban a trombórist követő amputálás okozta újra és újra előjövő fájdalom, hanem gyomra kínoztta. Ő is tudta: rákos.

1990. március 21-én gyomorrákban hunyt el minden idők talán legjobb kapusa, az első igazi szovjet futballsztár.

1964

A vicces manchesteri

DENIS LAW

1940. február 24-én született Aberdeenben.

Pályafutásának csapatai: Huddersfield Town (1955-1960), Manchester City (1960-1961), AC Torino (1961-1962), Manchester United (1962-1973), Manchester City (1973-1974).

A skót válogatottban (1958. október 18. és 1974. június 14. között) 55 mérkőzésen 30 gólt szerzett.

Sikerei: kétszeres bajnok (1965, 1967), egyszeres FA-kupagyőztes (1963). BEK-győztes (1968, a döntőben nem játszott). Világbajnoki résztvevő (1974). Szerepelt a világ- (1963, 1973), és az Európa-válogatottban (1964) is. A France Football aranylabdája (1964).

A futball legnagyobbjai között ritka az ilyen jópofa fickó ! Denis Law-n nem fog az idő... Az immár ötvennégy éves, hajdani Manchester United-csillag éppúgy mókázik mint tíz, húsz vagy harminc éve. Amikor telefonon elérem, a vonalon „át-szűrődő” nevetéssel a hangjában fogad: „Elnézést uram, rossz helyre kapcsolták. Nem én vagyok Eric Cantona...” De nem kell neki elmagyarázni, hogy semmi tévedés, tele szájjal nevet. Pontosan tudja magáról, micsoda futballista is volt. Poénja eszembe juttatott egy lassan másfél évtizedes történetet. Török Péter kollégám készített interjút Law-val a Hotel Intercontinental halljában. Az asztalok között elvonuló hölgyek egyikéről Péter megjegyezte: third division, azaz harmadosztály. Law úgy röhögött, hogy a térdét csapkodta. S „engedélyt kért”, hogy a mondást ő is terjeszthesse.

Lawról egyébként is kering néhány remek történet. Karrierje nem nélkülözte sem a humoros, sem a tragikus fordulatokat. De egy biztos: vele mindig történt valami. Persze, könnyű volt neki. Aki abban a híres-nevezetes MU-ban játszhatott Best és Charlton társaságában... Azért nem vágtunk rögtön a történet közepébe, hiszen az indulás sem volt akármilyen...

*„ Embert nem láttam még, aki ennyire ne nézett volna ki futballistának...”
Gondolom, ismerős e hízelgő idézet...*

– A boldogult, öreg Andy Beattie-től származik. Ő volt a Huddersfield Town menedzsere akkoriban, amikor 1955 áprilisban bekopogtattam az irodájába a Leeds Roadon. Alig voltam százhatvanöt centi, hozzá nyomtam vagy ötvenöt kilót, s mivel erősen kancsal voltam a bal szememre, még szemüveget is hordtam. Egy olyan rettenetet, amelyet a Betegsegélyző ingyen adott a rászorulóknak. De Beattie igazi futballszakember volt, hajdanán meg skót válogatott. Megjegyzem, a testvére, Archie Beattie küldött hozzá, aki már látott futballozni Aberdeenben, a Provis Street-i iskolában.

Andy Beattie megfogadta a testvéri tanácsot, s ott fogta az ifjú Law-t a Huddersfieldnél.

– Először amatőrszerződést kötöttek velem, majd 1957 februárjában, egy nappal a tizenhetedik születésnapon után lettem profi. Akkor már az első csapatban játszottam, Bill Shankly főnöklése alatt.

A későbbi legendás hírű Liverpool-tréner volt akkoriban a Huddersfield menedzsere ?

– Ő váltotta Andy Beattie-t. Asszisztensből lépett elő 1956 novemberében, három évig ő volt a főnök. Szegény – akárcsak Andy Beattie – már nincs közöttünk, 1981-ben meghalt. Máig a fülemben van, mindig mindent kétszer mondott. Go on, go on (gyerünk, gyerünk), hold it, hold it (tartsd meg, tartsd meg), ilyesmi. Elmondhatatlanul sokat köszönhetek neki, a legfontosabb dologra ő tanított meg.

Cselezni, fejelni, beadni.., mire ?

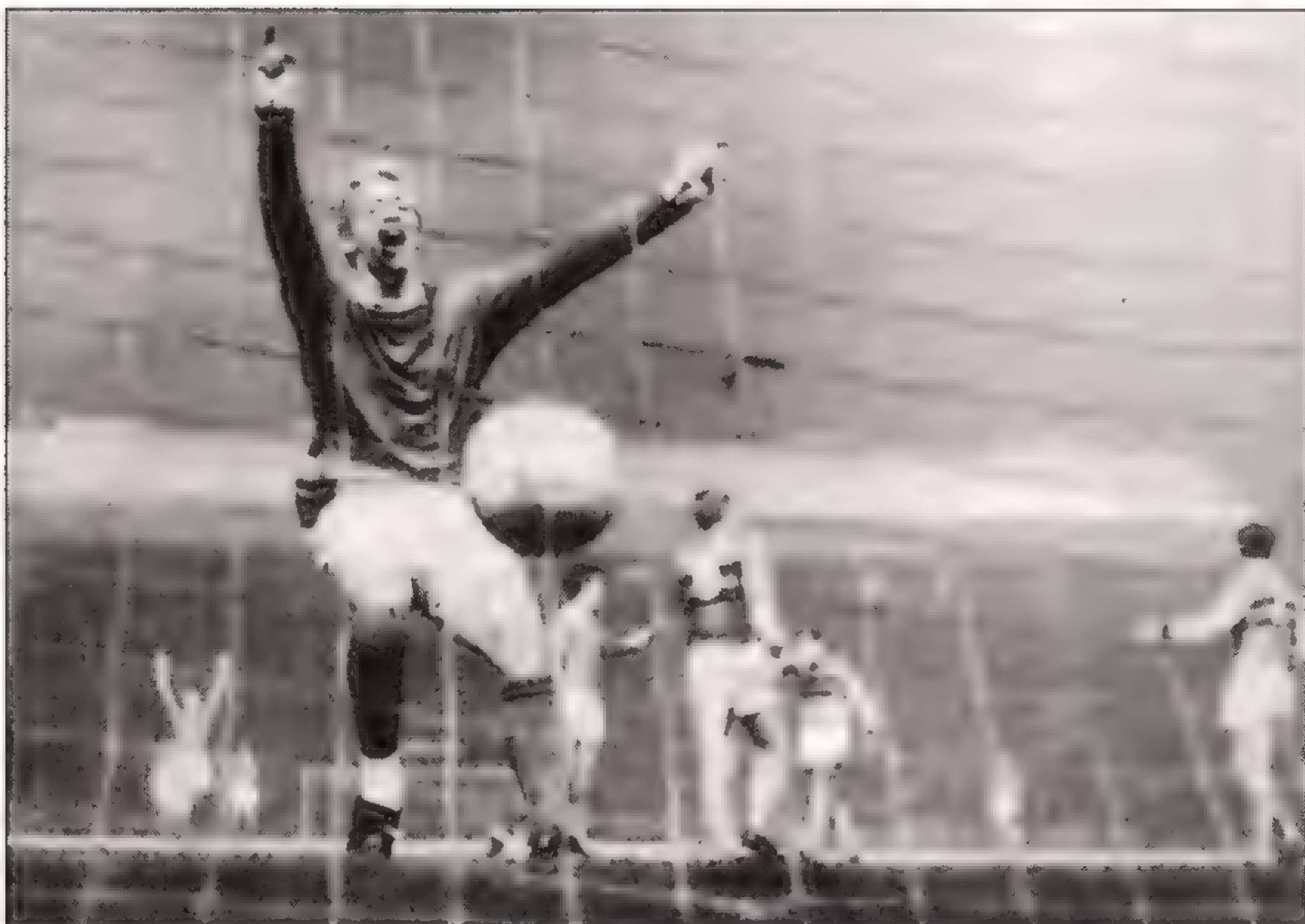
– Egy frászt! Golfozni! Én már aktív labdarúgó koromban is rengeteget golfoztam. Őszintén szólva a futballt csak játszani szerettem, nézni utáltam. Amióta, persze, kommentátor vagyok a BBC-nél, néha muszáj meccset néznem...

Beattie skót volt, akárcsak Bill Shankly. Hajdanán mindketten játékosként a válogatottságig vitték. Volt részük abban, hogy a „csodagyerek” még kiskorúként a nemzeti tizenegyben parádézhatott ?

– Biztosan. Ugyanis második ligás játékosként kerültem be a skót válogatottba! 1953-tól 1956-ig az élvonalban játszott a csapat, de azon a tavaszon kiesett. A következő szezonban a második vonalban rajtolt, én ott mutatkoztam be 1956 karácsonyán az első csapatban. Az első, az 1956-57-es szezonban tizenhárom, a következő, az 1957-58-as szezonban tizennyolc meccsen játszottam. A harmadik évben pedig már skót válogatott lettem ! Nyilván Shankly és a Beattie fivérek ajánlására, hiszen különben ki figyelt volna fel egy tizennyolc és fél éves srácra a második ligában... Tudja ki volt a skót szövetségi kapitány, amikor debütáltam ?

Matt Busby...

– Jeles! Ott találkoztam először Sir Matt-tel, akiről a mai napig nem tudok meghatódottság nélkül beszélni. 1958 októberét írtuk, alig nyolc hónappal voltunk a Manchester United légikatasztrófája után. S Busby – a United irányítása mellett párhuzamosan – még a skót válogatottat is elvállalta egy szezonra. Wales ellen játszottunk Cardiffban, én voltam a négy újonc egyike. Három-nullra nyertünk, a harmadik gólt én lőttem. A walesi csapatkapitány, Dave Bowen röviden szabadított fel, én meg belőttem. Nagy eredmény volt ez, hiszen a két csapat néhány hónappal ko-

rábban egyaránt részt vett a svédországi világbajnokságon. Mi skótok utolsók lettünk a csoportunkban, a walesiek a legjobb nyolc között épp' hogy kikaptak a braziloktól. Mindkét gárdának ez volt az első meccse a világbajnokság óta. Az ottani szereplés jellemző volt az összeállításokra. Mondom, mi négy újonccal álltunk fel, a walesiek védelme teljes egészében megegyezett a brazilok ellen szerepelttel. Ezért volt nagy eredmény az idegenbeli három-null!

A következő válogatottsága nem kevésbé emlékezetes...

– Az északírekkel játszottunk Glasgowban, a Hampden Parkban egy hónappal később. Busby a kor egyik legjobb, legelismertebb brit játékosának, Danny Blanchflowernek az őrzését bízta rám. Egy kicsit tartottam tőle, s bizony alaposan összerugdaltam. De az eredmény, a kettő-kettő nem volt rossz. Danny a mérkőzés után azt nyilatkozta, hogy ennyi rúgást egy meccsen még senkitől sem kapott. Hozzátette, hogy ha „ez a srác tizennyolc évesen ilyen, nem szeretnék játszani ellene, amikor huszonnégy lesz.”

Érdekes, némileg látnoki szavak... Még ha Blanchflower nem is így gondolta. Arra célzok, hogy Denis Law-t éppen huszonnégy évesen választották Európa legjobb játékosának. De azért az a hat év alatt történt egy s más az ön életében. Zárjuk le a tinédzserkort azzal, hogy 1960 márciusában a Huddersfield Town alaposan feljavította a bankszámláját. A Manchester City ugyanis ötvenötezer fontot fizetett a legtehetségesebb brit játékosért. Ekkora összeg addig még sohasem cserélt gazdát két angol ligaklub között. Aztán mindössze tizenöt hónapot töltött a Citynél.

– Mert csábított a Torino ajánlata. De azért Manchesterben nagyon jól éreztem magam. Végre az első ligában futballozhattam. S bár a City akkoriban csak közép-csapatnak számított, játszottunk néhány nagy meccset.

Például a Luton ellen, ezerkilencszázhatvanegy januárjában, az FA Kupa negyedik fordulójában...

– Hat-kettőre vezettünk idegenben, amikor félbeszakadt a találkozó. Mind a hat gólt én lőttem, ha csak rám néztek a csapátársaim, hogy majd passzolnak, az ellenfélnél kitört a frász. Ám nem volt mese, az újrajátszásnál null-nullról indultunk. Ki is kaptunk három-egyre. Azt tudta, hogy én vagyok alighanem az egyetlen játékos a ligában, akire eltiltást róttak ki, de soha nem töltötte le ?

Nem én...

– 1961 májusában, az utolsó forduló után az FA hét meccsre eltiltott, mivel abban az idényben már negyedszer állítottak ki. Ám a következő idényben Olaszországban játszottam. Aztán amikor a Unitedhez igazoltam, azt mondták az FA fejesei, hogy az egyéves távolléttel letöltöttnek vehetem a büntetést.

Szerencse. A torinói év ellenben nem alakult valami szerencsésen...

– Felemásan éreztem magam Olaszországban. A Torinónak nagyon kelletttem, száztízezer fontot leszurkolt értem.

Ez volt az első hatjegyű fontösszeg, amit brit játékosért fizettek.

– Szerénységem tiltotta volna közbevetni... A játék azonban nem volt az igazi. Összevissza rugdostak, ráadásul a legtöbb csapat nem is igazán akart futballozni. Messze volt még a catenaccio, de ezeknek már akkor sem a góllövés járt a fejükben. Én meg nem igazán tudtam megállni, hogy ne osszam őket – legalábbis szóban. Idegesített, hogy a görék bábuknak nézték a játékosokat. Egyre több afférom akadt a vezetőkkel, főleg azután, hogy Joe Baker társaságában karamboloztam. Szegény Joe-nak eltört az állkapcsa, egy ideig nem is tudott játszani. Én huszonhét mérkőzésen tíz gólt szereztem a Torinóban, ami azért – szerintem – nem rossz. Ennek ellenére a Torino mindenképpen tovább akart adni a nyáron. Mégpedig a Juventusnak, mert a szomszédtól remélhetett olyan összeget, amelyet begyűjtve nem bukik az üzleten. De nekem már nem volt kedvem Olaszországban maradni. Hazarepültem Skóciába, ahol megkeresett Matt Busby. Az ő hívására mentem vissza Manchesterbe, ám nem a Cityhez, hanem a Unitedhez.

Újabb rekordösszegért: száztizenhatezer fontért.

– Az Old Traffordon úgy fogadtak mintha valami csatából visszatért hős lennék. Jólesett a nép szeretete. Már az első bajnokin gólt lőttem, a West Bromwich Albion ellen. A szezon végére huszonháromig jutottam, s ez elég sok volt, tekintve, hogy David Herd, a középcsatár is csak tizenkilencig vitte. A harmadik Bobby Charlton és Albert Quixall volt a sorban – héttel-héttel.

A csapat ellenben csak tizenkilencedik lett a bajnokságban...

– De megnyertük az FA Kupát ! Érdekes, hogy a sorozatban a Huddersfield ellen kezdtünk, öt-nullal. Három gólt vágtam. Játszottam később is minden meccsen. A döntőben százezer néző előtt vertük három-egyre a Leicester Cityt. Egyet a fináléban is lőttem.

A világválogatottban, Djalma Santossal és Di Stéfánóval

A következő két évben igazán nagy csapat lett a United. A bajnokságban előbb második, majd első helyezés, s nagy menetelések az európai kupákban... Miközben már összeállt a Law, Charlton, Best trió.

– Hatvannégy januárjától kezdődött az a négy év, amely valóban csodálatos emlék. Csak egyszer nyertük meg a Bajnokcsapatok Európa- kupáját, kétszer az angol bajnokságot, de állítom, e négy évben nem volt nálunk jobb csapat Európában. Az FA Kupában különösen balszerencsések voltunk, a négy alkalom közül háromszor is az elődöntőben buktunk el. A bajnokságban a hatvannégyes második hely jelentette a kezdetet. Gyakorlatilag a szezon felénél lett állandó csapattag Georgie Best, én innen számolom a nagy korszakot.

Denis Law 1964 végén Európa legjobb játékosa, aranylabdása lett. Vajon mi- nek köszönhette a kitüntetést ?

– Annak, hogy remekül futballoztam ! De félre a tréfát: mondom, hatvannégyben már nagy volt a United. Én az 1963-64-es szezonban harminc meccsen harminc gólt lőttem, s ez európai léptékkal mérve is kiugró teljesítménynek számított. Megjegyzem, még ezel sem lettem gólkirály, mert Jimmy Greaves, akivel sokszor hasonlítottak össze, harmincötig jutott.

Elnézést, hogy közbevágozok, de volt alapja az összevetésnek ?

– Ami az abszolút futballtudást, a temperamentumot, a gondolkodást illeti, bizonyára. Ezért is hitték olyan sokan, hogy rivalizálunk. A stílusunk azért egy kicsit

eltérő volt. Jimmy jéghideg vérű csatár volt, aki könyörtelenül gólra váltotta a helyzeteit a tizenhatoson belül. Én meg amolyan „hustler-bustler”, szóval a zavarosban halászgató, löktem-rúgtam-csíptem a védőket. Kár, hogy ma már nincsenek Jimmy Greavesek.

1964-nél tartottunk...

– A válogatottban is volt két jó meccsünk, megvertük az angolokat, s döntetlent játszottunk a németekkel Hannoverben. De azt gondolom, azért inkább a Uniteddal elért sikerek voltak a fontosabbak. Két emlékezetes meccset vívtunk például a VVK-ban 1964 őszén az akkor az egyik legjobb német klubnak számító Borussia Dortmund ellen.

Úgy hiszem, Denis Law nincs híján az emlékezetes meccseknek... Melyik volt az a három-négy, amelyekre a legszívesebben emlékszik ?

– Nem különösebb újdonság, elmondtam már sokszor, utálok az angolokat. Így az élre feltétlenül az az 1967-es meccs kívánczik, amelyen a Wembleyben 3–2-re vertük a világbajnok angolokat. Én lőttem az első gólt, az volt életem talán legboldogabb napja. A meccs után azt találtam mondani – lehozta minden újság –, hogy „mindig jó győzni, de különösen ezek a hülye angolok ellen...”. Megjegyzem, a diadal valóban óriási siker volt, az ellenfél még erősödött is a németek elleni világbajnoki döntőhöz képest, hiszen Roger Hunt helyén Jimmy Greaves játszott. Hiába...

Az angolok ellen egyébként is különösen jól ment a Law vezette skótoknak. Miután tudtam az angolokkal kapcsolatos averzióiról, megszámloltam: a válogatottban kilencszer játszott ellenük, s csak háromszor vesztes csapatban.

– Én azt a hármat is nagyon utáltam. De ön további meccseket vár tőlem. Szívesen emlékezem a már emlegetett, 1963-as, Leicester City elleni FA-kupadöntőre. A Manchester United számára különösen fontos volt e mérkőzés, hiszen ez volt a klub első diadala a müncheni légikatasztrófa óta. Nem mi voltunk az esélyesek elvileg, de a kupadöntőben soha nincs biztos esélyes. Három-egyre nyertünk, százezer néző előtt én lőttem az első gólt Gordon Banks kapujába. Szívesen emlékezem egy lisszaboni meccsünkre is. 1965-ben a BEK negyeddöntőjében – Georgie Best zseniális játékaival – 5–1-re vertük az előző évben döntős Benficát. Nem túlzok, végigtámadtuk a kilencven percet. Az ilyen meccseket szerettem ! Meg az olyat, mint amelyet a nagy Real Madrid ellen játszottunk a BEK-győzelem évében, 1968-ban. Az elődöntőben, az Old Traffordon 1-0-ra vertük a spanyolokat, Bestie góljával. A visszavágón aztán már nem játszhattam, térsérülésem miatt kórházba kerültem.

Gondolom, örökre fájó emlék, hogy a Benfica elleni döntőn sem játszhatott a Wembleyben...

– Egész pályafutásom alatt sokat voltam sérült, gyakran kínlódtam a térdemmel. Így aztán nem csodálkozhatom, hogy a sors azt mérte rám, a United talán legfontosabb mérkőzésén ne játsszam. Elveszítettem azt a lehetőséget, hogy mint csapatkapitány én vegyem át a kupát. Ez van... Szerencsére Georgie Best, Bobby Charlton, Brian Kidd és a többiek nélkülem is megszerezték a serleget.

Ha már a kellemetlen emlékeknél tartunk, hogy említsek én két mérkőzést. Az egyiket a skót válogatottban játszotta hatvanhárom májusában az osztrákok ellen, a

másikat több mint egy évtizeddel később az Old Traffordon – már a City mezében – a United ellen.

– Az első inkább ütközet volt mint futballmeccs. A Hampden Parkban közel százezer néző előtt fogadtuk az osztrákokat, s amikor Davie Wilson belőtte második gólunkat, kitört a botrány. Az osztrákok lest reklamáltak, percekkel később a korábban már szabálytalansága miatt figyelmeztetett Nemec egyszerűen az angol bírót, Jim Finney arcába köpött. Finney erre, persze, kiállította. Hamarosan én is lőttem két gólt, az osztrákok meg egyet: 4–1. Nehezen viselték. Hof egy szereléssel „kivégezte” a kis Willie Hendersont, s így már csak kilencen maradtak. Öt percig rángatták Finneyt, aki legszívesebben már akkor lefújta volna a meccset. De nem, még folytattuk. Aztán a 79. percben egyszerűen kirúgott az egyik osztrák a pályáról. Finney mérlegelt, s úgy döntött, a hátralévő tizenegy percben semmi sem tudná garantálni játékosaink testi épségét, s lefújta a mérkőzést.

A másik még különösebb ok miatt emlékezetes...

– A dátum fontos: 1974. április 27. Ekkor játszottam utolsó meccsemet az angol ligában, akkor már a Manchester City színeiben. Az Old Traffordra voltunk hivatalosak, nem csekély tét tudatában. A United ugyanis nagyon rosszul állt, úgy nézett ki, ha ezen a meccsen is kikap, menthetetlenül kiesik az első ligából. A búcsúm tiszteletére ezen a meccsen én lehettem a csapatkapitány a Cityben. Egykori klubom szurkolói nagy szeretettel fogadtak. Aztán a 82. percben Colin Bell és Francis Lee kombinációja után belőttem a labdát Alex Stepney kapujába. Ezzel a góllal nyertünk 1–0-ra, ha úgy tetszik, ezzel a góllal esett ki harminchat év után a United. Nekem az a labdaérintés jelentette a végső búcsút a ligától. A gól után ugyanis a szurkolók berohantak a pályára, tüntettek a United ellen. Amikor folytatták a meccset,

már Hansom állt a helyemre. Érdekes, hogy ez a meccs sem tartott kilencven percig, mert egy újabb zavargásnál a bíró lefújta a találkozót.

Nem volt rettenetes érzés a Unitedet a „mélybe lökni”?

– Nem vagyok érzéketlen ember – az volt. Borzasztó napjaim voltak. Ám végére is profi futballistaként kerestem a kenyerem, aki mindent megtett azért, hogy gólt szerezzen a búcsúmeccsén, abban a csapatban, amelyet éppen „szolgált”. De biztosíthatom arról is, nem úgy készültem a derbire, hogy most „adok” a Unitednek. Csodálatos éveket töltöttem az Old Traffordon, életem legnagyobb sikereit azzal a csapattal értem el. Ha nem veszi szerénytelenségnek, egy évtizeden keresztül az a publikum fogadott kedvencének, amely magáénak tudhatott olyan világhírességeket, mint Georgie Best és Bobby Charlton.

Tulajdonképpen miért jött el a Unitedtől?

– Sokat is voltam sérült, meg az a csapat már nem is volt korábbi önmaga. A vezetők közül ráadásul többen úgy gondolták, túl vagyok már fénykoromon, lelassultam, a térdem nem bírja a terhelést. A szezon végén, 1973 nyarán „free transfer” státusú lettem, ingyen vihetett, aki akart. A Citynek kellettem.

Tulajdonképpen a United vagy a City áll közelebb a szívéhez?

– Fogós kérdés. Gyakran feltették már. Nem is akarok senkit megbántani, meg nem is tudok igazán dönteni. Ha kérdezik, azt szoktam mondani: the city. Aztán amikor a United hívei fölhorkannak, pontosítok: kis cével, ugyanis úgy értem, hogy maga Manchester városa. Szeretek itt élni.

Egyről nem kérdeztem még: nem érzi hiányát a válogatottal elért sikereknek? Világbajnoki, Európa-bajnoki sikerekre gondolok.

– Nekünk csak az jutott, hogy néhányszor jól elpüföltük az angolokat. Igaz, ők közben világbajnokok lettek. Emlékszem, 1966-ban éppen golfoztam, miközben Bobbyék a világbajnoki döntőben erőlködtek a németek ellen. Hírmök jött, s mondta, nyertek az angolok. Az egész napom el lett tolva. Én csak egyszer játszhattam világbajnokságon, 1974-ben. A Zaire elleni találkozó egyben a válogatottól való búcsúmat is jelentette.

Emlékszik magyarok elleni fellépéseire?

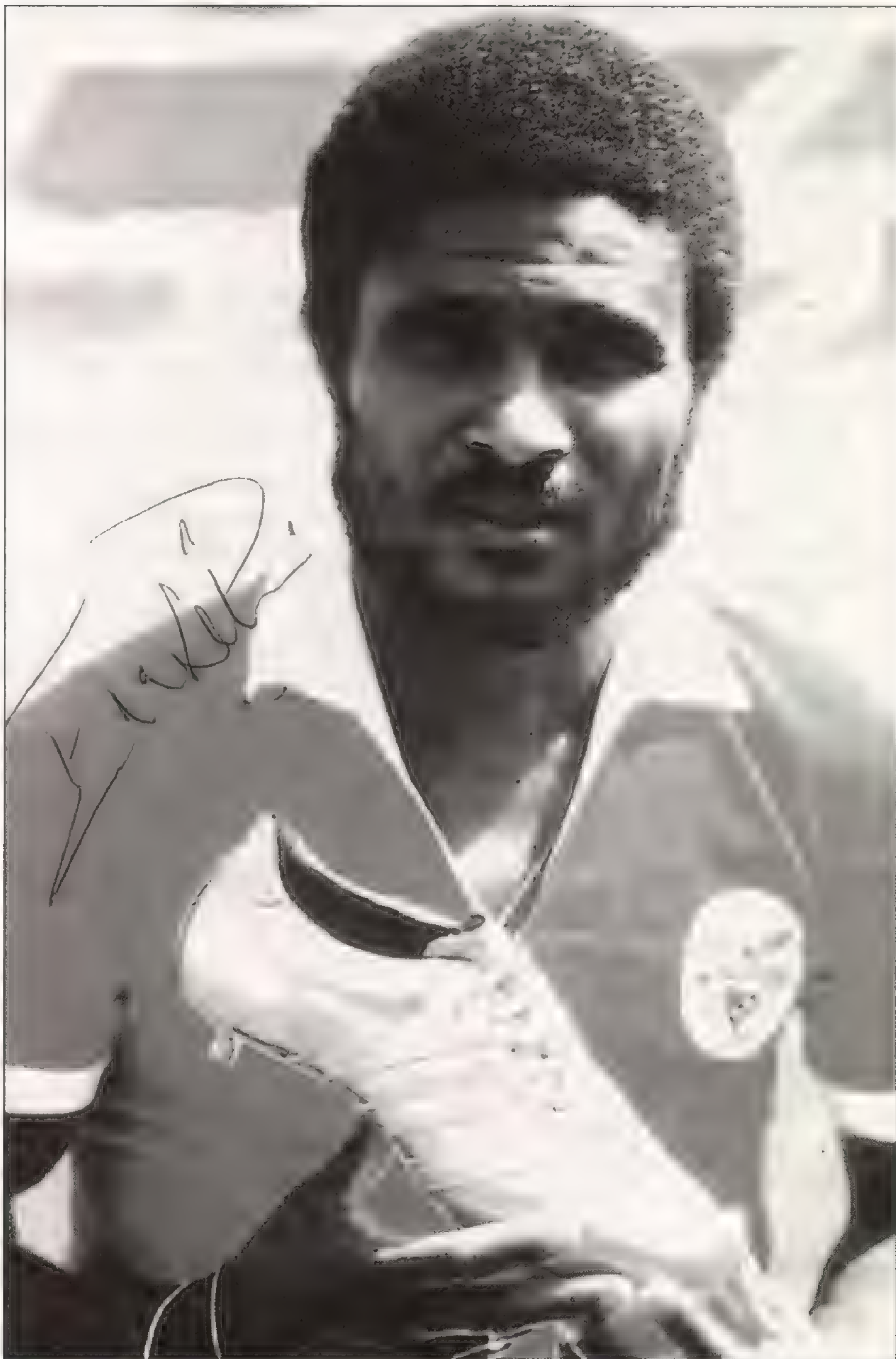
– Érdekes, ritkán volt alkalmam a honfitársai ellen futballozni. A válogatottban egyszer sem találkoztunk, a Uniteddel viszont igen. A Ferencváros ellen 1965-ben, a VVK elődöntőjében három nagyon kemény meccset vívtunk. Remek csapata volt akkor a magyaroknak, meg is nyerte később a kupát.

Denis Law temérdek szurkoló szeretetét nyerte el játékaival. Kik voltak az ön kedvencei?

– A technikás, képzett futballistákat szerettem mindig is. Az olyanokat mint Joe Baxter, Jimmy Greaves, Puskás, Rodney Marsh, vagy Georgie Best.

Ritkán vett részt visszavonulása után gálameccseken, soha nem dolgozott edzőként. Nem hiányzott a foci?

– Úgy gondoltam, lezártam valamit az életemben, kezdődik valami új. Talán nem tudja, a szőnyegiparba szálltam be a visszavonulásom után. Aztán kaptam néhány remek ajánlatot a médiától, hogy kommentáljak meccseket. Csak visszatértem a futballhoz. De örülök, hogy nem függök másoktól. Edző nem tudnék lenni. Az edzők sorsa mindig mások kezében van. Nekem ez nem való.

1965

Életében szobrot kapott **EUSÉBIO FERREIRA DA SILVA**

1942 január 25-én született Lourenço Marques városában, Mozambikban.

Pályafutásának klubjai: Brasileiras Mufallala (1955–1957), Lourenço Marques Sporting (1957–1960), Benfica (1960–1975), Boston Teamen (1975), FC Monterrey (1975–1976), Toronto Metros Croatia (1976), Beira-Mar (1977), União Tomar (1977), Las Vegas Quicksilver (1977), UFCI Tomar (1977), San Diego Sockers (1978), New Jersey Americans (1977–1978).

A portugál válogatottban (1961. október 8. és 1973. október 13. között) 64 mérkőzésen 41 gólt szerzett.

Sikerei: portugál bajnok (1961, 1963, 1964, 1965, 1967, 1968, 1969, 1971, 1972, 1973, 1975), portugál kupagyőztes (1962, 1964, 1969, 1970, 1972), gólkirály (1964, 1965, 1967, 1968, 1970, 1973), a NASL bajnoka (1976), mexikói bajnok (1976). Európa aranycipővel kitüntetett (legeredményesebb) futballistája: 1968 (42 góllal), 1973 (40). BEK-győztes (1962), BEK-döntős (1963, 1965, 1968), a BEK gólkirálya (1965, 1966, 1968). Világbajnoki bronzérmes, a torna gólkirálya (1966). Szerepelt a világ- (1963, 1967) és az Európa-válogatottban (1964, 1972, 1973) is. A France Football aranylabdája 1965-ben.

Bizonyos szempontból egyedi beszélgetés állt előttünk. Már többször diskuráltunk olyan futballistával, akit élő legendaként aposztrofált a világ, ám olyannal, akinek klubja már életében szobrot emelt, most volt először szerencsénk beszélni.

Eusébio Ferreira da Silva, az első afrika világsztár, minden idők legnagyobb Benficájának első számú csillaga várta a kérdéseinket – a róla elterjedt hírekkel ellentétben – felettébb készségesen. Nem hagyott minket nyugodni az a tény, milyen érzés lehet, ha valaki minden áldott nap a saját szobra előtt sétál el, így aztán ezzel indítottuk a beszélgetést.

A megbecsülésnek, a szeretetnek, a tiszteletnek számos jelével találkoztam már szerte a világban. Gianni Rivera vagy Giorgio Chinaglia már játékosként klubja elnökségének tagja lett, sokakat választottak egyesületük örökös tagjává, még többen kaptak különböző plecsniket és érdemrendeket. Peléről, Didiről, Vaváról dalokat írtak, s – hogy tágítsunk a horizonton – a legnagyobb kosárlabdázóknak klubjuk visszavonultatta a mezét. De hogy valaki életében szobrot kapjon...

– Számomra hatalmas öröm volt már az is, hogy hallottam a tervekről. Pedig a Benfica vezetői igyekeztek minél tovább titokban tartani a szobor készítésének tényét, azt akarták, meglepetés legyen. Persze, nem kellett modelt állnom, „akadt” fénykép vagy filmfelvétel játékospályafutásomról. Végül 1992-ben, az ötvenedik születésnapomon avatták fel a Benfica stadionja, az Estadio da Luz előtt.

Ön sikeres volt a klubjában és a válogatottban egyaránt. Más érzés volt a Benficában játszani, mint Portugália színeiben?

– A Benfica volt a munkaadóm és egyben a szerelmem is. Szinte állandóan nyertünk, így különösen jó volt a hétvégeken futballozni. A válogatott mezét viselni azonban egészen különleges érzés: magasztos, ünnepi. Mi az 1966-os világbajnokságon a portugál futball legnagyobb sikerét értük el, a harmadik helyen végeztünk. Ráadásképpen én Európa legjobb játékosa akartam lenni. 1965-ben megkaptam az aranylabdát, s meggyőződésemmel, hogy ehhez a Benfica sikere nem lett volna elég. Az emberek általában a válogatottak eredményeit tartják fontosabbnak.

Látja, most mi is egy válogatott mérőzés történetéről érdeklődünk, pedig levesszük a kalapunkat a Benfica sikerei előtt. Arra lennénk kíváncsiak, mi járt a fejében az 1966-os világbajnokság negyeddöntőjében, az észak-koreaiak ellen. A magyar televízió riportere, aki közben a magyar-szovjet meccset kommentálta, azt mondta: „Nyilvánvaló tévedés lehet, azt mondják a fülemben, hogy a koreaiak már 3:0-ra vezetnek a portugálok ellen.”

– Pedig igaz volt... Kesergésre nem akadt másodpercnyi időnk sem. Elsőként jutottunk tovább a csoportból a kétszeres világbajnok brazilok és a remek magyarok legyőzésével, s biztosak voltunk abban, hogy semmi gondunk nem lehet a koreaiak ellen. Erre a huszonkettedik percben már három–nullra vezettek. Nem voltam különösebben ideges, mondtam is a többieknek, nyugi, nyerni fogunk...

Meg sem fordult a fejében, hogy null–háromról nem lehet visszakapaszkodni?

– Hátravolt még majdnem hetven perc, a koreaiak meg állandóan jöttek előre. Éreztem, hogy le tudjuk majd kontrázni őket. Azt azért megjegyzem, örült szerencsénk volt, hogy nem álltak be védekezni. Ha három–nullnál van annyi eszük, hogy beássák magukat a tizenhatosukra, nagyon nehéz lett volna a helyzetünk. Igaz, akkor meg felívelgettük volna a labdákat Torresnek, s a levegőben verjük meg őket...

Az előbb már említette a magyarokat. Biztosak vagyunk abban, hogy rengeteg emléke van honfitársainkról.

– Albert Flóriánnal nemrégiben találkoztam Lisszabonban, egy tévéstábbal járt kint nálunk. Nagyra becsülöm őt. De kiváló futballistának tartottam Puskás Ferencet is, akivel mindig remekül elbeszélgetünk a régi időkről. A többiek? Hallottam, szegény Farkas meghalt... S hogy el ne felejtsem Mátrai és Mészöly

nagyszerű hátvédek voltak Valamennyiüket a világ legjobbjai között jegyezték a hatvanas években.

Ha már a magyarokról esett szó, ne feledkezzünk el Guttmann Béláról!

– „Bela Guttmann” csodálatos edző volt, én pedig különösen sokat köszönhetek neki. Az ő kezdeményezésére kötött velem először profi szerződést a Benfica, ő állított be először a nagycsapatba.

Nincsenek szavaim arra, hogy elmondjam, mit tudott ő a szakmáról. De gondolja csak el, bajnok lett São Paulóban, bajnok lett Uruguayban, aztán átment Európába, sikerre vitte a Milant, s mindent megnyert velünk, a Benficával. Ki tudja ezt utánózni?

Amikor Guttmann Béla beállította Eusebiót az első csapatba, Mozambik szülte már túljutott első fontos döntésén. Hallottam több fordulatos történetet is hotelbeli rejtegetésekről, titkolózásról, klubok közötti vetélkedésről. Melyik volt az igazi, a hiteles sztori?

– Elégé fordulatos úton kerültem a Benficához. Nagyjából minden igaz, amit említett. Az alapproblémát az jelentette, hogy én a Sportingban futballoztam Lourenço Marquesben, ami amolyan fiókcsapata volt a lisszaboni Sportingnak. A Sporting azonban vacillált, próbajátéokra akart hívni. A Benfica meg nagy pénzért máris vitt volna. Anyám azt mondta: „Fiam, ne gondolkozz, menj a Benficához!” Nem hiszem, hogy bizonygatnom kellene – jó döntést sugallt. Pedig akkor már a Sporting is szerződttetett volna, ráadásul nagyobb összegért, mint a Benfica. Sőt, tovább srófolta ajánlatát. Ám Domingos Claudino, a Benfica akkori elnöke elrejtett egy lagosi szállodában, a Praia Marban. S közben kifizetett mozambiki klubomnak 400 ezer escudót. Mondják, abban az esztendőben egyetlen mozambiki vállalatnak sem volt megközelítően sem annyi külföldről származó bevétele, mint a mi kis futbalcsapatunknak.

Ha már visszakalandoztunk egy kicsit a kezdetekhez, maradjunk is ott. Kérjük, meséljen a gyermekkoráról!

– Meglehetősen nagy szegénységben éltünk. Ötéves voltam, amikor apám meghalt, anyám egyedül nevelt bennünket a testvéreimmel. Tulajdonképpen az egyetlen szórakozásunk a futball volt, rúgtuk, ami elénk került reggeltől estig. Mafalalában, a főváros szegénynegyedében nőttem fel, elképzelhetik, milyen körülmé-

nyek között. Tulajdonképpen én mindent a labdarúgásnak köszönhetek, akkor lett először cipőm, amikor első klubom elnöke megajándékozott vele, írni és olvasni is már igazolt játékosként tanítottak meg. A volt portugál gyarmatokon akkoriban rengeteg tehetséges gyerek focizott. Az anyaországban is felfigyeltek erre, így „töltötték fel” a portugáliai klubokat afrikai fiatalokkal. Közülük néhányan, mint *Coluna*, *Costa Pereira*, *Mateos* vagy én, a válogatottba is bekerültünk.

A Benfica korábban szinte elképzelhetetlen, vagy csak az álmokban szereplő sikereket ért el a hatvanas években...

1961-ben megnyerük a Barcelona ellen a BEK-döntőt, bár azon én porcsérülés miatt nem játszhattam. A következő évben, a Real Madrid ellen viszont már akadt talán némi részem a sikerben: három-három után rúgtam gyorsan két gólt, ezzel nyertünk öt-háromra. A Benfica vezetői nagyon boldogok voltak, egy Mini Austinnal ajándékoztak meg. Az volt az első autóm!

A későbbi kupadöntőkben már nem ment ilyen jól a Benficának...

Háromszor is döntőt játszhattunk, de mindháromszor kikaptunk. Előbb a Milan, aztán az Inter, végül 1968-ban a Manchester United vert meg bennünket. Az mindenesetre aligha vitatható: szinte az egész hatvanas évtizedben a kontinens leg-szűkebb elitjéhez tartoztunk.

1962 BEK-győztesei: Costa Pereira, Germano, Cruz, Coluna, Eusébio, Cavem, Simoes, Augusto, Joao, Martins és Águas

Nem kétséges. A csatársor összetételét – Augusto, Eusébio, Torres, Coluna, Simões – ma is betéve tudja mindenki szerte a világon. Mi lett a nagy ötös tagjainak sorsa?

Coluna Mozambikban él, többnyire a futballal foglalkozik. Igaz, volt sportminiszter is. Torres alacsonyabb osztályú csapatoknál dolgozik évek óta, Augustónak jutottak jobb gárdák is, ám mostanában nincsen komoly csapata. Simões a női válogatott körül serénykedik.

(E ponton Eusébio tett egy fitymálásnak szánt kézmozdulatot, pedig ha valaki, ő igazán a szebbik nem barátja...).

Térjünk még vissza az ön karrierjére. A harmincadik évéhez közeledve egyre többet volt sérült, sőt azt pletykálták, nem éppen szerzetesi életet él. E kettő volt a fő oka, hogy 1975-ben átszerződött Amerikába?

– Valóban sokszor fájt a lábam, s az amerikaiak remek pénzt ígértek. Úgy gondoltam, könnyebben kereshetem meg a magamnak kellőt, az európai labdarúgásénál lényegesen gyengébb közegben. Ezért mentem át az Egyesült Államokba, ahol nem volt igazán szerencsém. A csapatok sem voltak valami remekek, s továbbra is gyakran megsérültem.

Mivel foglalkozott, miután visszatért Lisszabonba az Egyesült Államokból?

– Visszatérésem után dolgoztam ifjúsági, majd kapusedzőként, pályaedzőként, amolyan mindenesként, sőt még pénzügyi menedzsernek is kineveztek. Nagyon hálas lehetek az elnököknek, rendkívüli figyelmességgel segítenek pályafutásom befejezése óta.

Továbbra is a Benfica pályaedzője, sőt amolyan utazó nagykövete. Így aztán igazán autentikus személytől tudakozódhatom a sasok jelenéről. Mi az igazság a pénzügyi összeomlással kapcsolatban?

– Benfica mindig lesz, amíg csak Portugália létezik. Valóban adódtak finansziális problémák, ám ezek megoldódni látszanak az új elnök, valamint a Parmalat cég belépésével. Bár valóban eladtunk néhány futballistát, elment például Paulo Sousa, Juran, Schwarz, de érkezett a belga Preud'homme.

A hatvanas évek, az Eusébio-korszak sikerei azonban messze vannak... Zárásként engedje meg, hogy megkérdezzem, melyik volt a legemlékezetesebb gólja, a legemlékezetesebb mérkőzése hosszú-hosszú pályafutása során?

– Nem lepem meg a válasszal különösen: a válogatottban a koreaiak elleni négy gól, a Benficával a Real Madrid elleni 1962-es BEK-döntő jelentette a csúcst. S nagyon szívesen emlékszem egy 1965-ös gólomra, amelyet a svájci La Chaux-des-Fonds hálójába vágtam. Talán ez volt a legszebb gól egész pályafutásom során. De higgye el, odaadnám cserébe azért, ha most fiatal lehetnék...

1966

Sir Robert of Manchester **BOBBY CHARLTON**

1937. október 11-én született Ashingtonban.

Pályafutásának klubjai: Manchester United (1953–1973), Preston North End (1973–1975, játékos-menedzser), Waterford (1975–1976).

Az angol válogatottban (1958. április 19. és 1970. június 14. között) 106 mérkőzésen 49 gólt szerzett.

Sikerei: angol bajnok (1957, 1965, 1967), FA-kupagyőztes (1963). BEK-győztes (1968). Világbajnok (1966), világbajnoki résztvevő (1962, 1970), Európa-bajnoki harmadik (1968). Szerepelt a világ- (1971, 1973) és az Európa-válogatottban (1964, 1972) is. A France Football aranylabdása 1966-ban.

Egyetlen szóval lehet jellemezni: gentleman. Soha nincs udvariatlan gesztusa, mindig mindenkivel készséges, főleg, ha az illetővel közös szerelmükről, a futballról beszélgethet. Kora legnagyobbjához Peléhez hasonlóan „nagykövetként” járja a világot, tekintélyével, népszerűségével igyekszik segíteni a labdarúgás mindennapjait. Az 1992-es Európa-bajnokság előtt még az Eurocard-Mastercard embereként találkoztunk, az Egyesült Államokban már a 2002-ben világbajnokságot rendezni szándékozó japánok kampányát segíti. Mindeközben elvállalta Sierra Leone válogatottjának szövetségi kapitányi posztját, s örökös tagja a Manchester United elnökségének, sőt Sir Matt Busby halála óta a direktórium feje. Bobby Charlton azon kevesek egyike, aki hazájában is próféta. A királynő lovaggá ütötte, immár a Sir-ök között ékeskedik a neve. Bobby Charltonból Sir Robert lett, bár a futballrajongók számára vélhetően örökké Bobby marad.

Engedje meg, hogy gratuláljunk kitüntetéséhez. Gondolom óriási megtiszteltést jelent ez számára is.

– Kimondhatatlanul örülök. Eddig az angol futball-legendák közül Walter Winterbottom, Alf Ramsey és Stanley Matthews kapta meg e kitüntetést. Csodálatos, hogy méltónak találtak engem is.

Azt hiszem arról, hogy Ön méltó e címre, senkinek sincs csipetnyi kétsége sem, sőt a bátyja Jack azt mondta, már jóval korábban dukált volna e méltóság.

– Jackie elfogult velem, különben is viccelt. Ne vegyék udvariatlanságnak elfogultnak tűnő szavait.

Biztosíthatjuk, nem vettük. Úgy hisszük, a Manchester Unitedben és az angol válogatottban töltött évek alapozták meg e kitüntetést. Nehéz elképzelni, mi gondja lehetett a MU-nak bármelyik mérkőzésen is, ha Bobby Charlton, Denis Law és Georgie Best játszott.

– Ne vegyék szerénytelenségnek, de ha hármunkból csak kettőnek igazán ment, már nem lehetett probléma. Azt azonban bevallom, olyan nagyon ritkán fordult elő, hogy hárman egyszerre futballoztunk legjobb tudásunk szerint.

Azt hallottuk, hogy a búcsújakor megjelent egy karikatúra a Daily Expressben. Ezen egy újszülött fölé hajolva mondja az ifjú apa a feleségének: „Micsoda pech, ez a szegény gyerek semmit sem fog tudni a világról. Hiszen nem láthatja Bobby Charltont futballozni!...”

– Őszintén szólva, nem emlékszem rá. De ha mondják, biztos így van. Egyébként rengeteg méltatás, szép búcsúztató jelent meg, amikor bejelentettem, hogy el-

A MU BEK-győztes legénysége. Állnak: Foulkes, Aston, Rimmer, Stepney, Gowling, Herd. Középen: Sadler, egy vezető, Dunn, Brennan, Crerand, Best, Burns, egy vezető. Elöl: Ryan, Stiles, Law, Sir Matt Busby, Charlton, Kidd, Fitzpatrick

hagyom a Manchester Unitedet. Megtisztelő volt számomra, hogy sokan úgy gondolták, az előző két évtizedben a klub valamiféle szimbólumává váltam.

1953-ban mindezt aligha gondolhatta. Pedig – ugyancsak állítólag – akkor, tizenöt évesen, az első találkozáskor azt mondta a United menedzserének: »Mister Busby, én mindig a Manchester Unitedben akarok játszani!«

– Van benne igazság, de nem teljesen így hangzott el. Februárban East Northumberland iskola-válogatottjában szerepeltem, amikor az egyik mérkőzés után odajött hozzám Joe Armstrong, a United megfigyelője. Engem jött nézni, mivel egyik tanárom – maga is amatőr futballista – korábban írt egy levelet matt Busbynek, felhívva rám a figyelmet. Armstrong azt mondta a mérkőzés után anyámnak, »Asszonyom, a fia még nem lesz nagykorú, mikor már Anglia válogatottjában fog játszani«. Akkoriban több klubból volt már ajánlatom, s a nagybátyáim hatására anyám sokáig vacillált, melyiket válasszuk. Mindig a fülében volt a rokonok értelme: »Ne ájulj el az első ajánlattól, nem biztos, hogy az a legjobb!« Én azonban magamban már döntöttem, júliusban Manchesterbe költöztem. Akkor találkoztam először Matt Busbyvel, s így hangzott az a bizonyos mondat: »Mister Busby, mindig a Manchester Unitedben akartam játszani.« Így, múltidőben. Persze, ha megkérdezte volna, azt is elmondtam volna, hogy mindig is ott akarok majd. Ha az ember álmai csapatához kerülhet kamaszként, biztos abban, hogy önszántából sohasem hagyja azt el.

Mint tudjuk, viszonylag hamar sikerei voltak, a United talán egész Európa legjobb ifjúsági csapatával rendelkezett...

– Az ötvenes évek közepén, illetve 1952 és 1957 között ötször is a mi csapatunk nyerte a szövetségi ifjúsági kupáját, az FA Youth Cupot. Ezekben a csapatokban olyan későbbi híres játékosok szerepeltek, mint Albert Scanlon, David Pegg, Billy Whelan, Mark Jones, Eddie Colman, s Duncan Edwards. 1954-ben, 1955-ben és 1956-ben magam is játszottam. Már akkor is nagy hagyománya és jelentősége volt annak, hogy a klub által felkért tehetségkutatók szinte az Egyesült Királyság minden pontján figyelték a tehetségeket, s a legjobbakat igyekeztek az Old Traffordra csábítani. A következő évtizedek legtöbb híres játékosát ilyen tehetségvadászok fedezték fel. Ennek a nagyszerű fiatal generációnak – amely mint említettük ötször is elnyerte az országos kupát – legjobb erői szerepeltek az 1956-os és az 1957-es bajnokcsapatban, az 1957-ben FA-kupa döntős együttesben. Európa egyik legjobb ifjúsági együtteséből Európa egyik legjobb futballcsapata lett. 1956 őszén első angol csapatként rajtoltunk a Bajnokcsapatok Európa-kupájában, s az első hazai mérkőzésünkön tíz-nullra vertük a szerintem legalább három Európa-klasszissal, Jurionnal, Mermansszal, Hanonnal felálló belga Anderlechtet. Én egyébként akkor még nem játszottam az első csapatban, a sorozatban csak a Real Madrid elleni elődöntő-visszavágón léptem pályára. A madridi 1–3 után a 2–2-vel kiestünk.

A United évkönyvei pontosan rögzítik: Bobby Charlton 1956. október hatodikán, a Charlton Athletic ellen debütált a ligában.

– Sztorinak is jó: Charlton a Charlton ellen. Tommy Taylor helyére kerültem be a csapatba, első szezonomban hol őt, hol Dennis Violletet helyettesítettem.

Egyébként a mérkőzésen két gólt is lőttem. Összesen tizennégy mérkőzésre állított be Matt Busby, s azokon tíz gólt lőttem. Kezdetnek, aligha rossz...

Ugyanezek az évkönyvek szerint igazából 1957–58 telén, decemberben és januárban, legfeljebb hetekkel a müncheni katasztrófa előtt állandó csapattag, szegény Billy Whelan helyén.

– Emlékszem, a tragédia előtti utolsó hazai meccsünket a Highburyben játszottuk az Arsenal ellen. Majdnem telt ház, több mint hatvanezer néző előtt, remek mérkőzésen nyertünk 5–4-re. Magam is lőttem egy gólt, miként Viollet is, de drámaivá e felsorolást az teszi, hogy szegény Tommy Taylor két, Duncan Edwards pedig egy góllal járult hozzá sikerünkhöz. Bő egy héttel később e két remek fickó sem volt már közöttünk...

Akármennyire is fájdalmas téma, nem hagyhatjuk ki a müncheni rettenetet.

– Soha nem múló fájdalom, soha nem feledhető tragédia. Február ötödikén a belgrádi Crvena zvezda ellen játszottunk idegenben BEK-negyeddöntőt. Az otthoni 2–1 után a verejtékes küzdelemben kiharcolt 3–3 a mi továbbjutásunkat jelentette. Másnap, hazafelé repülve, München fölött történt a tragédia. Repülőgépünk lezuhant, a játékosok közül Roger Byrne, Geoff Bent, Eddie Colman, Mark Jones, David Pegg, Billy Whelan, Tommy Taylor, majd néhány nappal később a kórházban Duncan Edwards életét vesztette. Meghalt Walter Crickmer, a klub titkára, valamint az edzők közül Tom Curry és Bert Whalley is. Elhunyt nyolc, a csapatot kísérő újságíró, s további négy személy. Csapattársaim közül többen életre szóló, maradandó sérüléseket szenvedtek, John Berry és Jackie Blanchflower – a nagy Danny testvére – soha nem futballozhatott többé. Bert Scanlon, Ray Wood, Dennis Viollet gyakorlatilag az egész szezonban nem lépett pályára már.

Megsebesült Matt Busby is...

– A Főnök is szörnyű napokat élt át, emlékszem egy elkeseredett mondatára: »Bárcsak én is meghaltam volna!« mondta, amikor eszméletét visszanyerve megtudta, mi történt a „fiaival”. Augusztusig nem is tudott dolgozni, segítőtársa, asszisztense, Jimmy Murphy vette át a menedzseri posztot egy fél évre. Murphy – ilyen időket éltünk – amellet, hogy a „ManUnited” segédedzője volt, Wales válogatottjának szövetségi kapitányaként dolgozott. Nem jött velünk Belgrádba, mert éppen világbajnoki selejtezőt kellett játszania csapatával Cardiffban. A Főnök egyébként így mulasztotta a svédországi világbajnokságot is, ahol a skót válogatottat dirigálta volna.

Önt, legalábbis fizikai értelemben – viszonylag – könnyebb sérülések érték.

– Pontosan egy hónappal a belgrádi mérkőzés után már FA-kupameccset játszhattam a West Bromwich ellen. Sőt, 1958 tavaszán bemutatkoztam Walter Winterbotton válogatottjában, sőt kerettag voltam a világbajnokságon is. Apropos, tudták, hogy Winterbotton is a ManUnited játékosa volt?

Nem ...

– Pedig a klub tagja volt a harmincas években, igaz, talán két esztendeig.

Hogyan tudott ilyen hamar talpra állni a gárda e súlyos veszteségek és a szörnyű tragédia után?

A nagy pillanat: Bobby a Wembley légterébe emeli a bajnokcsapatok serlegét

– Egész Anglia gyászolt, a lapok az Egyesült Királyság legsúlyosabb futballtragédiájának nevezték az esetet. A szövetség valóban minden segítséget megadott ahhoz, hogy talpraálljunk. Az FA pedig rendkívüli engedélyével leigazolhattuk Ernie Taylort és Stan Crowthert. Ernie ugyan alig kéttucat találkozáson játszott velünk a Unitedben, de tapasztalatával, rutinjával nagyon sokat segített a legnehezebb periódusban. Egyébként azok közé tartozott, akiket gyerekként is csodáltam már, pályafutása egy részét a Newcastle-ben töltötte, nagybátyám, Jackie Milburn oldalán.

Ha már a nagybátyját említette, engedje meg, hogy visszatérjünk a családi kapcsolatokhoz. Szinte alig olvasható önről olyan visszaemlékezés, portré, amely ne emelné ki a család szerepét. Azt olvastuk, még az édesanyja is ügyes focista volt...

– Anyám csodálatos asszony volt. Elizabeth Milburnnek hívták, s azt tartották róla, hogy gyerekkorában még a fiúkat is kicselezte a focipályán. Nem csoda, futballista családban nőtt fel...Hozzáment egy bányászhoz, de a bánya soha nem érdekelte. Csak a foci... Az apja – tehát a nagyapám –, akit Tannernek becéztek, kapus volt, a testvérei meg szélsőhátvédek. Mind a négy, Jack, George, Jimmy és Stan ligaklubokban szerepelt. A leghíresebb Milburn, Jackie, aki a mai napig a Newcastle történetének legeredményesebb csatára, az angol válogatottban is játszott. Ő – több

forrással ellentétben – nem a testvére, hanem az unokatestvére volt anyámnak. A mama már egészen kis korunkban vitt minket Ashingtonban a meccsekre. Mesélték, hogy még Jack is üldögélt a kocsijában, így hát mindketten kicsik lehettünk. Anya az öltözőépület mögött hagyott minket, s amikor a publikum ordított, mi is elkezdtünk ugrálni a kocsinkban. Egész életén végighúzódtott a labdarúgás imádata. Amikor Jack első gyereke megszületett, kérdezték anyámat, milyen az unokája. Így válaszolt: „Eeeh, nagyon aranyos a pofikája... S micsoda remek lábai vannak!”

Kanyarodjunk vissza a Manchester Unitedhez! Az 1958-as kupadöntőbe jutás több mint bravúr volt, maga a csoda... Majd következett öt esztendőnyi építkezés...

– Még a következő szezonban hadakoztunk a bajnoki címért, aztán lassan középcsapattá csúszott vissza a gárda. Nehezen tudtuk kiheverni vérveszteségeinket. Aztán 1963 tavasza már szépre sikeredett. Sokat erősödtünk az Olaszországból visszatért Denis Law-val, s a bajnokságban a második helyen végeztünk, sőt megnyertük az FA-kupát. Ez volt a Manchester United első nagy sikere a müncheni tragédia óta. Ugyanakkor a klub legszebb periódusának kezdete is.

Charlton, Law, Best... Csodálatos csapat alakult az Old Traffordon.

– Nehéz tulajdonképpen erről beszélni, de az emberek valamiféle isteni igazságszolgáltatásnak tekintették, hogy ilyen jó a csapat, fél évtizeddel a katasztrófa után. 1965-ben és 1967-ben két bajnoki címet is nyertünk, pedig a konkurencia sem volt akármilyen. Gondoljanak csak Jackie csapatára a Leedsre, vagy a világbajnokokkal felálló, európai kupát nyerő West Ham Unitedre, netán az az idő tájt supercsapattá váló Liverpoolra. Az 1964–1965-ös idény egyébként különösen jó évünk volt, csak a megismételt elődöntőben veszítettünk a Leeds United ellen az FA-kupában, s gondolom, a magyaroknak különösen nem kell mondani, a Ferencváros ellen sem volt szerencsénk, a harmadik mérkőzésen kiestünk a VVK elődöntőjében.

A BEK-döntő „felvezetése”: a két kapitány, Charlton és Coluna zászlócseréje

Tulajdonképpen ezzel a VVK-sorozattal indult a Manchester United nagy nemzetközi karrierje a hatvanas években...

– Egy szezonnal korábban a KEK-ben indultunk, de a negyedöntőben kupatörténelmünk egyik legsúlyosabb vereségét mérte ránk a portugál Sporting. Így aztán az igazi nagy menetelés valóban az említett VVK-sorozattal kezdődött. Az azt követő szezonban – már a bajnokcsapatok mezőnyében – még a Benficát is kiver-tük, de aztán az elődöntőben a Partizan Beograd megállította bennünket. 1966–67-ben nem indultunk egyik kupában sem, majd következett a BEK-győzelem éve.

Azóta is, bármiféle visszapillantást olvas az ember, a szerző sietve kiemeli, Bobby Charlton és Matt Busby, a klub két legendája, szimbóluma számára ez a sorozat jelentette az örömök örömét, a beteljesülést.

– A Főnökkel sokat beszélgettünk erről – utólag. Azt hiszem, a müncheni tragédia, az a tény, hogy egy BEK-mérkőzésről hazafelé történt a baleset, valamint az, hogy a végzet törte össze akkor reményeinket, hogy a Manchester United Európa legjobb futballcsapata legyen, valamiféle furcsa misztikumot kölcsönzött számunkra a Bajnokcsapatok Európa Kupájának. Nagyon jól emlékszem arra, hogy a Főnök szinte egyetlen más trófeát sem akart annyira elnyerni, mint éppen ezt. A csapatból tulajdonképpen hárman maradtunk a túlélők közül: ő, a jobbhátvéd Billy Foulkes, és én.

Nyilván e történet fátumszerűségét rengetegen – miként Önök is – elemezték, aligha van arra szükség, hogy még mi is hozzátegyünk. De... Matt Busby szerepét a csapat újraépítésében, naggyá tételében aligha kell magyarázni, miként Bobby Charlton esetében sem kérdéses, mivel járult hozzá a sikerhez. De rendkívül érdekes a harmadik túlélő, Billy Foulkes esete. E beszélgetésre készülve megnéztük, összesen hatszáznyolcvankét mérkőzést játszott a klub színeiben. Ezeket összesen kilenc gólt szerzett, ebből kettőt a BEK-ben. Még érdekesebb, ha azt az adatot vesszük elő, hogy összesen ötvenkét nemzetközi kupamérkőzésen játszott, ebből az egyiket a Real Madrid elleni elődöntőben szerezte. Emellett adott még egy „gólpasszt” Sadlernek. Aligha vitatható, elévülhetetlen érdeme volt a döntőbe jutásban.

– Mondhatom, az elődöntőig sima volt az utunk. (A MU a máltai Hiberniant, a jugoszláv FK Sarajevót és a lengyel Górnik Zabrzét búcsúztatta. – D. T.) Ott azonban a Real Madriddal kellett játszani. George Best góljának köszönhetően egy-nullal utazhattunk ugyan Madridba, de ott negyedórával a lefújás előtt már 3–1-re vezetett a Real. Akkor jött Billy Foulkes nagyjelenete: előbb valóban rugatott egyet David Sadlerrel, aztán a semmiből előtűnve a kapuba varázsolta George Best beadását.

Ezen a második elődöntőn már nem játszott Denis Law...

– A térdével akadt valami probléma, sajnos, a döntőt is a kórházban nézte.

Egy régi, fekete-fehér videófilmről alkalmunk volt újra megnézni a Benfica elleni finálé nagyjeleneteit. Tanúsíthatjuk, különösen a hosszabbításban csodálatosan futballoztak.

– Gyakorlatilag hazai közönség előtt játszhattunk, a Wembley százezer nézőjének többsége Manchesterből utazott le a döntőre. Az első félidőben csak tusakod-

tunk egymással, aztán a második félidő elején fejeltem egy gólt. Ezt azonban Graça kiegyenlítette, sőt a rendes játékidő végén kétszer is csak kapusunk, Stepney mentette meg a csapatot a vereségtől. A hosszabbításban aztán valóban eljött a mi időnk: hét perc alatt három gólt szereztünk. Előbb Besty, aztán Brian Kidd, majd újra én következtem, végül 4–1-re nyertük a döntőt. Gondolom tudják, a miénk lett az első angol csapat, amely elnyerte a Bajnokcsapatok Európa-kupáját. S az öröm pillanataiban mindhármunknak, a Főnöknek is, Billy Foulkesnek is és nekem is a müncheni tragédia járt az eszében. Aligha kell szégyellni: sírtunk.

A Benfica nem őrizhet túl kellemes emlékeket a Manchester Unitedről. Két esztendővel korábban Lisszabonban nyertek Önök 5–1-re.

– Talán azon a mérkőzésen játszottunk a legjobban, az összes nemzetközi kupamérkőzésünket beleértve. Különösen Best és Law futballozott csodálatosan. Megjegyzem, mindez éppen az angliai világbajnokság évének márciusában történt, így aztán a World Cup elődöntőjében még némi plusz önbizalmat is merítettem ebből.

A United történetét idézve mindig előjön a három legendás név: Bobby Charlton, Georgie Best, Denis Law. Egészen a tavalyi nagy Milan színrelépéséig a MU egyedi rekorddal dicsekedhetett: soha egyetlen más klubban sem játszott eddig egyszerre három aranylabdás. Három olyan futballista, akit Európa legjobb játékosának választottak.

– Ezen még nem gondolkodtam. És a Bayern?

Beckenbauer, Gerd Müller és Rummenigge. Bár mind a három megkapta az aranylabdát, a két világbajnok már rég nem volt a híres klubnál, amikor a harmadikat kitüntették.

– Akkor a miénk valóban hosszú ideig egyedi példa volt.

Jelentett valami különleges érzést az aranylabda elnyerése?

– A legjobbnak lenni valamiben, ez nyilvánvalóan a legnagyobb dologban is boldogságot jelent. Hát még ha valakit Európa legprímább futballistájának választanak. Hány játékos pályafutásának csúcsa az, ha országa legjobbjaként tűndökölni. S jogosan nagyon boldog. Akkor képzelheti, mit jelent egy egész földrész legjobbjának lenni.

Sir Matt Busby, szegény, mindig nagyon büszke volt három aranylabdására. Azt hiszem, nehéz helyzetbe hozta volna bárki őt, ha azt kérdezi tőle, Charlton, Law, vagy Best a kedvence...

– A Főnök csodálatos ember volt, apámként szerettem. Halála valamennyiünket összetört. Az az ember távozott januárban közülünk, aki valamennyiünket beleértve a legtöbbet tette a Manchester Unitedért. S talán mindegy is, hogy Georgie, Denis, vagy én voltam a kedvence.

Bobby Charlton, az élő legenda többször játszott a magyarok ellen is. Milyen emlékeket őriz honfitársaimról?

– A magyarok mindig nemes ellenfelek voltak, s remek labdarúgók. Kár, hogy a jelenük most meglehetősen sivár. Emlékszem 1962-ben Rancaguában találkoztunk. Albert és társai remekül futballoztak, megverték minket 2–1-re. Bár szeren-

Bobby és Jack
1966 világbajnok
testvérpárja

csére ettől még továbbjutotunk a csoportból. Már beszélünk a Ferencváros elleni kupamérkőzésekről.

Legnagyobb labdarúgó-élménye?

– Kétségtelenül az 1966-os világbajnokság. Hazai pályán nyertük el a Rimet Kupát, a saját szurkolóink előtt.

Melyik volt a legnehezebb mérkőzés a sorozatban, persze a döntőn kívül?

– Talán az argentinok elleni. De a nyitómérkőzés sem volt kellemes az uruguayiak ellen. Ám a legjobban a portugálok ellen futballoztunk a döntőig vezető úton.

Visszatérve az argentinok elleni találkozóra, sokan nem értették, miért állította ki a német Kreitlein az argentin kapitányt Rattint. Születtek mindenféle homályos magyarázatok, hogy a kis termetű bíró pikkelt az argentin daliára...

– ...pedig a helyzet ennél lényegesen egyszerűbb volt. Rattin nem tudta elfogadni a játékvezető döntéseit, végig ordítozott Kreitleinnel. Egyszer az megunt, s kiállította. Abszolút jogos döntés volt.

Alighanem mindenki megkérdezi, s már milliomodszor meséli el, de mi a véleménye? Bent volt a labda a gólvonal mögött Geoff Hurst emlékezetes lövése után, a németek elleni hosszabbításban?

– A pályán közülünk szerintem senki sem tudta volna eldönteni ezer százalékosan. A szívünk persze bent láttatta a labdát a gólvonal mögött. Utána rengetegszer megnéztük a felvételt, s ez alapján azt kell, hogy mondjam, gól volt. Bár lehet, hogy tévedek... De nem is ez a gól a lényeg. A döntőben végig jobbak voltunk, Franz Beckenbauer is elismerte, hogy jogosan nyertünk.

Volt még egy pillanata a finálénak, ami különösen érdekel. A videókon ugyanis jól látszik Bobby Charlton döbbent arca a németek, pontosabban Wolfgang Weber egyenlítő gólja után.

– Az még csak hagyján, hogy meg voltam döbbenve. De ráadásul valahogy elveszítettem az időérzékemet és azt hittem, még hátravan tíz, de legalább öt perc.

Képzelteri, hogy meglepődtem, amikor Dienst másodperceken belül lefújta a rendes játékidőt.

Jobb volt az 1966-os válogatott, mint a négy évvel későbbi?

– Talán igen, bár Mexikóban járt csapatunk is nagyon erős volt. Ne feledje, jó páran, Banks, Peters, Hurst, szegény Bobby Moore, Jackie és jómagam is ott voltunk a vébé-győztesek közül. Mindazonáltal azt hiszem, az 1966-os volt a legerősebb angol válogatott, amelyikben valaha játszottam.

Az említett mexikói világbajnokságon lezárult válogatott karrierje, így zárás-ként térjünk vissza egy kicsit a klubszínekhez. 1973-ban átszerződött a Preston North Endhez. Akkor már messze nem volt a régi a United.

– A nagyobb baj az volt, hogy magamban nem éreztem annyi erőt harminchat évesen, hogy a régi időkhöz méltón segítsek a csapaton. A Prestonba játékos-menedzsernek szerződtem, két évet töltöttem ott, nem igazán nagy sikerrel. Egyébként Alan Ball édesapjától vettem át a csapatot. Az 1975–76-os idényben még fociztam egy kicsit az ír Waterford színeiben, aztán végleg abbahagytam a játékot, meg az „edzősködést” is, bár bő tíz évvel ezelőtt nagyon rövid ideig segitettem a Wigan Athletic csapatát.

Azóta?

– Folyamatosan tagja vagyok a Manchester United igazgatótanácsának, Sir Matt Busby halála óta én vagyok a testület elnöke. Egy ideig futballiskolát vezettem, de feladtam. Amolyan utazó nagykövet lettem, aki propagálja a világ legszebb játékát, kampányokban veszek részt, szakvéleményeket adok. S nem győzők elég hálás lenni a sorsnak és a labdarúgásnak, hogy ezt az életet adták nekem....

1967

Az utolsó magyar császár **ALBERT FLÓRIÁN**

1941. szeptember 15-én született, Hercegszántón.

Pályafutásának csapata: Ferencváros (1952-1974, az első öt évben Bp. Kinizsi néven szerepelt a csapat).

A magyar válogatottban (1959. június 28. és 1974. május 29. között) 75 mérkőzésen 31 gólt ért el.

Sikerei: négyszeres bajnok (1963, 1964, 1967, 1968), háromszoros gólkirály (1960, 1961, 1965), egyszeres kupagyőztes (1972). VVK-győztes (1965). Világbajnoki résztvevő (1962, 1966), Európa-bajnoki bronzérmes (1964), Eb-negyedik (1972), olimpiai bronzérmes (1960). Szerepelt a világ- (1968, 1973) és az Európa-válogatottban (1972) is. Az év játékosa kétszer (1966, 1967). A France Football aranylabdája 1967-ben.

Nemrégiben ünnepre gyűlt össze a magyar futballelit. Császárát akarta köszönteni, melyen a díszvendég a Király, alias Edson Arantes do Nascimento, azaz Pelé lett volna. Ma már felesleges újra bolygatni, miért maradt le a brazil „uralkodó” az ünnepről – egy nappal később ráadásul tolmácsolta jókívánságait –, sokkal fontosabb a tény: az eddigi egyetlen magyar aranylabdást hatalmas szeretettel köszöntötték ötvenharmadik születésnapján barátai, tisztelői. Talán mégsem teljesen igaz, hogy nem tudjuk megbecsülni értékeinket, hogy nem tiszteljük élő legendáinkat...

Amikor az Új-Siposban középre tolták a hatalmas, futballpálya alakú, marcipánlabdával ékített tortát, már oldódott a hangulat, záporoztak a poénok. Puskás Öcsi és Albert Flóri külön-külön is nagy mókamesterek, elképzelhető, mire mentek együtt! Az alaphangot a „Szűcs Lajos neje” minőségében ott tartózkodó színművésznő, Pécsi Ildikó adta meg, aki tettetett rekedtes hangon szólította meg az ünnepeltet: „Mi van, Flórikám, már nincs meg az állóképességed?”

A mókázás, a köszöntők, a pezsgők utáni nosztalgikus hangulatot kihasználva előbb arra a csodálatos, 1967-es esztendőre emlékeztünk:

– Pályafutásom legszebb éve volt. Megnyertem az aranylabdát, megszületett a fiam, s mind e mellett három pazar hetet tölthettem Brazíliában, a Flamengo meghívottaként. Együtt edzhettem a brazilokkal, sőt, két bemutató mérkőzésen is pályára léphettem. Mint egy gyerek, úgy csodálkoztam rá arra a csodálatos futballbirodalomra. Külön örömömre szolgált, hogy a feleségem is elkísérhetett az útra. Csak ott, a helyszínen értettem meg, mennyire fontos a futball Brazíliában, hogyan lehetett Pelé önéletrajzi regénye iskolai tankönyv. Az analfabéták azért tanultak meg írni–olvasni, hogy a „Király” könyvét saját maguk böngészhessék. Engem taxival vittek az edzésre, és a sofőr rádiót hallgatott, és egyszer csak a nevemet hallottam. Kérdezem a muksót: Mit mondanak rólam? Azt válaszolta: éppen azt mondták be, merre járunk a taxival...

Elnézést a már nyilván ezerszer hallott kérdésért: mit jelentett Albert Flórián-nak az aranylabda?

– Tényleg csak közhellyel tudok válaszolni: mindent. Volt erre egy vicces válaszom, de annyit ismétелgettem, hogy lassan már az is közhellyé válik: ez volt az egyetlen labda, amit soha nem tudtak elvenni tőlem a védők.

Elvenni nem tudták, igaz, átadni is csak nagy nehezen... Bár ez nem a védőktől, hanem az akkori sportvezetéstől függött...

– Futballista pályafutásom egyik legfájóbb pontja ez. Egy ilyen siker nagyon kevésnek adatik meg, évente egynek. Ráadásul a magyar futball akkor még jó volt, Göröcs, Dunai Anti, Bene, Tichy neve állandóan ott szerepelt a France Football

szavazólistáján. Amikor én győztem, mögöttem Bobby Charlton, Johnstone, Beckenbauer és Eusébio sorakoztak az első ötben, valóban Európa krémjét utasítottam tehát magam mögé. A francia újságnál addig az volt a bevett szokás, hogy a győztest kérik meg, válassza ki az átadás időpontját és helyszínét. Mi a szovjetek ellen játszottunk 1968. május 4-én a Népstadionban, gondoltam, ott láthatja a legtöbb ember az átadási ceremóniát. Közben megsérültem, és amikor a France Football főszerkesztője és fotóriportere megérkeztek, már nem is voltam a csapattal. Lukács Laci bácsi jött el értem, mondván: a franciák ott várnak a Sport Szállóban. Alig ültünk le beszélgetni, amikor Sós Károly szövetségi kapitány a szobájából a

telefonhoz hívta Laci bácsit, és embertelenül leszidta, engem pedig hazazavart. Abban maradtunk, hogy másnap délelőtt feljönnek az Árpád fejedelem úti lakásomba, hogy átvehessem végre a díjat. Végül is ott csinálták meg a riportot, a fotókat. Az akkori vezetők egész egyszerűen megtiltották, hogy a Népstadionban vegyem át az aranylabdát. A mérkőzés utáni banketten aztán már részt vehettem a Gundelben, volt is mulatás, de akkor már bizony egy kicsit keserű volt a kisfröccs...

Akkoriban bizonyára rengeteg ajánlat érkezett külföldi, profi kluboktól is...

– A rengeteg, az nem kifejezés. Most már nevetségesnek tűnhet, de akkor nem volt az: mindig azt a választ kaptam, hogy a szocialista sporterkölccsel nem egyeztethető össze, hogy én egy nyugati profi klubban játsszam. Valahogy úgy tettek keresztbe nekem is, mint Görbének, azaz Papp Lacinak. Pedig nagyon szerettem volna megtudni, mit is érek valójában, kipróbálni magam egy magasabb szintű bajnokságban. Megismerkedhattünk volna más játéktílusokkal – nem véletlenül használok többes számot, az akkori magyar válogatottból többeknek helye lett volna a legnagyobb nyugati klubokban –, hétről hétre a nagyvilág szeme előtt játszhattunk volna. Azt hiszem, a válogatott is profitálhatott volna belőle, szerintem akkor indult meg a lejtőn a futballunk, amikor így bezártak bennünket a saját ketrecünkbe...

Utána pedig következett a végzetes koppenhágai sérülés...

– Furcsa dolog az emberi ösztön, amikor összeütköztem Engedahllal, a dán kapussal, éreztem: nagyon komoly a baj. Huszonnyolc éves voltam, és az a sérülés gyakorlatilag pályafutásom végét jelentette. Az egyéves kihagyás után még tudtam

játszani négy szezont, de mindenki tudta: ez már nem a régi Flóri. Néhány jó mérkőzés még kifutott, de régi önmagamot sohasem találtam meg. Azt hiszem, simán elérhettem volna a százszoros válogatottságot, hiszen sorban játszotta a válogatott a meccseket, csak éppen nélkülem

Tudatosan készültél ellenben a karriered utáni időszakra.

– Nagyon szerettem volna sportújságíró lenni, egy évtizeden át dolgoztam is az MTI-nél. A távirati irodánál végzett munka viszont nem igazi újságírás, csak amolyan híradás. Tudósítások, az élő sporttal való kapcsolat nélkül nem újságíró az újságíró. Ha meccsekre jártam volna, bizonyára nem jön ki olyan élesen a futballpályák, a fűszag, az öltözői légkör hiánya. Pedig 1959 és 1969 között dolgoztam az MTI-nél, tehát lett volna időm megszokni azt a légkört is...

Így viszont, amikor 1974. március 17-én befejezted az aktív játékot, szakmai elnökhelyettes lettél...

– Pontosan, de azért nagyon hiányzott a labda. Közben középfokú edző képesítést szereztem igaz, különösebb elképzelésem nem volt edzői karrieremről. Aztán rám bízta az ifi hármat – természetesen a Fradnál –, életem egyik legboldogabb napja volt, amikor az első edzést levezettém. Remek kis társaság volt, olyan, később ismert futballisták kerültek a kezem alá, mint Bánki Dodó vagy Horváth Karcsi...

Ezután éles váltás következett: Líbia... Abban az időben azért nem volt veszélytelen vállalkozás!

– Nem lehetett habozni, mérlegelni: pillanatok alatt dönteni kellett, vagy vállalom, vagy nem. Nem tagadom, az anyagi oldala is vonzott a szerződésnek, amellet próbára szerettem volna tenni magam: lássam, mit is érek valójában. Nagy erővel vettem magam az ottani munkába, szinte min-

den időmet a pályán töltöttem, mindennel én foglalkoztam. Csodálatos időszak volt, nagyon megszerettem az ottani embereket. Pedig az arab világban egyáltalán nem volt könnyű dolgozni, például az edzéseket sem lehetett kötelezővé tenni. Ha akartak, jöttek, de ha más dolguk akadt, akkor nem. Nekem sikerült olyan jó kapcsolatba kerülnöm a játékosokkal, úgy motiválnom őket, hogy alig volt hiányzó. Ennek ellenére azért engem is ért meglepetés: azt gondoltam például, hogy a nyári szünet ott is csak három hét, aztán kezdődik minden előről. Az egyik játékosomat például csak karácsonykor láttam viszont, de őt sem a pályán, hanem a repülőtéren, amikor jöttem haza. Mosolyogva mondta, hogy most éppen Görögországba utazik, de mire visszajövök, ő is ott lesz.

Három év után mégis hazajöttél...

– Újra átvettem a Fradiban az ificsapatot, de az arabok nem hagytak békén. Mindenképpen azt akarták, hogy Albert Flórián legyen a vezető edző Bengháziban. Ekkor azonban már csak egy évre mentem vissza. Akkor kezdett élesedni a helyzet Líbiában, így hamarosan úgy döntöttem: végleg hazajövök. A Ferencváros utánpótlás-szakág vezetője lettem. Közben – „mellékesen” – elvégeztem a szakedzőit is.

Mégsem lettél soha vezetőedző...

– Így hozta a sors. Rákosi Gyuszival, valamint a később hozzánk csatlakozó Szűcs Lajossal szerintem remek hármast alkottunk. A szurkolók ezt teljesen más-képp látták, rengeteg mendemonda kapott szárnyra, miszerint állandóan veszeked-tünk, nem értjük meg egymást. Biztos arra alapozták ezt, hogy én nem a kispadról, hanem a klubházból szoktam végignézni a mérkőzéseket, és ezen még a mai napig sem változtattam. Tehát nem ellentétéről volt szó, hanem arról, hogy onnan, fentről, sokkal jobban tudtam figyelni a különböző csapatrészek mozgását. Az igaz, hogy Rákosi vezette a szakmai munkát, de mindent közösen beszéltünk meg, az utolsó hangig. Jómagam sikeresnek értékelem a „trió” tagjaként eltöltött időt: tizenegyedikként vettük át a csapatot, mi az ötödik, majd a második helyre hoztuk fel a gárdát, sőt, még kupadöntőt is játszott a Fradi. Ki gondolná, hogy „veszekedve” is lehet ilyen jó munkát végezni?

Mégsem kaptatok bizalmat a továbbiakban...

– Szó sincs a bizalom hiányáról, és ezt mindjárt be is bizonyítom. Abban az időben került Jean-Claude Bras úr a klubhoz, és letett huszonötmillió forintot az asztalra. Ezért az összegért nyilván követelhetett magának valamiféle beleszólási jogot, ő pedig Nyilasit szemelte ki magának. Tibi eredményeit látva nem is volt olyan rossz választás ez, kár, hogy most egy kicsit a háttérbe vonult. Engem semmiképpen nem akart elengedni Bras úr, így lettem amolyan tiszteletbeli alelnök. Az elején Krémer Karcsival dolgoztam együtt, aztán ő apránként visszavonult, egyre többet dolgoztam tehát. Kár, hogy a francia üzletembert kikezdték, egyébként sohasem fordított volna hátat a Fradinak.

Beszélgessünk személyes ügyekről is egy kicsit. A magánéletedbe ritkán engedsz bepillantani.

– Ha a magánéletemről beszélünk, akkor mindenképpen a feleségemet kell a középpontba állítani, aki színésznői karrierjét áldozta fel értem. Ha ő nem áll mel-

lettem, akkor talán egész másképp alakul az életem, nem biztos, hogy az lehettem volna, aki. Gyerekeket szült nekem, a fiam, „Kisflóri” azóta már stabil kezdőember a Fradiban, ha éppen nem sérült.

A dolog azért nem ment ilyen egyszerűen, első gyermeketek ugyanis kislány lett, Magdi.

– Ne tudjátok meg, mit kaptam a játékosársaimtól! Olyasmiket, hogy tátva volt a szám, meg hogy képtelen vagyok fiút csinálni, mert azt nem lábbal kell, meg hasonlókat.

A „második kísérlet” aztán már remekül sikerült...

– Floresz születéséről is van egy sztori. Az István Kórházban, Róth professzor úrnál szült az asszony, és amikor a nejemet három műtősfő betolta a műtőbe, azt mondták: ha ez se lesz fiú, akkor majd mi levágunk a miénkből egy-egy darabot, és beültetjük... Szerencsénk volt, erre nem került sor...

Vissza a focihoz: sok kritikát kaptál annak idején, azzal vádoltak, hogy valóságos trénerfaló vagy...

– Elég nehezen viselem el a kritikákat, bár mindig nagyon odafigyelek rájuk, és sokszor elgondolkodom rajtuk. Az „edzőfalásról” csak annyit: tizenhét éves pályafutásom alatt mindössze négy edzőm volt. Tátrai Sándor, Mészáros Dodó, doktor Lakat Károly és Csanádi Ferenc, ugye, hogy ez nem is olyan sok? Nagy balhém sem volt, csak egy: Kú Lajossal egyszer kilógtunk az edzőtáborból, hogy megnézzük a Maxim műsorát. Le is buktunk, ahogy kell...

Melyik az a periódus, amelyre legszívesebben emlékszel vissza?

– 1960 és 1968 között voltam a legjobb formában, mígnem a sérülésem vissza nem vetett. 1960-ban a római olimpia, 1962-ben és 1966-ban világbajnokság, 1964-ben Nemzetek Európa Kupája, a mai Európa-bajnokság... Olyan tornákon szerepelhettem, amelyekből a maiak már az egyiken való részvételnek is örülhetnének. Csofálatos élmények ezek, sajnos, egyikre sem emlékezhetek maradéktalan boldogsággal. Ragyogó mérkőzéseket játszottunk, mindegyiken esélyesek voltunk akár a végső győzelemre is, de valami szerencsétlen ok miatt mindig elbuktunk a siker küszöbén. Szerintem erre Chilében lett volna a legnagyobb esélyünk, de a mai napig állítom, hogy a szovjet Latisev egy szabályos góltól fosztott meg bennünket a csehszlovákok ellen. Ha ott nyerünk, akkor döntősök lettünk volna, hiszen Masopusték utána bemasíroztak a fináléba. Ott pedig, ugye, már minden lehetséges lett volna, hiszen a braziloktól se addig, se azóta nem kaptunk ki a válogatottal. Nem akarok, persze, mindent a balszerencse rovására írni, de egy okos pszichológus utánanézne már, miért ijedünk meg mindig a nagy lehetőségtől. A döntő pillanatokban olyan helyzeteket hagytunk ki, melyeket máskor csukott szemmel is berúgtunk volna, de mindig megtorpantunk. Ennek ellenére akkor még volt rangunk Európában, és ne feledjük: a többi csapat sem botlábú futballistákból állt.

A Fradival legalább egy nagy nemzetközi sikert elértetek...

– 1965-ben Torinóban, a Juventus ellen sikerült megnyernünk a VVK-t. Pedig ez még nem is a zeniten lévő Fradi volt, az a társaság csak 1967-re, 1968-ra forrt ki magát. Ezt azonban csak a bajnokság megnyerésével bizonyíthattuk, a BEK-ben

nem indulhattunk. Szolidárisak voltunk a csehszlovákokkal, akik kijelentették, hogy a válság miatt visszalépnek az európai küzdelmektől. Erre mondták azt a vezetőink, hogy akkor mi sem indulunk. A legjobb az egészben, hogy a csehszlovákok egyébként a végén meggondolták magukat, így ők játszottak, mi pedig nem... Sőt, a Slovan meg is nyerte a KEK-et. Azóta sem nyert csehszlovák klub nemzetközi kupát.

Mikor érezted először, hogy te vagy a „Császár”?

– Nem éreztem, ugyanis ezt a nevet nem én találtam ki magamnak. Nagyon meglepődtem, amikor először hallottam, bár nem tagadom, jóesett. Hamarosan ráébredtem azonban: mekkora felelősséggel jár ez a becenév...

1990-ben az összes valaha volt aranylabdást meghívták Párizsba...

– Óriási buli volt, ott döbentem rá: valamit azért letettem a világ labdarúgásának asztalára. Immár negyvenkét éve vagyok a Ferencvárosnál, és remélem, hogy még nagyon sokáig itt maradhatok. Bízom abban, hogy újra nemzetközi hírnő lesz a Fradi, és vele a magyar labdarúgás. És főleg abban: egy napon lesz még magyar aranylabdásunk...

1968

A legjobb rosszéletű **GEORGE BEST**

1946. május 22-én született, Belfastban.

Pályafutásának csapatai: Cregagh Boys (1959–1961), Manchester United (1961–1974), Dunstable Town (1974), Stockport County (1975), Cork Celtic (1975), Los Angeles Aztecs (1976), Fulham FC (1976–1978), Detroit Express (1978), Fort Lauderdale Strikers (1978–1979), Fulham FC (1979), Hibernian Edinburgh (1979–1980), San Jose Earthquakes (1980–1981), Bournemouth FC (1983).

Az északír válogatottban (1964. április 15. és 1977. október 12. között) 37 mérkőzésen 9 gólt szerzett.

Sikerei: angol bajnok (1965, 1967). BEK-győztes (1968). Az Év játékosa (1968). Szerepelt az Európa-válogatottban (1972). A France Football aranylabdása (1968).

„Ha csúnyának születek, a futballvilág már nem emlékezne Pelére!” – e, szerénynek éppen nem titulálható mondás George Besttől, a Manchester United hajdani világsztárjától származik. Ha van is némi túlkapás Bestie szavaiban, a fénykorában ő valóban „best” volt. A legjobb.

Geoffrey Green, a sztárról szóló „Bocsánat, hogy élek” című írás szerzője így emlékezett minden idők egyik legtehetségesebb futballistájára:

– A hatvanas évek vége felé négy Best is játszott az angol ligában. Egy ír, egy angol, egy skót és egy bermudai. De közülük csak egy volt „the best”. A legjobb. Georgie...

Hőünket Sir Matt Busby, a zseniális menedzser emelte ki a posványból 1961 egy sokáig emlékezetes napján. Az ifjú Best Belfast prolinegyedében (tanácsos lett volna az egyik szót használnuk, hiszen található belőle több is...), a Cregagh lakótelepen zsonglőrködött, amikor meglátta őt a nagytekintélyű főnök. Ha nehezen is, de megfőzte a szülőket, engedjék el vele Georgie-t Manchesterbe.

A kölyök azonban néhány nap múlva már újra Belfastban focizott az utcán.

Egyszerűen hazaszökött. Az apja nem bánta igazán. Dick Best – a Harland & Wolff hajógyár vasesztergályosa – egyáltalán nem volt elájulva attól, hogy a fia valamiféle mihaszna rugdosódással keresse majd kenyerét. A feleségének viszont majdnem mindegy volt, mit csinál Georgie. Számára csak az számított, hogy mindennapi rendszerességgel lecsúsztassa torkán az őt a delirium tremens állapotába varázsoló alkoholadagot. Nem volt válogatós nagysága, annyi szent...

Bestie-t egy idős manchesteri asszonyhoz kvartélyozta be Busby, miután visszakönyörögte őt Belfastból. Azonnal inasszerződést kötött vele, edzőinek meg meghagyta, óvatosan bánjanak az ír gyerek lelkével.

– Ne próbáljátok őt megváltoztatni! Hagyjátok, hadd forrja ki magát! Ne féljete, meg lesz az eredménye! – tanácsolta Busby.

Georgie előbb-utóbb beleszokott a manchesteri életbe. Több pénze volt mint valaha, s nagyon tetszett neki az önállóság is. Már nem akart hazaszökni Belfastba. Gyerekként felnőtté vált.

Alig néhány hónappal múlt 17 éves, amikor – 1963 szeptemberében, a West Bromwich Albion ellen – bemutatkozott az angol élvonalban. Decemberben játszhatott az „egyben” újra, de akkor már alig maradt ki. Kettő kivételével övé volt a hetes vagy a tizenegyes mez. Mire véget ért az 1963–64-es szezon, Bestie újabb bemutatkozáson esett át: debütált az északír válogatottban.

Tulajdonképpen a legjobbkor szállt be a Manchester Unitedbe: a müncheni katasztófa után már magához tért egyesület 1964-ben a második helyen végzett a bajnokságban, majd 1965-ben és 1967-ben megnyerte azt. A csodálatos trió, Denis Law, Bobby Charlton és George Best rendkívüli magasságokba emelte a gárdát.

Sokan, sokféleképpen próbáltak már rangsort felállítani közöttük. Hasonlíthatjuk őket habitusuk, magatartásuk, játéktudásuk alapján. Az angol Bobby Charlton ma a legmegbecsültebb – de engedtessek meg ennyi szubjektívizmus – a másik kettő futballtudása túlragyogta az övét. Law és Best egyaránt hajlamosan voltak a könnyedségre, habzsolták az életet – Denis azonban mindig tudta, hol a határ. Bestie-t imádta mint futballistát, ő sem volt absztinens, de a féket – ha kellett – nem mulasztotta el behúzni.

Igaz, a hetvenes évek elejéig George-dzsal sem akadt nagyobb probléma.

Best nélkül például 1968-ban soha nem lett volna BEK-győztes a Manchester United. A Benfica elleni döntőben úgy futballozott mint azelőtt és azóta csak kevesen. Bobby Charlton is remekelt – két gólt szerzett –, Best pedig kolosszálisan játszott. Igaz, féltek tőle a portugál védők mint ördög a tömjéntől. Két esztendővel korábban a Manchester United Lisszabonban 5–1-re verte a Benficát. (Pedig micsoda előjelek vezették fel a mérkőzést! A ManUnited öltözőjében kitört a botrány, mert szegény Paddy Crerand véletlenül a tükörbe lőtte a labdát,

s az ripityára tört. A játékosársak rátámadtak az amúgy is rendkívül ideges „vétkezőre”, mondván, most hét esztendőre elvitte a szerencsájüket. Georgie a pályán aztán bebizonyította, hogy a babonaság – bolondság...) Két gólt vágott, szegény Costa Pereira szinte páni félelembe esett, ha csak a United heteséhez került a labda. A portugál szurkolók – nem kevesen, hetvenötezren – végigfűtyülték a találkozó utolsó tíz percét. Pedig ünnepelni mentek a meccsre, Eusébio ugyanis e találkozó előtt vette át az aranylabdát.

Best még jóformán nagykorú sem volt, amikor az ítések már azon vitatkoztak, állja-e az összehasonlítást a háború utáni időszak legkiválóbb két angol jobbszélsőjével, Stanley Matthewsszal és Tom Finneyvel. Megszólalt olyan szaktekintély, mint Danny Blachflower, a Tottenham legendás csapatkapitánya is:

– A gyémánt az gyémánt, a rubin az rubin, a gyöngy meg gyöngy. Mégis mindhárom nagyon értékes. Bár ezzel már félig válaszoltam, nem akarok kibújni a felelet alól. George Bestre voksolok. Stanley remek cselező volt, aki megadóztatja a legjobb védőket is. De játéka meglehetősen sablonos. Finney már komlettebb futballista, aki a csatársor minden posztján bevethető, s gólképesebb is mint Stan. De Georgie túltesz mindkettőjükön. Ahogy a labdához

ér, nincs ember, akinek ne lágyulna el a szíve, ahogy balettozik a védők között az maga az utolérhetetlen zsenialitás. S mindemellet hidegséggel telítettek az erei, s melegség lakozik a szívében. Eleinte nehezen hittem Matt Busby véleményének, aki azt mondta, Best a legtechnikásabb futballista azok között akiket látott. Most már tudom, nem tévedett...

Busby valóban többször is kijelentette, az ő megítélése szerint George Best minden idők legjobb labdarúgója. Pedig – aligha kétséges – temérdek sztárt látott Georgie-n kívül is játszani.

Miben állt George Best zsenialitása? Ő az egyensúlyérzékét jelölte meg legfontosabb értékeként, pedig elsőrangúan passzolt, cselezett, s fejt is. „Szeretem a testcseleket. Amikor más már rég felborult mint a kuglibábu, én akkor még mindig uralom a labdát.” – mondta.

Valóban bravúrosan cselezett, s vitte be a labdát sokszor négy-öt védő között is a kapuba. Olyan helyzetekből tekerte, ívelte, navigálta be a labdát a hálóba, amelyekből más talán visszafelé kezdett volna cselezgetni. Bestie meg blazírt képpel mestermunkát alkotott. Lövőerőben bárkivel felvette a versenyt, ám legtöbbször „szólóból” a kapuig cselezte magát. A cselezés amúgy is a „gyengéje volt”. Nem nagyon érdekelte, hogy középen Law vagy Charlton toporzékol, ő – ha lehetett – még egyszer kicselezte a teljes védelmet.

Született, ösztönös zseni volt a pályán, amelyenből nem biztos, hogy született már még egy Európában. 1968-ban elnyerte a France Football aranylabdáját, s Angiában is az Év játékosának jelölték az újságírók.

Mindez kevésbé érdekelte, mint hogy ugyanazt az inget ne vegye fel kétszer...

A hatvanas-hetvenes évek fordulójára vagyonos emberré vált. Csak nevetett azokon a véleményeken, melyek szerint külseje sokkal inkább egy popsztárra mintsem egy profi futballistára emlékeztető. Habzsolta az életet. Kész csoda, hogy 1971-ben még ilyen jól játszott. A France Football még mindig Európa harmadik legjobb játékosának választotta. Pedig Bestie már többet törődött a csajokkal és a piával mint a focival.

1971 áprilisában pazar házavatón „szentelte fel” a Cheshire megyei Bramhall-ban 38 000 fontot érő villáját. Ki kellett vezényelni a rendőrséget, mert temérdek hosszú szőkehajú lány akarta látni a bálványát. Georgie nem ambicionálta, hogy láthassa őket. A házfalakon belülre is jutott „felhozatal” – a legjobból.

Bestie mindent bedobott a tervezőkkel. Aki a zöld gombot nyomta meg, annak a kandallóba helyezett tévé elégítette ki kíváncsiságát. A fehér gomb a rockzene bekacsolására szolgált. A tizennégy szobás villa minden egyes „kuckójába” – némelyikben aludhatott volna akár az egész csapat – más muzsikát szereltetett be. A garázsban mellesleg egy Ferrari, egy Jaguár egy Lamborgini, egy Bentley és egy Maserati sorakozott. George – bár nyilván életében nem hallott Kálmán Imréről – még tovább is fejlesztette a tézist: „új műsorhoz új nő kellett.” Ritkán tartott ki két hétig bármelyik szőkeség mellett is.

Választékban ugyanis nem volt hiány. A schwarzeneggeri izomhegyekért reszketőknek nem George volt az esete, de a tiszta ég kékjében úszó szemek, a hollófe-

keze haj, az enyhén kreol bőr – nem szólva a hírnévről és a temérdek dohányról – mindig megtette hatását. A hajdani belfasti proligyerek a milliomosok pazar és irigyelt életét élte.

Akkoriban George Best az angol labdarúgás legjobban kereső sztárja volt. Éves jövedelme elérte az akkor fantasztikusnak mondható – ne tessenek szorozni, azóta mások lettek a léptékek – évi 35 000 fontot. Ennek csak körülbelül a negyedét pengette ki a Manchester United, a többi reklámbevételekből, s különböző üzletekből származott. (Csak viszonyításképpen: amikor George eladta két jól menő butikját, a kettőért huszonötezer fontot kasszírozott... Best értékét akkoriban a MU 350 ezer fontra taksálta.) Huszonöt évesen hat embert alkalmazott csak azért, hogy vigyék üzleti ügyeit. Kétezer levelet kapott hetente, nem kis büszkeségére még a Szovjetunióból és Ausztráliából is.

S mindennap meg tudott újulni – élcelődhetnénk arra gondolva, hogy szebbnél szebb barátnői szinte mind mind másként emlékeztek a Georgie boy-jal töltött felejthetetlen órák alanyára.

Jackie Glass, a topmodell szerint George nagyon összetett személyiség. Eva Haroldsted, a hajdani dán szépségkirálynő, aki később beperelte hősünket megszegett házassági ígérete miatt, „természetesnek” titulálta George-ot. Pamela Ewart fotómodell a kedvességéért lelkesedett. Jaennie Love, aki az Egyesült Királyság és Anglia szépségkirálynőjének is megválasztatott, az aranyosan hízalgő Bestre emlékezik a legszívesebben. Susan George színésznő és kolléganője, bizonyos Imogen Hassall mérgesen konstatálták, hogy Best mindkettőjüket gyakorta felhívta éjszákánként, hogy nem tud aludni, mert a telefonvonal másik végén ébredező hölgy iránt epekedik. „Szerintem mindenkinek ezt mondta” – így Miss George, aki még hozzátette: „De rá akkor sem lehetett haragudni.”

Dehogyanem... Az akkori menedzsernek, Frank O'Farrellnek például nagyon is sikerült. Elege volt abból, hogy a playboy – alig játszik. A milliomossá avanzsált Bestie hétfőtől szerdáig még úgy ahogy – persze, csak módjával – elbillegett az edzéseken, aztán csütörtökön eltűnt. Viszont legalább keresni nem kellett, a Brown Bull nevű kocsmában – mivesebben: pubban – bárki ráakadhatott. Ott nyakalta az elázásig kedvencét, a citromos vodkát... Hogy aztán ne legyen hűtlen a jó öreg whiskey-hez sem...

Sir Matt Busby – aki valóban apaként viselkedett immár több mint tíz éve vendecével – többször megpróbált a szívére, a lelkére, az eszére hatni. Mákszemnyi siker nélkül. Pedig Best őt és a Királyt, azaz Denis Lawt tényleg szerette. Csak a „beindulást” még jobban.

1972 decemberében a Manchester United a Norwich City ellen játszott az Old Traffordon. Az ifjakkal teli csapat szinte teljes létszámban ott ücsörgött már az öltözőben, mezbe öltözve, az utolsó intelmekre várva. Georgie akkor „fékezett” az öltözőben, menet közben cibálva le magáról a göncöket. A menedzser diszkrét mondatai állították meg a már az inget gomboló kezét. Georgie, susogta O'Farrell a fülébe, lassíts a tempón, ma nem játszol.

Best segélyt kérően nézett mentorára, Matt Busbyre. Az öreg, könnyeivel küsz-

ködve préselte ki magából: „Fiú, ma tényleg nem játszol.” Amíg az öt szót kimondta, végigfutott előtte addigi életük. Szinte minden szó egy gondolat volt. Hogy talált rá George-ra, hogy hozta vissza Belfastból, hogy segítette a fiú őt élete álmához, a BEK megnyeréséhez, hogy próbálta lebeszélni Georgie-t az ivásról, s hogy álltak együtt egy kényszerelvonó mocskos ágyánál, amikor a fiú anyja jobb létre szenderült.

Matt Busby mindig is sejtette, hogy ez az istenáldotta tehetségét tékozló srác nem fog még ötvenes éveiben is futballozni, mint a brit legendák közül Stanley Matthews vagy Billy Meredith. De azt nem gondolta volna, hogy „fogadott fia” – lelkében legalábbis így érzett George iránt – még egy évvel sem azután, hogy Európa harmadik legjobb játékosának jelölték – végleg elveszik a csúcsszintű labdarúgás számára.

Best majdnem egy esztendővel később, 1973 októberében még egyszer visszatért a Unitedbe. Pontosan tizenkét mérkőzésre. Újév napján, január elsején játszott a Lutonban 466., s egyben utolsó tétmeccsét a MU vörös mezében. Három nappal később megint „elfelejtett” edzésre menni, s ezzel bezárta maga előtt az Old Trafford kapuit.

Újabb másfél éves pauza után a Stockport Countyban tűnt fel, a csapat mérkőzéseinek nézőszáma kétezerről kilencezerre emelkedett. Három alkalommal. Ennyit bírt ki ugyanis George, majd az ír Cork Cityben próbálkozott, aztán áttette a székhelyét az Egyesült Államokba, ahol három akkor meglehetősen jó nevű egyesületben is (Los Angeles Aztecs, San José Earthquakes, Fort Lauderdale Strikers) megfordult. Tulajdonképpen ingázott az USA és az Egyesült Királyság között, amikor éppen nem játszott a NASL-ben, beszállt sorrendben a Fulhambe (itt bírta legtovább), a skót Hibernianbe, majd a Bournemouthba. Aztán otthagytá az Újvilágot a „régierő”, s bagóért játszott néhány meccset pár „nevesincs” kiscsapatban.

Akkor már végleg elveszett a labdarúgás számára.

1984-ben úgy tűnt, a civil élet számára is. Amikor felszámolta amerikai érdekeltségeit, hazatért Angliába. Senki nem örült talán úgy érkezésének mint az adóhivatal. A mindig éber hivatalnokok pontosan kiszámolták, George Best potom 160 ezer fonttal maradt sáros. Nehezen tudta elképzelni, hogy lesz még valaha ennyi pénze. Segítettek a barátok: Belfastban focigálát rendeztek a tiszteletére. A tartozás fele máris kifizettetett. Denis Law, a Király benyomta őt televíziós kommentátornak, Bestie véleményére még mindig vevő volt a nép.

Pedig közben a hajdani sztár, akiben szűk húsz évvel korábban modern James Deant, az ifjúság bálványát, a feltört népi hőst látták, megismerkedett a sittel is.

1985 első napjait a Pentonville börtönben töltötte. Több rendbeli ittas vezetésért, garázdaságért, adócsalásért, a hatóság elleni erőszakért szóztak rá négy hónapot. A „bűnlajstromból” a laikus is kiokumálhatja: a fenti tételek ennél jóval többet „érnek”. Best barátai azonban megtalálták azt a nagytekintélyű protektort, aki emlékezett még Georgie boy mágiáira.

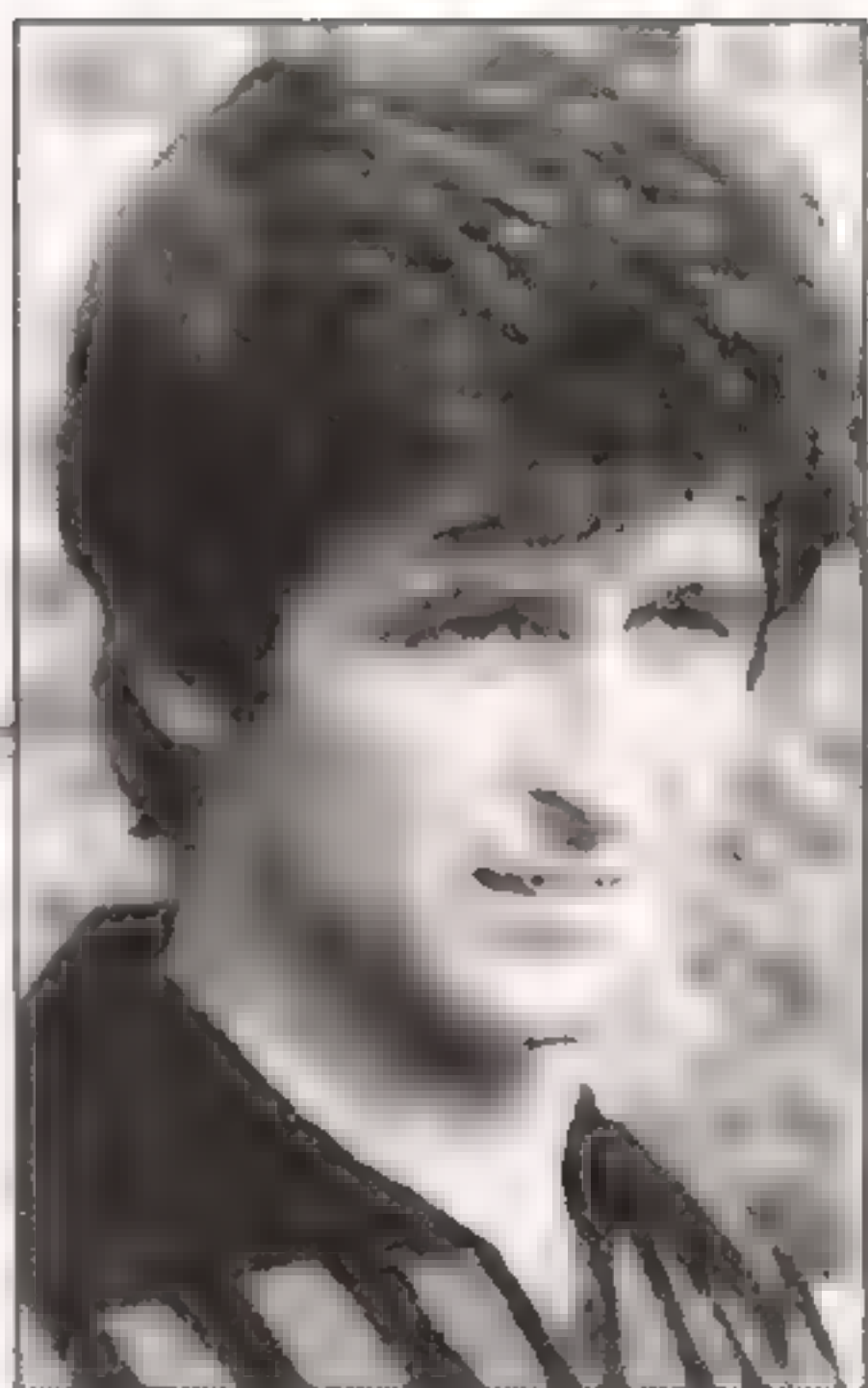
A börtön kemény lecke lehetett a számára is, mert utána összekapta magát. Azt durva túlkapas lenne állítani, hogy szerzetesi életet él, de redukálta mind a cigi-, mind a piaadagját. Gyakori vendég lett a talkshowkban míg nem az egyik nyilvános adásban – tökrészen – el nem magyarázta Peter Sellersnek, a híres színésznek, hol is kellene most annak lennie, meg mi is a véleménye róla tulajdonképpen.

A tévécsatornák ellenben eme otrombaság ellenére is kitartanak mellette, Best gyakran kommentál mérkőzéseket. Az emberek még mindig imádják, s ha megjelenik a futballmérkőzéseken, egyetlen mai sztár fogadtatásának decibeljei sem vetélkedhetnek a Georgie megjelenését ünneplő tömeg hangzavarával.

Ezerszer megfogadta, hogy helyes útra tér, s ezeregyedszer is belelépett a gödörbe. Bár nem sokra megy vele, akár szánhatjuk is egy kicsit. Esendő lelkének súlyos megpróbáltatásokat kellett elvislenie. Kisfia az elvált feleségével él Amerikában, szülei már rég meghaltak, s januárban elveszítette azt, akit a vérszerinti rokona-in kívül a legjobban szeretett: Matt Busbyt.

Mostanában nagyon ritkán nevet. Holott hajdanán a saját viccein is remekül szórakozott. Fűt-fát megkérdezett arról, tudja-e miért fürdött olyan ritkán a tengerben Amerikában. Aki még nem ismerte a sztorit, az rávágta, biztos messze volt a tenger. Egy frászt, röhögött Georgie, mert már tudta, megvan a poén. „Kétszáz méter sem volt – mondta –, de soha nem értem el a partig. Valamelyik hülye kitalálta, hogy az út a bárokon keresztül vezessen a vízhez...”

1969

Az aranyifjú képviselő **GIANNI RIVERA**

1943. augusztus 18-án született Valle San Bartolomeóban.

Pályafutásának csapatai: Don Bosco B (1953–1954), US Alessandria (1954–1960), AC Milan (1960–1979).

Sikerei: olasz bajnok (1962, 1968, 1979), gólkirály (1973), olasz kupagyőztes (1967, 1971, 1972, 1977). BEK-győztes (1963, 1969), KEK-győztes (1968, 1973), Világkupa-győztes (1969). Európa-bajnok (1968), világbajnoki ezüstérmes (1970), világbajnoki résztvevő (1962, 1966, 1974). Szerepelt a világ- (1967, 1975) és az Európa-válogatottban (1971) is. A France Football aranylabdása (1969).

Nem volt még húszéves sem, amikor 1963 áprilisától Olaszország akkori első számú sportfolyóirata, a Lo Sport Illustrato húszrészes sorozatban közölte életregényét. A legtöbb futballista tinédzserkori pályafutásával legfeljebb ha két fejezetet lehetne megtölteni, s nem a tízszeresét. Gianni Rivera esetében még „húzniuk” is kellett a szerzőknek...

Rivera ugyanis valódi csodagyerekként robbant az olasz futballba az ötvenes évek végén. Valle San Bartolomeóban született 1943. augusztus 18-án, ám gyermekkorát már Alessandriában töltötte.

– *Mindig nagyon boldog szívvel gondoltam vissza a gyerekkoromra. Nem volt sok pénzünk, de nagy szeretetben éltünk. Nyugodtan teltek napjaink, előfordult, hogy napokon át nem járt autó az utcánkban* – emlékezett.

A család négy tagot számlált: Edera, a mama, Teresio, a papa, és a két fiú, Gianni és Mauro. A fiúk, persze, imádtak futballozni. Együtt nem sokat játszottak, mert Gianni soha nem tartotta megfelelő társnak öt évvel fiatalabb öccsét.

Különben is: ő nagyon hamar igazolt játékos lett! Tízéves korában a San Giovanni Bosco nevű, egyházi iskola csapatának, a Don Boscónak. Utóbbinak két korosztályban volt csapata, ezért az egyiket A-nak, a másikat B-nek jelölték. Gianni a kicsik között, a B-ben kapott helyet. Mindössze két évre.

Akkor ugyanis „kiemelték”. A jeles napot némi családi vita vezette fel, ugyanis Valle San Bartolomeóban amolyan búcsúfélélet tartottak. Edera mama ragaszkodott ahhoz, hogy az egész család meglátogassa a nagyszülőket. A családfő azonban a sarkára állt, s közölte, ők Giannival elbicikliznek a Don Bosco meccsére, azt a fiú nem hagyhatja ki. Majd utána mennek csak a búcsúba.

Magából a mérkőzésből lett aztán búcsú, ugyanis Gianni remekül futballozott. Három nappal később Signor Gianni Riverának címzett levelet hozott a postás. Meghívó volt benne, az Alessandria csapatához.

Gianni akkor már „jelentős értéket” képviselt, nem gondolhatta senki, hogy ingyen mehet új klubjába. Az Alessandria húsz pár focicipőért vásárolta meg a 13 éves csodagyereket.

De hogy jó vétel volt, az hamar kiderült. Az Alessandria ifjúsági csapata a Torinóval mérkőzött, a harmincas-negyvenes évek legendás középcsatára, Silvio Piola szemei előtt. A hajdani világbajnok a találkozó után kíváncsian érdeklődött: „Hány éves az a szőke gyerek, tizennyolc?” „Nem, csak tizennégy” – felelték. „Akkor ez a kissrác hamarosan a legnagyobb olasz futballsztárok egyike lesz!” – jövendölte Piola.

Gianni egyáltalán nem fizikai erejével tűnt ki. Könnyed volt és légies, sebes mint a nyíl, ugyanakkor varázslatos technikájú.

Még 16 éves sem volt, amikor egyszer – szakadó esőben – az Alessandria ifjoncai között gyakorlatozott. Egyszer csak megállt a pálya szélén egy nagy fekete autó (ne tessenek megijedni...), s Franco Pedroni, az első csapat játékosedzője szállt ki. Odasietett Cornarához, az ifik edzőjéhez, konzultált vele, majd hívatta Riverát.

– *Fiacskám, mint tudod, az első csapat vasárnap az Inter ellen játszik bajnokit. Úgy gondoltam, te leszel a jobbösszekötő* – mondta.

Gianni az elkövetkező három napban attól félt, álmodik. Ám 1959. június 2-án estére már visszavonhatatlan tényré vált: Gianni Rivera bemutatkozott az A-ligában.

Bár a szezon a következő héten véget ért, nem telt eseménytelenül a következő időszak sem. Pedroni pontosan tudta, új játékosa hamarosan „kinövi” az Alessandriát. Beajánlotta Giannit Gipo Vianinak, hajdani játékostársának a Milanhoz. Viani – a srácot játszani látva – egyetlen mondattöredéket préselt ki magából: *un bambino d'oro*, azaz egy aranygyerek..

Vianni megkérte Schiaffinót, a híres uruguayi világbajnokot, a csapat ékességét, hogy Rivera kedvéért húzódjon hátrébb, próbálja kiszolgálni a süvölvényt. A híres Pepe vállalta! Aztán amikor összjátékba kezdett a fele annyi idős tinisztárral, elfeledkezett magáról. Nem olaszul, hanem anyanyelvén, spanyolul kiáltott elismerően: *muy bien*, nagyon jó!

Gianni egy évig még erősödött az Alessandriában, aztán 1960 nyarán az AC Milan tagja lett. Néhány hónappal később, tizenhét évesen, játszott a római olimpián, aztán elkezdődött legendássá lett karrierje a piros-feketéknél.

Rivera tizenkilenc szezont játszott a Milanban, az olasz krónikák őt nevezik a leghűségesebb játékosnak. Nála több bajnoki mérkőzést senki sem játszott a campionatóban, ugyanabban a klubban.

Még tinédzserként törzstag-nak számított az 1962-es bajnok-csapatban, abban az évben bemutatkozott a válogatottban, szerepelt a chilei világbajnokságon. 1963. május 22-én pedig tagja volt az első olasz BEK-győztes gárdának.

A Milan az előző két kiírás bajnokával, a portugál Benficával játszott. Bár Eusébio góljával a portugálok vezettek, Altafini két találatával fordított a Milan, s megnyerte a kupát.

Cesare Maldini, a csapatkapitány Nereo Roccónak, az edzőnek adta a serleget elsőnek. Rocco a kedvencét, Riverát kereste a szemével. Kettejük apa-fiú barátsága évekre meghatározta a Milan jövőjét.

– *Úgy gondolok vissza akkori önmagamra, mint akinek két apa jutott. Az egyik természetesen az imádott Teresio, a másik pedig Nereo Rocco, akit a labdarúgás adott nekem. 1960-ban, az olimpiai csapatban ismertem meg, ő és Gipo Viani vezették a válogatottat. Aztán pályafutásom szinte valamennyi csodálatos pillanatánál ő asszisztált – merengett Rivera.*

Rocco valóban fontos faktornak tekinthető mind a Milan, mind Rivera életében. 1963-tól 1967-ig nem ő ült az Ördögök kispadján, s a csapat meglehetősen kevés sikert ért el. Ám amikor Rocco visszatért...

1968-ban a Milan nyerte a KEK-et, egy esztendővel később, egyetlen változtatással az össze-

állításban (Cudicini – Anquilletti, Schnellinger – Rosato, Malatrasai, Lodetti, Trapattoni – Hamrin, Sormani, Rivera, Prati, egy évvel korábban Malatrasai helyén Scala játszott) pedig a BEK-et. Pierino Prati a BEK-döntőben három gólt lőtt az Ajax-nak, s ezzel a meccs hőse lett. De hasonlóan remekül játszott Rivera is.

A Világkupa döntőjében folytatódott a Milan diadalmenete. Az Estudiantes elleni, bikaviadallá fajult visszavágón Rivera gólja biztosította be végleg a trófea elnyerését.

Azokra az esztendőkre esett válogatottbeli pályafutásának csúcspontja is. Összesen négy világbajnokságon és egy Európa-bajnoki döntőben szerepelt, ennek ellenére nem nehéz kiválasztani a legfelejthetlenebb pillanatokat.

1968-ban az olasz válogatott Európa-bajnoki címet szerzett. Rivera csak a szovjetek elleni elődöntőben játszott, a jugoszlávok elleni döntő egyik mérkőzésén sem „kellett” Valcaregginek. A sajtó – tulajdonképpen a szövetségi kapitánnyal azonos véleményt formálva – előszeretettel cikkezett arról, hogy az Inter irányítója, Sandrino Mazzola, valamint a Milan „főnöke” nem férnek meg egyszerre a pályán... Valcareggi tartotta magát ehhez két évvel később a mexikói világbajnokságon is, mindössze Izrael, Mexikó, valamint néhány percig az NSZK és Brazília ellen kapott lehetőséget. Pedig a két „középső” mérkőzésen még gólt is lőtt, nem is akármilyen „pillanatban”. A németek ellen a 110. percben, 3–3 után ő lőtte a győztes gólt. Ennek ellenére a döntőben csak a 84. percben, 1–3-nál állhatott be, Boninsegna helyére.

Nem csoda, hogy a finálé után újra fellángolt a Riverát imádók és a Riverát utálók táborának hangos vitája...

Csendesebb periódus következett, de 1973-ban újra megnyerte a KEK-et, majd 1974-ben is a döntőbe jutott, bár ott hatalmas meglepetésre kikapott az 1. FC Magdeburgtól.

A hetvenes évekre e két siker ellenére is már inkább a belső torzsalkodások, a pénzügyi nehézségek voltak jellemzőek. Elnökök sora váltotta egymást, s bár ebben a financiális bizonytalanságok is szerepet játszottak, Rivera sem volt „ártatlan”.

Gianni, a Golden Boy ugyanis felettébb megnyerő modorú, charme-os fiatalemberként, a nők bálványaként élte mindennapjait, csak egyet nem szeretve – ha nem ő diktálhat... A hetvenes években már a klub elnökeinek is igyekezett hamar a tudomására hozni, ki az úr a házban. 1975-ben lemondásra kényszerítette Albino Buticchit, az akkori „presidentét”, s az is felmerült, hogy játékos, csapatkapitány léteére ő legyen az új klubelnök!

Végül nem így történt, de a következő három esztendőben három újabb elnököt „fogyasztottak” az Ördögök.

Mielőtt azonban azt hihetné bárki is, túlságosan sötét képet akarunk festeni Riveráról, álljon a cáfolat: méltán tartják őt a klub történetének első számú játékosának. A hetvenes évek közepétől szinte egyedül tartotta valamelyest a víz felszínén a már-már süllyedő hajót, óriási része volt abban, hogy 1979-ben újra bajnokságot tudott nyerni a gárda. Ez a titulus jelentette aktív pályafutásának búcsúját, az idény után visszavonult.

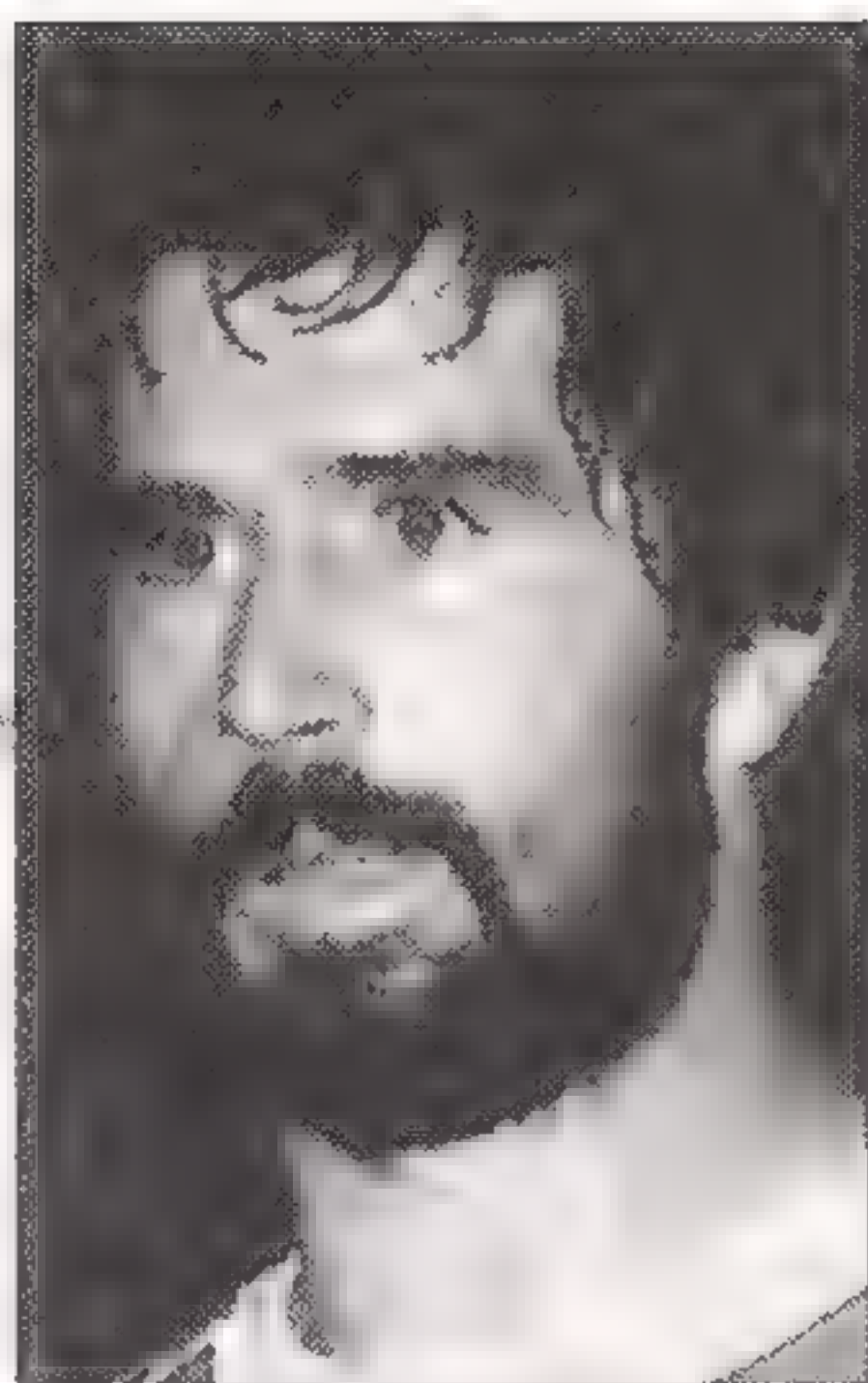
Gianni „kivételesen” – a feleségével

A totóbotrány ki-
robbanása után rövid
időre alelnökként át-
vette az egyesület irá-
nyítását, majd átadta
helyét Gaetano Mo-
razzoninak – bár to-
vábbra is a klub pa-
rancsnoki hídjánál se-
rénykedett. Berlusconi
érkezése azonban lazí-
totta kapcsolatát a Mi-
lannal – mégha gya-
korta nyilatkozta is,
hogy a vére nem is pi-
ros, hanem piros-feke-
te. 1987-től egészen
az idei tavaszi választ-
ásokig parlamenti
képviselőként tevé-
kenykedett, jól kama-
toztatva a pályán si-
kert hozott tulajdonsá-
gait: a bölcsességet, az eleganciát, a remek taktikai érzéket, a pazar stílust.

Utóbbiakat csillogtatta – nagy népszerűségnek örvendő – a magánéletben is. Egy korábbi, bizonyos Elisabettával való kapcsolatából született 1977-ben első gyermeke, a most 17 éves Nicole. Később Rivera mégis megnősült, hosszas tusako-
dás után 1987. június 28-án „beadta derekát”, elvette Laura Marconit. Laura ass-
zony 1994 tavaszán gyermeket szült Gianninak, az immár kétszeres apának.

Nem nehéz kitalálni, mi tölti hát ki mostanában az egykori aranyifjú életét...

1970

A nemzet bombázója

GERD MÜLLER

1945. november 3-án született Nördlingenben.

Pályafutásának klubjai: TSV Nördlingen (1954–1964), FC Bayern München (1964–1979), Fort Lauderdale Strikers (1979–1981), Smith Brothers Lounge (1981–1983).

A válogatottban (1966. október 12. – 1974. július 7.) 62 mérkőzésen 68 gólt szerzett.

Sikerei: világbajnok (1974), világbajnoki harmadik (1970), Európa-bajnok (1972), a Bundesliga bajnoka (1969, 1972, 1973, 1974), DFB-kupagyőztes (1966, 1967, 1969, 1971), BEK-győztes (1974, 1975, 1976), KEK-győztes (1967), Világkupa-győztes (1976). A világbajnokság gólkirálya (1970), Európa gólkirálya (aranycipős, 1970, 1972), a Bundesliga gólkirálya (1967, 1969, 1970, 1972, 1973, 1974, 1978). Szerepelt a világ- (1971, 1972, 1973) és az Európa-válogatottban (1973). Az Év játékosa az NSZK-ban (1967, 1969). A France Football aranylabdása (1970).

A meccsek meccsét játszották az 1974-es világbajnokságon. A döntőt, a nyugatnémet és a holland válogatott részvételével. A müncheni Olimpiai Stadionban a gyakran túllontúl kemény mérkőzésen, az indulatok és a felkorbácsolt szenvedélyek ütközetében Gerd Müllert állandóan faragták a hollandok. A védők, Rijsbergen, Suurbier, Jansen, Krol igyekeztek úgy csípni marni a németek legjobb góllövőjét, hogy azt Taylor, a bíró ne vegye észre. Gerd Müller már hozzászokott a „gyűrődéshez”. Azt a pillanatot várta, ami talán csak egyszer jön el mérkőzésenként. De amelyben a kapuba lehet préselni a hálóra kicsurgó labdát. Rijsbergennel különösen meggyűlt a baja. Látszott a hollandot csak az érdekelte, hogy Gerd ne rúgjon labdába. 1–1-re állt a mérkőzés, már közeledett a félidő vége. Müller összeszedte magát, azt gondolta talán most. Hátha lankad a sípszóra váró hollandok figyelme. Rainer Bonhof ment el a jobb oldalon, Müllert keresve középre passzolt. Kicsit hosszúnak tűnt a beadás, ám a huszadik század talán leggólérzékenyebb csatára kis fordulással, job-

A rengeteg sérülés egyike

bal a bal sarokba vágta a labdát. Ez a gól jelentette a németek számára a világbajnoki címet.

Számára egyben az önkéntes búcsút is a válogatottól. Hivatalosan úgy indokolta döntését, hogy a jövőben feleségének, lányának és két kutyájának kíván élni. Ám a háttérben egy elsimított, mégis később kipattant botrány állt. A játékosok feleségeit ugyanis nem hívták meg a győzelmi bankettre, sőt később nem is engedték be őket. Holott a szövetség és a FIFA tisztségviselőinek feleségei mind meghívást kaptak a díszünnepségre.

„*Ki nyerte meg tulajdonképpen a világbajnoki címet? Mi, vagy akik ott zabálnak?*” – kérdezte Gerd, s akkor végérvényesen elhatározta, szakít a válogatottal. Úgy gondolta, ő már mindent elért, amit csak lehet. Megteheti, hogy a lelke szerint legjobban cselekedjen.

Gerd Müller 1964-ben került a Bayernhez, szülőfaluja, Nördlingen csapatától, ahol már gyerekfejjel a felnőttek között játszott, a szövetség külön engedélyével. Játéka feltűnt a Bayern elnöke, Neudecker egyik barátjának. A férfi így kommentálta az elnöknek Müllert: „*Nördlingenben van egy dundi, alacsony srác, aki száz-harminc gólt lőtt tíz hónap alatt. Nézd meg, lehet, hogy kelleni fog nektek...*”

Neudecker füleinek zene volt a fenti két mondat. Emberét már másnap elküldte Nördlingenbe, Müllerért. Utóbb kiderült, az elnök barátja túlzott. De ráirányította a figyelmet az ifjúra.

Fembeck, a Bayern megbízottja azonnal Nördlingenbe sietett. Ám először csak a kiszemelt anyjával találkozott. „*Várnia kell Gerdre* – mondta Frau Müller. – Ép-

pen az 1860 München embereivel beszélget. Szerintem ugyanazért jöttek, mint amit maga szeretne.”

Bizony... Ám a Bayern ajánlata mindent überelt. Azét a féltucat klubét is, amelynek képviselője még korábban a Müller házban járt már. 1964-ben a Bayern tagja lett. (Volt egyébként olyan kérő, amely túl vastagnak ítélte Gerd combjait. Úgy vélte, ilyen sonkákkal nem lehet valaki elég robbanékony.)

1967-ben, amikor a Bayern megnyerte a KEK-et és a DFB kupáját is, Gerd Müller 47 gólt lőtt. Huszonnyolcat a Bundesligában, nyolcat a KEK-ben, hetet a DFB-kupában, négyet a válogatottban. Nem csoda, hogy azonnal megválasztották az Év játékosának. A nyugatnémet újságírók feltétel nélkül lelkesedtek érte, úgy vélték, ekkora csatártehetsége nem volt még Németországnak.

Azt írták róla, két védő kevés ahhoz, hogy hatástalanítsa...

Gerd gyerekkorában arról ábrándozott, hogy az 1.FC Nürnberg tagja lesz majd. Ám hamar megbarátkozott a gondolattal, hogy a Bayernt szolgálja. Nem volt nehéz, hiszen egymás után jöttek a sikerek.

Pedig Csajkovszki, az edző kezdetben nem lelkesedett érte. Hiába lőtt élete első Bundesliga-meccsén három gólt, „Csik” kritizálta őt Neudeckernek:

– Elnök úr, ne vegyen több félkész játékost!

A nevezetes búcsúgól: Gerd Müller találata az 1974-es világbajnoki döntőben

Ám Neudecker kitartott a gólgép mellett: „Csajkovszki, maga inkább azzal foglalkozzon, hogy csiszolja ezt a drágakövet.” – mondta.

Az edző – mit tehetett mást – szót fogadott. S hamarosan a Maier, Beckenbauer, Müller tengelyre építette fiatal csapatát.

Gerd meglehetősen jól keresett korábbi életéhez képest, s nagyon vigyázott a pénzére. Ő volt hosszú időn át a Bayern egyetlen profi futballistája, aki villamossal járt az edzésekre, hosszú ideig nem vett magának autót.

De másban is unikumnak számított: a hamburgi Uwe Seeler mellett ő volt az egyetlen csatár, aki szinte minden porcikájával gólt tudott szerezni, már persze a keze kivételével. Neki mindegy volt, hogy balról, vagy jobbról jön a labda, mindegy volt, hogy melyik lábára érkezett, számolatlanul rúgta a gólokat. Szinte nem lehetett kiismerni gólratörő játékát.

Lőhetett akárhány gólt is, a publikum soha nem az ő találataira emlékezett hetek múlva. Ritkán sem lőtt távolról bombagólokat, mint Bonhof, Netzer vagy Overath. Talán ezért mondták rá, hogy potyaleső. De a valóság teljesen más volt. Senki-nek sem volt olyan jó orra a helyzetekhez, mint neki, senki sem eszmélt olyan hamar a kipattanó labdákra mint éppen ő. Következésképpen senki sem lőtt annyi gólt, mint Gerd Müller.

1967-es remeklése után kisebb hullámvölgybe került. Ám a honfitársát váltó Branko Zebec, az új jugoszláv edző fogyókúrára fogta. A 173 centis csatárt 80 kilóról lefogyasztotta hetvenhatra. Müller gyorsabbá, robbanékonyabbá vált. A következő évben már ismét őt választották az Év játékosának. A fogyókúrában, majd az azt követő, szigorú paraméterek szerinti táplálkozásban nagy szerep jutott a feleségének, Uschinak. Az asszony rendszeresen konzultált a Bayern orvosával arról, mit is főzzön a férjének.

Jókat „kotyvaszthatott”, mert Müller remek formába lendült. A következő két esztendőben gólkirály lett, s hasonló titulus szerzett a mexikói világbajnokságon is. E produkciójának köszönhette elsősorban, hogy a France Football 1970 karácsonyán Európa legjobb játékosának jelölte.

Pedig még csak ezután következtek legszebb évei! Sorozatban nyerte előbb a Bundesliga bajnoki címeit, majd triplázott a Bayernnel a Bajnokcsapatok Euróap kupájában is. A válogatottal 1972-ben Európa-bajnok, két esztendővel később világbajnok lett.

Egész Európa leggólképesebb csatáraként ünnepelte, ám ő közben összerúgta a patkót Neudecker elnökkel.

Hajdani mentora ugyanis úgy vélte, a harmincadik életévét betöltött Müller már megöregedett, lelassult, nem képes megismételni korábbi teljesítményeit. Úgy döntött, nem hosszabbítja meg a Nemzet Bombázójának lejáró szerződését.

Gerd Müller rendkívül nehezen viselte e traumát. Rendkívüli érzékenysége állandó kétségekbe sodorta. Úgy érezte, Neudecker annak a mórnak látja, aki megtette a kötelességét, s aki ezért már mehet...

A Bayern 1974-es, első BEK-győztes csapata. Állnak: Beckenbauer, Kapellmann, Torstensson, Schwarzenbeck, Dürnberger, Roth, Gerd Müller, Breitner, Hoeness, Udo Lattek edző. Térdelnek: Zobel, Hadewicz, Jensen, Robl, Maier és Hansen

Két világsztár fogadta Gerd Müllert a Fort Lauderdale Strikersben: George Best és Teofilo Cubillas

Ám végül maradt, sőt 1978-ban újra gólkirály lett. Immár a Bayern első számú játékosaként tündökölt, amit az alábbi történet is alátámaszt.

A Bayernnél a hetvenes évek eleje óta az volt a szokás, hogy a játékosok a Säbener Strassén parkoltak gépkocsijukkal, s csak az egyesület első számú „éke” állhatott be az udvarba. Kezdetben a menedzser, Robert Schwan élvezte e kiváltságot, majd Franz Beckenbauer következett, Mercedesével. Amikor a Császár Amerikába szerződött Gerd Müller kapta a „jogot”, immár ő állhatott az „úri helyre” Mercedesével. Hiába szeretett volna ott parkírozni akár Maier, akár Breitner, akár a fiatal Rummenigge, a hierarchiában Gerd Müller előttük volt...

Ám nem érezte már igazán jól magát a Bayernben, az állandó viták összetörték porcelánlelkét. Szinte minden bírálatban támadást látott, úgy érezte, az edzők (előbb Lóránt Gyula, majd Csernai Pál) már sokkal jobban bíznak a fiatal Kalle Rummeniggében, mint benne. Amikor Csernai lecserélte az Eintracht Frankfurt elleni találkozó 80. percében, úgy érezte, súlyos megaláztatás érte. Őt, aki hajdanán törött karral és törött lábbal is harcolt a Bayernért, nem volt illdomos lecserélni. A német futball hírességei, Jürgen Grabowskitól Uwe Seelerig mind-mind a gólkirály védelmére keltek. „Gerd ezt nem érdemelte meg” – mondták szinte pontosan ugyanazt.

Ám a Bayernnél más véleményen voltak: „Müllernek már régen észre kellett volna vennie, nem ő a legnagyobb!” A gólkirály szívében mintha tört forgattak volna.

Gerd Müller a szezon korábbi szakaszaiban többször hangoztatta, az 1978-79-es idényt szánja utolsó bajnoki évének. Úgy tervezte, a nyáron visszavonul, s csak kedvetlenségből futballozik majd. Ám az említett eset a Frankfurt elleni találkozón előrehozta búcsúját. E találkozó – 1979. február tizedikén – utolsó mérkőzését jelentette a Bundesligában. Többé nem lépett az NSZK-ban pályára. 427 Bundesliga-mérkőzés állt mögötte, melyeken 365 gólt szerzett. Eredményességét senki sem tudta megközelíteni. Hétszer volt a Bundesliga, kétszer egész Európa legeredményesebb

játékosa, 62 válogatott mérkőzésén – szinte hihetetlen – 68 gólt szerzett. Hetvenhat gólt vágott a DFB-kupa mérkőzésein, harminchatot a BEK-ben, húszat a KEK-ben, hetet a harmadik számú európai kupában, hármat a Szuperkupában, egyet a Világkupában. Nála több gólt senki sem szerzett a világbajnoki döntőkben (14)!

Wilhelm Neudecker, a klubelnök, a korábbi bíráló nem feledkezett meg Gerd Müller nagyságáról. Hiába vitatkozott sokat játékosából, félszavakból is megértették egymást. Mindketten egyszerű emberből váltak milliommossá. Neudecker a müncheni Rathauskeller különtermében hatalmas búcsúvacsorát rendezett Müller számára. A Bayern elnökségének mind a tizenkilenc tagját odavezényelte. Ám a nyilvánvalóan békítési kísérletnek is szánt lakoma nem hozta meg a kívánt eredményt. A prezídium szomorúan vette tudomásul, hogy 1979. február 22-én Gerd Müller már nem volt a klub szerződötett játékosa. Egyoldalúan felrúgta kontraktusát. Nehezen viselte a leki sínylődést. Pedig a fizikai fájdalmak annak idején meg sem kottyantak neki.

1967-ben a Rangers FC ellen törött csuklóval játszott, nem is akárhogy. Az 1974-es világbajnokság előtt a malentei edzőtáborban eltört az egyik ujj. Senkinek sem szólt róla. Előtte egy évvel három Bundesliga-mérkőzést játszott végig, repedt sípcsonttal. 1977-ben, Düsseldorfban izomszakadással is végig a pályán maradt. Tizenegy nappal később meg kellett operálni. Ez csak néhány a rengeteg sérülésből, amelyet pályafutása során szerzett. De egyik sem viselte meg úgy, mint a megalázó lecserélés.

Gerdnek kapóra jött a Fort Lauderdale Striker ajánlata. A floridai klub tulajdonosnője, Elizabeth Robble arról álmodott, hogy a NASL legragyogóbb egyesülete legyen az övé. Semmilyen anyagi áldozattól sem riadt vissza, megszerezte George Bestet, a perui Teofilo Cubillast, a brazil Francisco Marinhót... és Gerd Müllert. Kit hosszabb, kit rövidebb időre. Ám e kvartettnek nagy része volt abban, hogy a Striker a hetvenes évek legvégén a legjobb amerikai klubok egyike lett.

Bekapcsolódott az üzleti életbe is, egy gyorsétkeztetéssel foglalkozó lánc, az Ambry tulajdonosa lett. Egy ideig jól ment a „bolt”, Gerd Müller étterme turistalátványosság lett Floridában – főleg, persze az európaiak számára. Ám hamarosan Gerd rájött, rettentően idegesíti, hogy nincs kivel beszélgetnie a régi szép időkről. Visszaköltözött Münchenbe, ahol – soha nem hitte volna – nem találta a helyét. Egyre jobban rákapott az italra, tönkrement a házassága.

Régi bayernes játékosársai segítettek rajta. Uli Hoeness, Sepp Maier és Franz Beckenbauer kezdeményezésére Gerd a nyolcvanas évek végén újra a Bayern München alkalmazottja lett. Elkapta a segítő kezet, leszokott az ivásról. Előbb amolyan tehetségkutatóként járta a pályákat, majd hamarosan pályaedzői feladatot kapott az első csapatnál.

S ma néha úgy érzi, egy-egy jobb napon, ha körülnéz, húsz évet fiatalodott. Hiszen újra Sepp Maier dobálja a labdát (a kapusoknak), Franz Beckenbauer dirigál (mint hajdanán a pályán), Uli Hoeness szervez (mint fénykorában a középpályán, ám immár menedzserként), s Kalle Rummenigge száguldozik néhány remek ötlettel felvértézve (mint annak idején a bal szélen).

Végtére is: ez az életük.

1971
1973
1974

Egy abszolutista uralkodó **JOHAN CRUYFF**

1947. április 25-én született Amszterdamban.

Pályafutásának csapatai: AFC Ajax (1957–1973), FC Barcelona (1973–1978), Los Angeles Aztecs (1979), Washington Diplomats (1980–1981), Levante (1981), AFC Ajax (1981–1983), Feyenoord (1983–1984).

A holland válogatottban (1966. szeptember 9. és 1977. október 26. között) 49 mérkőzésen 34 gólt szerzett.

Sikerei: holland bajnok (1966, 1967, 1968, 1970, 1972, 1973, 1982, 1983, 1984), gólkirály (1967, 1972), holland kupagyőztes (1967, 1970, 1971, 1972, 1983, 1984), spanyol bajnok (1974), spanyol kupagyőztes (1978). BEK-győztes (1971, 1972, 1973), BEK-döntős (1969), Világkupa-győztes (1972), Szuperkupa-győztes (1972). Világbajnoki ezüstérmes, a vb-döntő legjobb játékosa (1974), Európa-bajnoki harmadik (1976). Szerepelt a világ- (1972, 1975, 1980) és az Európa-válogatottban (1970, 1972, 1973, 1979, 1981) is. A France Football aranylabdása (1971, 1973, 1974).

Cruyff körül semmi sem tiszta. Pontosabban: semmi sem világos, egyértelmű. Eleve: hogy írják a nevét? Cruyff vagy Cruijff? Hollandiában többnyire az utóbbit, külföldön az előbbit használják. Tulajdonképpen mindkettő ugyanolyan jó... Aztán: hogy ejtik a nevét? „Krujf”? „Kröjf”? „Krajf”? „Krüjf”? Netán „Krojf”? A Hollandiában honos – s így eredetinek tekinthető – kiejtés, fájdalom, a legkacifántosabb verzió, az „űsödő”, előtte torokhanggá lett „errel”. Magyar legyen a talpán, aki ki tudja ejteni.

Milyen játékos volt tulajdonképpen? Van aki szerint korának legnagyobbja, akivel csak Beckenbauer versenghetett, mások szerint kiváló alibista, aki kevesebb-re taksált sztárok, elsősorban Neeskens, Haan, Krol, Keizer verejtékén ladikázott a labdarúgás halhatatlanjai közé.

Mert hogy „összességében” ott a helye – semmi kétség.

Tiszteletkör a Juventus elleni BEK-győzelem után. Johan és Barry Hulshoff a serleggel

Egy kézen meg lehetne számolni, hány aranylabdásnak volt madárfütytös, gondnélküli gyermekora. Johan – azaz az anyakönyve szerint Johannes Hendrikus – ebben nem kivétel. Amszterdam prolinegyedében született, 1947 áprilisában, amikor Hollandia még csak lábadozott a háború pusztítása jelentette kórból. Alig volt 12 éves, amikor elveszítette édesapját, a család minden terhe az anyára szakadt.

Megható fordulat lenne, ha azt írhatnánk, hogy Johan e pillanattól kezdve az egyszerű mosónő támasza lett, pillanatok alatt felnőtté vált. Ám a valóságban hő-sünk csak futballozott és futballozott. Nem kellett őt soha keresgélni, mindenki tud-ta, hogy a lakástól alig ötven lépésnyire lévő De Meer stadionban, az Ajax pályáján rohangál a labda után.

Sőt, az anyja maga mondta, gyere Johan, menjünk a pályára! Nem, a derék asszony soha nem futballozott. Mégis az Ajax alkalmazottja lett. Akkoriban kere-sett a klub új mosónőt, így Cruyff mama eladta a családi „gazdagságot” jelentő zöldséges bódéjukat, s „átigazolt” a Middenweg másik oldalára. Besegített a kan-tinban, sőt néha takarított is, minden munkát elvállalt, csak hogy pénzhez jusson.

Johan 13 évesen otthagyta az iskolát, hogy csak a futballnak éljen. Kockázatot vállalt, hiszen egy sérülés kettétörhette volna álmait. De tehetséges és szerencsés volt, s hamarosan már pénzt is keresett a focival. Az ifik közé kerülve előbb tíz, majd húsz, aztán a felnőttek közelébe jutva már nyolcvan gulden lett a jövedelme.

Piet Keizer, a későbbi nagy Ajax balszélsője, Johan egyik legjobb barátja mesélte később, hogy a „kis Cruyff” számára akkoriban két Isten létezett: a foci és a pénz. Utóbbi legalább olyan fontos volt számára, mint az előbbi. Elege volt a szegénységből, érezte, egy nap még rászakad a mennyország. Már pöttömként megfigyelte, a profik egymás között szinte csak a pénzről beszéltek az öltözőben. Tapasztalatát jó mélyen az eszébe véste...

Cruyff tízévesen lett az Ajax igazolt játékosa, majd sebesen tört előre a ranglétrán. Tizenhét évesen már az első csapatban játszott, két évvel később pedig már holland bajnoknak, sőt válogatott játékosnak mondhatta magát.

Az Ajax és Johan életében tulajdonképpen 1965 nyara hozta meg a nagy fordulatot, amikor az előző évben majdnem kiesett csapat élére a klub Rinus Michelst szerződtette edzőnek. A már rendszeresen az első csapatban játszó Piet Keizer, Sjaak Swart, Klaas Nuninga, vagy Henk Groot mellett olyan fiatalokat épített a csapatba mint Wim Suurbier, vagy Johan Cruyff. Velük az Ajax megkétszerezte egy évvel korábban gyűjtött pontjait, s hétpontos előnnyel nyerte meg a bajnokságot. Boldog idők köszöntöttek a Middenwegre.

1973-ig (akkor szerződött át Cruyff a Barcelonába – az Ajax további öt bajnoki címet szerzett, miközben kétszer „csak” másodikként zárt. Az 1966–67-es idényben 122 gólt termelt a de Meer gólüzeme, s ezt sem előtte, sem utána nem tudta senki lepipálni Hollandiában.

Az Ajax akkoriban „forradalommal” vette vissza a hatalmat a holland labdarúgásban. Először (1966-ban) itt vezették be a profizmust, s Rinus Michels itt alkalmazta először új taktikai variációit, új játéktílusát.

Johan Cruyff egyre inkább meghatározó emberré nőtte ki magát a csapatban. Önbizalmával soha sem akadt gondja, nem terhelték gátlások. Nagy szerepe volt abban, hogy az Ajax a nemzetközi porondon is hírnevet szerezzen magának.

A piros-fehérek 1966 decemberében 5–1-re verték a Liverpoolt, de mindez csak amolyan előzetest, bemutatót jelentett a későbbi sikerekből.

Azok az 1968–69-es idényben kezdődtek, az Ajax egészen a BEK döntőjéig menetelt. Egy esztendővel később a harmadik számú európai kupában az elődöntőig jutott a gárda, majd következett három csodálatos év, három BEK-győzelemmel.

Mindeközben Johan a holland válogatottban is egyre fontosabb helyet vindikált magának játékaival – ha bírt éppen ritkán csillapodó impertinenciájával. 1966 szeptemberében a magyarok ellen volt először válogatott, majd a még tinédzserkorú csillag játszhatott a következő hazai, a csehszlovákok elleni mérkőzésen is. Egy ideig... Addig „anyázta” ugyanis a játékvezetőt, míg az lezavarta a pályáról. Lehetett a bírónak némi igaza, mert a holland szövetség azonnal eltiltotta egy évre Cruyffot a válogatottságtól – igaz, a büntetést később a felére enyhítette.

1969-ben újra meggyűlt a baja a szövetséggel: akkor a bolgárok elleni világbajnoki selejtező előtt késett el az edzőtáborból. Akkor már hiába ment, ugyanis haladéktalanul hazaküldték. Más kérdés, hogy nélküle nem tudtak nyerni a tulipánosok, s a bolgárok jutottak ki a mexikói világbajnokságra.

1971-ig tulajdonképpen a fentiek szerint zajlott Johan élete. Játéktudását min-

denki elismerte, ám a legtöbben – legalábbis vezetői közül – igyekeztek a minimálisra csökkenteni a vele való kontaktust. Ezzel szemben 24 éves korára valóságos népi hőssé vált Hollandiában.

Kitört a prolisorból, a Vinkeveenben, Amszterdam legelőkelőbb negyedében vett magának villát.

A hollandoknak Cruyff feltűnéséig kevés olyan sportolójuk akadt, aki népszerűségben, tudásban Európa legjobbjával vetélkedhetett volna. Az 1948-as olimpia repülő háziasszonya, Fanny Blankers-Koen, aztán a cselgáncsozó Anton Geesink, valamint a gyorskorcsolyázó Ard Schenk soroltatott csak a szűk elitbe. Ám most feltűnt egy futballista! Ezért is bálványozta azonnal mindenki.

Az európai elismertséget elsősorban az Ajax 1971-es BEK-győzelme hozta meg számára. Az albán 17 Nëntori és a svájci FC Basel búcsúztatása tartozott a sorozatban a könnyebb, a skót Celtic és a spanyol Atletico Madrid a nehezebb feladatok közé. A londoni döntőben a Puskás Ferenc vezette görög Panathinaikosz legyőzése „kötelező” volt a kontinens csúcsára kapaszkodott hollandok számára.

Bő félévvel később a France Football Johan Cruyffot választotta Európa legjobb játékosának. A „repülő hollandi” óriási előnnyel végzett az élen, több mint kétszer annyi pontot gyűjtött mint a második helyezett olasz Sandro Mazzola. Jellemző az is, mennyire „egyszemélyes” csapatnak tartották akkoriban az Ajaxot: a második legjobb, Piet Keizer épp csak befért az első tízbe...

A francia lap természetesen hozsannázott Cruyffról ünnepi számában:

– Két szimbolikus kép maradt meg bennünk Cruyffról, az egyik Marseille-ből, a másik Amszterdamból származik, az Olympique Marseille elleni BEK-mérkőzésekről. Az első azt a Cruyffot mutatja nekünk, aki villámgyorsan megindul a kezdőkörnél, végigcselezi a pályát, Carnust is elfekteti, majd góljával kiüti az OM-et. A második helyszíne az amszterdami Olimpiai stadion, ahol a visszavágón a francia bajnok szerzett vezetést. Cruyff ekkor hatalmába vette a középpályát, melyen úgy uralkodott, mint egy birodalmi marsall csapatai közepén. Kezébe vette a sereg irányítását, amely így feltartóztatlanul menetelt a végső győzelem felé. Az első képhez már hozzászoktunk egy kicsit: Johan Cruyffról évek óta tudott, hogy cselezőkészsége, gólérzékenysége szinte páratlan. Játékában gyorsasága dominál, akár csak lövéseiben, melyek szinte ugyanabban a pillanatban érik el a kaput, mint amikor ellövi a labdát. A második kép még szokatlan egy kissé. Talán épp ezen a ponton fejlődött annyit, ami miatt megérdemelhette, hogy a dicső elődök után megkap hassa aranylabdánkat. Di Stéfánóhoz hasonlítani badarság lenne, ezért inkább állítsuk 1970 Peléje mellé. A „Repülő Hollandi” legalább akkora szervező, mint a Fekete Gyöngyszem volt. Ma minden kétséget kizáróan ő Európa legképzettebb futballistája. Az évek múlásával a tehetséges „szólista” góllövő valószínűleg a legnagyobb játékmesterek nyomába lép majd...

Az Ajax egy esztendővel később – immár tekintélyesebb ellenfél, az olasz Inter ellen – újra megnyerte a legnagyobb presztízzsel bíró klubserleget. Cruyff szerezte a döntő mindkét gólját, így természetesen ő kapta a finálé utáni legszebb kritikákat is.

A holland klub ráadásul megnyerte a Világkupát is, az argentin Estudiantes ellen. Az első mérkőzésen Buenos Áiresben a hazai szurkolók terrorja ellenére 1–1-re végzett az Ajax. Amszterdamban aztán (Júlia királynő és Bernhard herceg szemei előtt) 3–0-ra „kivégezte” a már kevésbé erősködő argentinokat.

Ám mindez kevés volt ahhoz, hogy „labdába rúgjon” az 1972-es aranylabda-szavazáson. Európa a nyugatnémet válogatott lábai előtt hevert, a nyáron a Nationalelf álomjátékkal nyerte el a kontinensbajnoki címet. Cruyff legfeljebb azzal vigasztalódhatt, hogy Beckenbauer, Gerd Müller és Netzer mögött – ő volt a legjobb nem német...

Az 1973-as év sem kezdődött rosszul, a piros-fehérek januárban megnyerték az első ízben kiírt európai Szuperkupát. A skót Rangers ellen Glasgowban

és Amszterdamban is nyerni tudott a holland szuperklub. Akkoriban talán még csak Johan és az apósa, Cor Coster sejtette, hamarosan vége lesz Cruyff ajaxos karrierjének.

Coster rendkívül érdekes figura. Amszterdamban gyémántkereskedőként volt ismert, mikor lányának, Dannynak udvarolni kezdett a futballsztár. A két fiatal hamar egymásra talált, s ezután Coster igyekezett a friss rokonságot az üzleti életben is kamatoztatni. Johan világszemlélete, mentalitása tökéletesen alkalmas volt az együttműködésre, a „papa” meg nem kevesebbet ígért, mint hogy megsokszorozza a család vagyonát. (Ami, valljuk be, már addig sem volt elenyésző..)

Cornelius Coster tulajdonképpen menedzserként dolgozott veje mellett, intézte annak reklámügyeit, s gondosan ügyelt arra, nehogy bárki is rossz, Johan számára előnytelen szerződést irasson alá vele. Coster kijárta az akkor már a legértékesebb játékos elvesztésétől rettegő Ajax-vezetőknél, hogy Johan olyan, hét esztendőre szóló szerződést kössön, amely akkor is garantál számára juttatásokat, ha időközben bármilyen okból visszavonulni kényszerül... Van Praag, a klubelnök aláírta a kontraktust, de így sem tudta Cruyffot megtartani.

Johan még játszott – nem igazán jól... – a belgrádi döntőben, melyben az Ajax

megszerezte harmadik BEK-győzelmét, aztán búcsúzott. Néhány hónapra egész Hollandiát magára haragítva Spanyolországba, az FC Barcelonához szerződött.

A Barça vezérkara alaposan megcsapolta a klub pénztárcáját: 120 millió pesetát, akkori áron 5.5 millió guldent áldozott Cruyff megszerzéséért. Az első esztendő után úgy tűnt: bőven megérte... Az azt megelőzően legutóbb 1960-ban bajnoki címet szerzett katalán együttes Cruyff-fal már az első szezonban betakarította a spanyol bajnoki címet!

Nevetségessé lett a féltékeny ajaxos klubelnök, Jaap van Praag kirohanása (»Johan a pénzt választotta a futball helyett«), hiszen a Barcelona bajnoki címe éles kontrasztba állította az Ajax otthoni visszaesését. A holland gárda ugyan tönkrement a Milant a Szuperkupa fináléjában (a milánói 0–1 után 6–0!), de a bajnokcsapatok mezőnyében már a Bayern nyitott új korszakot.

Közben a France Football a „hűtlen hollandit” 1973-ban újra aranylabdássá koronázta. A párizsi hetilap így írt az ünnepeltről karácsonyi számában:

– Az idei trófeával Johan Cruyff megerősítette vezető pozícióját az európai futballban. Sikerét természetesen részben az Ajax BEK-győzelmének köszönheti, ám klubja legalább annyira hálás lehet neki. Nem feledhető, hogy a holland válogatottat kijutatta a világbajnokságra, és a Barcelona is feltámadt poraiból, ahogy odaérkezett. Ha újra megnézzük a mérkőzéseit, nagyon hamar meggyőződhetünk arról, hogy 1973-ban kevésszer volt közvetlen befolyással az eredmény alakulására. Kevés gólt szerzett – főleg az Ajaxszal –, a Bayern München ellen például középpályás „szárnysegédei” sokkal látványosabban futballoztak. A Bayern ellen Keizer, a Juventus elleni döntőben pedig Rep volt az, aki a győzelmet szállította. Ám alapos elemző munka után azonnal rá kell jönnünk, Johan a háttérből irányított. Soha, egyetlen pillanatra sem adta ki kezéből a karmesteri pálcát. Most már a védők vad-orzökként figyelik minden mozdulatát, néha túlságosan is keményen bánnak vele. Talán ezért nem olyan eredményes. De magáénak mondhatja a legkiválóbb elődök sajátját, akik szintén képesek voltak arra, hogy az idő múlásával egy sorral hátrább húzódva alkossanak maradandót. Cruyff ma már sokkal összetettebb játékos, mint akárcsak egy évvel ezelőtt is volt. Kovács Istvánnak sikerült megértetnie vele, jövője érdekében kerülje a közelharcokat. Cruyff stílusa egyre inkább hasonlít Di Stéfanoéra, elképzelhető, hogy a nagy öreget hamarosan elfelejtik Spanyolországban. Johan átigazolása természetesen a nyár legfőbb szenzációja volt. Először azért, mert akadt némi problémája csapattársaival – főleg Keizerrel –, akik azzal vádolták, hogy a Barcelonánál való orvosi vizsgálatok előtt félt a sérüléstől, azért nem játszott a Bayern elleni BEK-negyeddöntő visszavágóján. Sok irigyet szerzett azzal is, hogy rekordösszegért igazolt Katalóniába. Az FC Barcelona persze nem panaszkodik, hiszen máris helyrebillent költségvetésének egyensúlya. Majd százezer bérletet adtak el a Nou Camp urai és máris azon gondolkodnak, hogy száznegyvenezer férőhelyesre bővítik a stadiont.

A következő, 1974-es esztendő fő eseményét az NSZK-ban rendezett világbajnokság jelentette. A hollandokat – hála az Ajax és a Feyenoord nemzetközi kupasikerének – szinte mindenki amolyan titkos favoritnak titulálta. De hogy így fog sze-

repelni az Oranje, arra csak titokban gondoltak Hollandiában is. Az eredmények is lenyűgözőek voltak (a csoportmérkőzéseken Uruguay ellen 2–0, Svédország ellen 0–0, Bulgária ellen 4–1, a második körben Argentína ellen 4–0, az NDK ellen 1–0, a védő brazilok ellen pedig 2–0), de még inkább a játék avatta „holland szurkolóvá” az addig semlegesek nagy részét. Az Oranje olyan jól játszott a döntőig vezető úton, hogy a fináléban az ugyancsak fenomenális játékosokkal felálló nyugatnémet válogatottnak alig adtak jobb esélyt.

Ráadásul a döntő első percében Berti Vogtsszal a nyakán Cruyff végigmasírozott a német térfélen, majd átzuhant a rosszul becsúszó Uli Hoeness lábán. Johan Neeskens csipetnyi tétozás nélkül a kapuba bombázta a tizenegyest. Máris vezetett Hollandia! Az aranyérmet azonban mégis a németek nyerték, nem is érdemtelenül. A világ valaha volt egyik legjobb tizenegye vehette át a kupát, s a hollandokat kevésbé vigasztalta, hogy csapatukat senki sem kalibrálta Beckenbaueréknél rosszabbnak. Kikaptak, elveszítették a világbajnoki döntőt. Ráadásul éppen az utált németek ellen...

Johan, bár szívesen elcserélte volna dicsőségét a csapat sikerére, a torna legjobb játékosának választatott. Azóta sem fordult elő, hogy ne a világbajnokok közül jelöljék a torna numero egy játékosát...

E titulus után már cseppet sem volt meglepő, hogy az aranylabdát is Johan és nem valamelyik német világbajnok kapta. Senki sem gondolta, hogy Cruyff csillaga soha nem fog már olyan fényesen ragyogni, mint akkor.

A France Football így értékelte az immár háromszoros aranylabdás (az első első háromszoros aranylabdás!) 1974-es esztendejét:

– *Pelé visszavonulásával Johan Cruyff most már egyedül birtokolja a világ legjobb futballistája címet. Érdemei annál is inkább óriásiak, mert ő az, akire mindenki feni a fogát, legyen az a Barcelona, vagy a holland válogatott soros mérkőzése. A középpályára való visszavonulása óta lehetőséget adott csapattársainak, hogy az általa üresen hagyott területet kihasználják, Barçában Marcial, a válogatottban pedig Neeskens remekül él is ezzel. Sokak szerint Cruyff még túlzásba is vitte »visszavonulását«, talán másképp alakul a vébédöntő is, ha előrébb lép, és közvetlen közélről bombázza a németek hadállásait. Nem szabad azonban elítélni Cruyffot ezért a kudarcért, annál is inkább, mert valószínűleg nem ő az egyedüli felelős. A müncheni mérkőzés előtt nem ő volt-e az, aki ezerszer is csillogva az egész mezőny felett „repült”. Emellett nem ő volt-e az, aki meghozta az FC Barcelonának a bajnoki címet, amelyre a katalánok immár közel másfél évtizede vártak. Johan Cruyffból most már végérvényesen vezér lett, akárcsak Di Stéfano volt egykoron, vagy Beckenbauer manapság. Embereire szinte rákényszeríti akaratát, fazont ad a csapatnak. Cruyff ma már üzletembernek ugyanolyan kiváló, mint futballistának. Anyagi gondjai valószínűleg nem lesznek a jövőben (hála apósának, aki még nála is keményebb, ha pénzről van szó), némi túlzással azt is mondhatnánk: ő már a XXI. század futballistájának megtestesítője.*

Pénz, pénz, pénz... A hetvenes évek közepére e „három” szó vált Cruyff életében a legfontosabbá. Coster már emlegetett szigorának hála, még 1973-ban – abban a bizonyos, hét esztendőre szóló szerződésben – évi 275 000 fontot kötött ki magá-

A „közhiedelemmel”
ellentétben
Cruyff soha nem volt
a Cosmos tagja.
A híres fénykép
egy gálamérkőzésen
készült

nak (a számadatok angol nyelvű forrásból származnak, ezért szerepelnek fontban), további százezret „lelépési díjként”, s nyilvánosságra nem hozott havi nyugdíjat. A Coster-Cruyff klán számára különösen a kedvező adófeltételek miatt volt csábító Spanyolország. Úgy számoltak, Katalóniában évi két és három millió font között fog keresni. Nem tévedtek.. Johan egyébként zsebre tette a Barcelona által fizetett vételi díj közel felét, s a katalán klub évi 246 000 fontot garantált neki. (Ez utóbbinál vált különösen érdekessé, hogy a spanyol adószabályok sokkal liberálisabbak voltak a hollandnál, így Cruyff jobban járt, mintha az Ajaxnál maradt volna.)

Nem szorult rá, mégis szemléletét jól mutatja, hogy első barcelonai heteiben több mint 9000 fontot kaszált a sajtónak adott interjúi honoráriumából. Szóba sem állt olyan újságíróval, aki 300 font alatt kívánt vele beszélgetni Johan családi életéről.

1974 végén (miután a Barcelona spanyol bajnok, a holland válogatott pedig világbajnoki ezüstérmes lett) Johan Cruyff több, hosszú éveket átfogó reklámszerződés alanya lett. Csak a Puma cégtől ötvenezer fontot vett fel évente. Igaz, ezért a legszigorúbb feltételeket vállalta.

A hetvenes években többeknek feltűnt, hogy bár a holland válogatott az Adidas céggel kötött szerződést – s ezért a megszokott, három csíkkal ékített mezben lépett pályára – Cruyff a többiekétől eltérő trikóban virított. Az ő mezére mindig csak két csíkot varrtak – hiszen Johan a konkurenciát szolgálta.

A történet, persze, akkor folytatódna jól, ha Cruyff további remeklését rögzítené. Ám tény: a bajnoki címen kívül semmit sem nyert a Barcelonával. Ellenben annál többet hadakozott soros edzőivel.

Először hajdani mentorával, Rinus Michelsszel mentek egymás idegeire, melynek következményeként a klub nem újította meg az edző szerződését. Szinte mindenki biztosra vette, hogy Montal, a klub elnöke „Cruyffnak tetsző” edzőt szerződtet. Ám jött Hennes Weisweiler, a Borussia Mönchengladbach sztárténere. Aki egyáltalán nem hatódott meg Johantól.

Habozás nélkül felforgatta a csapatot, s ez nem volt a holland ínyére. Ordítva hangoztatta: *„Én vagyok a főnök, mindenkinek úgy kell ugrálnia, ahogy én fütyülök! Még Cruyffnak is!”*

Johan nem késlekedett a válasszal: *„Vagy én megyek el, vagy ez a német...”* Meg is jelent villájában (figyeljük a dátumot: 1976-ban!) a Juventus képviselője, aki sejtette, hamarosan felemelik a külföldiek előtt a sorompót Itáliában. Állítólag Danny Cruyff, a sztár felesége ragaszkodott ahhoz, hogy a család Barcelonában maradjon. Johan nyelt egyet, maradt, s közben reménykedve hallgatta a híreket, mely a brazil Didi érkezéséről szóltak.

Viszont miután mindketten maradtak (Cruyff és Weisweiler) folytatódott a balhék. A Bilbao ellen Johan II, azaz Neeskens – három év után először – elrontott egy tizenegyest. Nem sokkal később a Barcelona rughatott még egyet. Weisweiler ordított: *„Neeskens túl mazna! Rúgja Cruyff!”* Ám Johan odasétált barátjához, s azt mondta: *„Ne csinálj belőle gondot, hogy rikácsol. Rúgd be a tizenegyest!”* S a „szárnysegéd” teljesítette a parancsot. Weisweiler majdnem felrobant a kispadon.

Két héttel később a katalánok a Sevilla ellen játszottak. Cruyff „rúgatott” egy gólt a sevillai Lorával, Weisweiler szerint szándékosan. A német három perccel később lecserélte a sztárt. Kitört a botrány, Cruyff fröcsögve közölte, Weisweiler rá akarja verni a balhét. S máris rehabilitálta Michelst...

A hatalom az ő oldalán állt, mert Weisweilernak mennie kellett, s visszatért Michels. Ám mindez nem fordította jóra Cruyff barcelonai sorsát. Reményeinél jóval szerényebbre sikerült a „Repülő Hollandi” barcelonai eredményssora: bajnok és kupagyőztes, valamint elődöntős kétszer a BEK-ben, egyszer az UEFA-kupában. Ráadásul a két győzelem közül a bajnoki cím 1974-es, a kezdeti eufória „terméke”, a kupagyőzelem ellenben 1978-as, s akkor már Johan is tudta, távozik. Utolsó barcelonai mérkőzését a Nou Campban játszotta a Valencia ellen. A szurkolók ötperces, zúgó vastappsal búcsúztatták.

Igaz, közben még egy nagy alakalmat mulasztott. Noha erősen kapacitálták a visszatérésre, mégsem vállalta a szereplést az 1978-as Mundialon. Nélküle ismét az ezüstig menetelt az Oranje, ismét a döntőben elbukva a házigazda ellenében. Örök kérdés marad, mi lett volna akkor, ha Johan – mint már annyiszor – nem makacsolja meg magát...

Némi pihenő után 1979 májusában az Egyesült Államokba szerződött, ahol előbb a Los Angeles Aztecsben, majd később a Washington Diplomatsben játszott.

1981 februárjában visszatért Európába, s bár kacérkodott az Ajaxszal, a spanyol második ligában szereplő Levante ajánlatát fogadta el. Nem sokkal később viszont már újra az amszterdamiak mezét viselte – a rossznyelvek szerint azért, mert meggyűlt a baja a spanyol adóhatóságokkal.

Az Ajaxot újra felvirágoztatta, s begyűjtött még két holland bajnoki címet. Ám nem ő lett volna Johan Cruyff, ha újra nem veszik össze a főnökeivel. Áttette székhelyét Rotterdamba, s a Feyenoorddal bajnokságot és kupát nyert az 1983–84-es szezonban. Kellemes egymásra találás, ahhoz képest, hogy utálták egymást 1974-ben az ajaxosok és a rotterdamiak...

Második visszavonulása után már csak a partvonalon kívül „futballozott”. Előbb az Ajax tanácsadójaként ügyködött, az 1984–85-ös idényben (miután kitört a balhé Aad De Mos és a Van Basten vezette játékosok között) pedig már közel állt ahhoz, hogy első klubja edzőjének mondhassa magát. Éveken keresztül tartó vitákat váltott ki személye, ugyanis semmiféle edzői licence nem lévén, a KNVB, azaz a holland szövetség szabályai szerint nem vállalhatott ilyen jellegű munkát.

„Tipikusan Cruyff”: mire megkapta a hivatalos engedélyt, már megnyerte az Ajaxszal az athéni KEK-döntőt, s hamarosan élete második legfontosabb klubjához, az FC Barcelonához szerződött.

Johan Cruyff az 1988–89-es idény elején foglalta el a Barça kispadját, akkor kezdődött az a korszak, amelyet egyesek „a holland rémuralma”, mások „a bordókékek aranyévei” címszó alatt emlegetnek. Cruyff már a kezdetektől szinte csak barátait tűrte meg maga körül.

Alig foglalta el íróasztalát az edzői szobában, azonnal leváltotta az addigi stábot, hogy saját embereit ültethesse maga köré. Két tréner megszerzéséhez ragaszkot-

dott a legjobban: honfitársa, *Ton Bruins Slot* már az *Ajaxnál* is pályaedzőként dolgozott mellette, a *Barcelonánál* a csapat európai ellenfeleinek figyelése jelenti kizárólagos feladatát.

A másik „atombiztos” pont, *Carlos „Charly” Rexach*, aki annak idején együtt játszott *Cruyff*-fal annak barcelonai éveiben. *Rexach* 1987-ben, még *Luís Aragonés* idejében lett másodedző, s a holland kifejezett kérésére látja el mindmáig ezt a funkciót. A *Cruyff*, *Slot*, *Rexach* triót *José Ramon Alexanco* egészíti ki kvartettre. Ő is együtt játszott annak idején *Johannal*, egyike lett legjobb barátainak. Emlékezhetünk rá, a *Sampdoria* elleni, 1992-es (egyébként megnyert) BEK-döntőn *Cruyff* az utolsó pillanatig várt, hogy becserélhesse barátját. Ma ő az egyik technikai vezető.

„*Amiguismo*”. ... A spanyol kifejezés a barátok elvtelen protezsálását jelenti. Sokan ezzel vádolják *Cruyff*-ot, s ha a fenti felsorolás nem lenne elég, íme, még néhány név, a „vádlat” alátámasztandó: *Quique Costas* játszott a ’73–’74-es *Barçában* – ma az egyik serdülőcsapatot irányítja. *Esteban Vigo* az öltözőben fogasszomszédja volt a hollandnak – ma a *Barcelona* andalúziai megfigyelője. *Juan Antonio de la Cruz* tagja volt a hetvenes években a *Cruyff*-féle csapatnak – ma a *Barcelona* amatőr együttesét irányítja a harmadik ligában. *Juan Manuel Asensi* a *Barcelona* válogatott középpályása volt húsz évvel ezelőtt, ma ő edzi a bordó-kékek 19 éven aluli együttesét, amely az elmúlt évadban megnyerte a bajnokságot és a kupát.

S vajon mit szólnak mindehhez azok, akiknek azért kellett eltávozniuk a *Barcelonától*, hogy helyet csináljanak a fent említett szakembereknek? *Los Olmo*, *Artola*, *Pedro Valentin Mora*, *Lluís Pujol*. Néhány név azok közül, akiket *Cruyff* pillanatok alatt eltávolított a patinás csapattól.

A legismertebb, *Lluís Pujol* egészen *Cruyff* megérkezéséig valóságos intézménynek számított a katalán együttesnél. A hatvanas évek kiváló játékosa karrierje végén edzősködni kezdett, sokáig a serdülő- és ificsapatokat edzette. Ké-

sőbb megkapta az amatőröket, akikkel egészen a másodosztályig jutott. 1978–88-ban már a B-gárdát edzette, s ekkor nagyon úgy tűnt, hogy egyszer a nagycsapat vezetését bízzák majd rá. Nem így történt, s ezt egyetlen személynek köszönhette: Johan Cruyffnak.

„Cruyff miatt kellett eljönnöm a Barcelonától. Még csak néhány hónapja volt itt, amikor egy nap azt mondta, hogy be kell tennem bizonyos játékosokat a csapatba. Nem voltam hajlandó elfogadni az utasítást, azt mondtam neki, hogy a munkámba még apám sem szólhat bele. Attól a pillanattól kezdve lehetetlenné tette a munkámat, elvette a játékosaimat, nem csoda, hogy rövidesen kiestünk” – nyilatkozta több helyen az edző, akinek Cruyff barátairól is megvan a véleménye: *„Mindenkinek azt mondja, hogy a holland a barátait ülteti a Barça együtteseinek kispadjára. Lehet, hogy a barátainak nevezik magukat, de csak azért, mert nem hajlandók elismerni, hogy Cruyff csak egyféle embert tűr meg maga mellett: aki mindenre azt válaszolja, si señor, azaz, igen uram.”*

De mit gondolnak a fenti változásokról a szurkolók? A választ egy ősrégi elv felidézésével kapjuk meg: a cél szentesíti az eszközt. Magyarra fordítva ez azt jelenti, hogy Cruyff azt csinálhat a Barcelonával, amit akar, elűzheti a legjobb tréneket, leboríthatja a bálványokat, felforgathatja az adminisztrációt, ha ... nyer.

Márpedig nyer, hiszen a Barça 1994 nyarán sorozatban már negyedszer győzött a spanyol bajnokságban, 1992-ben BEK-sikerre vezette a gárdát, s ugyanitt 1994-ben is a döntőig menetelt.

Sokak szerint ez annak a tudományos alapossággal elkészített szervezeti felépítésnek köszönhető, amit Cruyff vezetett be a Barcelonánál. A szakmai irányítás teljesen az ő kezében van, s minden edzőtől elvárja, hogy ugyanolyan stílusban játssza saját együttesét, amilyenben a „nagyok” fociznak. Alapelve szerint ugyanis nagyon fontos, hogy a serdülőből az ifibe, onnan a juniorba, majd a nagycsapathoz kerülő játékosoknak nem szabad azzal tölteniük az időt, hogy hozzászoknak a más-más stílusú focit erőltető edzőkhöz.

Mindenkinek ugyanazt a taktikát kell előtérbe helyeznie, azt a játékmódot, amely a magas technikai tudásra, a tökéletes erőállapotra alapul, azzal a különbséggel, hogy a kicsiknél ráadásul kifejezetten tiltva van az eredménycentrikusság. *„Eredményt csak a nagycsapatnak kell elérnie. A többi foglalkozzon azzal, hogy szépen játsszon, a sikerek úgysem fognak elmaradni”* – vallja a holland mester.

S hogy mennyire igaza van, tény: története során még soha nem állt ilyen jól anyagilag a barcelonai klub. A rengeteg pénzbevétel pedig annak köszönhető, hogy a sikerrel párosuló látványos játékokra mindenki vevő: a nézők, a televíziós társaságok, a szponzorok.

A Cruyff-klánban nemcsak a hetvenes évek Barcelonájának tagjai kaptak helyet, hanem a „rokonok” is. Ez a szó jelen esetben két dolgot jelent. Egyrészt azt, hogy a holland imádja a csapatot saját honfitársaival feltölteni. Annak idején őrált, egymilliárd pezetas összegért vetette meg Nuñez klubelnökkel Ronald Koemant, aki ma is biztos kezdőnek számít. Később Rob Witschgét vásárolta meg (neki nem sikerült gyökeret vernie Katalóniában, eladták a Bordeaux-nak), s nagyon szerette

volna, ha *Marco van Basten* is átköltözik *Milánóból*. Ez azonban nem sikerült neki, akárcsak a *Bergkamp*-tranzakció. Az *Ajax* csillagára az *Inter* minden más klubnál gyorsabban csapott le.

A „rokon” szó másik jelentése már a tényleges, vér szerinti kapcsolatra utal. Cruyff a Barcelonához vette Alexanco fiát, Zigort, Quique fiát, *Alvarezt*, valamint az erőnléti edző, *Vilda* gyermekét, *Jorgét*. Az elmúlt években megfordult a különböző ificsapatokban Slot és Rexach fia is, igaz, ők ma már abbahagyták a focit, vagy más csapathoz igazoltak.

Végül nem feledkezhetünk meg Johan „saját” rokonairól. A Barcelona harmadik kapusa, *Jesus Maria Gil Angoy* Cruyff egyik lányának, *Chantalnak* a férje. Az 1993–94-es szezonra J. C. fia, *Jordi* is tagja lett a Barcelona (B) keretének...

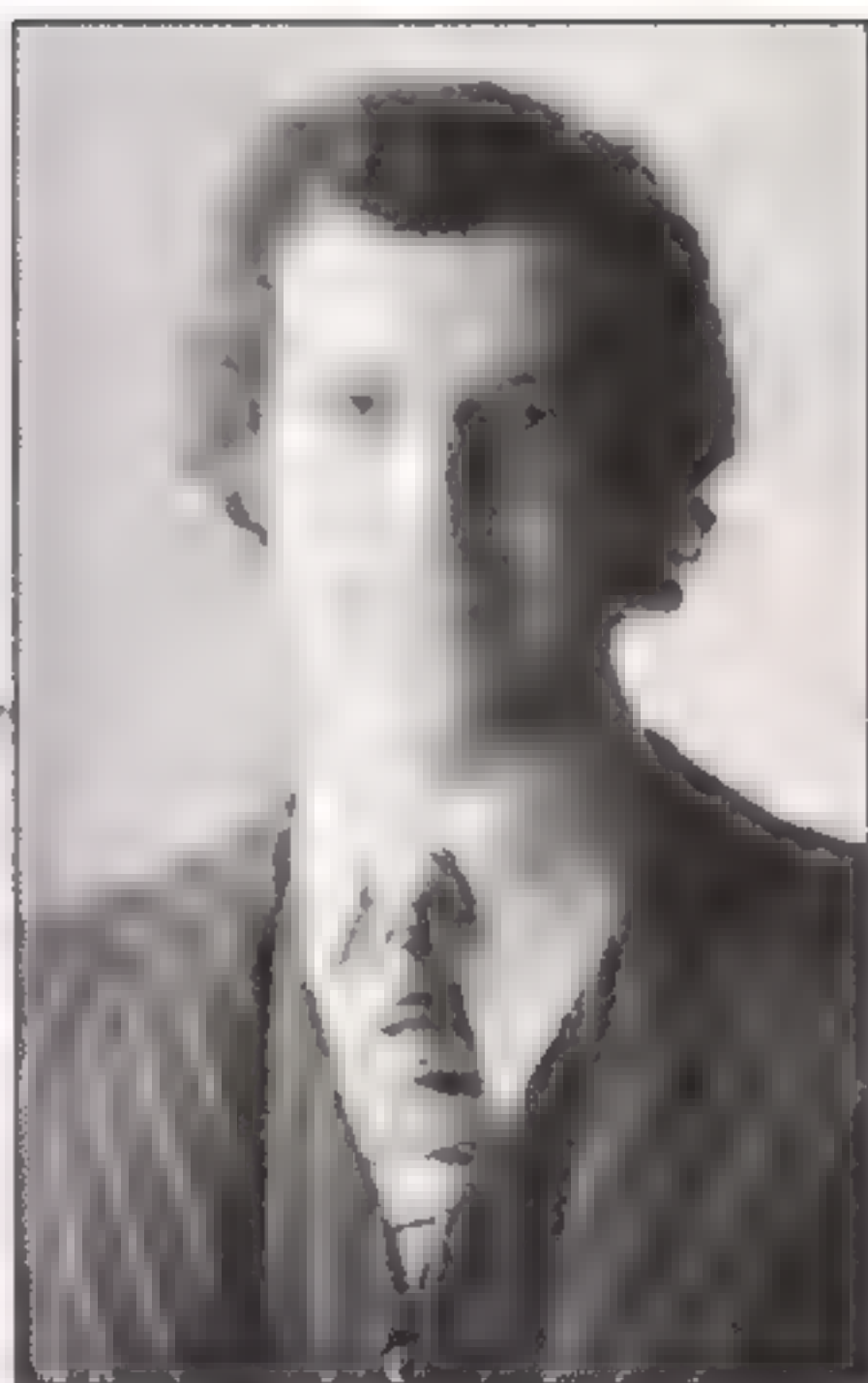
Az 1974. február 9-én, éppen egy 5–0-ás Barcelona-győzelem napján született kis Johan, aki apjától, a „nagy Johantól” – éppen a Barça, s második hazája, Katalónia előtt tisztelegve – katalán keresztnévet is kapott, tinédzserként még nem volt több, mint egy, a Barcelona-B igyekvő fiataljai közül. Alkalmasint többen voltak, akik csak a papa fiát látták benne, s nem a kilencvenes évek közepének-végének Barça-csillagát.

Az igazi fordulat 1994 nyarán következett. *Jordi* – Johan Cruyff II Spanyolországban katalán keresztnévén futballozik – számolatlanul kezdte rugdosni a gólokat. Meg akarta vásárolni a francia *Montpellier*, de Johan elküldte *Nicollinéket*: „A fiam Barcelonában marad” – mondta. Fordult a kocka, most mindenki a csapatba követelte a gyereket, s csak a kekeckedők próbálkoztak az „amiguismóra” hivatkozni.

Cruyff zavarban volt, a – valljuk be, világsztár játékosait sokszor emberszámba sem vevő – hideg holland elbizonytalanodott, amikor látta valóra válni legtitkosabb vágyát: egyszem fiát ünnepelte a Nou Camp százezer nézője.

„Lehet, hogy mégis futballista lesz a fiamból” – préselte ki magából Johan. S aki ismeri őt, az tudja, olyan ez az egy mondat, mintha hősi eposzt írna a gyerekekről...

1972
1976

A Császár

FRANZ BECKENBAUER

1945. szeptember 11-én született Münchenben.

Pályafutásának csapatai: SC München 1906 (1954–1958), Bayern München (1958–1977), Cosmos (1977–1980), Hamburger SV (1980–1982), Cosmos (1983. május–november).

A válogatottban (1965. szeptember 26. és 1977. február 23. között) 103 mérkőzésen 14 gólt szerzett.

Sikerei: Bundesliga-bajnok (1969, 1972, 1973, 1974, 1982), DFB-kupagyőztes (1966, 1967, 1969, 1971), a NASL bajnoka (1977, 1978, 1980). BEK-győztes (1974, 1975, 1976), KEK-győztes (1967), Világkupa-győztes (1976). Világbajnok (1974), világbajnoki ezüstérmes (1966), világbajnoki harmadik (1970), Európa-bajnok (1972), Európa-bajnoki ezüstérmes (1976). Szerepelt a világ- (1968, 1973, 1983, 1984) és az Európa-válogatottban (1972, 1979) is. Az Év játékosa az NSZK-ban (1966, 1968, 1974, 1976), az Egyesült Államokban (1977). A France Football aranylabdása (1972, 1976).

Kicsit mi, magyarok is büszkéek lehetünk Franz Beckenbauer pályafutására, hiszen hajdanán honfitársaink miatt fogadta meg, hogy ha törik, ha szakad, ő bizony profi futballista lesz.

A történet 1954. július 4-én, vasárnap kezdődött. Franz apró csínytevése miatt szobafogságra ítéltetett, így nem hallgathatta barátaival a berni vébédöntő rádióközvetítését. A felettebb szigorú, idősebb Beckenbauer azért „osztotta” ki fiára ezt a büntetést, mert az focizás közben – már sokadszor – szétrúgta cipőjét. Pedig a 49 éves postahivatalnok ezerszer két fia, Walter és Franz lelkére kötötte: nincs pénze arra, hogy minden héten új cipőt vásároljon.

Franz azért nem maradt le teljesen a nagy eseményről: a bérház összes többi lakásában bömbölt a rádió, mindenki a meccset közvetítő Herbert Zimmermannnt hallgatta, így az ő lakásukba is elegendő „hanganyag” szűrődött be. Az eredményhírde-

A Beckenbauer-család a háború utáni években: Franz, az apa, Antonie, az anya és a két gyermek, Walter és a leendő „Császár”...

tés után, a német himnuszt hallgatva fogadta meg a kilencéves kisfiú, hogy ő is hívatásos játékos lesz egy nap.

Bátyja, Walter már „bennfentesnek” számított, hiszen igazolt játékos volt a München külvárosában, Giesingben székelő SC 1906 csapatának. Ide igazolt később Franz is. Bár a papa határozottan ellenezte a szerinte haszontalan időtöltést, a fiúk édesanyja fontos észérvvel győzte meg férjét: ha egyesületben játszik Franz is, ő is kap majd ott futballcsukát, és nem a saját utcai cipőjét rúgja szét. A klubnál egy bizonyos Neudecker úr edzette őket, aki a háborúban fél lábát elvesztette, de ez nem zavarta abban, hogy két mankójára támaszkodva ne mutassa be a különböző rúgásfajtákat pártfogoltjainak.

Az SC 1906 egyébként a München 1860 számtalan nevelőegyesületének egyike volt. A „tizennyolc-hatvanasok” egylete abban az időben jóval népszerűbbnek mondhatta magát a Bayern Münchennél. Franz mégis ez utóbbit választotta, még-hozzá egy pofon miatt. A kis giesingi csapat ugyanis anyagi okok miatt feloszlott, és utolsó mérkőzését pont az 1860 ellen játszotta. Egy drabális, nála jóval idősebb és erősebb fiú őrizte Franzot, és amikor hősünk gólt rúgott védőjéről, az egész egyszerűen arcul csapta. Ezután természetesen szó sem lehetett arról, hogy Franz hozzájuk igazoljon.

Az ifjú „Becki” páratlan labdaérzékét hamar felismerték. Nagyapja ugyanúgy lelkesedett érte, mint egyik tanítója, aki mindent megtett azért, hogy a kézilabdá-

sokhoz csábítsa. Franz ellenállt a nyomásnak, ezért a „pedagógus” eléggé alantas bosszút állt rajta: a megérdemelnél mindig két jeggyel lejjebb osztályozta.

A nagyapa, az más volt! Háborús sebesültként, béna félkarját maga mellett lógatva egész nap a kártyát verte valamelyik kocsmában, természetesen sörrel „támogatva” a partikat. Ő tette az első „profí” ajánlatot unokájának: minden gól után ötven pfenninget ígért. Szerencséjére a „szerződést” nem rögzítették írásban, így annak kifizetése mindig a kártyán nyert, vagy veszített összeg nagyságától függött.

Franz hamarosan saját keresetre tett szert: apja a nyolc általános után beszervezte egy biztosítótársasághoz. A havi 90, majd 120 márkás fizetésért neki kellett a hatosra, vagy hetesre végződő akták ügyeit intézni. A személyzeti igazgató eleinte egyfolytában korholta Franzot a futballért, később azonban egyik támogatójává lépett elő.

A majdani Császár itt ismerte meg első komolyabb barátnőjét is. A nála három évvel idősebb Ingrid a labdarúgáshoz is konyított egy keveset: „Húsz éve nem volt akkora tehetség, mint te!” – mondogatta gyakorta.

Rudi Weiss, a Bayern tartalékjainak edzője nem nézte jó szemmel a „csajozást”, ezért fegyelmezési szándékkal kipenderítette a csapatból. Neki nem sikerült még ezzel sem eltántorítania a fiút, végül Ingrid ijesztette el saját magától Franzot. Egy szép nap eléállt, és közölte: gyereket vár. A fiatalember úgy érezte, csak számításból történik minden, attól a naptól kezdve feléje sem nézett Ingridnek. Igaz, 1963-ban született fiát, Thomast öt évvel később mégis nevére vette.

Rudi Weiss még duzzogott egy darabig, aztán – mivel szüksége volt Franzra – visszavette a tékozló fiút. Eleinte büntetésből a balszélen játszatta, aztán egyszersak lejárt a „száműzetés”. Az egyik mérkőzésen megsérült a középhátvéd és Weiss Franzot küldte hátra a helyettesítésére. Kiválóan látta el feladatát, ezért aztán maradhatott, bár a csatárvér még meg-meg moccant benne: állandó előre töréseivel a szívbjajt hozta edzőjére.

Hamarosan még feljebb léphetett a számléltrán: pályára léphetett az első csapatban. A szurkolók ekkor már szinte követelték, hogy állandó helye legyen a nagyok között. A német utánpótlással akkoriban Dettmar Cramer foglalkozott, aki 1964-ben Weiss kérésére elvitte Beckenbauert is a hollandiai UEFA-tornára. Az előtte kapott „hegyibeszéd” azonban nem éppen volt biztató:

– Azt írja az edződ, hogy nagyon tehetséges vagy, de labilis – kezdte Cramer. – Kiegyensúlyozatlan, fegyelmezetlen, kiszámíthatatlan. Ezek mind olyan tulajdonságok, amelyek nem válnak a csapat javára, márpedig a futball az csapatjáték. Ráadásul, ahogy elnézlek, nem hiszem, hogy győztesen tudsz kikerülni a közelharcokból. Nem baj, senki sem hibátlan, biztos vagyok benne, hogy megszívleled, amit mondtam.

Cramer egyébként később meghatározó szerepet játszott Beckenbauer pályafutásában: Helmut Schön asszisztense volt Franz első válogatottságakor, később edzője lett a Bayernnél, sőt házassági tanúként is őt kérte fel a futballsztár.

A hollandiai tornán nem sokra vitték a németek: még az első négybe sem kerültek. Franz se jól, se rosszul nem játszott, aligha hitte volna valaki, hogy nem egészen két esztendő múlva a felnőtt világbajnokság egyik körülrajongott sztárja lesz...

Sokak szerint Wilhelm Neudecker életének legésszerűbb cselekedete az volt, hogy 1964-ben profiszerződést kínált a Bayernnél az akkor 19 esztendőes Franz Beckenbauernek. Persze a dúsgazdag építkezési vállalkozó, aki 17 éven keresztül elnökölt a Bayernnél, azért még tett egyet s mást a klubért. Ám eme lépésével egyrészt megszerezte klubja számára a világ valaha volt legjobb liberóját, másrészt lehetetlenné tette, hogy esetleg más klub vethesse ki a hálóját a fiatal tehetségre.

Akkoriban szervezték át az NSZK bajnoki rendszerét, alakították meg a Bundesligát. A szövetség vezetőinek az volt a véleménye, hogy egy városból – még ha az olyan metropolis is, mint München – elég egy csapat is az első osztályban. A választás az 1860-asokra esett. Ebbe nehezen törődtek bele a Bayernnél, hiszen eredményeik alapján az ő klubjuknak is ott lett volna a helye a Bundesliga legjobbjai között. Wetzels, a vetélytárs elnöke azonban kerek perec kijelentette: ha Neudecker nem elégszik meg az alacsonyabb osztállyal, akkor őt is, klubját is eltapossa. Az első évben (1963–64) még az 1. FC Köln lett a bajnok, a másodikban a Werder Bremen. A rákövetkező esztendőben viszont – amikor már a Bayern is az első osztályban játszott – a München 1860 csapatának sikerült elhódítania a címet. Wetzelsnek mégis keserű pirulát kellett lenyelnie: az év csapatának a Bayernt, az év játékosának pedig Franz Beckenbauert választották!

Ekkor már édesapja is megbékélt a legjobb német labdarúgó „pályaválasztásával”. Pedig hajdanán csak úgy járult hozzá fia szerződéséhez – Franz még nem volt 21 éves, tehát nagykorú –, ha az megtartja a biztosítónál lévő állását is.

Franz első bajnokija – még a Bundesliga második osztályában – kiválóan sikerült: 1964. július 6-án 4–0-ra verte a Bayern a St. Paulit, ő balszélsőként (!) gólt is lőtt. Ettől kezdve egyre többen jártak ki a Bayern mérkőzéseire azért, hogy őt láthassák, és már megindultak a viták afelett: ki is fedezte fel valójában?

1966 nyarán sikerült a feljutás – már Gerd Müller játszott a csatársor közepén –, a bajnokikon 147 gólt rúgott a fiatal, tehetséges gárda. Ám nem volt az élet ettől még felhőtlenül boldog: Neudecker későbbi visszaemlékezései szerint hogy az új edzőre, Csajkovszkira valósággal úgy kellett ráerőltetni Beckenbauert. A tréner, persze, erre „természetesen” másként emlékezik. Maga a játékos mindkét fél érdemeit elismeri, hozzátéve: mindig is csodálta Csajkovszkit, hiszen tudta róla, hogy sokszoros jugoszláv válogatott, aki még a világválogatottban is „megfordult” annak idején. A „Tschik” (Csik) becenévre hallgató edző nem bánt kesztyűs kézzel Franzcal, pedig az 14 góllal vette ki a részét a feljutásból. Különleges erőfejlesztő gyakorlatokat írt elő számára, mert szerinte a 181 cm magas, 66 kilós játékosnál egyáltalán nem ijedtek meg az ellenfelek. Csajkovszki ennek megfelelően rögtön a „helyére rakta” az ifjú titánt. Odadobott egy labdát Beckenbauernek, majd ezt ordította:

– *Ugye, maga nagy futballista: tud cselezni, akkor cselezzen ki engem, menjen át rajtam. Mutassa meg, hogyan boldogul egy vénemberrel szemben!*

Becki elindult a labdával, aztán már csak azt vette észre, hogy csillagok ugrálnak a szeme előtt, és a földön fekszik. Ráadásul föléhajolt a fohagyma-lehelletű edző:

– *Maga tényleg vajból van! A szövetségi edzőnek igaza volt! Én most betonná fogom keményíteni!*

Abban az időben teljesen újszerű dolognak számított, hogy egy labdarúgó súlyozzon, rugós szerkezetekkel végezzen erőfejlesztő gyakorlatokat. Levezetesként mindennap ötven fekvőtámasszal zárta a napot Beckenbauer, ám nem morgolódott, mert hamar megértette: mindez az ő érdekében történik, az ő fejlődését szolgálja. Főleg, amikor az őt állandóan „zabáltató” Csajkovszki rászólt Gerd Müllerre:

– *Maga ne egyen! Maga nem Beckenbauer!*

Az első Bundesliga szezonban Franz gyorsan legyőzte lámpalázát, pedig az első – éppen az 1860 ellen 1–0-ra elvesztett – mérkőzésen nem szerepelt valami fényesen. Max Merkelnek, a városi vetélytárs edzőjének mindenesetre nem lett igaza, amikor azt mondta, hogy a Bayern biztos kieső lesz. A csikócsapat a harmadik helyen zárta az évet, végig szorongatva a „hatvanasokat”. Az év játékosa – mint arról esett már szó – Franz Beckenbauer lett. Az ítések szerint „kitüntetését” elsősorban annak köszönhetette, hogy oroszlánrészt vállalt a Bayern 1966-os kupagyőzelméből.

A döntőt a frankfurti stadionban a duisburgi Meidricher SV ellen játszották Csajkovszki tanítványai. A Bayern 4–2-re győzött, és a negyedik gólt Franz szerezte úgy, ahogy az a nagykönyvben meg van írva: liberóként saját térfeléről indította Ohlhausert, közben felfutott a kapu elé, s a visszakapott labdát a kapuba vágta. Ekkor kapott lábra az eleganciájáról, könnyedségéről szóló legenda: olyan frissen tért vissza az öltözőbe, mintha csak egy vasárnap délutáni sétát tett volna. A mérések, persze, homlokegyenest mást mutattak: három kilót fogyott a döntő alatt.

Az idő tájt lépett be Franz – és a Bayern München – életébe egy bizonyos Robert Schwan, akit Neudecker ugyan a klub menedzsereként szerződtetett, ám ő hamarosan külön „kontraktust” kötött a játékosal is, mint annak személyes ügyintézője, menedzsere. Megelőzték korukat, sokan ostoba különcnek tartották Schwant, Franzot pedig felvágós alaknak: minek egy futballistának menedzser? Ma már világos: nekik lett igazuk. Beckenbauer kezdő, évi kétezer márkás fizetése a klubtól való távozásakor már hatszázezer márkára duzzadt. Ebben természetesen csak az egyesülettől kapott összeg foglaltatik, reklámszerződéseai ennél jóval többet hoztak a konyhára.

Franz életében akkoriban egy másik, viszonylag új fejezet íratta magát: ő és a Nationalelf. Helmut Schön – akiért akkoriban még nem rajongtak annyira a nyugatnémet szurkolók, mint később – 1965-ben hívta meg Beckenbauert a válogatotthoz. Az sem biztos, hogy Schön saját meggyőződésére hallgatva állította a csapatba az alig húszéves játékost, ám a szurkolók egyre hangosabban követelték a fiatal tehetség kipróbálását. Az angliai vébére való kijutás volt a tét: a németeknek győzni kellett a sorsdöntőnek mondható, stockholmi selejtezőn. Sikerült: 2–1-re nyertek a svédek ellen, így Franz is készülhetett a többiekkel a nagy randevúra, az angliai világbajnokságra.

A nyugatnémet válogatott az 1954-es győzelem óta állandóan a világ futballelitjébe sorolhatta magát, ezért aztán a svédországi negyedik hely, s méginkább a chilei leszereplés szinte kudarcként élt az emlékekben. 1966-ban azonban újra

nagyszerű gárda alakult, amely az olaszországi légiósokon kívül a Bundesliga sztár-csapatainak, a Borussia Dortmundnak, az 1. FC Kölnnek és a Hamburger SV-nek a játékosaira épült. A Bayern Münchent mindössze ketten képviselték: Franz, és a cserekapus, a pályára nem lépett Sepp Maier.

A teljes igazság az, hogy úgy jutottak a döntőbe a németek, hogy közben nem Schön csapata „játszotta” a slágert. A világ előbb a brazilok kudarcáról, s a magyarok sikerétől volt hangos, majd ünnepelte az olaszokat búcsúztató észak-koreaiakat, s az Eusébio vezette portugálokat. Miközben a Nationalelf – a negyedddöntőben remek játékkal 4–0-ra verve Uruguayt, majd az elődöntőben, főleg Beckenbauer remek lövésének köszönhetően 2–1-re legyőzve a szovjeteket – a fináléba „surrant”...

A német válogatott fő ereje a középpályássorban volt. A Haller, Beckenbauer, Overath trió legalább olyan „izmos” volt, mint a nyolc esztendővel későbbi világ-bajnokok hármasa.

A döntőt végül az angolok nyerték – hosszabbítás után, óriási csatában, egy máig vitatott gól „segítségével”. Ám hadd idézzük a könyv korábbi lapjairól Bobby Charlton szavait: „*Még Franz Beckenbauer is elismerte, hogy megérdemeltük a győzelmet.*”

A német válogatott legjobbjának tartott leendő Császár még kiskorú volt a World Cup idején.

Nagykorúvá válását meglehetősen sajátosságosan ünnepelte: 21. születésnapján feleségül vette barátnőjét, Brigittét. Az eseményről minden jelentősebb lap fontosnak tartotta beszámolni...

Amikor Csajkovszki csapata megnyerte a kupát, az 1860 pedig a bajnokságot, nemcsak München, de egész Bajorország ünnepelt:

„*München, az olimpia városa az év futballvárosa!*” – írták a lapok, hiszen ilyen még nem volt: egy városban két csapat, és mindkettő első. (A bajor „főváros” akkoriban kapta meg az 1972-es olimpia rendezési jogát.) Csajkovszki ennek ellenére morgolódt: a csapat kasszája üres, pedig játékosokat kellene vásárolni, mert a fiatalok nem bírják majd a nemzetközi kupaszerepléssel járó kettős terhelést. A klub szereplése őt igazolta: a Bayern az 1966–67-es szezonban a hatodik helyre esett vissza, s első vereségeket azonnal követték az első bírálatok is. „Mentőövnek” szerencsére ott voltak a kupák. A hazai és a KEK, ahol a Bayern nem talált legyőzőre. Igaz utóbbiban minden fordulóban verejtékezve jutott tovább. A gárda a Tatran Presov, a Shamrock Rovers, a Rapid Wien, a Standard Liège kiverésével jutott a döntőbe, ahol a skót Rangers FC várta. Illetve a bajorok várták a skótokat, hiszen az UEFA már előre kijelölte a döntő színhelyét, és a sors kegyes volt hozzájuk: Bajorországban, Nürnbergben, azaz „hazai” pályán fogadhatták ellenfelüket. A drámai küzdelemben, hosszabbítás után elért 1–0-ás győzelemmel a Bayern első nemzetközi sikerét érte el. Ám sejteni lehetett: messze nem az utolsót. Még akkor is, ha a döntőn szerepelt legénység összeállítása csak nagy vonalakban hasonlított a majdani, háromszoros BEK-győztes formációra: Maier – Nowak, Olk, Beckenbauer, Kupferschmidt – Roth, Koulmann – Nafziger, Ohlhauser, Müller, Brenninger.

1969 újabb sikerévet jelentett a még mindig csak 24 éves játékos számára. Ak-

koriban már megkapta a „Császár” titulust, s a lapok szinte állandó témája lett a polémia: a középpályán, netán a védelemben, liberóként képes-e Beckenbauer a legjobb teljesítményre. Becki igyekezett a játékaival felelgetni.

1969-ben a bajnokságot és a kupát is megnyerte a Bayern, s effajta duplázásra korábban csak 1937-ben volt példa a német futball történetében. Abban a szezonban Csajkovszki helyett már honfitársa, Branko Zebec dirigálta a csapatot, melyben feltűnt már Schwarzenbeck is. Érdekes, hogy Gustl Starek és Peter Pumm személyében két osztrák is szerepelt állandóan a kezdőcsapatban. Beckenbauer így emlékezett a duplázás évére:

– 1968-ban lezárult egy korszak az életünkben. Elment Csik, aki igazi individualista volt, s remekművet alkotott. Fiatal tehetségekből a Bundesliga egyik legjobb gárdáját formálta. Ezt soha nem felejtjük el neki. De változtatásra volt szükség ahhoz, hogy ne csak egyek legyünk a legjobbak közül, hanem a legjobbak. Immár egy »hűvös, matematikus edzőre« volt szükségünk. Branko Zebec tökéletes volt e célra, s máris jöttek az eredmények.

A Bayernnak azonban hasonló kvalitású vetélytársa akadt a Borussia Mönchengladbach „személyében”. A két klub rivalizálása jellemezte a Bundesligát 1968-tól egy évtizeden át. Az 1969–70-es szezont például a Gladbach nyerte, a Bayern ellenben elküldte Zebecet...

A jugoszláv utóda Udo Lattek, Schön addigi segítője lett. Tulajdonképpen az ő érkezésével indult el igazán a Bayern, hogy meghódítsa Európát.

Közben Franz résztvett élete második világbajnokságán, Mexikóban. A németek, bár tudták, hogy csapatukra hihetetlen megpróbáltatások várnak a pokoli hőségben, legalább az elődöntőbe jutásban reménykedtek. Schön csapata viszonylag könnyű csoportba került, a bolgárokat, a peruiakat és a marokkóiakat előzve jutott a legjobb nyolc közé. Ott viszont a védő angolokkal kellett tusakodnia...

Leónban a világbajnok eleve hátránnyal rajtolt, a torna kiemelkedően legjobb kapusa, Gordon Banks ugyanis gyomorgörcsei miatt kénytelen volt átadni a helyét Peter Bonettinek. Ennek ellenére az angolok az ötvenedik percben 2–0-ra vezettek. Beckenbauer lőtt akkor egy „életmentő” gólt, aztán a negyedik világbajnokságán szereplő Uwe Seeler fejelet még egyet: 2–2. A hosszabbításban a németek még tovább fokozták a tempót, s az egyre tikkadó angol védők között Gerd Müller „becigánykerekezte” az elődöntőbe jutást érő harmadik gólt.

A fináléba jutásért Mexikóvárosban az olaszokkal játszott a Nationalelf. S újra a pokolból küzdötte vissza magát. Karl-Heinz Schnellinger az utolsó pillanatban egyenlítőre hozta vissza a folytatás reményét. A kétszer tizenöt perces hosszabbítás azóta a futballtörténelem része. A németek még két az olaszok ellenben három gólt szereztek, s így a squadra azzurra játszhatott a brazilokkal. Ám ki tudja, mi történt volna, ha Beckenbauer nem törí el a kulcscsontját a mérkőzés legforróbb pillanataiban?

A harmadik helyért vívott mérkőzésen (melyet a csapat megnyert az uruk ellen) nem játszott – sérülése miatt. Ám állítja: a döntőre „összedrótoztatta” volna magát!

Két évvel később, az Európa-bajnokság négyes döntőjében (melybe a magyar, a szovjet és a házigazda belga válogatott társágában jutott a Nationalelf) a németek számítottak a toronymagas esélyesnek.

Beckenbauer hatvanketteszer volt tagja a válogatottnak, amikor 1972. június 18-án társaival együtt kifutott a brüsszeli Heysel-stadion gyepe, hogy a szovjetekkel megmérkőzzenek az Európa-bajnoki címért. A három gólos győzelem ellenére nem lehetett felhőtlen az öröme: botrányos jelenetek játszódtak le a játékterén kívül. A közönség a meccs vége előtt öt perccel beözönlött a korlátokon belülre, a játékosok aggódva figyelték a körülöttük kialakult helyzetet. Megpróbáltak menekülni,

de a tömeg szinte eltiporta őket, földre került Beckenbauer és Netzer is. A tépett mezű bajnokokat végül társaik mentették meg szorult helyzetükből, de Franz saját elmondása szerint megismerte a halálfélelmet.

(Tizenhárom esztendővel később már a válogatott szövetségi kapitányaként lehetett szemtanúja a Liverpool–Juventus mérkőzésen bekövetkezett botránynak, és keményen bélyegezte meg a vérfürdőért felelős személyeket: „Bebizonyosodott, nem csak a szurkolók felejtenek könnyen, hanem a futballvezérek is. Ha 1972-ben levonták volna a megfelelő következtetéseket, akkor nem következett volna be 1985 májusa.”)

A botrányos jelenetektől függetlenül Schön csapata biztosan nyerte meg a kontinensbajnokságot. Az ítések között később legfeljebb csak abban alakult ki némi vita, hogy ez az 1972-es gárda (az élete legjobb formájában futballozó Günter Netzerrel!) valóban erősebb volt-e a két évvel későbbi világbajnok alakulatnál. Mindenesetre az aranylabda-szavazáson ez évben született az első „tisza nemzeti dobogó”: a szoros küzdelemben Kaiser Franz két szavazattal előzte meg a klubjában is csapattárs Gerd Müllert és a gladbachi Günter Netzert...

A hetvenes évek első felére a nyugatnémet labdarúgás még határozottabban uralta a kontinens futballját, mint mondjuk az bő másfél évtizeddel később. Egyedül

a holland foci, az Oranje, illetve a két sztárklub, az Ajax és a Feyenoord jelentett némi konkurenciát.

Mindezek tudatában is némi meglepetést okozott, hogy a házigazdák mellett a hollandok jutottak az 1974-es világbajnokság döntőjébe. Beckenbaueréket eleve mindenki oda várta.

A DFB büszkeségei Chile ellen nehezen, Ausztrália ellen könnyen nyertek, s már továbbjutóként álltak ki az NDK elleni, „történelmi” találkozóra. A két német állam futballistáinak szupercsatáját végül a keletiek nyerték 1–0-ra – későbbi sejtések szerint azért, hogy Beckenbauerék elkerüljék a brazilokat és a hollandokat...

Ám – ugyancsak a pletykák szerint – egyáltalán nem volt békebeli, netán idilli a hangulat a nyugatnémet táborban. Megoldatlan maradt az Overath-Netzer kérdés, s a játékosok nem tudtak megegyezni a vezetőkkel a prémiumokban sem. Franz Beckenbauernek, a csapatkapitánynak kulcsszerep jutott ebben a nehéz periódusban. Később sokszor csillogtatott diplomáciai érzékével, nem csak a pályán, hanem az öltözőben is a csapat „legértékesebb” tagjává lépett elő. Nagy része volt végül abban, hogy a Nationalelf látványos botrányok nélkül, világbajnokként zárta a tornát.

A Kaiser, a válogatott csapatkapitánya így is lemaradt két titulusról: mind a világbajnokság, mind (az év végén, az aranylabda-szavazáson) Európa legjobb labdarúgójának a „vetélytárs”. Johan Cruyff találatott.

A német válogatott zengzetes sikerei mellett a Bayern München is a csúcsok meghódítására tört. Udo Lattek (1970-től öt éven át tartott első müncheni korszaka) zsinórban három bajnoki címet nyert a gárdával, amely 1974-ben még az ő irányításával nyerte el történetében először a Bajnokcsapatok Európa-kupáját. A brüsszeli döntőben az Atletico Madrid a 114. percben (!) szerezte meg a találkozó első gólját, majd Schwarzenbeck, Beckenbauer első számú szárnysegéde az utolsó pillanatban legalább kiegyenlített. A megismételt mérkőzésen, két nappal később, már nem ismert kegyelmet a Bayern (4–0)...

Latteket 1975. januárjában Dettmar Cramer, Franz „régis ismerőse” váltotta, s bár otthon a Gladbach nagy évei következtek, a BEK-ben továbbra is aratott a Bayern München.

1975 májusában a Leeds United, egy évvel később a St.-Étienne ellen szerezte meg a gárda a trófeát. Érdekes az angolok elleni győztesek névsorát felidézni, hiszen ez a tizenegy számított a korszak meghatározójának: Maier – Andersson, Beckenbauer, Schwarzenbeck, Dürnberger – Roth, Zobel – Torstensson, Hoeness, Müller, Kappellmann. (Egy esztendővel korábban játszott még az aztán a Realhoz szerződött Paul Breitner, 1976-ban pedig már Kalle Rummenigge is beszállhatott a döntőre.)

Beckenbauer legjobb éve – a három BEK-győztes esztendő közül – nem is az 1974-es, hanem az 1976-os volt!

A klubsikerek (melyek kiegészültek még a Világkupa elnyerésével is!) mellett a válogatott csak tizenegyesekkel vérzett el a csehszlovákok ellen, az Európa-bajnokság döntőjében.

1976 decemberében a France Football az akkor 31 éves Császárt választotta ismételen Európa legjobb játékosának. Kevesen gondolták, hogy Franz európai karrierjének utolsó nagy állomását ünnepli éppen...

1977 februárjában játszott utoljára (103.-szor...) a nyugatnémet válogatottban, majd az Egyesült Államokba, a New York-i Cosmoshoz szerződött.

Sokan vitatkoztak afelett: Beckenbauer kezdett tárgyalni előbb az amerikaiakkal, és azután szellőztették az ügyet az újságok, vagy épp amiatt vette fel a kapcsolatot a Cosmosszal, hogy így reagáljon a lapok közléseire. Egy dolog viszont bizonyos: elmondása szerint soha nem bánta meg hatalmas vihart kavart lépését. Az akkori NSZK-ban két pártra szakadtak a szurkolók, sokan úgy vélték, igaza van, hiszen ki az a bolond, aki hétmillió márkát kidobna az ablakon, mások viszont hálátlansággal vádolták. „Természetesen” ez utóbbiak közé tartozott Neudecker és Helmut Schön is.

– *Beckenbauert 1979-ig szerződés köti hozzánk, ha távozni akar, akkor fizessen* – mondta mérgesen a klubelnök.

Schön is dühös, de inkább csalódott volt:

– *A válogatott számára Franz elveszett, még az ő kedvéért sem fogunk precedenst teremteni. Amikor világbajnokok lettünk azt ígérte, 1978-ig még mindenképpen rendelkezésünkre áll, ezért maradtam én is.*

Beckenbauer nem késett a válasszal:

– *Több mint egy évtizedig becsülettel küzdöttem minden mérkőzésen, de az egyhangúság kikezdte idegeimet. A Bayernnel kötött szerződésem szerint külföldre távozásom esetén nem kérnek értem lelépési pénzt, sőt, még egy búcsújátékot is szervezni akartak nekem. Először nemet mondtam a Cosmos vezetőinek, de a sajtóban ellenem indított hadjárat után jobbnak láttam távozni.*

Amikor útnak indult új „munkahelye” felé, csapattársai közül csak Sepp Maier jelent meg a repülőtéren. Franz ekkor látta először sírni édesapját, aki már régen megbarátkozott a futballal. Ő is könnyeivel küszködött, de Sepp mindent megtett, hogy felvidítsa barátját:

– *Legalább kevesebb gólt kapok jövőre, nem lesz, aki mindig előttem futkározva eltakarja a kapu felé jövő labdát.*

Amerikában sokan úgy gondolták, bár kiöregedőfélben levő, de már világhíressé lett megasztárok segítségével csatát nyerhet a soccer. 1977-ben egészen jó évet zártak, a márciustól augusztusig tartó bajnokság mérkőzéseire tódultak a nézők. Beckenbauer 120 mérkőzést játszott egy szezonban, közben több tízezer kilométert utazott. A műfüves pályák nem tettek jót az ízületeinek, az NSZK-ban pedig ugyancsak megmosolyogták az „operettbajnokságnak” nevezett NASL-bajnokságot. Pedig rövid ideig valóban úgy tűnt, hogy tért hódíthat a soccer: amikor Pelé és Beckenbauer együtt játszottak a Cosmosnál, nem volt ritka a 78 000 néző sem.

Igaz, a Cosmos – soraiban a legszebb korszakban olyan csillagokkal mint Pelé, Carlos Alberto, Bogicsevics, Beckenbauer, Neeskens, Eskandarian, Rijsbergen és Chinaglia – amolyan klubcsapattá formált világválogatottnak számított. A Császárral soraiban a Cosmos 1977-ben, 1978-ban és 1980-ban is bajnokságot nyert. Bec-

kenbauert az 1977-es Év játékosává választották, fényképe mindennapos lett a sportüzletek kirakataiban is. Aránylag jól beszélt angolul, mulatságos nyelvbotlásai pedig csak a népszerűségét fokozták.

Három esztendőt töltött a Cosmosnál, aztán a Hamburger SV szerződtette. Óriási csinnadratta közepette tért vissza, s hasonlóan zajos sikereket ért el. A HSV színeiben az első szezonban a második, a következőben az első helyen végzett a Bundesligában.

Az aktív játéktól hazájában 1982 májusában búcsúzott, egy HSV–Karlsruhe mérkőzésen. A 37. éve felé közeledő sztár ezen a mérkőzésen még mindig úgy játszott, mint ahogy egy „Császár”-nak illik...

1983 májusában – szűk fél évre – visszatért még a Cosmoshoz, de csak azért, hogy Amerikában is lezárja karrierjét. Az akkor már halódó NASL-t különben sem menthette meg. Különben is: „otthon” sokkal nagyobb feladat várta.

1984. július 13-án – Jupp Derwall utódaként – ő lett a nyugatnémet válogatott csapatfőnöke. Mindenfajta edzői előképzettség, gyakorlati tapasztalat nélkül látott munkához. Ameddig ő állt a válogatott élén, a Nationalelf világbajnoki ezüstérmet nyert Mexikóban, a legjobb négy közé jutott az 1988-as, hazai Európa-bajnokságon (a Császár, persze, ezt kudarcként élte meg...), s világbajnoki címet szerzett Olaszországban.

Beckenbauernek sikerült az, ami korábban csak Mario Jorge Zagallónak: játékosként és szövetségi kapitányként is világbajnoknak mondhatta magát. A Mondiale után átadta helyét addigi segítőjének, Berti Vogtsnak, s úgy tervezte, soha többet nem lesz edző. A világbajnokok mesterének nem vezethet már fölfelé az út.

Előbb tévékommentátorként szorgoskodott, majd – Karl-Heinz Rummenigge társaságában – a Bayern München alelnöke lett. Ám a klub bajban volt...

A Bayern hosszabb válság után kezdett éledezni. Erich Ribbeck azonban nem tudta a csúcsra visszavezetni a „bőrnadrágosokat”.

„Csak egyvalaki segíthet: a Császár!” – hangoztatták mindenfelé Münchenben.

Beckenbauer – felettébb tiszteletre méltó – vállalta a kihívást, s 1994 első napjaiban átvette az edzések irányítását. A Bayern megtáltosodott, s megnyerte a Bundesligát!

Mostanában úgy hírlík, a Császár az elnöki posztot is megpályázza.

Ha ránk hallgatnának, már rég kinevezték volna.

Hiszen látható: Franz Beckenbauer keze alatt minden arannyá változik...

1975

A Bolha nagy ugrása **OLEG BLOHIN**

1952. november 5-én született Kijevben.

Pályafutásának csapatai: Dinamo Kijev (1962–1987), Vorwärts Steyr (1988 tavasza–1989 nyara), a második idényben játékosedző is volt), Apollon Limasszol (1989–90).

A szovjet válogatottban (1972. július 16. és 1988. szeptember 21. között) 109 mérkőzésen 39 gólt szerzett.

Sikerei: szovjet bajnok (1974, 1975, 1977, 1980, 1981, 1985, 1986), gólkirály (1972, 1973, 1974, 1975, 1977), szovjet kupagyőztes (1974, 1978, 1982, 1985, 1987). KEK-győztes (1975, 1986), Szuperkupa-győztes (1975). Olimpiai bronzérmes (1972, 1976). Két világbajnokságon játszott (1982, 1986). Az „Év játékosa” (1973, 1974, 1975). Szerepelt a világ- (1980, 1982) és az Európa-válogatottban (1979, 1981) is. A France Football aranylabdája (1975).

Képzeljünk el egy tizenhét éves ukrán fiatalembert, aki egy évvel a híres párizsi diáklázadás után, nyakában a papától – aki a blokád alatt védte Leningrádot, majd a Kijevi Városi Tanács Munkaerőgazdálkodási osztályának vezetője lett – kapott Szmena fényképezőgéppel az autóbusz ablakából ismerkedik a Fény Városával.

Oleg életében először jár külföldön, aligha csodálhatjuk, hogy bár sosem halott Max Weberről, a „Vörös” Dannyről, sőt Nanterre-ről sem, érzi, valami nagy dolog történik vele.

Igazi sportcsaládban nőtt fel. A mama atlétaedző – korábban négyszázon és nyolcszázon országos bajnok –, a gyerekek tőle örökölték gyorsaságukat. Olegről is hamar kiderült, hogy sebes, mint a szél. Amikor már nem volt védő, akit ne futott volna le a bal szélen, az egész világot bejárta az a fotó, amelyen a mama és Oleg állnak: Jekatyerina Zaharovna Adamenko, aki egész életében ifjú atlétákkal foglalkozott, hitetlenkedve hajol a „tettessel” a stopper fölé – a fia eredménye még számára is meglepő.

A legifjabb Blohinból – Olegből – remek sprinter lehetett volna. Bátyja, a tizenhárom esztendővel idősebb Mikoláj is 11.1-et tudott százon, hősünk eredményei viszont még jobbak voltak három tizeddel.

Tízévesen azonban a „Rakéta” nevű pionírtáborban a futballbajnokság gólkirálya lett, s miután hazatért, közölte: mégsem lesz atléta, inkább a futballt választja.

Az ukrán főváros 144-es számú általános iskolájának 4/d osztályos tanulója 1962. szeptember 15-én lett a Dinamo Kijev igazolt játékosa.

„Biztos voltam benne, hogy enyém a világ. Az az esztendő a mi évünk volt, hiszen előző ősszel először fordult elő, hogy nem moszkvai csapat nyerte a szovjet bajnoki címet. Én meg ugyanannak a csapatnak lettem a játékosa, amelyben Szabó, Lobanovszkij, Vojnov, Turjancsik és Bazilevics is futballozik” – mesélte később.

Az ifjú csatár az első edzésen „eldöntötte”, hogy világhírű futballista lesz, olyan, akit a földteke minden stadionjában kalaplengetve ünnepelnek. Srácként ki ne álmodna hasonlóról, de mégis mily kevesen vannak, akiknek tényleg sikerül...

Oleg a Dinamo minden korosztályos csapatában játszott, míg odakerült a „küszöbre”: az ifi-, illetve a tartalékcsopathoz.

Élete első külföldi útjára – Párizsba – az ificsapattal utazott. Nemzetközi tornára várták a franciák a Dinamót, s Oleg először érezhette: kinyíltak előtte a határok, amit ő tud, az különleges ajándék.

Az autóbusz ablakából végignézték Párizs összes nevezetességét. Kiszállni ugyan nem engedték őket a vezetők, de a még iskolás, 9. osztályos Blohin így is „elájult” a fénytől, a forgatagtól, a bőségtől. Hogy is jutott volna eszébe, hogy hat évvel később a város majd a lábai előtt hever: a France Football az aranylabdát ítéli Európa legjobb játékosának – Oleg Blohinnak...

Az ifjú futballisták számlétrájának legfontosabb, de egyben legmagasabb létrafogára három év alatt sikerült felkapaszkodnia.

Három esztendőt játszott a tartalékcsoportban – közben bámulta bálványait, Hmelnickijt és Muntyant –, míg végre kinyílt előtte a felnőttcsapat öltözőjének ajtaja és megadatott a lehetőség.

A legendás edző, Mihail Koman segítségével került a „nagyok” közé. Nem mondhatjuk, hogy Viktor Maszlov, a felnőttcsapat mestere – a Dinamo első aranycsapatának trénera, aki Blohint szinte fiaként szerette – túlonatúl nagy kockázatot vállalt. Oleg akkor már az ifjúsági válogatott sztárjának számított, akire mindenki a jövő csillagaként tekintett.

Érdemes megállnunk egy pillanatra. Hiszen hősről – akinek Párizsban, a Diadalív mellett aligha juthatott eszébe, hogy néhány esztendő múltán a lábai előtt hever majd a kontinens – tudjuk, hogyan lett élvonalbeli játékos, ám eddig még nem esett szó a legfontosabbról; arról, hogy valójában milyen futballista is volt Oleg Blohin.

Ha azt mondjuk rá, remek, az túl általános. Ha azt mondjuk, mindent tudott, amit egy játékosnak tudnia kell – túlozunk.

Az igazság valahol félúton keresendő. A hetvenes évek legjobb szélsője volt, sőt talán mondhatjuk, az utolsó mohikán a klasszikus szélsők között. Gyorsaságának, cselezőkészségének köszönhető, hogy alig akadt védő, akinek esélye volt vele szemben. Nagyszerűen rúgott, jó volt a kombinációs készsége, s ami még ennél is fontosabb, nagy százalékkal használta ki helyzetait. Talán csak fejjátékára nem lehetett igazán büszke.

Európa először az 1972-es olimpián találkozhatott a szovjetek szélvészgyors csatárával. Ketszeres válogatottként érkezett Németországba, de igazán megadta a módját a nemzetközi premiernek. Az ötkarikás felkészülés célegyenesében előbb Finnországgal, majd Svédországgal döntetlenezett a szbornaja. Blohin mindkét mérkőzésen gólt szerzett, a finnek ellen az egyetlen, a svédek ellen az utolsót.

Ne feledjük, a futballvilág még a németek Belgiumban szerzett Eb-aranyát ünnepli. A Szovjetunió ezüstérmet szerzett Helmut Schön csapata mögött, de nem túl boldog vele. Az olimpia jó lehetőséget kínál az új játékosok kipróbálására. A vázadott, Európa második legjobb csapatát kell még jobbá tenni. S erre a legmegfelelőbb Oleg Blohin, s az 1971-es bajnokcsapat emlőjén felnövő Dinamo Kijev.

A szovjet válogatott – a későbbi győztes lengyelektől elszenvedett vereség miatt – „csak” harmadik lett Münchenben. De Blohin aligha tekintheti sikertelennek a tornát: hat gólt szerzett, s ezzel felhívta magára a figyelmet.

Nem kell túlzottan elmélyedni a Szovjetunió történelmében ahhoz, hogy megértsük: a három nagy „vidéki” Dinamo-klub, a kijevi, a tbiliszi és a később melléjük

zárkózó minszki küzdelme a fővárosi kvartettel (Szpartak, CSZKA, Dinamo, Torpedo) sokkal több volt, mint egy egyszerű sportvetélkedő. Az „állami elsőbbséget” élvező Moszkvával, az oroszokkal szemben még a futballgyőzelmek is erősítették a nemzeti öntudatot.

A hatvanas években a Dinamo Kijev négy bajnoki címet szerzett, s egyszer a grúzok is az élen végeztek. Az ukránok első nagy aranycsapatának árnyékában tehetséges fiatalok nőttek fel, sőt a Dinamo Kijevbe tudta csábítani Kárpátaljáról és a köztársaság délebbre fekvő városaiból, – Donyeckből, Vorosilovgrádból (a város neve azóta újra Luganszk lett), Odesszából a legjobb futballistákat. Így húzott Dinamo mezt az 1972-es bajnok Zarja Vorosilovgrad ásza, Vladimir Onyiscsenko, s alakult ki az a tizenegy, amely 1974-ben bajnoki címet és kupát nyert, majd a Kupagyőztesek Európa-kupájában is az élen végzett, sőt elnyerte a Szuper-kupát is: *Jevgenyij Rudakov – Vladimir Troskin, Mihail Fomenko, Sztefan Resko, Viktor Matvienko – Vladimir Muntyan, Anatolij Konykov (Vladimir Veremejev), Leonyid Burjak, Viktor Kolotov – Vladimir Onyiscsenko, Oleg Blohin.*

Az 1953-as születésű Burjak – a mai napig Blohin legjobb barátja – kivételével valamennyien legalább három évvel öregebbek a ballábas csatárnál. De mégis, a futballöltözők precíz hierarchiája előtt meghajolva, valamennyien érezték, hogy közöttük a legkülönb, a király, az ifjú csillag, Oleg Blohin.

Vitathatatlan, hogy a hetvenes évek közepe Blohin pályafutásának csúcspontja. A Szovjetunióban senki sem vitatja a klasszsisát, 1972-től négy egymást követő szezonban gólkirály lett, 1973-tól kezdve zsinórban háromszor az „Év játékosává” választották. Népszerűsége vetekedett a legendás, az utolérhetetlen Lev Jasinéval. S közben Európa kapusai és védői egyre jobban féltek a „Bolha” csípésétől.

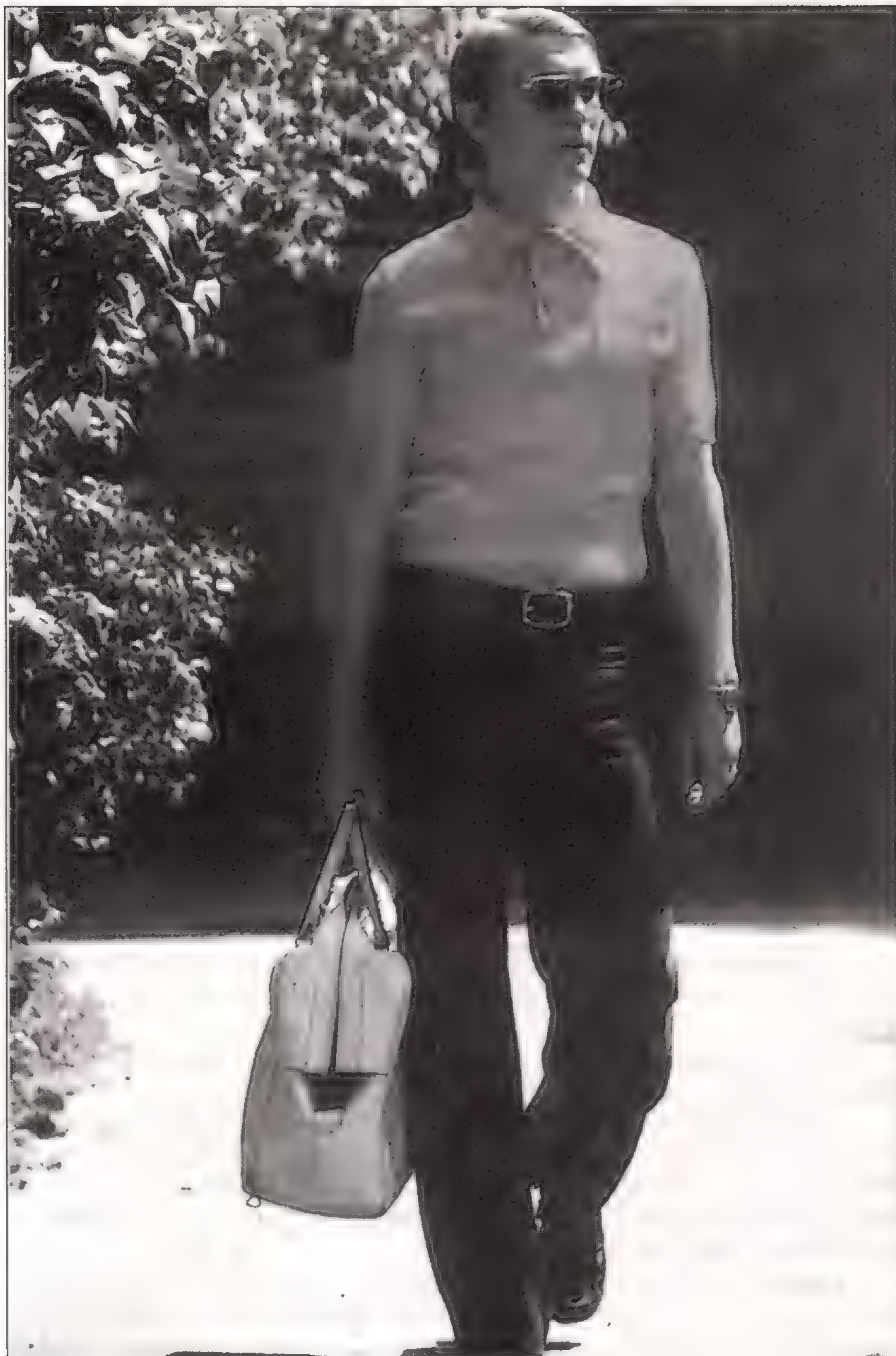
A Dinamo Kijev a Zarja Vorosilovgrad ellen, a Szovjet-kupa kristályvázájának elnyerésével szerzett jogot arra, hogy a Kupagyőztesek Európa-kupájának 1974–75-ös kiírásában induljon.

Ha a Dinamót erős csapatként is tartotta számon a kontinens, azt nem állíthatjuk, hogy a torna esélyeseként rajtolt. A Köztársasági stadionban szinte legyőzhetetlen gárda azonban egymás után „nyelte le” a nagyobb nál nagyobb halakat, s a CSZKA Szófia (1–0, 1–0), az Eintracht Frankfurt (3–2, 2–1), a Bursaspor (1–0, 2–0) és a PSV (3–0, 1–2) testén keresztül bejutott a bázeli döntőbe.

Aligha van magyar futballszurkoló aki ne tudná; a döntőben az 1974 tavasza óta *Valerij Lobanovszikijjal* dolgozó Dinamo – az „Ezredes” *Alekszandr Szevidovot* váltotta – a Ferencvárost győzte le simán, 3-0-ra.

A Fradi történetének talán legértékesebb összeállításában játszott, így nem csodálhatjuk, hogy a csúcsformában lévő ukránok szinte átrobogtak a zöld-fehérek hézagos csapatán.

Blohin az 1984-ben Moszkvában megjelent, *Pravo na Gol* című önéletrajzi könyvében (meglehetősen sután lehet csak lefordítani a szó szerinti, „Jog a gólra” címet, tartalmilag talán a „Góllövésre termett” a legszerencsésebb) dicsérendő sportszerűséggel emeli meg a kalapját a Ferencváros, az őt őrző Mucha József, a „jövő Benéje”, Szabó Ferenc, valamint a „tapasztalt, remek kapus” Géczi István

előtt, hogy azután fürödhessen a nagy európai sportlapok, a L'Equipe (Végre látványos, igazi futball a kupadöntőn!), a Gazzetta dello Sport (A futball igazi reklámja!) elismerésében.

Ha az idézett dicséretetek nem is „nevesítettek”, vitathatatlan, hogy a torta legnagyobb szelete Blohint illeti. Még a döntő reggelén is kérdéses volt játéka, miután a Jerevánban „összeszedett” sérülése csak lassan javult. Az orvos elbizonytalanodott, Oleg azonban játszani akart a Sankt-Jakob-stadionban. Az ördög tudja, hogy egészséges volt-e, mindenesetre saját találata mellett adott két gólpasszt is, mindkettőt Vologya Onyiscsenko lőtte Géczi hátlójába...

A bázeli döntő után sokan, sokat vitatkoztak arról, vajon a Dinamo Kijev, vagy a szintén csúcsformában levő, BEK-győztes Bayern München-e az év (a korszak?) legjobbja?

Az összehasonlításra kitűnő alkalmat kínált a gigászok csatája, az 1975-ös Szuper-kupa összecsapás.

A két meccses párviadal első felvonását Münchenben, az Olimpiai-stadionban játszották. A tartalékosan felálló Dinamóval (a sérült Onyiscsenko, Matvijenko és Muntyan helyett *Zujev, Damin és Szlobodjan* játszott, s Veremejev még mindig eltiltását töltötte) szemben a világbajnokaival (Maier, Beckenbauer, Schwarzenbeck, Gerd Müller) kiálló bőrnadrágosok...

Egyetlen gól született a mérkőzésen, azt a 67. percben Oleg Blohin szerezte. De utána a „Bolha” úgy érezte, Kijevben, a hazai közönség előtt még rá kell tennie egy lapáttal.

A visszavágót 2–0-ra nyerte a Dinamo, s a gólokat most is Blohin rúgta. Az elsőnél a hátulról előrelöbbölt labdával lefutotta Schwarzenbecket, a másodiknál már kicsit cifrázta is. Lendületből vitte a labdát az öttagú védelemre. A lassú bajorok megijedtek, szabálytalankodtak vele. Se baj, gondolta Oleg – most a szabadrúgást tekerte Sepp Maier kapujába.

A meccs után az újságírók faggatták a németeket, mi a véleményük Blohinről. A legszellemesebben Sepp Maier, a „háromszor legyőzött” kapus felelt: *„Jobban tetszene, ha a Bayernban játszana...”*

Sepp talán tréfának szánta válaszát, pedig nem volt az. A németek a következő fél évben tényleg minden követ megmozgattak, hogy a Bolha Bayern mezt húzhasson. Nem volt semmi esélyük. A szovjet Belügyminisztérium tisztjének munkáltatója nem lehetett nyugatnémet sportegyesület.

Beteljesedett az, amiről hat évvel korábban, a párizsi autóbusz ablakából álmodhatott, ha egyáltalán mert ilyesmiről álmodni: egész Európa őt ünnepelte, nem lehetett kétséges, hogy Oleg Blohinnak „jár” a France Football aranylabdája. Franz Beckenbauer, Johan Cruyff – Oleg az évtized első felében a hollandot és az Ajaxot tartotta a legtöbbre – Berti Vogts és Sepp Maier az ukrán csatárt irigyelhette.

Oleg, a futballista a csúcsra jutott, az egész kontinens ajnározza. Talán ez a legjobb pillanat, hogy elmondjuk róla: civilben, a pályáról lejőve korántsem volt sztár, pláne nem olyan csillag, akit mindenkinek kalaplevéve kell ünnepelnie. Ki tudja, talán kisebbségi érzése volt a „nyugati” sztárokkal szemben, vagy azért, mert nehezen tudta feldolgozni a sikert, a sikerességet, nehezen kezelhető, hisztis, öntörvényű emberré vált. Az újságírókkal csak muszájból, „parancsra” állt szóba, emiatt sokat szégyenkeztek helyette csapattársai. Ha játéktudásban utol is érte, emberi tulajdonságok tekintetében messze elmaradt Lev Jasin mögött.

A szurkolók – pláne a szovjet „balelsiki” – mindebből nem sokat éreztek, láttak, hiszen az államilag ellenőrzött újságírás számára Oleg a mintaember és mintaférj (felesége Irina Gyerjugina, a ritmikus sportgimnasztika világbajnoka) kellett, hogy legyen.

Oleg az aranylabda elnyerése után már soha nem tudta megismételni 1975-ös teljesítményét. Hozzájárult ehhez, hogy a Dinamo sem volt képes másolni korábbi sikeres önmagát.

Nem mondhatjuk, hogy nem volt sikeres, eredményes, hiszen még egy KEK-győztes csapat tagja lehetett, s szinte nincs a szovjet futballban olyan rekord, amelyet ne Blohin tartana.

Ha pályára lépett, mindig a 11-es mezt viselte, soroljuk fel hát tizenegy csúcsát.

1. 109-szeres válogatott, ő szerepelt a legtöbbször a Szbornajában. 2. 39 góljánál senki sem rúgott többet a válogatottban. 3. Hétszeres bajnok (Muntyan is hétszer nyert, de Blohin – igaz csak egy mérkőzésen – játszott az 1971-es bajnokcsapatban is.) 4. Oleg szerepelt a legtöbb bajnoki mérkőzésen (432). 5. A legtöbb gólt lőtte a szovjet ligában (211). 6. Ötszörös gólkirály. 7. Ötszörös Szovjet-kupa győztes (holtversenyben Szergej Szalnyikovval, valamint Alekszej és Vaszilij Szokolovval) 8. A Szovjetunióban háromszor, Ukrajnában kilencszer választották az „Év játékosává”. 9.

Három nemzetközi klubkupát nyert. 10. Ő játszott a legtöbb nemzetközi kupamérkőzésen (72). 11. Blohin szerezte a legtöbb gólt a nemzetközi klubkupákban (23).

De igazán elégedett sohasem tudott lenni. Nem tudta megemésztetni, hogy neki még mindig Zsigulival kell járnia, holott a Lajtától nyugatra a sokkal szerényebb produkciót is bőségszaruval jutalmazták. Nagyon szeretett volna nyugatra, vagy inkább „még nyugatabbra” szerződni.

Pokoljárása még 1975-ben kezdődött. Említettük már, hogy szeretete volna megvenni a Bayern, de szívesen látták volna más nyugatnémet, spanyol, francia klubok is. Az érdeklődésekre azonban nemleges válasz érkezett a sportbizottságtól – ha egyáltalán érkezett...

A francia St.-Étienne vezetősége 1981-ben megpróbálkozott újra, s – mintegy csalétekként – a nagyváros munkásjellegét igyekezett hangsúlyozni, sőt, kommunista polgármesterével is érvelt – mindhiába.

A kérők próbálkozásaihoz hasonlóan hiábavalónak tűnt hosszú ideig Blohin „kanosszája”. Tárgyalt, hírbe hozták a havi 300 rubel fizetést és feleségének állást ajánló Újpesti Dózsával. '92 őszén egy interjúban megkérdeztem tőle, miért nem szerződött Budapestre. Azt mondta, soha nem volt olyan pillanat, amikor mindhárom fél – a Dózsa, a Dinamo és ő – egyaránt akarta az üzletet.

Nyolcvannyolc telén, kora tavaszán szinte nap mint nap megtette a Kijev–Moszkva utat, miután világossá vált, hogy az osztrák második ligás Vorwärts Steyr komolyan gondolja szerződtetését.

Véget nem érő kilincselés, majd leszerelés (!) után Blohin végre külföldre szerződhetett – az osztrák második ligába. Stájerországban egy fehér Mazda 626-ossal és havi ezer dollár körüli fizetéssel várták. Március 27-én, a Linzer ASK ellen játszotta első bajnokiját, majd az élvonalba segítette csapatát.

A következő szezonban játékosedző is volt, majd egy remek szerződési ajánlatnak engedve a ciprusi Apollon Limasszol csatára lett. A szigetlakók is érezték, hogy kincsre leltek, mert a következő nyáron a már 37 éves Blohint öt éves szerződéssel akarták magukhoz kötni.

Szinte az aláírás napján járt azonban Nicosiában a görög Olympiakosz Pireusz elnökének közeli barátja, aki a hellén fővárosba csábította a hajdani aranylabdást.

Három szezont ült Détári egykori klubjának kispadján, igaz a harmadikban megkapta felmondólevelét. Nem maradt azonban állás nélkül, a futballtörténelemben valószínűleg páratlan módon ugyanis két elsőosztájú görög csapat, az Olympiakosz és a PAOK edzőt cserélt. Blohin ment Szalonikibe, s Ljupko Petrovics, a BEK-győztes Crvena zvezda trénera költözött Pireuszba.

Egyelőre a fekete-fehér klub volt az utolsó munkahelye, de alighanem csak idő kérdése az újabb ajánlat. A görögök nem írták le, Amerikába, a világbajnokságra is a szövetség vendégeként utazott.

Egyelőre esze ágában sincs hazatelepülni, bár néha már nehezen bírja a két, sőt háromlaki életet. Miután Irina az ukrán ritmikus sportgimnasztikai válogatott szakvezetője, lakást tartanak fenn Kijevben, Athénban, s béreltek egyet Szalonikiben is.

Blohin kedvenc csapata, az 1975-ös Dinamo Kijev. Állnak: Fomenko, Konykov, Resko, Kolotov, Zsutnyik gyúró, Maljuta orvos. Középen: Lobanovszkij, a vezetőedző, Veremejev, Rudakov, Burjak, Blohin, Bazilevics edző. Elöl: Sz. Kuznyecov, Troskin, Matvijenko, Muntyan, Onyiscsenko.

Pedig csak egy szavába kerülne, s kezébe kapná az ukrán válogatottat. Azt mondja, még korai lenne, ki akarja várni, amíg olyan csapatot formálhat, mint amelyet az általa oly nagyra tartott Lobanovszkij faragott a Dinamóból.

De el nem felejtette a hazáját. Létrehozta az „Oleg Blohin alapítványt”, amellyel kiöregedett futballistákat támogat, s a Dinamo Kijev és Tbiliszi, valamint a moszkvai nagy klubok veteránjai hamarosan megküzdhetnek az Oleg Blohin-kupáért is. Ennek a bevétele is a hajdani játszótársakat gazdagítja majd.

Lehet, hogy „öregségére”, miután megtelt a zsebe, kedves, önzetlen fickó lett?

1977

Az első dán dinamit **ALLAN SIMONSEN**

1952. december 15-én született Vejle-ben.

Pályafutásának csapatai: Vejle FC (1958-1961), Vejle BK (1961-1972), Borussia Mönchengladbach (1972-1979), FC Barcelona (1979-1982. november), Charlton Athletic (1982. november-1983. március), Vejle BK (1983-1989). Pályafutása befejezése után maradt a Vejle BK-ban, 1991 nyara óta az együttes vezetőedzője.

A dán válogatottban (1972. július 3. és 1986. szeptember 9. között) 56 mérkőzésen 21 gólt szerzett.

Sikerei: dán bajnok (1971, 1972), dán kupagyőztes (1972), nyugat-német bajnok (1975, 1976, 1977), spanyol kupagyőztes (1982). UEFA-kupagyőztes (1975, 1979), KEK-győztes (1982). Bronzérmes az 1984-es Eb-n, részt vett az 1972-es olimpián és az 1986-os világbajnokságon. Szerepelt az Európa-válogatottban (1981). A France Football aranylabdája 1977-ben.

Már „ezredszer” csöng ki a vejlei lakás telefonja, s mindannyiszor csak a „rettenetes” üzenetrögzítő felel. Az viszont biztos, jó helyen járunk. Az első, visszahallható mondat ugyanis tudatja, Allan Simonsen lakásában csörgött a készülék. A masina egy valamire mégis jó: tudatja, 1977 aranylabdája hogy ejti ki a nevét. A keresztnév második hangja kicsit „e-sedik”, a családnév hallhatóan meghosszabbodik, míg az e-je szinte eltűnik. Alen Sziímonszn. Valahogy így. „Ezeregyedszerre” viszont már az egyetlen dán aranylabdás kapja föl a kagylót. S miután ő biztosít bennünket, hogy részéről „oké” a beszélgetés, mi meg őt, hogy kérésének megfelelően küldünk neki egy példányt majd a kész könyvből, bele is vághatunk a sűrűjébe.

Annyi társához hasonlóan alig túl a tinédzserkoron már külföldre szerződött. Miért ennyire evidens választás ez egy dán futballista számára?

– A legtöbben még ma is külföldre igyekeznek, ám ma már vannak itthon is profiklubok. De bő húsz évvel ezelőtt még egy sem akadt... Ezért aztán a legtehetségesebbek szinte az első hívó szóra átszerződtek a kontinensre.

A legtöbben – mint Ön is – Németországba.

– Valóban, annak idején az első számú „kedvenc” a Bundesliga volt. Németország közel fekszik Dániához, hasonló az éghajlat, csapatai rendszeresen sikerrel szerepeltek a nemzetközi kupákban, így mindenki ismeri őket. Nem beszélve arról, hogy a „szakmánk gyakorlásához” – a profi labdarúgás végül is szakma – sokallta jobb lehetőségeket kínált mint Dánia. Ami a Gladbachot illeti, Henning Jensen akkor már ott játszott, sőt, korábban három esztendőn át másik válogatottbeli társam, Ulrik Le Fevre is a Gladbach tagja volt. Mindkettőjük szavai nagyon sokat jelentettek életem további sorsában.

Ellenben nem ő, hanem Hennes Weisweiler volt akkoriban a klub edzője. S ő, a jelek szerint nem igazán preferálta az új dán jövevényt...

– Weisweiler „intézmény” volt Mönchengladbachban, tíz évig dirigálta a csapatot. Való igaz, nála alig játszottam. Tulajdonképpen akkor lett fix helyem, amikor Udo Lattek 1975-ben átjött a Bayerntől.

Igaz, hogy közben abba akarta hagyni a futballt?

– Nekem a foci az életem. Hatévesen már leigazolt a Vejle FC, aztán tízesztendősen átkerültem a város „nagycsapatához”, a Boldklubhoz. Játszottam a korosztályos válogatottakban, aztán tizenkilenc éves koromtól az első ligában, sőt egy esztendővel később már a válogatottban is – például a müncheni olimpián. Amikor 1972-ben a Gladbachhoz szerződtem, azt hittem, sínre került az életem. Ám éveken keresztül csak tíz percekot kaptam Weisweilertől. Meglehetősen mélyen voltam, azon gondolkodtam, hogy tudom magam „kiváltani” a Gladbachtól. Hogy keressek egy olyan csapatot, amelyben számítanak rám, ahol kellek, ahol futballozhatok.

Szerencse, hogy végül meggondolta magát...

– Világos, ma már én is ezt mondom. de akkor rettenetes hónapokat éltem át.

Utána viszont mesés évek következtek. A Borussia Mönchengladbach története legszebb éveit élte, a hetvenes évek közepén háromszor is megnyerte a Bundesligát. Mégpedig Allan Simonsennel – is – a főszerepben.

– Remek csapatunk volt. Az emberek hajlamosak a hetvenes évek német klubfutballját a Bayern München remeklésével azonosítani, miközben nekünk semmivel sem volt rosszabb csapatunk. Hadd emlékeztessenek mindenkit, az általam nagyon tisztelt és elismert Günter Netzer távozása után is olyan footballistáink maradtak, mint Heynckes, Köppel, Wimmer, Vogts, Stielike, vagy Rainer Bonhof. Háromszor bajnokok lettünk, BEK-döntőt játszhattunk, miénk lett kétszer is az UEFA-kupa...

Valóban adódik a párhuzam a Bayern és a Gladbach között? Ön hogy vetné össze a két gárdát?

– A két superklub közel egy évtizedre kisajátította magának a Bundesligát. 1969-ben a Bayern kezdte, aztán kétszer a Gladbach, háromszor újra a bajor klub következett, majd háromszor mi nyertünk. Meggyőződésem, hogy nem volt a játékerőt tekintve különbség a két csapat között. Még akkor sem, ha a Bayern München háromszor megnyerte a Bajnokcsapatok Európa- kupáját.

Egyetért azzal, hogy a Bayernben inkább az egyéni képességek domináltak, míg a Gladbach tökéletes csapatként „működött”?

– Nem, nem hiszem. Hangsúlyozom, szerintem a Borussianak semmivel sem voltak rosszabb futballistái.

Olvastuk hajdanán, hogy a Gladbachhal kötött második szerződése már évi nyolc hét szabadságot garantált, szemben a csapattársak négyével...

– Hiába olvasták, tévedés. Az igaz, hogy akkoriban a Bundesligában – a többi ország bajnokságához képest – rövidebb pihenőnk jutott. de ugyanúgy öt hét – és nem négy...– járt nekem is, mint a többieknek.

Jelentett bármiféle hátrányt is alkata a Bundesligában?

– Weisweiler gyengének tartott, ezért is mellőzött. Igaz, akkor sem voltam gladiátor, amikor Európa legjobb játékosának választottak. Nem, nem hiszem, hogy a termetem leküzdhetetlen hátrányt jelentett volna. Még akkor sem, ha tudom, a játék egyre inkább az óriások csatájává vált. De ott volt Keegan esete is. Kevin is alacsony, de duzzadt az erőből, fizikailag és lelkileg egyaránt. Kezdetben engem is állandóan ki akartak hagyni a csapatból, még Dániában is. Aztán rájöttek, hogy sorra lefutom a kétméteres védőket. Igaz, a fejjáték, persze, nem volt az erősségem, de mindkét lábammal elég jól rúgtam, s kifejezetten gyors voltam. Talán, ha drabálisabb vagyok, veszítek a gyorsaságomból. Kezdetben sokkal inkább a tapasztalatlanságom, meg az otthonitól merőben eltérő mentalitás okozott gondot.

Mennyiben más a dánok mentalitása mint a németeké?

– A németek mindig mindenben nyerni akarnak, legyen az futball, vagy bármi más. Nem igazán ismerik a játék szó jelentését. Az sem érdekli őket, hogyan, milyen módon vagy úton jutnak a győzelemig. Dániában minden békésebb, családiasabb. Nyoma sincs a görcsölésnek.

Emiatt voltak beilleszkedési nehézségei a Gladbachnál?

– Nem, sokkal inkább azért, mert gúzsba kötött az a feladat, amit Weisweiler rám szabott. Latteknél már szabadabban játszhattam. Az én stílusom az ötletességre, az improvizációra épült. Ehhez azonban el kellett fogadtatnom magam. Az elején rá kellett jönnöm, egy ifjanc nem ugrálhat a menők között. Hozzáteszem: a Gladbachnál – szemben például a Bayernnel – még istenes volt az újoncok helyzete.

Térjünk át 1977-re, alighanem az az esztendő nemcsak az aranylabda elnyerése miatt pályafutása legsikeresebb éve...

– A Gladbachhal harmadszor is megnyertük a bajnokságot, a tavasszal egészen a BEK döntőjéig jutottunk, bár Rómában kikaptunk 3–1-re a Liverpooltól. Igaz, én lőttem egy számomra örökké emlékezetes gólt Ray Clemence-nek. Mint utóbb megtudtam, hiába vesztítettünk, e találatomnak óriási szerepe volt abban, hogy a France Football kitüntetett. Aztán december tizenötödikén – éppen az én születésnapomon – született három lányom közül a legidősebb, Camilla. Végül karácsonykor én kaptam az aranylabdát.

Meglepte, hogy Önt találták a legjobbnak?

– Inkább azt mondom, nagyon boldog voltam, hogy Európa legjobb futballistájának választottak. A vetélytársak közül Kevin Keegan éppen akkor váltott klubot, s szerződött Hamburgba. Cruyffnak „nem segített”, hogy lemondta a válogatottságot, s hogy a Barcelona is gyengélkedett. Platini viszont veszélyes „ellenfélnek” tűnt.

1977-re már végleg befutott Allan Simonsen. A hírek szerint még az amerikai profi bajnokságból, a NASL-ből is kapott ajánlatot. Sőt, nem is akármilyet: egymillió dollár volt a „tét”...

– Hívtak Amerikába, de túl fiatalnak tartottam magam ahhoz, hogy odaszerződjem. Még csak huszonöt éves voltam, úgy gondoltam, egyelőre még Európa sztárklubjainak egyikében a helyem. 1979-ig kötött szerződés a Gladbachhoz, s én akkor már nagyon jól éreztem magam a csapatnál.

Végül a szerződés lejártakor mégis továbbállt: igaz, egy másik európai sztárklubot választott. A Barcelona tagja lett, holott sokáig a Hamburggal is kacérkodott.

– Vonzott, hogy Kevin Keegannel futballozzam együtt. Nagyszerű lett volna! Korábban, Berti Vogts búcsújátékán már kipróbáltuk, mire megyünk egymás mellett, s mondhatom, remekül ment. Ráadásul Günter Netzer hívott Hamburgba, akit én nagyon tiszteltem. Tetszett maga a város, Hamburg is, hiszen nagyon hasonlít a dán városokra. Barcelona ezzel szemben teljesen más volt. A csapat, az élet minden. Belevágtam, mert úgy éreztem, tetszeni fog az új élet. Barcelonában szinte azonnal egy hatalmas, tágas fehér villába költöztünk, még úszómedence is volt a kertben. Persze, a csapat is legalább olyan pazar volt mint a körítés.

A Barcában töltött három esztendő alatt légióstársa volt az osztrák Krankl, a brazil Roberto Dinamite, a német Schuster, majd az argentin Diego Maradona. Hogyan emlékezik rájuk?

– Maradonával és Robertóval csak néhány hónapig voltunk csapattársak. Krankl ellenben egyik legjobb barátom volt Barcelonában. Akkor még egyikünk sem tudott igazán jól spanyolul, így legtöbbször egymással beszélgettünk németül. Kitűnő futballista volt. Schuster ugyancsak kivételes tudású labdarúgó.

Katalóniában sokszor a szemére vetették, hogy rideg, nem tud feloldódni, túllontúl racionális.

– Ezek érthetetlen kritikák voltak. Mindig azt válaszoltam rájuk, hogy „ne várják egy dántól, hogy olyan legyen mint a latinok”...

A Barcánál töltött három és fél esztendő alatt a klub gyakran váltogatta edzőit.

– Joaquim Rifé, Helenio Herrera, Kubala László, s régi, mönchengladbachi „mentorom”, Udo Lattek követte egymást. Nekem egyikőjükkel sem akadt problémám, az első három esztendő mindegyikében szezononként több mint ötven mérkőzésen játszottam.

Tulajdonképpen Maradona érkezése miatt kellett távoznia a Barcától.

– A „kellett”, az túlzás, Lattek szívesen a csapatnál tartott volna, de megmondta, hogy Maradona és Bernd Schuster tölti be a két légióshelyet. Ha nem is örültem neki, megértettem, hogy Diegót – aki a világ talán legjobb játékosa volt akkoriban – azért vette meg a klub, hogy játsszon. Bár az is tény, az előző, 1981-82-es szezonban engem a spanyol liga legjobb külföldi játékosának választottak, nem voltam tehát rossz passzban. 1982 májusában megnyertük a KEK-et, a sorozatban én voltam a Barca házi gólkirálya, s a döntőben is lőttem egy gólt.

Mindezek ellenére nem volt igazán sikeres a folytatás...

– Az ősszel talán két meccsen ha játszottam összesen, miközben túl fiatalnak

tartottam magam harmincévesen is ahhoz, hogy a lelátón ücsörögjek. Úgy döntöttem, bármilyen sikereim is voltak, elmegyek a Barcelonából.

Milyen érzésekkel?

– Alapvetően nem rosszakkal, ráadásul az élet is kellemesebb volt a napfényes Katalóniában mint a Ruhr-vidéken. De az bosszantott, hogy ottlétem alatt a bajnokságot egyszer sem tudtuk megnyerni.

Miért éppen az elitbe egyáltalán nem sorolható Charlton Athleticet választotta?

– Röviden szólva azért, mert ez a klub kínálta a legjobb feltételeket. Bővebben meg még azért is, mert a feleségemmel, Anette-tel arra is gondoltunk, hogy Camilla számára előnyös lenne, ha Londonban járhat iskolába. Nem utolsósorban – bár mint az előbb mondtam, harmincévesen nem tartottam magam vénembernek –, úgy gondoltam, nem baj az, ha nem valamelyik óriásklubban nyüstölöm magam.

Ahhoz képest, hogy milyen sok érv szólt mellette, meglehetősen rövid ideig tartott a londoni kaland.

– Néhány hónap után kiderült, hogy a klub nem tudja tovább fizetni a járandóságomat. Békében elváltunk, s a következő tavasszal már a Vejle Boldklubban kezdtem az 1983-as dán idényt.

Játszott – rövidebb-hosszabb ideig – Európa, az olasz campionatón kívüli három legerősebb bajnokságában. Mi a három közötti, Simonsen-féle értékrangsor?

– Csak a spanyolt és a németet tudom összehasonlítani, hiszen az Angliában töltött néhány hónap, az a tizen-egynehány mérkőzés a második ligában kevés a kalibrálásra. A német bajnokságot mindenképpen a spanyol elé helyezem, mert amellet, hogy a csapatok inkább támadójátékra törekedtek, nyoma sem volt annyi brutális, alattomos szabálytalanságnak, mint amikkel később Spanyolországban kellett a csatároknak szembenéznie.

Angliából már haza, Dániába vezetett az út.

– Már mielőtt a Charltonhoz szerződtem volna, felmerült, menjünk haza. Pedig, esküszöm, sok külföldi ajánlatot kaptam. De már nyugalomra vágytunk, s most a többes szám alatt a családomat értettem. A kislányom még csak ötéves volt, de már három országban élt. A hazája lett neki a negyedik... S ha már Angliában nem járhatott a körülmények alakulása miatt iskolába, Dánia volt számára a legkedvezőbb lehetőség.

Hazatérte egybeesett a dán válogatott nagy felfutásával. A szurkolói által Dán Dinamitnak nevezett alakulat a hatvanas évek eleje óta legnagyobb sikereit élte. Ebből a szempontból nem volt hasznosabb, hogy közelebb került a tűzhöz?

– Mint azt nyilván tudják, a legjobb dán futballisták a nyolcvanas évek elején – is – külföldön játszottak. Korábban is már légióskodtak a legjobbak, mint Bast-rup, Le Fevre, Henning Jensen, Birger Jensen vagy éppen Morten Olsen, s – ha nem veszik szerénytelenségnek – jómagam. A szövetség azonban nem tartotta fontosnak, hogy az Európában szereplő sztárok rendszeresen a válogatott rendelkezésére álljanak. Amikor Sepp Pionteket szerződtette a DBU, vérbeli profi állt a válogatott élére. Jövetelével megváltozott a szemlélet is, s ez a sikereknek legalább olyan fontos alkotója mint az, hogy valóban nagyon tehetséges generáció bontogatta szárnya-

it az évtized elején, s érett be az 1984-1986-os esztendőkre.

Nem érzi úgy, hogy kicsit korán született? Nem lett volna jó a nyolcvanas évek legelején húszévesnek lenni? Hiszen akkor pályafutása csúcspontján érte volna meg a válogatott igazi „aranykorát”.

– Soha nem gondoltam erre. Végére is: fél évvel a franciaországi Európa-bajnokság előtt – ahol csapatunk az elődöntőbe jutott – a France Football még Európa harmadik legjobb labdarúgójának jelölt Platini

és Kenny Dalglish mögött. Inkább balszerencsém volt, hogy az Eb-n eltörött a lábam. Aztán ugyan még vissza-visszakerültem néhány alkalommal, de a két csatárposzton Elkjær és Michael Laudrup helye megkérdőjelezhetetlen volt. Sőt, a válogatottban legtöbbször már középpályást játszottam. Ennek ellenére az 1986-os világbajnokságon már csak húsz percet kaptam.

1992-ben aztán egy másik dán generáció igazán felért a csúcsra: Göteborgban Európa-bajnok lett. Jobbak voltak az utódok, mint a Piontek-féle gárda?

– Nem... Biztos vagyok abban, hogy ha valami csoda folytán játszhatott volna egymás ellen a két gárda, az 1984-es csapat nyer.

Végezetül kérjük, meséljen a szenvedélyéről, a borok gyűjtéséről!

– Két olyan országban is futballoztam, ahol nagy kultusza van a boroknak. Németországban a Rajna-vidéki nedűk igazán híresek, s mindenki tudja, hogy a spanyolok is büszkéek lehetnek a boraikra. Kedvemet leltem abban, hogy a palackozott borokat fajták, évjáratok szerintem gyűjtögessem. De be kell valljam, nem vagyok valami nagy ivó... így tartós lesz a gyűjteményem...

1978
1979

A Hatalmas Egér **KEVIN KEEGAN**

Armthorpe-ban született 1951. február 14-én.

Pályafutásának csapatai: Lonsdale Hotel FC, Scunthorpe United (1967–1971), Liverpool FC (1971–1977), Hamburger Sport Verein (1977–1980), Southampton (1980–1982), Newcastle United (1982–1984).

Az angol válogatottban (1972. november 15. és 1982. július 5. között) 63 mérkőzésen 21 gólt szerzett.

Sikerei: angol bajnok (1973, 1976, 1977), FA-kupagyőztes (1974), Bundesliga-bajnok (1979). BEK-győztes (1977), BEK-döntős (1980), UEFA-kupa győztes (1973, 1976). Vb-résztvevő (1982). Szerepelt az Európa- (1979, 1982) és a világválogatottban (1984) is. Az Év játékosa Angliában (1976– az újságírók választásán, 1982– a PFA szerint). A France Football kétszeres aranylabdása (1978, 1979).

„Ha mindig hallgattam volna a tanácsadókra, bizonyára már előrébb tartanék. De a függetlenségem megőrzése mindig mindennél többet ért. Már akkor is, amikor anyám rosszállása ellenére órákig rugdostam a labdát Spring Garden-i házunk falához...” – emlékezett – megkapó szerénységgel – Kevin Keegan a kezdetekre. Mert bizony meglehetősen „elől tart” ő tanácsadói nélkül is...

Hamar kiderült a labda iránti vonzalma. Kisöccse, *Mike* még karonülő csecsemő volt, amikor Kevin a babakocsi két kereke közötti távolságot már kapunak használta. Féktelenül rossz kölyökként örömét lelte a rosszaságban. Mindez éles ellentétben állt *Mary* nővére „mintakislányos” viselkedésével.

A Keegan család a „nagy angol Északon” fekvő Doncasterben tengette életét. Joe Keegan, a családfő a markhami bányában dolgozott, felesége pedig más háztartásokba való bedolgozással egészítette ki a család még így is soványka jövedelmét. Joe egész életében ragaszkodott a bányához, a mélyből csak egyetlen egyszer lépett ki, amikor katonaidejét töltötte Burmában. Persze, mint minden bányász, szerette a

Fotó a Mosoly albumból: Kevin négy éves

sört, a jó pipadohányt és a játékokat. S imádta gyermekeit. Péntekenként, a fizetésnapon, mindig megtalálta a módját, hogy egy kis bonbont, csokoládét, vagy éppen egy játékbabát vigyen haza Marynek, Mike-nak és Kevinnek.

Keeganék háza a Spring Garden 25. alatt állt. Igazi angol stílusú, vörös téglából készült épület volt, ám egy valamiben különbözött a bányásztelepülések egy kaptafára épült házaitól: egy egészen apró kertecske is volt a ház mögött. A Keegan-házzal szemben egy bizonyos Anderson úr temetkezési vállalata állt, a fia, David, Kevin egyik legjobb barátja lett.

– *Sokszor néztük együtt a felravatalozott hullákat* – emlékezett újra csak gyerekkorára Kevin –, *de egyáltalán nem féltünk tőlük.*

Joe Keegan sokszor vitte sétálni fiait, ilyenkor csak egyetlen hely esett az asszonyi tiltás alá: a kocsmá! „Mrs. Keegan” nem ismert tréfát e kérdésben. Egy nap, amikor Joe

gyomrában több sör „löttyögött” a kelleténél, felesége keményen megleckéztette.

– *Anya megvárta, míg apánk lefekszik, és őszülő haját álmában feketére festette. Amikor apa reggel felébredt, meglepve tapasztalta, hogy haja ébenfekete, míg bajusza hófehér maradt. Nem szólt semmit, sokáig nézte magát a tükörben, aztán elment dolgozni* – idézte Kevin a családi történelemkönyv egyik legmókásabb, felejthetetlen epizódját.

A majdani futballsztár gyermekkorát állandó kisebbségi érzés, s az ehhez társuló permanens szomorúság mérgezte meg: nagyon apró termetű volt. Ennek „köszönhetően” gyakran ment haza sírva, és ez felettébb bántotta édesapját.

– *Ne hagyd magad!* – mondta fiának. – *Ha megüt valaki, add vissza!*

Egy nap Kevin megfogadta édesapja tanácsát, és este büszkén számolt be „sikeréről”. „Furcsa módon” azt tapasztalta, hogy cselekedete nem arat osztatlan sikert, még apja sem helyeselte.

– *Először nem értettem...Egyszer azt mondja, védjem meg magam, most meg ellenzi? Később értettem meg: bár elégedett volt, nem akarta mutatni, nehogy ezzel a verekedésre bátorítson.* – magyarázta Kevin egyik gyerekkori dilemmájának történetét.

Kevin rengeteget próbált segíteni betegeskedő édesapjának és édesanyjának. Főleg a manapság oly divatos diákfoglalkozást űzte: a piros lámpánál megálló autók szélvédőjét takarította. Azonban egy szép napon megszüntették a doncasteri lóversenypályát, így a gépjárművek lassan-lassan elmaradoztak a kisvárosból. Egy másik nagy munkával kapcsolatos csalódás is érte Kevint ebben az időben:

– *Újságkihordásra kerestek srácokat, ám olyan kicsi voltam, hogy nem értem fel a postaládákat. Amikor a főnök meglátott, nevetve azt javasolta, majd akkor jöj-jek vissza, ha a »helyzet magaslatán« leszek.* – emlegette, az évek során már „megemésztett” bánatát.

Az iskolában a tinédzser éveinek legelején járó Kevin egyvalamivel tűnt ki igazán a többiek közül: imádott bohóckodni. A tanárok „busásan megjutalmazták” csínytevéseiért. Mindezt, persze, „ellenkező előjellel” kell érteni, a kor Angliájában nem tréfáltak, ha a diákok fegyelmezéséről volt szó. Ennek ellenére Kevin aránylag könnyen sikerültek vizsgái, majd a felsőbb osztályokat már a tíz kilométerre levő St. Peterben járta.

Már diákkora második szakaszának első heteiben hihetetlen dolog történt: apja – életében először – nagyobb összeget nyert a lóversenyen. Joe Keegan azonnal futballcsukát vásárolt fiának, és hogy annak teljes legyen az öröme, nagybátyja, Frank egy fűzős labdát párosított az annyira vágyott ajándékhoz.

Tulajdonképpen ezzel a momentummal kezdődött Kevin Keegan futballkarrierje. Már nem számított alacsony termete, a doncasteri utcák világában – ha a foci-ról volt szó – előkelő helyre került. Kivételes technikája mellett ezt még egy tény-nek köszönhette: övé volt a labda.

– *Azt hiszem, minden fontos elemet ezeken a vég nélküli, utcai derbiken tanultam meg. Emlékszem, itt sikerült első megkerülős cselem is: a labdát jobbra rúg-*

tam, én pedig balra futottam el. Még nem igazán „futballmeccs szerű” eredményeink voltak, előfordult, hogy harminc-tízre nyertünk. De mindig rengeteg néző figyelte mérkőzéseinket. Akkortájt már „véresszájú” szurkolója voltam a Doncaster Rovers csapatának, és nagyon büszke voltam arra, hogy anyám egyedül engedett el a stadionba. Sohasem vettem egyébként belépőt, találtam egy rést a kerítésen, rendszeresen ott lógtam be.

Amikor a St. Peter-beli kollégiumba kezdett járni, óriási csalódás érte. Hiába érezte a legjobban a kapuban magát, történelemtanára – egyben futballedzője – közölte vele, vége a kapuskodásnak, irány előre.

– Hiába mondtam neki, hogy számtalan alacsony termetű kapust ismerek, nem hallgatott rám. Mindenképpen a jobbszélen akart játszani, ami azt bizonyítja, hogy vagy jó szimata, vagy örült szerencséje volt.

Mindenesetre oktan lett volna panaszkodnia: az első szezonban óriási fölényrel nyerte a helyi bajnokságot a kollégium csapata. Szent Péter gyermekei összesen 130 góllal terhelték meg az ellenfelek hálóját, ebből Kevin negyvenet vállalt magára. Amikor betöltötte 14. életévét, a környék jelentősebb klubjai – így a Doncaster Rovers – már érdeklődtek a „Magicnek” becézett kis jobbszélső iránt.

Kevin közben már rég döntött: profi játékos akar lenni. Viruló szívvel vette kézbe a Coventry ajánlatát, amely egy olyan nyári táborba hívta, ahol többszáz fiatal reménykedett ugyanabban, mint történetünk hőse: a Paradicsom kapujának kinyílásában. A kollégium csapatának edzője, persze, nem örült a „kiemelésnek”, és egyfolytában fűzte a srácot: „alacsony termeted miatt úgysem viszed soha semmi-re”. A jelek viszont egyelőre mást mutattak. A próbajáték után két játékost választott ki a Coventry, az egyik Kevin volt. A klub hathetes „tesztidőt” ajánlott neki, amely alatt tulajdonképpen az első csapat tagjaival készülhetett. Szerencséjére a nagybátyjánál, Franknál lakhatott, s ez azért nagyban megkönnyítette a beilleszkedést. A klubtól még kevéske ösztöndíjat is kapott, s mindemellett egy garázsban dolgozgatott, ahol a festésre váró karosszériákat készítette elő.

A tündérmese azonban hamar végetért, a tanfolyam végén magához hívatta Jimmy Hill, a Coventry menedzsere, hogy „eldalolja” neki a mindig visszatérő refrént: *nagyon jó benyomást tett rá, nagyon technikás, de alacsony termete miatt soha nem lehet belőle profi futballista.*

Közben Anglia világbajnok lett, Kevin pedig – történelemből és művészetekből kiváló minősítést kapva – befejezte tanulmányait. Dolgoznia kellett volna, ám a hatvanas évek közepének Angliájában nem volt valami könnyű munkát találni. Néhány hónapos keresgélés után végül is sikerült a Peglers részfeldolgozóban elhelyezkednie, ahol hamarosan összebarátkozott az üzemi csapat edzőjével, bizonyos Harryval. Be-beszállt játszani a Peglers melósai közé, sőt vasárnaponként már „rendes” meccseken is játszhatott a Lonsdale Hotel FC színeiben. Egyszer aztán odalépett hozzá a helyi rögbiklub elnöke, és közölte vele az evangéliumi hírt: a Scunthorpe megkérte, keressen fiatal tehetségeket a futballcsapat számára. Kevin 1967 decemberében – miközben a Scunthorpe Unitednél éppen az volt a téma, hogy adta el a klub 18 ezer fontért a híres Liverpool Football Clubnak tehetséges kapusát,

Ray Clemence-t – néhány próbajáték után inasszerződést kötött a harmadik ligában vergődő, Acélnak becézett gárárával. Azt hitte, végre azzal foglalkozhat, amivel szeretne, a futballal. Hamarosan rájött azonban, hogy messze még a Kánaán:

– *Úgy éreztük, mintha a katonaságnál lettünk volna. Egy nap észrevett bennünket valami segédedző, amint éppen fociztunk egymás között a srácokkal. Artikulálan hangon ránk ordítva kérdezte, mit keresünk mi itt, amikor a klozetok még koszosak? Ettől kezdve meglehetősen egyhangúan alakult a programunk: reggel nyolckor volt ébresztő, kilencre érkeztünk a stadionba, ahol kitakarítottuk az öltözőket, aztán volt egy kis edzés is. Délután újabb takarítási akció következett, és nekünk kellett elvégeznünk a kisebb javításai munkákat is. Az esti órákban aztán flipperezéssel, kártyázással ütöttük agyon az időt.*

Ennek ellenére tény, egy évvel később, 1968 decemberében már Kevin egyike volt azon kétezzer angolnak, aki a labdarúgással kereste a kenyerét. Igaz, hogy az akkor már negyedosztályú klubnál semmi esélye sem volt arra, hogy milliomos legyen – 7 fontot kapott hetente –, ám olyan jól hangzott a bemutatkozásnál: profi futballista! A 7 fontból egyébként négyet le kellett tennie szállásadójának, egy nyugdíjas néninek, aki előtte Ray Clemence vendéglátója volt. Lehet, hogy a néni hozta meg a scunthorpe-i futballtálemek szerencsését?

Mint minden inas, Kevin is a lépcső legalsó fokán kezdte, ám belül mindvégig biztos volt abban, hogy a helyzet nagyon gyorsan változni fog. Így is történt. A Scunthorpe körülbelül háromezres szurkológárdája hamar rajongani kezdett a kis „izomgolyóért”. Húszéves korára már heti 30 fontot keresett, s néhány olyan mérkőzés állt a háta mögött, mint az Arsenaltól elszenvedett „csak 6–1-es vereség”, vagy a Sheffield Wednesday legyőzése. Hősünk azonban úgy érezte, ez nem elég, tennie kell valamit, nem fog a sültgalamb a szájában landolni.

Vagy mégis?

1971 tavaszának egy reggelén ő lepődött meg a legjobban, amikor kinyitva az újságot azt olvasta: „A Newcastle Keegant akarja!” Dobogó szívvel olvasta újra kétszer-háromszor is a cikket. Ijedelme hamar elült, valóban róla volt szó. Az újságcikk aztán lavinát indított el: egymás után jelentkeztek Kevinért a különböző klubok, például a Sunderland, a Leicester City, az Arsenal, a Preston North End. Nyilvánvalóvá vált, hogy az előrelépés már csak napok kérdése. A Scunthorpe azonban hallani sem akart távozásáról! A pénz ellenben mégis győzött: április utolsó napjaiban az elnök behívatta Keegant és közölte vele, hogy a Liverpool 33 000 fontos ajánlatának már nem tud ellenállni.

Pár nappal később az FA-kupa döntőjére készülő Liverpool Football Club székházában alig-alig vették észre Kevint, a jövevényt. Végül Bill Shankly, a Főnök (1959-től 1974-ig állt menedzserként a gárda élén) kapcsolt, és pártfogásába vette a fiút. Végigjárta vele a kötelező orvosi vizsgálatokat, majd elégedetten mondta: „Olyan erős vagy, mint egy tank. Heti negyvenöt font lesz a fizetésed”.

Kevin nem mozdult, mire a Főnök biztatta, bökje ki, mi bántja.

– *Egy kicsivel többre számítottam* – mondta szemtelenül Kevin, miközben ott zakatolt a fejében az apjától kapott jótanács: „Soha ne add magad olcsón!”

Shankly elnevette magát, s aztán már hamar „megegyeztek”. Alig tíz nap már együtt vették Skandináviába az irányt. Kevin új csapattársaival – köztük olyan csillogokkal mint Highway, Hughes, Clemence, Smith, vagy Callaghan – egy három mérkőzésből álló villámtúrán vett részt. Sikerrel méghozzá, mert a Liverpool színeiben megszerezte első két gólját, és észrevették az újságírók is. A jutalom sem maradt el: Angliába visszatérve – közvetlenül a szezonkezdet előtt – hívatta Shankly.

– *A csatárok képtelenek gólt szerezni. Szombaton, a Nottingham ellen te leszel a jobbszélső!* – mondta a Főnök.

Kevin először azt hitte rosszul hall, ám ha nem hitt a fülének, a szemével már nem vitatkozhatott. Az öltözőfolyosón kifüggesztett listán ugyanis azt olvassa: 7-es, Keegan. Alig három hónappal azután, hogy elhagyta a negyedik vonalat, az egyik legjobb angol futballklub kezdőcsapatában találta magát!

Azon az ominózus szombaton – 1971. augusztus tizennegyedikén – aztán csak a 13. percig kellett várnia a még nagyobb csodára. Akkor Peter Thompson (aznap este hányszor imába foglalta e mindig pontosan középre centerező „öreglegénynek” a nevét) beadását kapásból a hálóba vágta. Az Anfield Road „Kopja” – a legvéresebb szurkolókat tömörítő állóhelyi rész – egyből megtalálta új kedvencét: Kevin szinte a felhőkben járva fejezte be a találkozt. Szinte nem is akarta elhinni, hogy rögtön az első alkalommal ekkora sikere lehetett. Arra gondolt, hogy az első mérkőzés feletti örömtől játszott szinte végig eufóriában, ám hamarosan kiderült, hogy ezúttal tévedett. Minden szombaton óriási formában játszott, s az ítések hamar megjövendőlték: nagyon nagy futballista lesz belőle. Első bajnoki idénye végén a bajnoki címet ugyan Brian Clough Derby Countyja hódította el, ám a Liverpool mindössze egy ponttal maradt le a Kosoktól, mégha „csak” harmadik is lett. A Liverpoolban első számú patrónusának számító Bill Shankly ezekkel a szavakkal búcsúzott a vakációra induló Kevintől:

– *Csak így tovább, fiú, hamarosan te leszel a legjobb angol futballista!*

Shankly látnoki szavai ugyan csak 1976-ban teljesültek először – Kevint akkor választották az újságírók Angliában az év legjobbjának – de már korábban sem lehettek senkinek sem kétségei affelől, hogy Keegan kivételes klasszis.

Bemutatkozásától Hamburgba távozásáig (1971–1977) a Liverpool FC egyszer végzett a harmadik (1972), kétszer a második (1974, 1975), háromszor pedig az első (1973, 1976, 1977) helyen a bajnokságban. Megnyerte az FA-kupát (1974), valamint egyszer a Bajnokcsapatok Európa Kupáját (1977), s kétszer az UEFA-kupát (1973, 1976).

Ám tartozunk annyival az igazságnak, hogy megállapítsuk: a Vörösök alakulata közel sem szűkült „one-man-show”-vá. *Ray Clemence, Phil Thompson, Ian Callaghan, Steve Heighway, John Toshack, Emlyn Hughes, Tommy Smith, Phil Neal, Terry McDermott, Jimmy Case, Ray Kennedy* alkalmasint akkortájt a világ bármelyik klubitizenegyébe befért volna. De Keegan még ő rajtuk is túltett!

1973 májusában a Liverpool a kor német sztárcsapatával, a Bayern München-nel pontosan egy nívón jegyzett Borussia Mönchengladbachkal játszott az UEFA-kupáért. A Kop büszkesége – s benne elsősorban a Mighty Mouse-nak, azaz Hatalmas Egérnek becézett csatár – már az Anfield Roadon eldöntötte a kupa sorsát. Keegan két gólját még a Nottinghammel később kétszer is BEK-et nyerő Larry Lloyd is megtoldotta eggyel, így a két héttel későbbi, mönchengladbachi 0–2 sem számított igazán. Kevin az első nagy nemzetközi siker mámoros pillanataiban még csak nem is sejtette, későbbi karrierje szempontjából milyen fontos volt e remeklés.

Elévülhetetlen érdemei voltak a második UEFA-kupa sikerben is. 1976. április 28-án a flamand-belga FC Bruges legénységét fogadták a Vörösök. A vendégek osztrák (*Krieger*) és dán (*Jensen, Le Fevre*) légiósokkal nemzetközivé avatott csapa-

ta felettébb jól állta a sarat az Anfield Roadon. Lambert és Cools góljával a 12. percben már 2–0-ra vezettek, a Liverpool csak a híressé vált „öt csodaperccel” (a 60. és a 65. perc között *Ray Kennedy*, *Case* és a tizenegyest értékesítő *Keegan* szerzett gólt) tudott fordítani. Három héttel később, a visszavágón Lambert tizenegyes góljával megint a belgák vezettek... Kevin gólja azonban szertefoszlatta a reményeiket, s Liverpoolba szállította a serleget.

S ezzel még közel sem volt vége Keegan liverpooli sikereinek. A bajnoki címnek köszönhetően az UEFA-kupa védője a bajnokcsapatok mezőnyében rajtolhatott az 1976–77-es szezonban. Az ír *Crusaders*, a török *Trabzonspor*, de még a két esztendővel korábban finalista francia *St.-Étienne* sem jelentett komoly akadályt az addigi története legjobb tizenegyével (*Clemence – Neal, Thompson, Hughes, Smith – Case, McDermott, Ray Kennedy – Keegan, Toshack, Heighway*, tartalékként *Joey Jones, Johnson* vagy a veterán *Ian Callaghan*) felálló Liverpoolnak. A gárda valószínűleg tönkrement az elődöntőben a meglepetésre a legjobb négyig jutott svájci FC Zürichet (3–0, 3–1) is.

Nem csoda, hogy egész Európa felajzva várta az Év mérkőzését, a Borussia Mönchengladbach elleni, római finálét. Annál is inkább, mert közben a kulisszák mögött rendkívüli dolgok történtek.

Günter Netzer – akkoriban még a Grasshoppers játékosa, szoros szálakkal leendő munkaadójához, a Hamburger SV-hez – jól emlékezett Keeganra az 1973-as UEFA-kupa döntőről. Netzer – a Gladbach tagjaként – szenvedő részese volt a kis angol mágiáinak...

Amikor posztra jutott a Hanza-városban, azonnal akcióba lépett:

– *Ha Keegant meg tudjuk szerezni, a HSV bajnok lesz! Jó játékosaink vannak, de most olyanok, mint a kanóc nélküli bomba. Kevinnel viszont robbanthatunk!* – fűzte a klubelnököt.

Doktor Krohn, a Hamburg elnöke 1977 elején a londoni *Holliday-Inn* szállodában, Smith a Liverpool elnöke és Kevin Keegan aláírták a megállapodást. Keegan kétmillió márkáért három évre kötelezte el magát a német klubhoz, s ő maga 1.2 millió márkával lett gazdagabb.

Sokan nem értették, miért akarta Keegan elhagyni Európa legjobb klubcsapatát. A választ a csatár barátja, egy *Charters* nevű újságíró fogalmazta meg a legfrappánsabban:

– *Kevin olyan mint egy alpinista. Érdekli minden csúcs, de csak addig, ameddig meg nem mászta. Ha feljutott a hegyibe, új és új célokat, még nagyobb magasságokat keres.*

Bármennyire is igyekeztek titokban tartani az alkut, az kitudódott. Tavasszal már mindenki előtt világos volt, Kevin az őszi idényt már a Bundesligában kezdi. Mindeközben a Liverpool története legszebb tavaszát élte.

A Vörösök megnyerték a bajnokságot, majd négy nappal a BEK-döntő előtt az FA-kupa fináléjában is játszhattak – igaz, ott nagy csatában 2–1-re kaptak a Manchester Unitedtől. Ám a Liverpool – Kevin „búcsúmérkőzésén” – vigasztalódott.

A Borussia Mönchengladbach elleni találkozó a két „törpe”, Kevin és a német

világbajnok, *Berti Vogts* különcsatáját hozta. A Hatalmas Egér szinte kilátástalan helyzetbe hozta a *Terriert*, s bár maga nem lőtt gólt, diadallal búcsúzott attól a klubtól, amelyben hat esztendő alatt egyszerű, negyedik ligás futballistából Európa egyik legjobbjává avanszált.

Keegan sztárnak vitték Hamburgba, s ő ennek megfelelően azonnal a friss KEK-győztes publikumának kedvence lett. De nem a játékosársaké! A nyelvvel is nehezen birkózó angol csillag egyre-másra gyűjtögette az haragosait az öltözőben. Csapattársai – akik Kevin évi 400 ezer márkájának talán a felét ha keresték – irigyelték a pénzét, s ott fúrták, ahol csak tudták. Ráadásul a csapat hangadói, *Manny Kaltz*, *Felix Magath*, vagy *Peter Nogly* a pozíciójukat is féltették az angoltól. Nem csoda, ha e temérdek belső kintől sínylődve a HSV csak tizedikként zárta a Bundesliga 1977–78-as szezonját. A csapat leszerepelt a DFB-kupában, s kiesett a KEK-ből is. Utóbbi különösen fájt Keegannek, hiszen alig egy esztendővel korábban a német klub éppen a brüsszeli lilák ellen nyerte el a trófeát Amszterdamban... De az

Kevin a HSV mezében. Az ellenfél Sepp Maier, a Bayern világhírű kapusa

még jobban, hogy 1977 késő őszen – nincs rá finomabb szó – leégett a Hamburggal az Anfield Roadon. Az európai Szuperkupa döntőjében a hamburgi 1–1 után a Liverpool 6–0-ra verte a német KEK-győztest.

Keegan megvételét egyre többen minősítették „óriási tévedésnek”. Nem érdekelte őket, hogy Kevint időközben Európa legjobbjának választották... A klub hajdani legendás válogatottja, *Willi Schulz* így fogalmazott:

– Kevin soha nem fog sikereket hozni a HSV-nek. Csak a lábát hozta el Hamburgba, a szíve Liverpoolban maradt. Számára a mi klubunk csak ugródeszka egy még jobb még zsírosabb szerződéshez.

A kritikákat azonban elsősorban az irigység motiválta, az „angol alpinista” igazából nagyon igyekezett. Pedig Kevin egyre inkább vágyott haza, hiába érezte úgy, hogy jól játszik, az öltözőben uralkodó közutálatot rendkívül nehezen viselte.

A Keegan-rejtély lassan országos érdeklődést váltott ki. A *Welt am Sonntag* hasábjain egy *Stemme* nevű pszichológus elemezte a helyzetet, ám igazából sokra nem jutott. Ha csak azokat a „korszakalkotó” megállapításokat nem díjazzuk, hogy „a német nyelvet nem tudva Keegan beilleszkedési nehézségekkel küzd, nem tud kommunikálni a játékos társaival, Angliában Kevin egy parasztházban élt, s lovakat tartott, Hamburgban ellenben a város sűrűjében szenved”...

A helyzet ennél sokkal egyszerűbb volt. Abban a pillanatban, hogy Nogly és Kaltz felhagyott a nyílt ellenségeskedéssel, *Branko Zebec* megtalálta Kevin igazi helyét a csapatban, a többiek rájöttek arra az „apróságra”, hogy az angol csillag jó játéka az ő zsebüket is teletömi – egycsapásra minden jóra fordult.

A HSV – ismételjük még egyszer: az előző szezonbeli tizedik helyről „indulva” – megnyerte az 1978–79-es bajnokságot! Nem hétköznapi siker volt ez a klub történetében, hiszen a HSV korábban sohasem tudott a Bundesliga élén végezni! Keegan tizenhét találatával házi gólkirályként zárt, s már senkinek sem jutott eszébe, hogy megvételének helyességéről polemizálgasson.

Azon a nyáron a HSV Koreában járt, ott készült a következő szezonra. Az egyik mérkőzésen Keegan súlyos izomsérülést szenvedett. Nem is tudott az első fordulókban pályára lépni, így azonnal elindult a pletykaáradat. A „mindentudók” két verziót hirdettek: Keegan ötmillió márkáért a *Washington Diplomats* együtteséhez szerződött, illetve „rongyos” kétszázezer márkáért a *Southampton* tagja lett.

Keegan időszakos hiánya, illetve a „rémhírek” ellenére a hamburgiak lendületben maradtak a következő idényben is, az 1979–80-as szezont „ezüstévként” zárták. A HSV-t csak a Bayern előzte meg a Bundesligában, s Kevin vezérletével a gárda a BEK döntőjébe jutott. Ott azonban már nem volt szerencséje, hiába volt soraiban egy angol sztár, nem tudta megtörni az 1977 óta tartó angol egyeduralmat. A kupára ismét a Nottingham Forest nevét vették...

Gyakorlatilag ez a finálé jelentette Kevin búcsúját az NSZK-tól. Nem hosszabbította meg a nyáron lejárt háromesztendősi hamburgi kontraktusát, hazatért. Utóbb kiderült, az egy évvel korábban „pletykálkodóknak” akadt cseppnyi igazuk, Keegan a Southamptonot választotta. (Igaz, nem kétszázezer márkáért, hanem négy-százezer fontért...)

Már csak négy év volt hátra pályafutásából. Ebből kettőt a *Szentekkel* töltött (egyszer a hatodik, egyszer a hetedik helyen zárt), majd a spanyolországi világbajnokság csalódása (élete egyetlen vébéjén mindössze hat perctet játszhatott...) után a *Newcastle United* együtteséhez igazolt. A második ligás (!) Szarkák mindössze százezer fontot fizettek érte, pedig Kevint márciusban a Hivatásos Labdarúgók Szövetsége (PFA) még az Év játékosának jelölte...

A Newcastle Keegannel előbb az ötödik helyen zárt, majd bajnokságot nyert... 1984 májusát írtuk, ez volt az eddigi egyetlen kétszeres aranylabdás angol búcsúja az aktív labdarúgástól.

A Hatalmas Egér hosszú időre eltűnt a futball élvonalából, s csak egy-egy különös sztorijáról érkezett hír. Hol arról olvashattunk, hogy Dél-Afrikában tart focisulit a gyerekeknek, hol meg arról, hogy spanyolországi házából hazatérőben az autópályán banditák támadták meg, s félholtra verték.

Igazán jó hírek csak 1992 februárja óta érkeznek róla, azóta dirigálja a Newcastle United együttesét. A Szarkákat azonnal felvitte az élvonalba, s 1994 őszére akár a bajnoki címre is esélyes gárdát faragott belőlük. Ma már újra a St. James első számú csillaga, telefonhívásunk is ott érte utol.

Játékosként soha nem beszélt szívesen jövedelméről, változott-e a helyzet edzőként?

– Hogy minden világos legyen: a fizetésem csak rám tartozik, és senki másra. Ennek ellenére, ha valaki igazából kíváncsi rá, akkor könnyen megtudhatja. Hiszen akárcsak Németországban, Angliában is létezik egy törvény, mely szerint bármelyik állampolgár belenézhet – amikor csak akar – bármelyik futballklub költségvetési elszámolásaiba. Egy átigazolásnál az újságok mindig elvetik egy kicsit a súlykot, a nagyközönség ezért hiszi azt, hogy a futballisták, edzők őrült összegeket keresnek. Azt viszont mindenki elfelejti, hogy egy játékos pályafutása csak tíz-tizenkét évig tart, ezalatt kell anyagilag megalapoznia jövőjét.

Hamburgból visszatérve állítólag sokat gondolkodott azon, hogy Southamptonba, vagy Nottinghambe menjen-e...

– Ez még mindig a „pénzkérdéshez” tartozik, ezért ismétlem: már akkor sem voltam olyan szegény, hogy döntéseimet anyagi okok vezéreljék. Brian Clough-ot nem ismertem igazán, legalábbis az emberi oldalát illetően. Sport- szemszögből nézve viszont csak kalapot emelhetek előtte, hiszen azokkal az eszközökkel, ami a rendelkezésére állt, valósággal csodát csinált a Forest-nél. Valami hasonlóval próbálkozunk most mi is a Newcastle-lal. A kihívás egyébként is túlságosan izgatott, tudtam: a „Szentekkel” sikert aratni csodálatos érzés lehet.

Mostani csapatával valósággal menetel a bajnokságban, nem érzi-e úgy néha: egy kicsit beleöregedett a labdarúgásba?

– Épp ellenkezőleg, erősebbnek érzem magam, mint valaha. Ezt jórészt annak is köszönhetem, hogy szerencsét próbáltam egy másik országban is, nem csak hazámban. Nagyon sok dolgot megtanultam Németországban, a szoros emberfogás pedig szinte kötelezte az embert, hogy állandóan felülmúlja saját magát.

Mi a véleménye az akkori kapitányról, Ron Greenwoodról?

– Csodálatos munkát végzett, vissza tudta adni önbizalmunkat. Ráadásul kiválóan értett ahhoz, hogy a rábízott játékosokat képességeiknek megfelelően használja. Keze alatt igazi csapattá formálódtunk: első huszonhárom válogatott mérkőzéséből csak kettőt veszítettünk el.

Ön azonban elég nehezen „vetette meg a lábát” a válogatottban...

– Főleg az első lépések voltak nehezek, hiszen Alf Ramsey elképzeléseibe ne-

hezen értem bele, nem igazán feküdt nekem az általa megálmodott stílus. Azt hittem, összegyűjthetek vagy nyolcvan válogatottságot, de végül is a hatvanhármast számot is respektálni lehet.

Elképzelhető-e, hogy Liverpoolban maradván is kétszeres aranylabdás lehetett volna?

– Erre elég nehéz válaszolni, de azt hiszem, igen! A Liverpool Football Club ugyanúgy az európai élcsapatok közé tartozott, mint a Hamburg. Ráadásul a klub távozásom után is remek eredményeket ért el.

1980 tavaszán sokan doppinggal vádolták a HSV játékosait a Real elleni „feltámadást” követően... Emlékezzünk csak: a Real kétgólos előnnyel érkezett Hamburgba, de a HSV 5–1-re nyert.

– Úgy gondolom, hogy a BEK elődöntője már önmagában is doppingszer kell hogy legyen. Én magam soha nem találkoztam olyan játékosal Németországban – sem Angliában – aki ehhez a módszerhez folyamodott volna egy esetleges jobb teljesítmény elérése érdekében. Egyébként manapság egy kicsit túlzásba viszik a dopping körüli hercehurcát. Elég, ha az ember egy sima nátha elleni gyógyszert vesz be gyanútlanul, máris azonnal lecsapnak rá.

Mivel magyarázza, hogy az angol – és a brit – futball nem tud az utóbbi időben a feltételezett értékével megegyező eredményt felmutatni?

– Az angol klubok nem az angol játékosok klubjai. Vannak itt skótok, walesiek, észak-írek, írek, sőt a kontinensről jövő labdarúgók is. Akkor lenne egy igazán nagy csapatunk, ha tető alá lehetne hozni egy brit válogatottat. Az a csapat csodákra lenne képes.

**1980
1981**

Túl későn született KARL-HEINZ RUMMENIGGE

1955. szeptember 25-én született Lippstadtban.

Pályafutásának csapatai: Borussia Lippstadt (1963–1974), Bayern München (1974–1984), FC Internazionale (1984–87), Servette Genf (1987–1989).

A nyugatnémet válogatottban (1976. október 6. és 1986. június 29. között) 95 mérkőzésen 45 gólt szerzett.

Sikerei: a Bundesliga bajnoka (1980, 1981), gólkirálya (1980, 1981, 1984), a DFB-kupa győztese (1982, 1984), svájci gólkirály (1989). BEK-győztes (1976), BEK-döntős (1982), Világkupa-győztes (1976). Világbajnoki második (1982, 1986), Európa-bajnok (1980), Eb-döntő résztvevője (1984). Az Év játékosa (1980). Szerepelt a világválogatottban (1980). A France Football aranylabdása (1980, 1981)

A müncheni Olimpiai Stadion felső karéjának nézői szinte nem is látták a nagy köd miatt a pályát. Pedig lett volna mit nézni: a Bayern München a Tottenham Hotspur ellen játszott. 1982 őszét írtuk, a KEK második fordulójában tusakodott a két gárda. Dieter Hoeness fejesgóljáról a D-szektor ifjú hívei csak a hangosanbeszélő dörgő hangja alapján értesültek.

Ám mivel Daina, a svájci bíró sejteni vélte a két kaput a kezdőkörből, a két csapat tiltakozása ellenére továbbengedte a játékot. Az ő szempontjai – szerinte – érthetőek voltak: neki másnap reggel már otthon Genfben kellett lennie. A neves vegyipari konzerv magas állású tisztségviselője nem halaszthatta el szenvedélye miatt a tárgyalást. Az angolok azonban nem csak a köd miatt szerették volna, ha Daina lefújja a mérkőzést.

Rummeniggével nem tudtak mit kezdeni a londoniak. Pedig Lacy és Hughton is csak őt kísérte... Kalle mégis úgy tűnt el közöttük a ködben, hogy az angolok már az Interpol segítségét akarták kérni az „elveszett világsztár” keresésében. Amikor az akkor már kétszeres aranylabdás csatár belőtte a Bayern negyedik gólját, a londoni

sarkantyúsok is érezték, nincs már miért törni magukat. Kalle bohócot csinált belőlük. Élete talán legnagyobb teljesítményét nyújtotta.

Ray Clemence, a londoniak sokat tapasztalt kapusa fontosnak tartotta, hogy az öltözőben „elkapja” Rummeniggét. „*You’re the King, you’re King Kalle!*” – lapogatta elismerően legyőzőjük jobbkezét. Futballista ennél nagyobb elismerést aligha kaphat...

Clemence emlékül elkérte a német sztár mezét, majd a sajtókonferencián a Spurs edzőjével, Keith Burkinshaw-val egyetértésben mondta: „*Még soha nem láttam jobb futballistát, mint Kalle Rummenigge.*”

A 26 éves, lippestadti születésű csatár akkor már bő hat éve az európai labdarúgás élvonalában tudhatta magát. Tagja volt a Bayern München eddigi legutolsó BEK-győztes gárdájának, s 1976 ősze óta állandó tagjává vált a Nationalelfnek.

1976 októberében Cardiffban, Wales ellen mutatkozott be a válogatottban, Flohe és Hölzenbein csatártársaként. A 2-0-ás nyugatnémet győzelemmel végződött mérkőzésen az újonc meglepően bátran mutatkozott be. Cseleivel szinte az örületbe kergette a walesi védőket, akik hamarosan már kettős őrizettel felügyelték. Hiába...

A hetvenes évek közepén már sündörgött a Bayern első csapata körül. De kezdetben csak az ifjoncok szokásos szerepe jutott neki: cipelte a bőröndöket és a szereléses ládát, gyakorta puttonyozott a labdákkal. Helyet még többnyire csak a kispad szélén kapott, ám ő ott is igyekezett tanulni.

Ráadásul nem is volt kezdetben igazán szerencséje, egyáltalán nem szívlelték egymást Udo Lattekkal, a Bayern akkori edzőjével. Latteket ez mit sem bántotta, a szőke tinédzsernek viszont csak baja származott a hűvös viszonyból. A másokhoz mindig szigorú, ám – különösen, ha az alkoholfogyasztásról volt szó – magához oly engedékeny sikeredző egyszerűen megtiltotta az ifjú Kallénak a cselezést. A tinédzser nem igazán értette a miértet, addig ugyanis mindenkitől azt hallotta, milyen jól megy a driblizés neki.

Az 1974–75-ös idényben például a Bayern a „másik német bajnokkal”, a Magdeburggal játszott a BEK-sorozatban. Lattek Rummeniggét is az utazók közé jelölte, ám eszébe sem jutott, hogy pályára küldje. Posztját nem a jobbszélen, hanem a szereléscipelők között lelte meg. Nem csoda, hogy kettejük viszonya mindig is hűvös maradt. Azt például soha sem bocsátotta meg Latteknek, hogy ezen az ominózus magdeburgi túrán (aztán St.-Étienne-ben, meg még számos más helyen...) megalázta. A csapat a győztes meccs után a szálloda bárjában csillapította szomját. Kalle is csapattársai közé ült, az egyik bárszékre. Lattek – amikor meglátta – artikulálatlan hangon kezdett ordítani vele. „*Eredj fel a szobádba, a dedósoknak ilyenkor már ágyban a helye!*” Rummeniggének nem lehetett ellenvetése. Sem Gerd Müller, sem Beckenbauer, sem Maier nem érezte úgy, hogy meg kell védenie a srácot. A szőke gyereket akkor még amolyan megtűrt, de különösképpen nem kedvelt „inasnak” tartották. Robert Schwan, a menedzser például azért szúrta le Rummeniggét, mert St.-Étienne-ben, a szálloda halljában (!) beszélgetett. „*Te nem tudod, hogy most csendespihenő van?*” – fortyogta, miközben Uli Hoeness tovább beszélt...

Amikor kallénak már jobban ment a sora a Bayernnél: 1977-ben, Dettmar Cramerrel

A Bayernre nagyon is jellemző volt ez a hangulat. Hol volt már az évtizeddel korábbi szoros barátság, a remek csapatszellem? Mindenkit csak a maga egzisztenciája foglalkoztatott.

A megaláztatások, az állandó egrecíroztatások hatására Rummenigge többször fontolgatta, elhagyja a Bayernt. Úgy gondolta, akad olyan Bundesliga-klub, amely szívesen fogadná. Futballozni akart. Ezért egyezett bele abba is, hogy – tulajdonképpen a klubelnök, Wilhelm Neudecker parancsára – félbeszakítsa tanulmányait, melynek végeztével banktisztviselővé lett volna. Neudecker (a hajdani kőművesmesterből lett milliomos klubelnök) váltig hangoztatta, szerinte minden külön tevékenység elveszi a játékosok figyelmét és idejét hivatásuktól. „A futballista futballozzon!” – hirdette.

Igazából a játékosársak között sem érezte jól magát. Rettentő csalódottan vette tudomásul, hogy még Franz Beckenbauer – akinek aztán igazán semmilyen tekintetben nem jelenthetett konkurenciát – is állandóan piszkálta. Nehezen emésztette meg, hogy amíg Lippstadtban nyíltak és barátságosak voltak az emberek, addig Münchenben mindenki magába fordult. A híres futballsztárokat számára a mellékesnek vélt üzleti ügyek sokkal fontosabbak lettek, mint a „főtevékenység”, a labdarúgás. Évekbe telt, mire Kalle megbarátkozott a müncheni állapotokkal.

Az egyetlen aranyérem a válogatottban: Európa-bajnoki cím 1980-ban. Kalle a belgák elleni döntőben Geretsszel csatázik

„Akkor még nem voltam befutott játékos, nem voltak reklámszerződéseim. nem értettem, miért hajtja ezeket mindenki, miért fontosabb ez csapattársaim számára, mint az, hogy mit játszunk a hét végén. Később, ahogy elfogadtattam magam, természetesen én is kötöttem reklámszerződéseket. De ezeket soha nem soroltam a futball elé.”

Karl-Heinz élete akkor változott meg, amikor Udo Lattek helyett Dettmar Cramer vette át a Bayern irányítását. Cramer hosszú beszélgetésben fejtegette, hogy nyugodtan merjen cselezni, ne féljen kezdeményezni, kérje bátran a labdát. Átvezényelte az ifjú tehetséget a balszélre.

Kalle örült, hogy végre emberszámba vették. Ám magában jót kuncogott azon, hogy Cramer egy mondattal elintézhette volna a megbeszélést: *„Amit Lattek mondott. felejtsd el, csináld mindannak pont az ellenkezőjét!”*

Alig három hónap alatt remek formába lendült. Októberben pedig bemutatkozott a válogatottban.

Az elkövetkező hónapokban a Bayern legveszélyesebb emberévé nőtte ki magát – pedig akkor még a „fedélzeten” volt Gerd Müller is. Rendkívüli gyorsaságát jól kamatoztatta a cselezésben, bámulatos testcseleket dobott be, rendkívül nehéz feladatot rótt az ellenfelek védőire. Akkor még csak arra gondolt, mennyivel bol-

Az Interben szinte minden bajnoki „döntőnek” illet be. Rummenigge az azidőtájt remek Verona védőin próbálja áthámozni magát

dogabban szerződött volna a Bayernhez hat-hét évvel korábban, amikor még valóban csapatot alkotott a tizenegy játékos. 1977-ben már Beckenbauer is elment Amerikába, Gerd Müller pedig messze járt négy-öt évvel korábbi önmagától. Breitner ugyan 1978-ban visszatért, de őt meglehetősen nehéz volt szeretni. Később, amikor visszagondolt pályafutására, azt is megfogalmazta: tényleg túl későn született. Az 1980-as Európa-bajnoki cím kivételével a nemzetközi porondon – a Beckenbauer, Müller korszak lezáródása után – semmit sem nyert.

Az 1978-as világbajnokságig tartott körülbelül az a periódus, melyben Kalle remekül játszott – néha. De teljesítménye közel sem volt állandó. A válogatottban Helmut Schön inkább a Schalke 04 szélsőjét, Rüdiger Abramczikot favorizálta. Rummenigge azért játszott Argentínában is, s nem rajta múlt, hogy a nyugatnémet válogatott a kertek alatt kullogott haza. 1954 óta másodszor nem jutott be a csapat a világbajnokság elődöntőjébe.

Jupp Derwall „hatalomátvétele” után Rummenigge is állandó helyet szerzett az újjászervezett, megfiatalított válogatottban. Pedig 1978 őszén még az új kapitány is kétszer lecserélte... Aztán 1979 és 1982 között talán élete legjobb formájában futballozott, a France Football kétszer is Európa legjobb játékosának, s az Év játékosa lett az NSZK-ban is.

Franz-Jozef Tenhagen, a VfL Bochum védője nyilatkozatával alighanem minden Bundesliga-kollégája egyetértett: „Ha Kalle Rummenigge őrzését bízta rád az edződ, át kell futnia az agyadon, hogy biztosan jó foglalkozást választottál-e magadnak...”

Kalle az 1980-as, olaszországi Európa-bajnokságon már a Nationalelf igazi vezéregyenységévé nőtte ki magát. A válogatottban (*Schumacher – Kaltz, Stielike, Kh. Förster, Dietz – Schuster, Briegel, H. Müller – Rummenigge, Hrubesch, K. Allofs*) immár ő számított a legértékesebb futballistának, hisz játéka egyre gólveszélyesebbé vált.

Az 1980–81-es idényben megszerezte a Bundesliga gólkirályi címét, s a madridi Marca a világ legjobb játékosának jelölte. Bár a díjat sérülése miatt nem tudta személyesen átvenni János Károly királytól, a „spanyol kapcsolatokat” melegen tartotta. A Barcelona 1981-ben 12 millió márkás szerződéssel csábította. Ám Kalle akkor még nem akart külföldre szerződni.

Döntésében sokak szerint Paul Breitner véleménye volt a meghatározó. A hetvenes években a Real Madridban szerepelt középpályás meglehetősen lesújtó véleménnyel volt a spanyolokról. Mindezt – a maga jellegzetes stílusában – így hozta Rummenigge tudomására: „*Kisapám, ezekkel nem érdemes kezdeni. Ezek agyonrúgnak téged labdástól, s még csak nem is kapsz szabadrúgást. Fogalmuk sincs arról, hogy ez futball, s nem bikaviadal.*”

Kalle maga is jól emlékezett egy korábbi válogatott mérkőzésre, melyen Camacho szó szerint lerúgta a pályáról. Úgy vélte, hiába játszik Hispániában például Stielike és Schuster, nem érdemes belevágni.

Könnyen mondott, persze, nemet a Barcelonának, hiszen addigra már az NSZK-ban is megalapozta a jövőjét. Évi 600 000 márkát keresett a Bayernben, s legalább ennyit jövedelmeztek reklámszerződéseit. Egymillió márkát érő villában lakott München-Grünwaldban, s egy biztosítótársaság tulajdonosának mondhatta magát. Igyekezett minden pénzét bölcsen befektetni, szülővárosában például egy sportboltot is üzemeltetett, melyet a bátyja vezetett. (Másik testvére, Michael akkoriban már reményteljes futballistának tudhatta magát, jelenleg – a Bayern München, majd a Borussia Dortmund csapatát is megjárva – Japánban profiskodik.)

Akkor még ellenállt az olaszok csábításának, kikosarazta a Juventust is.

Így a Bayern tagjaként vett részt a spanyolországi Mundialon is. A németek – kisebb nehézségeket legyűrve – eljutottak az elődöntőbe, ahol (Sevillában) a franciákkal mérkőztek. Rummenigge, aki az egész torna során kellemetlen combizomhúzdással bajmólódott, a kispadon kapott helyet.

Ám amikor a 103. percben már 3–1-re vezettek a franciák, maga kérte Jupp Derwallt, hadd álljon be. A németek Littbarski góljával szereztek vezetést, ezt Platini tizenegyesből kiegyenlítette. 1–1 maradt az állás a 90. perc letelte után is, következett a hosszabbítás. A franciák csodálatosan futballoztak, előbb az előrehúzódt Marius Tresor, majd Alain Giresse küldött pazar lövést Schumacher kapujába. A világ nagyobb része már a döntőben látta Michel Hidalgo csapatát.

A mérkőzés valóban eldőltnek látszott...

A németek azonban soha nem adják fel a harcot. Kalle nem bírta tovább a padon, feledte fájdalmát, s beszállt az erejével teljesen elkészült Briegel helyére. Nem szólt senkihez, nem is nézett senkire, csak felrohant Ettori kapuja elé. S másodpercekkel később a francia kapuba préselte a labdát. Gólja visszaadta a reményt a németeknek, akik nem sokkal a lefújás előtt Klaus Fischer találatával kiegyenlítettek. S a „szétlövésben” kiharcolták a döntőbe jutást! A sérült Rummenigge a tizenegyeseket sem lazálta el, berúgta a „sajátját”.

A döntőben már nem tudták megállítani a németek a szuperformában futballozó olaszokat. Kalle világbajnoki ezüstérmesként tért haza Münchenbe.

Az elkövetkező két esztendőben szinte folyamatosan ostromolták az olasz klubok szerződési ajánlataikkal. 1984 nyarán végül beadta a derekát, tizenötmillió márkáért, akkori német rekordot jelentő vagyonért a milánói Inter tagja lett. Hogy a lépéket érzékelnünk tudjuk: 1984-ben ezért az összegért csaknem egy Pershing-2 rakétát, vagy egy igazi Picasso önarcképet lehetett vásárolni. Rummenigge a világ egyik legdrágább játékosává vált.

Az egyik legkedvesebb ellenféllel, Michel Platinivel, a Juventus egykori sztárjával

Ő maga némi kétkedéssel fogadta, ér-e ennyit egyáltalán. Képességeiről ugyanis mindig megoszlottak a vélemények.

Jól emlékezett Franz Beckenbauer tíz évvel korábbi szavaira: „Ebből a gyerekből nem lesz semmi...” Ám hallotta Lothar Matthäus nyilatkozatát is: „Játszottam Zico és Maradona ellen is, így állíthatom, a világ legjobbja most Karl-Heinz Rummenigge.”

Az igazság alkalmasint a két szélsőséges vélemény között keresendő. Rummenigge kétségtelenül a világ legjobbjai közé tartozott, de soha nem érte el Di Stéfano, Pelé, Beckenbauer, Best, vagy éppen Puskás klassziszt.

Talán nem is annyira a tehetségének mint sem a szorgalmának, a kitartásának köszönhetette sikereit. Karl-Heinz Rummenigge Vesztfáliában, Lippstadtban született, egy szerszámkészítő fiaként. A család – miként a környék legtöbb famíliája – katolikus vallású volt, s a tízparancsolat szerint élt. Ezért is jelentett számára oly nehéz próbatételt a müncheni beilleszkedés.

Milánóban sokkal hamarabb otthon érezte magát. Legszívesebben otthon üldögélt a családjával (ma már négy gyereke van), igyekezett kivonni magát a calcióra oly jellemző mindennapos stresszből.

Túl jó ember – mondták róla, pozitív és negatív értelemben egyaránt. Barátai tisztelték finom és érzékeny lelke miatt, bírálói pedig szemére vetették, hogy hiányzik belőle a sztárok szupersztárrá válásához feltétlenül szükséges egoizmus. Kalle lelke gyenge volt ahhoz, hogy igazi vezéregyéniség legyen.

A legélesebben mindez a mexikói világbajnokságon mutatkozott meg, ahol a német válogatott újra csak ezüstérmes lett. (Szemben az „ezüstcipőt” jelentő spanyolországi öt góllal, Mexikóban mindössze egy gólt szerzett. Igaz, azt a döntőben.) Ám a rela-

tíve jó eredmény mögött a válogatott mély belső válsága húzódott. Az akkor már Beckenbauer irányította gárda megélte a maga Stein-ügyét, s számos kisebb perpatvart. Kalle Rummenigge tiszteletre méltóan futballozott (hasonlóan a négy évvel korábbi tornához, 1986-ban is húzódással játszott a világbajnokságot), de nem tudott mindenki által tisztelt csapatkapitánnyá lenni. A torna után le is mondott a válogatottságról.

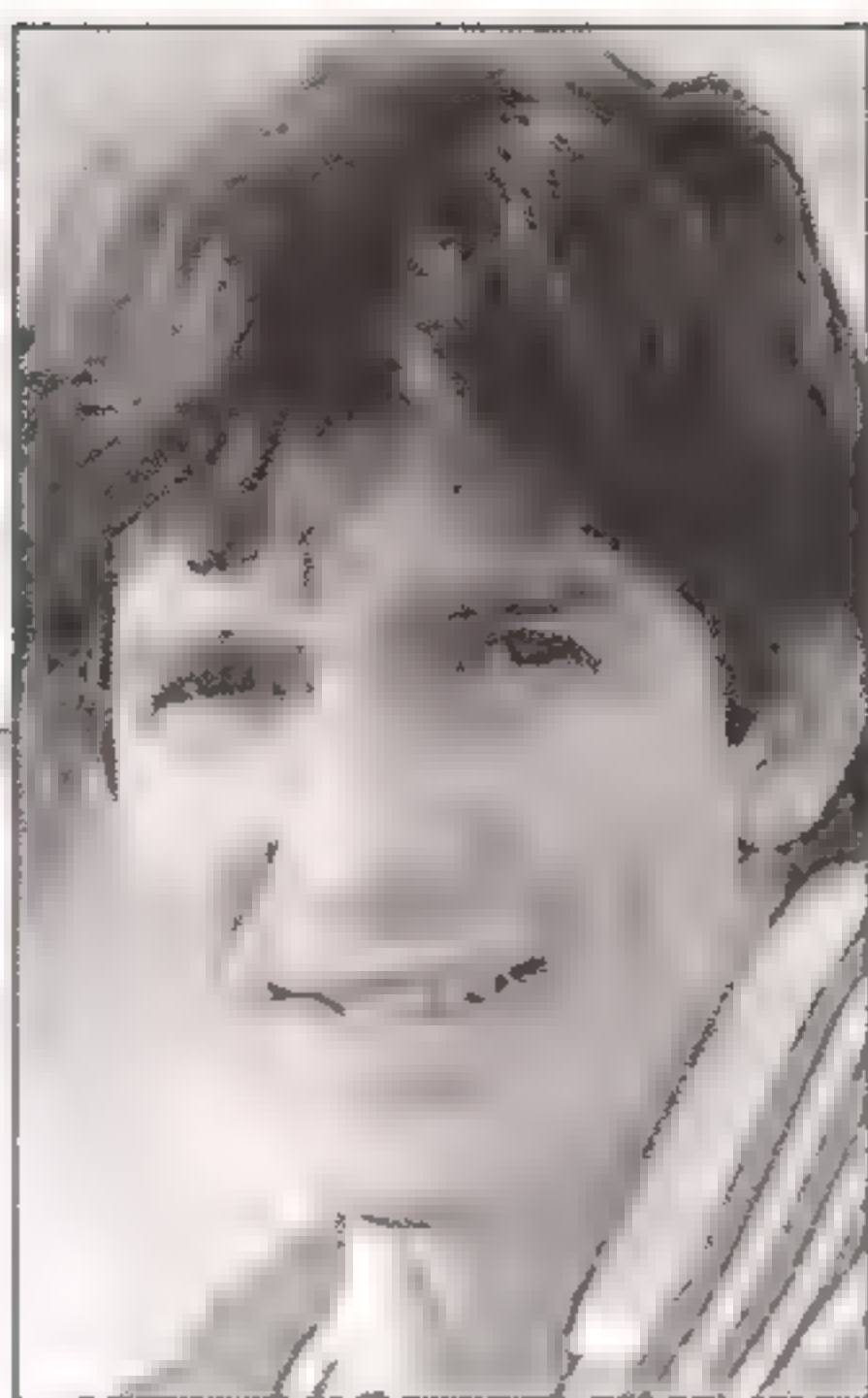
Három évet töltött a kék-feketéknél, s bár jó szezonjai voltak, vele sem ért célba az Inter. A gárda kétszer a harmadik, egyszer csupán a hatodik helyen végzett az A-ligában.

A remélt sportsikerek ugyan elmaradtak, ám az itáliai évek alaposan átváltoztatták. Olaszországban közlékeny, nyílt világpolgárrá lett, megtanult angolul és olaszul. Ám a futball, a világszínvonalú futball már nehezebbre esett.

1987-ben két szezonra a genfi Servette-hez szerződött, s klassziséra jellemző, hogy 49 mérkőzésen 33 gólt szerzett – igaz, az olasznál lényegesen gyengébb bajnokságban.

Szerződése kiteltekor visszavonult, s egy korábbi nyilatkozatához híven soha nem vállalt edzői munkát. Szívesen kommentál azonban mérkőzéseket a televízióban, s tagja a Bayern München vezérkarának, titulusa elnökhelyettes.

1982

A kölcsöngyerek **PAOLO ROSSI**

1956. szeptember 23-án született Pratóban.

Pályafutásának csapatai: AC Pratese (1967-1972), Juventus FC (1972-1975), Como (1975. október–1976), Lanerossi (1976-1979), Perugia (1979-1980), Lanerossi (1980 – eltiltás alatt), Juventus FC (1982-1985), AC Milan (1985-1986), Hellas Verona (1986-1987).

Az olasz válogatottban (1977. december 21. és 1986. május 11. között) 48 mérkőzésen 20 gólt szerzett.

Sikerei: olasz bajnok (1982, 1984), gólkirály (1978), Olasz Kupa-győztes (1983), KEK-győztes (1984), BEK-győztes (1985), BEK-döntős (1983), Szuperkupa-győztes (1984). Világbajnok (1982), világbajnoki negyedik (1978), s kerettag volt az 1986-os Mundialon is. 1982-ben a világbajnokság legjobb játékosa, gólkirálya (hat góllal). Szerepelt a világ- (1979, 1986) és az Európa-válogatottban (1982). A France Football aranylabdása (1982).

Kevés futballista van a calcióban, de talán a széles nagyvilágban is, akiről több kérdést „gyártottak” volna. Melyik az igazi Rossi: az 1982-es, vagy az azt követő? Miért keveredett bele a bundabotrányba? Miért hagyta abba ilyen hamar? Ő, az akkori legnépszerűbb, kit tartott a „szuper Juve” legjobbjának?

Rossi maga sem tagadta, kettősségekkel, ellentmondásokkal teli volt pályafutása. Hamar feljutott a csúcsra, aztán óriásit zuhant. Majd újra az „egekben szárnyalt” aztán a pokol bugyraiban csatangolt. Egy biztos: a nyolcvanas évek első felében aligha akadt a nemzetközi futballéletet követők között olyan, aki „Rossi-ügyben” közömbös tudott maradni. S azt sem árt tudni, hogy a világ egyetlen más labdarúgója sem érdemelt ki olyan jeles titulussokat a világbajnokságokon, mint Paolo. Rossi ugyanis – 1982-es aranylabdája mellett – 1978-ban „ezüstlabdás” lett, az argentin Mario Kempes mögött a Mundial második legprímább focistájának találtatott!

Kezdjük a pályafutása egyik legfényesebb napjánál, 1982. július ötödikénél. Azon a napon három gólt lőtt a világbajnokság első számú esélyesének joggal kiki-

áltott brazilok hálójába. Ha valaki a vébén mesterhármast szerez a brazilok ellen, az felért a csúcsra... Ön is úgy gondolja, ez volt élete legjobb mérkőzése?

– Aligha kell bizonygatnom, pályafutásom egyik legemlékezetesebb meccse volt az a barcelonai. Három gól a braziloknak, igen, ez csodálatos emlék. De állítom, mégsem ezen a találkozón játszottam a legjobban a squadra azzurrában. Életem első világbajnokságán, 1978-ban, nem egészen huszonkét évesen, sokkal jobb erőben voltam, s talán jobban is futballoztam. Ám az igaz, hogy a fontos gólokat 1982-ben lődöztem.

Ha már 1978-nál tartunk: Argentínában játszott a magyarok ellen is. Hogy emlékezik vissza arra a mérkőzésre?

– Mar del Platában léptünk pályára, s az első gólt én lőttem, egészen közélről. A magyaroknak akkor elég jó csapatuk volt, méltó a régi, szép hagyományokhoz. Kár, hogy mostanra messzire kerültek ettől. Most is akad néhány jó képességű futballistájuk, de nem alkotnak igazi csapatot. Ebben egy kicsit hasonlítanak például a portugálokra, lengyelekre.

Térjünk még vissza az 1982-es világbajnokságra. Paolo Rossi hosszú kihagyás, a totonerót, vagyis a bundabotrányt követő eltiltás miatt szinte az utolsó pillanatban került vissza a válogatottba. Nem jelentett ez a játékban óriási hátrányt?

– Ami az erőnlétet illeti, már említettem, hogy 1978-ban, sőt 1986-ban is jobb formában, jobb fizikai állapotban voltam a világbajnokság idején. Így aztán mondhatom, akkor lettem világbajnok, s a torna legjobbjá, amikor a legrosszabb formában éreztem magam. Más kérdés, hogy az argentiniai vébéhez képest már sokkal tapasztaltabb voltam. Ráadásul óriási segítséget jelentettek a társak. Az olasz válogatott 1982-ben igazi csapat volt, a szó legszebb értelmében.

Egyáltalán mi volt az oka, hogy belekeveredett a totoneróba?

– Azt gondolom, nem érdemes ennek immár túlságosan nagy jelentőséget tulajdonítani. Fiatal játékosként, mondhatom klubom sztárjaként nem tehettem meg, hogy kimaradjak belőle. Aki kicsit is ismeri az akkori olasz körülményeket, tudhatja, nem volt más út.

Visszatérve a világbajnokságra, illetve a híres, brazilok elleni meccsre – végső soron ott kezdődött a csodahét, a hat Rossi-góllal –, melyik találatára emlékezik vissza a legszívesebben?

– Minden gól nagyon fontos a világbajnokságon. Mégis, a braziloknak lőtt első gólom mindennél fontosabb volt. A mérkőzés előtt tartottunk egy kicsit tőlük, övük volt a lélektani előny. Úgy gondolom, ott, akkor – viszonylag az elején – az ötödik percben mindez a javunkra fordult.

Az a hét valóban kolosszális volt. Három gól a braziloknak, aztán kettő a lengyeleknek, majd egy a döntőben a németeknek. Hogy emlékezik ezekre a csodálatos napokra vissza?

– Bizonyos szinten felül minden játékos pályafutásának van egy csodálatos hete, vagy egy rövid szakasza, amikor szinte minden sikerül neki. Nekem óriási szerencsém volt, hogy ezek a csodapillanatok éppen a világbajnokságon, éppen a legfontosabb mérkőzéseken jöttek el.

Csak szerencse lenne mindez?

–...(A válasz egy hosszú nevetés...)

Mekkora szerepe volt a szerencsének pályafutása során? Arra gondolunk, hogy már a hetvenes években meglehetősen kacskaringós pályát futott be...

– Valóban, nem szokványos karrier az enyém. Toscanában születtem, de már ifjúsági játékosként a Juventushoz kerültem. Torinóban azonban állandóan sérült voltam, nem nagyon kellettem, egyetlen mérkőzésre sem állítottak be az első csapatba. Tizenhat és tizenkilenc éves korom között háromszor operálták a térdemet! 1975 őszén kikölcsönöztek Comóba, a város akkor még A-ligás alakulatához. Ott nagy szeretettel fogadtak, végre bemutatkozhattam az élvonalban, de megint balszerencsém volt, megsérültem. Nehezen kaptam lábra, s nem igazán bántam, hogy egyesületem továbbkölcsönzött Vicenzába, a Lanerossinak.

Bár „csak” a B-ligában folytatta, ott lett országosan ismert labdarúgó...

– Giovan Battista Fabbri edzősködött akkoriban a Lanerossinál. Ő találta ki, hogy nekem nem a jobbszélső, hanem a középcsatár posztján van a helyem. Hála ennek a „felfedezésnek”, már az első vicenzai szezonomban gólkirály lettem, akkor rekordot jelentő huszonegy góllal.

Ha pontosak információink, már akkor majdnem visszatért a Juvéhoz.

– Igen, de Bonipertiék végül egy fiatal, akkor éppen húszesztendős szárd csatár mellett döntöttek: Pietro Paolo Virdist vette meg a Juve. Virdisszel egyébként találkozott később is a pályám: előbb 1982 tavaszán a Juvéban, majd 1985-86-ban a Milanban voltunk klubtársak. De visszatérve a szerencse-balszerencse kérdéséhez: ki tudja, hogyan alakult volna a pályafutásom, ha már akkor Torinóba kerülök? Bár meg kell jegyeznem, hogy én nagyon szerettem Vicenzában játszani, s még jobban ott lakni. Nem véletlen, hogy élek a mai napig is.

A Lanerossinál eleinte jól alakultak ügyei: következett egy remek szezon, az 1977-78-as.

– Azt hittük, álmodunk! Újoncként a második helyen kötöttünk ki, megelőztünk mindenkit a Juventust kivéve. Ne vegye szerénytelenségnek, de nekem sem akárhogy ment. A Lanerossi ötven góljából huszonnégyet én szereztem, s ezzel gólkirály lettem. A listán utánam következő, nápolyi Savoldi tizenhatig jutott. A bajnokság után pedig következett az argentinai vb, amelyről már beszéltünk.

A következő évben minden a visszájára fordult: az előző évi sikercsapat kiesett az A-ligából.

– Az elnök kénytelen volt eladni néhány játékosát, így mondhatom, a csapat csak nevében volt ugyanaz. Hiába lettem második a góllövőlistán, kiestünk, ezért engem is el akartak adni. Ám Farina elnök olyan magas árat szabott, hogy azt sem a Juve – amely egyébként fele részben még mindig „tulajdonosom” volt –, sem a két milánói óriás, az Inter és a Milan sem tudta kifizetni. Végül – újra csak kölcsönbe – a Perugiához kerültem, az 1979-80-as szezonra.

Milyen érzésekkel?

– Szerettem volna inkább valamelyik nagy klubban, elsősorban a Juventusban játszani – ha már a Lanerossiban nem lehetett. Nem feltétlenül a pénz miatt, hanem mert úgy gondoltam, a sztárklubok egyikében nagyobb védelmet kapok a játékvezetőktől. Nem engedik, hogy összevissza rugdossanak. A Perugia előző évben veretlensége (!) ellenére csak második lett a Milan mögött a bajnokságban. Elképzelhetetlennek tartottam, hogy – immár velem – megismételje ezt a gárda.

Majd következett az emlékezetes bundabotrány, melyben Paolo Rossit három évre tiltották el. A büntetést később két esztendőre mérsékeltek, így az előbb a formailag a Lanerossihoz visszatért, majd 1981 nyarán a Juventushoz szerződött sztár – a kapott amnesztiát kihasználva – játszhatott már 1982 tavaszának utolsó bajnoki fordulóiban.

– Pontosan. Nem voltam valami jó erőállapotban, ezért féltem egy kicsit attól, hogyan fogok játszani a világbajnokságon. Azt ugyanis, hogy Enzo Bearzot behív a keretbe, „sejtettem”.

Nem gondolt arra, hogy az eltiltás ideje alatt külföldön szerepeljen?

– De, felmerült, különösen az Egyesült Államokból kaptam remek ajánlatokat. Ám végül is úgy döntöttem, otthon töltöm ki a szilenciumot.

Boniperti, a Juve elnöke már 1982 tavaszának hajnalán azt nyilatkozta, hogy „április huszonkilencedike előtt nem beszélhetünk az igazi Juvéről”. Akkor járt le ugyanis az Ön eltiltása.

– Abban a szezonban a Juve hat mérkőzésből hat győzelemmel rajtolt, aztán egy kicsit „fékezett”. Közrejátszott ebben az is, hogy Marco Tardelli és Roberto Bettega sokáig sérült volt. De leginkább az jelentett gondot, hogy bár a Juventus szerezte a legtöbb gólt a bajnokságban, nem akadt igazi befejezőcsatár, senki nem tudott tíz gólig jutni a csapatban. Ezért is vártak olyan nagyon vissza.

Érez-e különös hálát Enzo Bearzot iránt? Végére is, a commissario tecnico olyan pillanatban nyúlt önért, 1982 tavaszán, amikor azért nem volt egyértelmű, hogy a hosszú kihagyás után Paolo Rossinak helye van a válogatottban.

– Nem, különös hálát nem érzek ezért. Ám természetesen nagy tisztelettel gondolok rá és az adott lehetőségre.

Ön abban a Juventusban futballozott, amelyet tudása alapján a nyolcvanas évek olasz alakulatai közül csak a Gullit, Van Basten-féle Milannal érdemes összehasonlítani. Hogy vetné össze a két csapatot?

– A Milan a „holland korszakban” kétségtelenül a világ legjobb klubcsapatává nőtte ki magát. Azt gondolom azonban, hogy a mi Juvénk, Scireával, Gentilével, Tardellivel, aztán a két légióssal, Boniekkal, Michel Platinivel, s talán idesorolható

Paolo Rossi is, hasonló kategóriát képviselt. Közel tíz év a két csapat között időben a differencia. Ezért aztán nagyon nehéz lenne összehasonlítani őket. Ha valami időgép segítségével játszhatnánk, döntetlen körüli lenne az eredmény.

Játszott a Milanban is, éppen a Berlusconi érkezéséről nevezetessé lett a szezonban. Nem sajnálja, hogy nem a fénykorában lévő Paolo Rossi „találkozott” a csúcson lévő Milannal?

– Melyik futballista nem játszott volna szívesen abban a csapatban?

Ki volt a legjobb labdarúgó, akivel valaha együtt játszott?

– Erre könnyű a válasz: Michel Platini.

S ki volt a legkellemetlenebb ellenfél?

– A német Karlheinz Förster. Korrekt védő volt, de utáltam ellene futballozni.

A két könnyű után egy nehezebb kérdés: mi a véleménye a kilencvenes évek olasz válogatottjáról?

– Tényleg nehéz kérdés, nem szeretnék senkit sem megsérteni. A squadra azzurra – a tudást tekintve – valóban a világ legjobbjai közé tartozik, ám „a” legjobb lehetne, ha tagjai igazi csapatot alkotnának. Mert ettől még messze van.

A válogatottról, sőt a klubokról szólva gyakori vitatéma Itáliában: emberfogás, vagy zóna. A Vicini, Sacchi váltás óta a csapat a zónavédekezést alkalmazza. Ön szerint melyik az üdvözítőbb?

– Mindig az, amellyikkel nyerünk. De komolyan, az a fontos, hogy tizenegy jó futballista legyen, nem az, hogy azok milyen alakzatban védekeznek. A futballista tudása a lényeg.

A Juventus melyiket alkalmazta annak idején?

– Többnyire emberfogással játszottunk, néha zónával elegyítve. Mi úgy neveztük ezt: fekete zóna.

Beszéljünk ismét néhány személyes kérdésről! Miért hagyta abba olyan hirtelen, nagyon fiatalon, alig túl a harmincon a futballt?

– Nagyon sokat kinlódtam a térdemmel, többször is műtöttek. Úgy éreztem, már soha nem tudok azon a szinten játszani, mint korábban. A közönség viszont mindig az 1982-es világbajnokság Pablitóját akarta újra felfedezni bennem.

Pratóban, Firenzéhez közel született, ott Toscanában nőtt fel. Melyik csapatnak szurkolt, ki volt a kedvence?

– Természetesen a Fiorentinának drukkoltam, mint a legtöbb környékbeli srác. Apámmal gyakran mentünk meccsekre. A kedvencem a svéd Kurt Hamrin volt, akit csak úgy becéztek a szurkolók, a Kismadár. Tényleg olyan könnyedén cselezett, ahogy a kismadár szökken a fán.

Aztán hamar, még szinte gyerekfejjel elkerült otthonról. Nem okozott ez újabb és újabb gondokat?

– Tizenhat évesen, amikor Torinóba kerültem, önállóságra kényszerültem. Nem bántam, nem akartam tovább a „papa gyereke” lenni. De ezzel a legtöbb srác így van. Amikor hat-hét évvel később újra együtt lakhattunk, nagyon boldog voltam.

Érdekli a politika?

– Ez a magánügyem, erről nem szívesen beszélek. Legyen elég annyi: irtózom a szélsőségektől.

1982-ben elnyerte a France Football aranylabdáját. A korábbi, majd a későbbi győztesek közül többen valakinek dedikálták, ajánlották a sikerüket. Ön is így tett?

– Nem, nem. Olyan sok mindenki segített, olyan sok mindenkinek köszönhettem rengeteget, hogy ha bárkinek külön ajánlom, talán akaratomon kívül is megsértek másokat.

A lakásában őrzi a világbajnoki aranyérmet és az aranylabdát?

– Igen, Vicenzában.

Végezetül egy búcsúkérdés: mivel foglalkozott a visszavonulása óta?

– Először egy olyan cégnél dolgoztam három esztendőn át, amolyan public relation menedzserként, amely az SSC Napolit szponzorálta. Ásványvizek forgalmazása volt a társaság fő profilja. Aztán ingatlanügynök lettem, s ma is ezzel foglalkozom. Elhihetik, ez sem könnyebb, mint futballistának lenni...

1983
1984
1985

A Becsületrend lovagja **MICHEL PLATINI**

1955. június 21-én született Joeuf városában.

Pályafutásának csapatai: AS Jovicienne (1966–1972), AS Nancy-Lorraine (1972–1979), AS Saint-Etienne (1979–1982), Juventus FC (1982–1987).

A francia válogatottban (1976. március 27. és 1987. április 29. között) 72 mérkőzésen játszott, 41 gólt szerzett.

Sikerei: francia bajnok (1981), francia kupagyőztes (1978), olasz bajnok (1984, 1986), olasz kupagyőztes (1983), Olasz gólkirály (1983, 1984, 1985). BEK-győztes (1985), BEK-döntős (1983), KEK-győztes (1983), európai Szuperkupa-győztes (1985), Világkupa-győztes (1985). Világbajnoki harmadik (1986), negyedik (1982), vb-résztvevő (1978), Európa-bajnok (1984). Szerepelt a világ- (1979, 1980, 1987) és az Európa-válogatottban (1982) is. A World Soccer választásán a világ legjobbja (1984, 1985). A France Football aranylabdása (1983, 1984, 1985).

Hétágra sütött a nap Lotaringiában, amikor Anna Platini szülési fájdalmai megkezdődtek. „Örül az Isten!” – mondták a helybéliek, s szinte biztosra vették, fiúval gyarapodik a család. Aldo, az – neve is mutatja – olasz emigráns famíliából származó – apa már régen kiválasztotta utóda keresztnévét: Michel. Egész Joeuf ünnepe, mert a boldog matematika tanár nagy népszerűségnek örvendett a faluban. Nem csak azért a kedvességéért, amivel a nebulókat okította a suliban, hanem mert édesapja tulajdonolta a Café des Sports-ot, a környékbeliek törzshelyét, a helyi futballcsapat „székházát”. Aldo népszerűségét csak fokozta, hogy a helyi egyesület, az Association Sportive Jovicienne középpályásaként temérdek örömet szerzett a település szurkolóinak.

– Nagyon tehetségesnek tartottak, és sokak szerint kipróbálhattam volna magam a profik között is. Én azonban a háború utáni időkben sokkal biztosabb megélhetésnek tartottam, ha a matematikával foglalkozom. – emlékezett az „öreg” Platini.

Aldo különösen a szabadrúgásokat rúgta pazarul, mondta is évtizedekkel később a fia, hogy »legalább tudom, kitől örököltem rugótechnikámat«.

Anna Platini sem a főzőkonyhában vesztegette szabadidejét: őt is megfertőzte a labdarúgás vírusa. Minden vasárnap elkísérte férjét a meccsekre, az ASJ legvérmesebb szurkolójaként buzdította – elsősorban a férjét. Hamarosan bővült a „szurkolótábor”, kétéves kora után már Michel sem maradt a nagymamával, a szülőkkel tarthatott. Tulajdonképpen otthon is csak a futball töltötte ki életét, hiszen a család akkoriban még a Sport Kávéház felső szintjén lakott. A kis Michel vasárnaponként csak lejött a lépcsőn, s máris részese lehetett a mérkőzéseket követő, véget nem érő elemzéseknek, vagy az egész héten át tartó, »hogyan verjük meg őket?« megbeszéléseknek, találgatásoknak.

Aldo, az apa is hamar észrevette, hogy a kis Michel a labdával kel és a labdával fekszik. Nem kellett sokat győzködni magát, hogy eldöntse: profi labdarúgót nevel ügyesnek tűnő fiából.

Aldo – miként a civil életben is – „csak” tanár volt, a futball iskoláját Michel számára az utca jelentette. Ezt akkor fedezte fel Michel igazán, amikor elköltöztek a Café des Sports fölötti lakásukból, mert szülei egy igazi házat vettek.

– Szinte elképzelhetetlen, mennyi mindent meg lehet tanulni az utcán! Bármikor és bármivel lehet ott játszani, ami csak kicsit is hasonlít egy labdára. Ráadásul nincs bíró, aki lefújja a meccset... Emlékszem, mennyire gyűlöltem, amikor meghallottam anyám hazaparancsoló hangját. – merengett a múlton Michel.

A hazatéréssel még nem lehetett őt a futballtól elszakítani: otthon a garázs bejárata szolgált kapuként, annál gyakorolta később félelmetessé lett szabadrúgásait. Platiniék szomszédjában a Bragard család lakott, melynek feje az AS Jovicienne kapusa volt. Michel legtöbbször őt kérte meg, álljon a garázsajtóba védeni. Egyedül sem esett kétségbe, célba rugdosott. Legszívesebben a telefonpóznákat vette célba, és nagyon ritkán hibázta el azokat. Már akkor is látszott, nagyon tehetséges.

A kamaszkorhoz közeledve egyetlen problémája akadt Michelnek: túlságosan alacsonynak, gyengének tartotta magát.

– Valósággal komplexusom alakult ki a termetemet illetően. Bár reményt adott, hogy nagybátyáim, Mario, Serge és Daniel sudár termetűek voltak, kosárlabdáztak, így én gyakran feltettem magamban a kérdést: eljön-e az a nap, amikor utolérem őket? Addig is minden szombaton megmértem magam anyámmal, s azt hittem nem veszi észre, hogy megpróbálok ágaskodni, néhány centimétert csalva.

A reményteli futballcsillag nem volt túlságosan gyors, könnyen fellökték, nem véletlenül „becézték” törpének ezekben az időkben. Ám még ez sem vette el kedvét a labdarúgástól: rendszeresen félórával előbbre állította a konyhában levő ébresztőórát, hogy iskolába menet még egy jót focizhasson a haverokkal. A nap kizárólag a futballal kezdődött jól. Ám az utcán szeretett focizni igazán. Az iskolában gyakran összekötötte – még csak nem is pelyhedző – bajsztát testnevelő tanárával, aki némi gúnnyal így emlékezik Michelre:

– Már akkor is egy futball-labda volt a feje helyén, ám nálunk nem volt szerencséje. Szinte egyáltalán nem fociztunk, az atlétika különböző ágait gyakoroltattam a

gyerekekkel. Úgy gondoltam, aki akar, úgy is egész délután focizik az utcán, az atlétika meg minden sportok alapja. Michel ellenben szemmel láthatóan utálta az atlétikát. Mindig lemaradt, nem csinálta rendesen a gyakorlatokat. Egyetlen módon tudtam büntetni: ezer métereket futtattam vele időre. Ha három perc húsz másodperc alatt nem sikerült lefutnia, kezdhette előlről. Kapcsolatunk igazán akkor változott meg, amikor Michel rájött, hogy egy csapatsporthoz is elengedhetetlen az állóképesség. Attól kezdve már mindig ő kérte, hogy mérjem futóidejét. Egyébként biztos vagyok benne, hogy bármelyik sportágban nemzetközi szintű versenyző lett volna, félelmetes érzéke volt mindenhez. Kiválóan kosarazott, kézilabdázott, teniszezett, úszott, ám dolgozni – edzeni – csak a futballért volt hajlandó.

Az „őstehetség” tizenegy évesen aláírta első igazolását az immár az édesapja által edzett AS Jovicienne-hez. A következő idényben már őt választották a fiúk a serdülők kapitányának. Nem a papa miatt, hanem mert nagyon tehetséges volt!

1969 májusában eljutott Párizsba, egy országos tehetségkutató akció döntőjébe! Egész Joeuf a falu büszkeségét figyelte, de Michelnek cseppnyi szerencséje sem volt! Hatalmas vihar söpört végig a Colombes-stadion fölött, és a fiatal játékosnak nem kedvezett az ítéletidő. „Összekeverte” lábait, csúszkált, a sáros talajon hamar elfogyott az ereje. A torna szervezői szerencsére gondoltak a vesztesekre is, akik egy szajnai sétahajózást „nyertek”, és a helyszínen nézhették végig a drámai, csak az utolsó tíz percben eldőlni Olympique Marseille–Bordeaux kupadöntőt is.

Michel minden botladozása ellenére látszott, óriási tehetség. A különböző klubok képviselői a nyáron egymás után keresték a család kegyeit, ám Aldo Platini minden konkrét ajánlatot visszautasított:

– Úgy gondoltam, egyelőre az tesz jót a fiamnak, ha az én irányításommal edz, s nem szakad el a családjától. Biztos voltam abban, hogy Joeufben is tud még fejlődni. Igazam lett, mert amikor a rettegett „nagytestvér”, az FC Metz ellen játszottunk a fiatalok számára kiírt Gambardella-kupa középdöntőjében, Michel vezérletével – a négy osztály különbség ellenére is – megvertük a bordókat.

Tizenhat évensé serdülve Michel a helyi ifjúsági csapatban is csapatkapitánnyá lépett elő. Sőt... Jó játékanak köszönhetően felfigyeltek rá az FC Metz vezetői, és arra kérték Aldót: játszassa fiát a joeufi első csapatban. Már a francia ifjúsági válogatottnál is figyelembe vették, bár pechére sérülése megakadályozta abban, hogy Párizsba utazzon.

1972-ben nagyot fordult vele a világ: az AS Nancy-Lorraine-hez igazolt. Pedig őt hajdanán máshova húzta a szíve:

– Gyerekként arról álmodtam, hogy a Metzben leszek profi játékos. Ott rúgta ugyanis a labdát első példaképem, a később Olaszországban is pazar sikereket elért Nestor Combin. Még akkor is szívesen odamentem volna, ha mindennap gyalog kell átjárnom Metzbe.

A remélt metzi kaland azonban semmivé lett egy fatális véletlen miatt. A klub még 1971-ben meghívta Michelt egy felmérésre. Már az orvosi vizsgálaton megbukott, futballoznia nem is kellett.

A gyermekkori álmok töredezni kezdtek.

– A tüdőkapacitást mérő készülék csövét bedugták a számba, mondván, fújjak bele. Akkor még nem tudtam, mire szolgál ez az egész, úgyhogy lazán belefújtam, különösebb erőlködés nélkül. Többször megisméltették velem, mindannyiszor erősebben kellett fújnom. A kapacitást jelző mutató mindannyiszor három liter alatt maradt, az orvos már a készüléket kezdte vizsgálni, arra gondolván, hogy az hibásodott meg. Végül egy utolsó erőfeszítéssel összeszedtem minden erőmet és levegőmet, és belefújtam a csőbe. Ájultan estem össze. Az orvosi stáb azonnal kimondta a számomra borzasztó ítéletet: gyenge tüdőm és rossz szív működésem miatt soha nem lehetek hivatásos futballista. Nem adtam fel, hamarosan más klubok, így a Nancy,

a Sochaux, a Sedan és a Charleroi is érdeklődött utánam. Apám úgy döntött, a családuk mindig is Lotharingiában élt, marad a Nancy. Választásában döntő súllyal esett latba, hogy a Nancy sportiskolájának vezetője, Hervé Collot jó barátja volt.

Claude Cluny, a klub akkori elnöke, nemes célt tűzött ki maga elé: fel akarta támasztani a lotharingiai labdarúgást, mely akkoriban amolyan tetszhalottként vegetált. Háttérbe szorította üzleti ügyeit is (megtehetette...), és minden idejét a klubnak szentelte. Franciaországban mindenkit meglepő újításokat vezetett be a Nancyban: létrehozta az első igazi football-gimnáziumot, átszervezte a klub struktúráját. E tenni akaró, ambíciózus közegbe csöppent bele Michel 1972 júliusában, majd alig egy hónapra rá, 17 évesen, már a felnőtt csapat első számú csereemberének számított. A körzeti bajnokságból hirtelen a Division 1-ben találta magát. Meglepő, de első mérkőzése, amit a kispadon ülve asszisztált végig, nem hagyott valami fergeteges szép emlékeket benne:

– Nem mondhatom, hogy a közönség elkényeztetett bennünket. Egy-nullra nyert ugyan a csapat, de szurkolóink elégedetlenek voltak a mutatott játékkal, így amikor felöltözve kijöttünk a stadionból, leköpködtek, megdobáltak bennünket.

Végül hét idényt töltött a Nancy-Lorraine-nél, ebből csak egyet (1974–75) a második vonalban. Kezdeti szomorúságát tehát hamar széles jókedvre cserélhette volna – ha nem gyötrik állandóan sérülések.

1972-ben két helyen tört el a bokája, majd egy évvel később a jobb kezére nézve sóhajtott az orvos: fraktúra. 1974-et sem úszta meg törés nélkül, akkor a bal karján viselt hetekig gipszet.

Emberül viselte a kínokat, sőt – ha éppen egészséges volt – remekül játszott. Már a legnagyobb tehetségek között jegyezték, sőt Michel Hidalgo a válogatottban is számításba vette.

1976. március 27-én – ki gondolta volna...? – a néhány hónappal későbbi Európa-bajnok ellen játszottak a gallok. Michel Hidalgo (maga is újonc a kapitányi poszton) úgy gondolta, új szellőnek kell fújni a francia labdarúgásban. A csehszlovák válogatottat nem tartotta különösebben félelmetes ellenfélnek, így bátran kísérletezett. Mindössze 19 ezer néző, abból is tízezer ingyen jegyes kisdíák előtt három újoncot is a csapatba állított: a góllal debütáló Michel Platinit, valamint Didier Sixt és Maxime Bossist. Senki sem sejtette, hogy három (illetve Hidalgoval együtt négy) leendő Európa-bajnok, a francia futball majdani legendái esnek át a 2–2-vel a tűzkeresztségen. Később Max Bossis 76, Platini 72, a világcsavargó Six 52 válogatottságig vitte...

Michelnek igazi ellenfele saját balsorsa lett. Áprilisban a Nancy a Laval narancssárgái ellen játszott bajnokit. Michelt ölben vitték le a pályáról, a diagnózis porcleválást állapított meg. A tamáskodók hónapokig tartó lábadozást jósoltak, hősünk 30 nappal később már bajnokit játszott a Nancyban, majd egy héttel később Budapest vendégeként a magyar válogatott ellen játszott a kékek között.

A jót azonban újabb rossz követte, az OM elleni kupaelődöntőben góljánál összefejelt Marius Tresorral. Michel összeesett, másodpercekre elveszítette az eszméletét, szó sem lehetett arról, hogy folytassa a játékot. Nélküle semmit sem ért a Nancy, 4–1-re a szédületes hajrát produkáló Marseille győzött.

Újra meglepően hamar felépült, sőt szerepelt a montreali olimpián. De a sérüléseknek még közel sem volt vége! Szeptemberben a kéz-középcsontját törte el, de fel sem vette, játszott tovább. Az 1976–77-es idényben 38 bajnokin lépett pályára, s 25 gólt szerzett.

Ennek ellenére alighanem még előlege kapta a nagy elismerést: a France Football aranylabdaszavazásán 1976 karácsonyán már Európa ötödik legjobb játékosának választották, csak Beckenbauer, Rensenbrink, Viktor és Keegan előzte meg. Olyanok végeztek mögötte, mint Cruyff, Bonhof, Gerd Müller, vagy a franciák jügoszláv kedvence, Ivan Csurkovics.

Egy esztendővel később még jobb évet zárt: már csak Simonsen és Keegan előzte meg, ők is csak minimális különbséggel. Ha a francia szavazó az első helyre teszi, 22 évesen már Európa legjobbja lett volna! *(Tény, hogy az ítések mindig sokra tartották Platini képességeit. Figyeljük csak, hogy vált egy évtizeden át a szavazások főszereplőjévé! 1976: 5., 1977: 3., 1978: a sérülés éve, 21., 1979: 5., 1980: 3., 1981: 4., 1982: – pedig a franciák negyedik a vébén – 9., 1983: 1., 1984: 1., 1985: 1., 1986: 11.)*

1977-ben egyébként valóban különösen jó éve volt, a középcsapatnak mondható Nancyt a bajnoki tabella negyedik helyére röpítette, majd novemberben „berúgta” a francia válogatottat az argentinai világbajnokságra.

Bár 1966 óta nem szerepeltek a gallok világbajnokságon – vagy talán éppen ezért... – nagy reményekkel vágtak neki a selejtezőknek. A döntés a november 16-

ai, bolgárok (!) elleni párizsi találkozóra maradt. Hidalgo legényei – elsősorban Platini remek játékanak, s pazar góljának köszönhetően – 3–1-re nyertek, a világbajnoki résztvevők lettek. (Érdemes itt megállni egy pillanatra, ugyanis Michelnek különösen nagy szerencséje volt ezeken a mérkőzéseken. Négy esztendővel később a hollandok ellen is az ő gólja nyitotta meg az utat a Mundialra, miként újabb négy esztendő múltán a jugoszlávok ellen is. Ez utóbbi találkozón ráadásul mindkét gólt ő szerezte. Platini tehát három egymást követő világbajnokságra is kijuttatta a kékeket. Az utódok visszavonulása óta mulasztották mindkét tornát...)

Nem indult rosszul az 1978-as év sem. A franciák április elsején – cseppet sem áprilisi tréfaként – Platini a 86. percben szerzett góljával legyőzték a Leão-t, Zicót, Ocart, Rivellinót, Edinhót, Dirceut felvonultató brazilokat. Másfél hónappal később a Nancy – története legnagyobb sikereként – elnyerte az OGC Nice ellen a Francia Kupát. Ám Michel számára a folytatás szörnyűre „sikeredett”. Platininak – nem kevésbé a „csoporttárs” magyarok számára – csalódást hozott az argentinai világbajnokság, majd még nagyobb csapás érte.

A Nancy augusztus nyolcadikán a híres Geoffroy-Guichard stadionban játszott a kor legjobb francia csapatával, az AS St.-Étienne-nel. Michel, egy meglehetősen reménytelennek tűnő helyzetben a labda után lépett, s összeütközött Christian Lopezel. Jajgatva csuklott a földre, óriási fájdalmai voltak. Ám még csak nem is sejtette, hogy három (!) helyen tört el a bokája. Pontosan öt hónapot és három napot, gyakorlatilag fél évet kényszerült kihagyni.

Kétségei, hogy bírja-e valaha többször törött bokája a csúcsszintű terhelést, hamar eloszlottak. Nemsokára újra nagyszerű formába lendült, s eldöntötte, itt az ideje, hogy kipróbálja erejét Franciaország legjobb klubjában. Választásában nem elsősorban pénzügyi szempontok domináltak. Hiszen hívták őt az Egyesült Államokba is, s csábította a Valencia, s az Inter is.

Az Association Sportive Saint-Étienne, röviden ASSE, vagy becenevén Les Verts, azaz a Zöldek okos – bár mint a nyolcvanas évek vizsgálatai kiderítették, nem mindig szabályos – pénzügyi politikával a kor legtekintélyesebb gall klubjává nőtte ki magát. Előbb a hatvanas évek második felében, majd a hetvenes évek közepén nyert szériában bajnoki címeket, sőt 1975-ben és 1977-ben a BEK elődöntőjébe, 1976-ban a döntőjébe jutott. Három évvel ez utóbbi jeles siker után Roger Rocher, a klubelnök szükségesnek vélte felfrissíteni a csapatot.

A kapus, Ivan Csurkovics már a harmincötöt is betöltötte, a BEK-döntősök közül pedig hiányzott Bathenay, Piazza, Sarramagna, Hervé és Patrick Revelli, valamint a csapatkapitány Larque. Különösen a középpályássor gyengült meg Dominique Bathenay és Jean-Michel Larqué kiesésével. Nekem kevesebb, mint ennek orvoslása várt Platinira.

Mit szépítsük, nem sikerült igazán. Bár senki sem vitatta érdemeit és klasszizását, három Saint-Étienne-ben töltött éve alatt a „Szuper Zöldekként” reklámozott alakulattól az egy bajnoki cím (1981) és a két elbukott kupadöntő (1981, 1982) kevéske. Pedig akkoriban már a francia futball színe-java (Janvion, Battiston, Lopez, Larios, Rocheteau, Lacombe), valamint a kétszeres világbajnoki ezüstérmes holland

Johnny Rep is az ASSE-ben futballozott.

Platini, az 1982-es, a franciák számára a sevillei, balul végződött tizenegyespárbaj ellenére az elődöntőbe jutással kitűnően sikerült, ám számára némi csalódást hozó világbajnokság után áttette székhelyét ősei földjére, Olaszországba. Távozával a „nagy ASSE” szét is esett, bár nem annyira Michel távozása, mint inkább az egyre dagadó fekete-kassza-botrány rebbentette szét a patinás gárdát.

Hősrünk, persze, az egész circuszt már a határ túlsó oldaláról, a kor egyik legjobb csapata, a Juventus tagjaként figyelte.

Michel sietve közzétette Piemontban, hogy azért választotta a Juventust, mert a város hangulata Jo-euföt, az olaszokkal teli szülőfalut idézi. Soha nem volt szégyenlős ember, azt sem titkolta, a pénz is vonzotta. Ám leginkább az, hogy a világ legjobb klubcsapatában futballozhat majd.

A Juve akkoriban valóban a csúcson volt. Platini hetekkel a spanyolországi Mundial döntője után érkezett új állomáshelyére, ahol a klub világbajnokait, Zoffot, Gentilét, Tardellit, Scireát, Cabrinit, Rossit ünnepelték. Senkiben nem merült fel, hogy a két kiváló légióossal, Platinival és Boniekkal megerősített alakulatnak bárki is komoly ellenfele lehet.

Szó se róla: bár a világ legerősebb bajnokságában akadtak vetélytársai a zeb-ráknak, a Juve alaposan feltöltötte a Platini-korszakban a házi múzeumot.

1982–83-ban kupagyőztes, bajnoki második, valamint BEK-döntős, egy esztendővel később bajnok és KEK-győztes lett a Juve. Az 1984–85-ös idényben ugyancsak hatodik lett a campionatóban, ám az európai Szuperkupa, valamint (a tragikus, Heysel-stadionban megnyert döntőben megszerzett) Bajnokcsapatok Európa-kupája javított a mérlegen. Egy esztendő múltán újra a Juve lett Olaszország bajnoka, s Tokióban megnyerte a Világkupát, majd a búcsúszezonban (1986–87) második lett a campionatóban.

Aligha vitatható: e periódusban Platini volt a Juventus frontembere, első számú csillaga. Öt esztendő alatt háromszor koronázták Európa legjobb játékosának, s a sikereket, elismeréseket tekintve egyetlen labdarúgó versenghetett csak vele a calcióban: a két esztendővel később érkezett Diego Armando Maradona.

Michelnek Olaszországban sikerült az, ami Franciaországban soha: gólkirályi címet szerzett. Nem is egyet, hanem „zsinórban” hármat. Külföldi játékosnak mindez az ötvenes évek, a svéd Nordahl csillogása óta nem sikerült!

Kétségtelen, szerencsés periódusban érkezett Olaszországba. Hihetetlen pénzek áramlottak a calcióba, busásan megfizették a külföldi sztárokat. Platini klubtársa, Marco Tardelli ki is fakadt a „kivételezés” miatt:

– Vicc, hogy mi vagyunk a világbajnokok, s a külföldieket ajnározzák, többszörösét keresik a mi jövedelmünknek...

Michelt mindez nem érdekelte. Élvezte, hogy sztár, s boldog volt, hogy végre Franciaországban is rajonganak érte. Bármilyen fura, akkor lett hazájában „prófeta”, amikor már Olaszországban játszott.

– *Úgy gondolom, ez tipikus francia vonás. Ugyanazt az utat jártam be, mint közel huszonöt évvel korábban Raymond Kopa. Amíg otthon játszottunk, azt mondták ránk, elég jó futballisták vagyunk. Amint külföldön is sikereink lettek, már imádtak bennünket* – vélte.

Nyilván hozzájárult Platini hazai népszerűségéhez, hogy a világ legeslegsúlykebb elitjében jegyezték a Juventus tagjaként, ám az igazi beteljesülést az 1984-es, hazai Európa-bajnokság hozta el a számára. A torna legjobb játékosa, sőt kilenc góljával az Eb gólkirálya lett, az utána következő dán Arnesen háromig jutott.

Az 1978-as és az 1982-es világbajnokságot érintve már esett szó arról, a nagy tornák általában nem sikerültek jól Michelnek. Az 1986-os világbajnokságon (ahol harmadik lett a francia válogatott) újra messze járt csúcsformájától.

Így még élesebb a kontraszt, ha 1984 júniusának napjait idézgetjük.

A franciák a dánok ellen kezdtek, a biztos győzelem reményében. Ehhez képest „vért izzadnak” a győzelemért, melyet Platini lövése hozott meg a kéknek a 78. percben. Négy nappal később a szomszédok, a belgák próbálták a gallok útját állni. Nem sok reménnyel, hiszen közvetlenül az Eb előtt szedte szét a hazai vesztegetési botrány a Vörös Ördögök védelmét. Arra azonban, hogy a franciák egy ötöst vágnak, rémálmaikban sem gondoltak. Pedig ez történt: Platini egymaga hármat vállalt. E győzelemmel Hidalgo csapata már az elődöntőben tudhatta magát, de többre vágyott: százszázalékos produkcióra.

A jugoszlávok ennek ellenére vezettek Sesztics góljával a szünetben, ám újra Michel pillanatai következtek. Igazán hazai pályán – a St.-Étienne stadionjában – remekelt, előbb közélről, majd pazar csukafejessel, végül szabadrúgás góllal matolta Szimovicsot.

Franciaország eufóriában ünnepelt. Pedig a neheze még hátravolt!

Az elődöntőre Marseille-be költözött a gárda, ráadásul a portugálok nem tűntek legyőzhetetlennek. „Ehhez képest” a 115. percben még ők vezettek, az álom kezdett hirtelen semmivé válni. Ám Domergue öt perccel a lefújás előtt egy csodálatos szabadrúgással kiegyenlített, majd következett újra Platini. Jean Tigana – utolsó energiáit mozgósítva – végigszalomozott a pálya jobb oldalán, centerezett, s a semmiből előtűnő csapatkapitány Bento kapujába passzolta a továbbjutást, az Európa-bajnoki döntőt jelentő gólt.

A fináléban Spanyolország válogatottja várt a Párizsba „visszaköltözött” kékerekre. Nem akadt széles Gallhonban ember, aki kételkedett volna a házigazdák sikerében. Ám a két gárda az 57. percig 0–0-ra állt. A torna kiemelkedően legeredményesebb támadósora (pontosabban középpályássora, hiszen a védő Domergue-en kívül csak Platini, Giresse és Fernandez szerzett gólt a döntőig vezető úton) nem tudott mit kezdeni az Arconada irányította spanyol védelemmel.

Legyen a szó most Michelé, hogyan emlékezik ő élete egyik, talán legfontosabb góljára, mely aranyat ért:

– Szabadrúgást kaptunk, kicsit balról, nagyon jó szögből. »Ajándék«, futott át az agyamon, aztán arra gondoltam, hogy nyolc évvel korábban, a csehszlovákok elleni első válogatottságomon szinte ugyanerről a helyről lőttem gólt. De nem volt idő álmélkodni, lőni kellett. Tizennyolc méterre lehettem a kaputól, öt spanyol állt a sorfalba. Jobbal elcsavartam a fal bal oldala mellett a labdát, de úgy tűnt, Luís Arconada könnyedén az ölébe fogja majd. Aztán hirtelen eltűnt a labda a szemem elől, s csak azt láttam, hogy Arconada megfordul, s próbál utána ugrani. Te jó Isten, átcsorgott a melle, a hóna alatt a labda! 1–0-ra vezettünk!

Az utolsó pillanatban még Bruno Bellone is rúgott egy gólt, de ez már csak a gólkülönbséget javította. Franciaország már ezzel a Platini-szabadrúgással célba ért, megnyerte az Európa-bajnokságot.

Platini-szabadrúgás... Legendává nemesült. Michel maga is úgy érzi, megérte a rengeteg gyakorlás, a szabadrúgás az évek során egyik leghatásosabb fegyverévé lett. Lőtt gólt szabadrúgásból Zoffnak, Shiltonnak, Van Beverennek, Arconadának, Pfaffnak, Viktornak, gyakorlatilag a kor minden híres kapusának. Nem tudták megfejteni a titkát.

Alighanem az Európa-bajnokság tizenöt napja hozta el számára a legmagasabb francia polgári kitüntetést: 1985. április 29-én a Becsületrenddel tüntették ki.

Harmincévesen lett „lovag”, s alig két évvel később befejezte eredményekben gazdag futballpályafutását. Nem sok időt töltött „tétlenül”, hiszen 1988 novemberében – mindenfajta edzői előképzettség, gyakorlat nélkül – kinevezték a francia válogatott szövetségi kapitányának.

Működése alatt a kékerek több mint harminc mérkőzésen veretlenek maradtak, díszmenetben masíroztak végig a svédországi Európa-bajnokság selejtezőin. Ám a döntőre összecsuklott csapata. Platini a kudarc után (állítólag nem annak hatására..) lemondott, átadta helyét Gerard Houllier-nek.

Edzősködést azóta sem vállal, ám rengeteg mérkőzést játszik a Variété Futball Clubbal, ahol a régi társakkal léphet pályára, a bevételt minden egyes alkalommal jótékony célokra fordítva. Ő maga Dél-Franciaországban nyitott a kábítószer-től menekülni kívánó fiatalok számára rehabilitációs központot. Persze, a labdarúgástól sem szakadt el teljesen, az 1998-as franciaországi világbajnokság szervezőbizottságának társelnöke. Mint elmondta: az évezred utolsó nagy futballrandevújának felelősségteljes szervezőmunkája jelen pillanatban első helyen áll életében. Az eddig elvégzett munkáról, és a további teendőkről könyvünk nyomdába adása előtt beszélgettünk vele.

Michel, távozása után összezuhant a francia válogatott, a vébé-selejtezők kudarca pedig valóságos forradalmat váltott ki. Elkerülhető lett volna-e mindez, ha ön marad a kapitány?

– Azt hiszem, az azóta hozott változtatásokra mindenképpen szükség volt. Értem ezt a személyi és a strukturális változtatásokra, mert minden szervezet működése az azt képviselők személyétől függ. Az is biztos: bárki legyen is a szövetség elnöke, vagy a kapitány, mindig lesznek elégedetlenkedők, akik mindig, mindent jobban tudnának...

Mostanában hogyan szólítják önt? Elnök úrnak?

– A barátaimnak továbbra is Platoche vagyok, akivel munkakapcsolatban állok, azok pedig Michelnek, vagy Platini úrnak hívnak. A külföldről jövő delegációk tagjai viszont néha le „elnök uraznak”... Furcsa dolog ez, mert játékosként mindig valamilyen siker után kaptam beceneveket, titulusokat, most pedig már a munka elvégzése előtt.

Alighanem ez az a fajta munka, amit nagyon szívesen végez...

– Úgy gondolom, hogy mindenkire, aki részt vesz majd ebben a munkában, gyönyörű kaland vár. Franciaországnak nagyon fontos, hogy ne legyen semmi gikszer, mert a világ szeme rajtunk lesz. A legkisebb tévedést, vagy hibát sem engedhetjük meg magunknak.

Játékosból vezetővé válni nem egyszerű dolog...

– Az a fontos, hogy továbbra is a futballal foglalkozhassak. Úgy gondolom, elértem olyan szintre, hogy nyugodtan állhattam át a sorompó másik oldalára. Új feladatok elvégzése közben egyébként mindig új tapasztalatokkal gazdagodik az ember, ezért is izgatott a feladat. Egészen más aspektusból láthatom szeretett sportágamat. Más típusú személyekkel találkozom, nem csak a játékosokkal, a barátaimmal.

Az elnöki posztot Fernand Sastre-ral osztja meg, és mindketten fizetés nélkül tevékenykednek...

– Igen, ez az egyik oka annak, hogy a Canal Plus tévétársaságnál folytatom kommentátori munkámat. A másik ok, hogy így azért nem kell teljes mértékben elszakadnom a pályáktól, öltözőktől. Amikor szövetségi kapitányként lemondtam, öt hónapig otthon maradtam, semmit nem csináltam, csak a jövőmön gondolkodtam. Akkor még szó sem volt az 1998-as világbajnokságról, nem azért mondtam tehát le, mert a társelnöki poszt után „nyújtózkodtam”, és nem is azért, mert a svédországi Európa-bajnokságon gyengén szerepeltünk. Döntésemről már három hónappal a kontinensbajnokság előtt értesítettem az akkori elnököt, Fournet-Fayard urat.

Mit takar a társelnöki pozíció?

– Rögtön az indulásnál világos volt: felelősségteljes posztot akartam. Kizárni a lehetőségét annak, hogy csak egy báb legyek, akit ide-oda küldözgetnek, hogy reklámot csináljon a világbajnokságnak. Egyedül sem vállaltam volna, mert vannak olyan témák, amelyekről Fernand sokkal többet tud. Ilyen például a hivatalos papírok, a szabályzatok elkészítése, ebben neki óriási tapasztalata van. Az én fő feladatom a marketing és a kommunikáció biztosítása, én ezekben a kérdésekben érzem otthonosabban magam. Nem szabad elfelejteni, hogy ezen a téren én is rendelkezem

némi tapasztalattal, hiszen tagja voltam az AS Nancy-Lorraine elnökségének, ahol számtalan hasonló problémával foglalkoztunk, igaz, közel sem ekkora léptékben.

Nem túl gyakran fordult elő, hogy egy hajdani világklasszis labdarúgó legyen a világbajnokság egyik fő szervezője...

– Szerintem én vagyok az első, de ez nem ijeszt el. A lehető legtöbb emberrel felvettem a kapcsolatot, tanulmányoztam az olaszországi és az amerikai véték tapasztalatait, és Jean-Claude Killy is sokat segített az albertville-i olimpia tanulságairól mesélve. Azt hiszem, alapos elemző munkával nagyon sok olyan csapdát elkerülhetünk, amelyekbe ők beleestek.

Könnyen kijön Fernand Sastre-ral?

– Nagyon hamar megegyeztünk abban, hogy ki mit fog csinálni, s miután ehhez azóta is tartjuk magunkat, nem lehet probléma. Az egyetlen félreértés abban volt, hogy mindenki azt hitte: fizetést kérek majd munkámért.

Pedig a felelősség óriási, hiszen a világbajnokság az évezred végének legnagyobb sporteseménye lesz az atlantai olimpia mellett.

– A világbajnokság jóval nagyobb rendezvény, mint az olimpia, ezért én azt tenném az első helyre. Ez, persze, csak a nézők számát illetően igaz, mert az olimpia tényleg a világ egyik legfontosabb sportmegmozdulása.

Egy ilyen léptékű rendezvény sikere tehát nagyon fontos mindenkinek...

– Egy biztos: sokkal fontosabb Franciaországnak, mint a francia futballnak. Alighogy vége lett az amerikai döntőnek, már mindenki Franciaország felé fordult, és ez így lesz négy éven keresztül. Úgy is mondhatnám, hogy az ország vizsgázik, erre labdarúgásunknak nincs szüksége, mert – a válogatott pillantnyi hullámvölgyétől eltekintve – jó a hírünk a világban. Alapvető hibának tartottam például a Grand Stade körüli hercehurcát, kis híján nevetségessé váltunk. Szerencsére időben megoldódott ez a probléma is, legalábbis a tervekben van már Nagy Stadionunk is, és abban is döntöttünk, hol fogjuk felépíteni.

Michel, mit tenne másképpen, ha újra kezdhethné az életét?

– Mindent ugyanúgy tennék, ahogy megtörtént, semmilyen döntésemet nem bántam meg...

1986

A legparányibb aranylabdás **IGOR BELANOV**

1960. szeptember 25-én született Odesszában.

Pályafutásának csapatai: Csernomorec Odessza (1971–1978), SZKA Odessza (1978–1980), Csernomorec Odessza (1980–1984), Dinamo Kijev (1985–1989), Borussia Mönchengladbach (1989. november–1990), Eintracht Braunschweig (1991–1992).

A szovjet válogatottban (1985. május 2. és 1990. április 25.) 34 mérkőzésen 9 gólt szerzett.

Sikerei. Szovjet bajnok (1985, 1986), szovjet kupagyőztes (1985, 1987). KEK-győztes (1986). Európa-bajnoki ezüstérmes (1988), világbajnoki résztvevő (1986). Szerepelt a világválogatottban (1986). A France Football aranylabdája (1986).

Amikor a France Football főszerkesztője közölte Igor Belanovval, hogy ő lett 1986 aranylabdája, a kitüntetett csak annyit mondott:

– *Nagyon hízelgő, hogy az önök zsűrije ennyire érdeklődik szerény személyem iránt. Életem legnagyobb sikere ez a kitüntetés, melyet játéktársaimnak, edzőmnek szeretnék ajánlani. Nélkülük sohasem lehettem volna aranylabdás.*

Igor a lehető legszebb szavakkal köszönte meg a kitüntetést, ráadásul őszintén gondolta amit mondott. Jól tudta, a *Dinamo Kijev* sikerei nélkül nem került volna szóba a neve a szavazásnál.

– *Gyakran eljátszogattam a győzelem lehetőségével, ám egy pillanatig sem mertem igazából gondolni arra, hogy én leszek az első. Biztos voltam abban, hogy társam, Szása Zavarov sokkal inkább megérdemné az aranylabdát. Emlékezzenek csak vissza a lyoni KEK-döntőben nyújtott produkciójára, vagy a franciák elleni, párizsi teljesítményére. Nélküle talán fele annyi gólt sem tudék rúgni, számomra ő volt az aranylabda első számú várományosa. Nagyon sajnálom, hogy végül az első ötbe sem került be, ha tehetném, megosztanám vele ezt a trófeát. Ezért pontosítom még egyszer: ez a trófea Igor Belanov, a Dinamo Kijev és a szovjet válogatott közös aranylabdája... – vallotta.*

Egy kiállítás képei: Igor szomorúsága Mönchengladbachban, a Borussia profijaként

Odessza már 1986 előtt is – több, a futball szempontjából „elhanyagolható” tényről – híres volt. Ám a Fekete-tenger egyik legnagyobb kikötője, a Patyomkin páncélos fő állomáshelye Igor Belanov szülővárosaként írta be nevét elsősorban a futballtörténelembe.

– *Odessza szülötte vagyok* – nyilatkozta gyakran maga Belanov is, mégpedig olyan hangsúllyal, mintha tudná, ezzel mindent elmondott.

Itt találkozott a focival, ugyanúgy, mint a hozzá hasonló korú gyermekek: az utcán. Ám ezután nem a megszokott utat járta be, sohasem járt például sportiskolába. Ez már csak annál is meglepőbb, mert egy kézen megszámolható, hogy a nyolcvanas évek szovjet válogatottjai közül hányan kerültek a „futbalnaja skolát”. A teljes igazsághoz hozzátartozik, hogy Igor szívesen járt volna az odesszai focisuliba. Csak éppen a „sasszemű ítések” eltanácsolták.

„Az utcai csapatban elég jól játszottam, s kortársaim menőnek tartottak az odesszai tengerpart homokján, vagy ahogy mi neveztük, a Kopakabanán. Ám a futballiskolában nem ismertek, s apró termetem miatt az edzők szinte nem is voltak kíváncsiak arra, mit tudok. Egycsapásra kimondták a fellebbezhetetlen ítéletet: »Tök-mag, eredj haza, aztán álljál jó sokat az esőben. Csak utána gyere vissza!« Elképzelhetik, mit éreztem. Anyám, bár sajnálta, hogy megbántottak, még egy kicsit örült is annak, hogy így alakult. Idegesítette, hogy soha nem lát, mert egész nap futballozom. Apám más volt. Odesszában nagyon népszerű a labdarúgás, ő is nagy szurkoló volt. Mindig hitt bennem, illetve abban, hogy egyszer nagy futballista leszek. Rettenetes, hogy nem érhettem meg a sikereimet, egy szörnyű autobaleset áldozata lett.” – emlékezett Belanov a kezdet kezdetére.

Bár az FSO-ban (*Futbolnaja Skola Odesszi*) kosarat kapott, továbbra is nap-

hosszat futballozott. Az iskolai tanulmányokat közben könnyedén abszolválta közepesre, bár ha töri magát, javíthatott volna. Leginkább a foci „mennysisége” miatt ostromozták a szülei, mert ha Igor éppen nem a labdát rúgta, a tévén csüngött, *Blohint, Veremejevet, Muntjant, Burjakot*, azaz a nagy Dinamo Kijev sztárjait lesve.

A fájdalom, megaláztatás könnyei hamar felszáradtak, ugyanis Igor „zsák-számra” termelte a gólokat a lakótelepük tornacipős csapatában. A fiúk – a hajdani Szovjetunióban nagyon népszerű – Országos Bórlabda Mozgalomban egymás után nyerték a meccseiket. Egy ilyen mérkőzésen fedezte fel Igor *Eduard Maszlovskij*, a város első számú egyesületének, a *Csernomorecnak* a tehetségkutatója.

A visszaemlékezések szerint gyors, gólerős, de meglehetősen önző ifjú 1979-re elvergődött a Csernomorec tartalékcapatáig. A nagycsapatban azonnal nem számíthattak rá – mert katonai behívót kapott. Két teljes idényen át a flotta gárdájában, a kifejező nevű *Szportyivnij Klub Armii Odessza* alakulatban termelte rendületlenül a gólokat. A szolgálati idő leteltével visszatért a Csernomorecbe, s már első osztályú labdarúgónak mondhatta magát.

Akkoriban – miként a hatvanas évek elejétől kezdve gyakorlatilag folyamatosan – a Dinamo Kijev vezetői folyamatosan szemmel tartották az ukrán csapatokat, megpróbálták a legjobb futballistákat Kijevbe csábítani. Természetesen Belanov tehetsége is hamar szemet szűrt, sőt 1984 elején már személyesen Lobanovszkij utazott el érte, hogy a D-betűsök közé csábítsa. A környezetéhez, családjához szinte mániákusan ragaszkodó játékos azonban kikoszarazta az Ezredest!

Lobanovszkij azonban nem az a típus, akinek nemet lehet mondani. Egy esztendővel később újra elment Belanovért, aki akkor már nem mondott nemet. Meg is magyarázza, miért:

– *Kétszer is visszautasítottam a kijeviek hívását, először is mert nem szívesen hagytam volna el Odesszát, másodszor pedig nem éreztem magam elég erősnek. Harmadszorra azonban már elgondolkoztam. Ha majd a gyermekeim megkérdezik, hol vannak az érmeim, mit értem el futballistaként, mit válaszolok nekik? Tudom, hogy a Csernomorec soha nem lesz nagy klub, ha itt maradok, soha nem tudok válaszolni a kérdéseikre. Ekkor határoztam el, hogy elfogadom Valerij Lobanovszkij ajánlatát, elmegyek a Dinamóhoz.*

A szülővároshoz, a szülői házhoz kötődő köldökzsinórt elvágta ugyan, de a szíve Odesszában maradt. Ha nagy ritkán szabadidőhöz jutott, azonnal a Fekete-tenger „fővárosa” felé vette az irányt. Játshatott később akár Kijevben, akár Németországban, a szilvesztert mindig Odesszában töltötte.

Kijevben eleinte magába roskadtan üldögélt a szobájában. Az első edzéseken alig kapott levegőt, a „régiek” a 12 kilométeres futásban egytől egyig lehagyták. Őt, aki oly büszke volt arra, hogy Odesszában a legjobb futók közé tartozott.

– *Amikor eljöttem otthonról, nagyon gyenge erőnléti állapotban voltam, hiszen a Csernomorecban talán tizedrészét sem dolgoztam annak, amit Kijevben kellett.*

Ráadásul hiányzott neki az otthon hagyott család, a felesége és egyéves kislánya is. Még alig töltött egy hetet Kijevben, amikor Lobanovszkij a pályaudvarról hozta vissza a megfutamodni készülő apró csatárt.

Amikor Igor magyarázat gyanánt kiöntötte a szívét, a vasszigoráról ismert edző így vigasztalta: „Felejtsd el, ami történt, én még rosszabbra számítottam. Napról napra könnyebb lesz, napról napra jobban érzed majd magad közöttünk. Emlékezz majd arra, amit most mondok: leszel te még a válogatott gólgyárosa!”

Lobanovszkijra később is istenként nézett fel.

– Valerij Vasziljevics volt az, aki Kijevbe hívott, csakis az ő személye miatt mondtam igent – mesélte Igor. – Egészen kivételes tudású pszichológus, hatalmas stratégia. Képes volt arra, hogy egyfolytában ébren tartsa bennünk a harci kedvet, és akár nyertünk, akár veszítettünk, mindig el tudta mondani, mi volt az, ami jól ment, és mi az, amit elhibáztunk. Megállapításai mindig helytállóak voltak, mindannyiunkat állandóan figyelt, segített a fejlődésben. Hajszálpontosan előírta, mit kell tennem fejlődésem érdekében, és én azt az utolsó betűig betartottam. Az elvégzett munka aztán meghozta gyümölcsét.

Igor emlékezetében még ma is élénken él egy hosszú beszélgetés, melyet nem sokkal Kijevbe érkezése után folytatott Lobanovszkijjal.

– Már akkor azt mondta: »Ha fel akarsz jutni a csúcsra, elérheted, mert minden adottságod megvan hozzá! Egyetlen feltétele ennek, hogy pontosan végrehajtsd, amit kérek tőled.« Igaza volt, két év alatt rengeteget fejlődtem, szinte egyetlen cél leküzdését sem éreztem lehetetlennek.

Ha csak idézzük az aranylabda-díj kihirdetésekor tett önértékelését („Másfél éve még legfeljebb Odesszában és Kijevben ismertek, ott sem sokan... Most meg engem választottak Európa legjobbjának”) már megérthetjük fenti kijelentését. Ám még inkább így tehetünk, ha számításba vesszük, mit ért el Igor Kijevbe szerződése (1985 márciusa) és az aranylabda átvétele (1986 december) között.

Ez idő alatt kétszeres bajnok, egyszeres Szovjet-kupa győztes, KEK-győztes, szovjet válogatott, majd világbajnoki résztvevő lett, beválasztották a Mundial álomtizenegyébe, s szerepelt Pasadenában a világválogatottban. A mexikói világbajnokságon egy gólt lőtt (tizenegyesből) a magyar válogatottnak, hármat a belgáknak.

Június 15-én személyes drámát élt át, a nyolcaddöntőben Belgium elbúcsúztatta a szovjeteket a további küzdelmektől. Pedig ő mindent megtett a győzelemért, három gólt is rúgott Pfaffnak a találkozó során. Hiába, a svéd Fredriksson hármas sípszava a belgák továbbjutását jelentette. Igor azóta is haragszik a játékvezetőre.

– Azt hiszem, a legenyhébb amit mondhatok, hogy a bíró túlságosan is befolyásolta a végeredményt. Véleményem valószínűleg nem arat majd osztatlan sikert, de azt mondom: nem azon a helyen végeztünk a világbajnokságon, mint amelyiket megérdemeltük volna. Ez a belső dráma, persze, semmit nem von le azon örömeimből, hogy ilyen világversenyen részt vehettem, de mondom: még többre vihettük volna. A magyarok ellen például fantasztikusan játszottunk, de később sem lehetett okunk panaszra. Ám azt hiszem, hiányzott még némi rutink ahhoz, hogy a belgák elleni meccsen előforduló csapdákat kikerülhessük. A három góloomat odaadtam volna a továbbjutásunkért. De mit érünk utólag azzal, hogy mindenki elismerte, a belgáktól lesgólokat kaptunk? A kiesés tényén mindez semmit sem változtat.

Abban az időben – ki ne emlékezne rá – már gyakorlatilag egyet jelentett a Dinamo Kijev a válogatottal. Azután, hogy a szovjet szövetség 1986 májusában Eduard Malofejev helyett a Kijevben továbbra is klubedzőként dolgozó Valerij Lobanovszkijt jelölte a szbornaja élére, rendszeresen tíz-tizenkét kijevi szerepelt a válogatott keretben. Belanov – bár Malofejev finoman szólva nem szívelte az ukránokat – már 1985-ben válogatott lett, igaz, állandó helyet csak Lobanovszkij kapitánysága alatt vívott ki a szbornajában.

A néhány „vendéggel” (elsősorban *Daszajev, Higyijatullin és Alejnyikov*, ritkábban *Larionov, Gocmanov, Szulakvelidze* vagy *Cserenkov*, nem szólva az időközben Kijevbe igazolt dnyepropetrovszki „ikrekről”, *Protaszovról* és *Litovcsenkóról*) megerősített Dinamo Kijev képviselte a Szovjetuniót az 1988-as Európa-bajnokság selejtezőin, illetve az NSZK-ban rendezett döntőben is. Nem csoda hát, hogy Belanov nyilatkozataiban „szinonímaként” kezelte a szbornaja (válogatott) és a Dinamo Kijev nevét. Meg is magyarázza, miért:

– Kijevben egyszerűen nem lehetett lazítani. Emlékszem, az állandó „stressz” volt az, amely a KEK-győzelemhez vezetett bennünket, amelynek köszönhetően a BEK-negyeddöntőig jutottunk, és amely a bajnoki címeket is eredményezte. Később gyakorlatilag mindenki a válogatott tagja lett, így valamennyiünk számára egyformán zsúfolttá lett a program. Hol a Kijev, hol a szbornaja színeiben játszottunk, de a lényeg azon van, hogy állandóan játszottunk. Pihenőnk még nyáron, vagy télen sem igen volt, akkor Lobanovszkij a fizikai félkészítésünkre helyezte a súlyt. Ebben az időszakban sokkal többet aludtam egy szobában például Ráczcal, mint a feleségemmel. Lobanovszkij mindig azt mondta, hogy soha nem szabad megelégedni a már elért sikerekkel, mindig új célokat kell kitűznünk magunk elé. Bizonyítani kell, hogy eredményeinket nem a véletlen szülte, és képesek vagyunk azok megismétlésére. Még valamit említenem kell: fontos volt az úgynevezett kijevi hangulat. Rendszeresen tízen-tizenketten voltunk a keretben, alig nyomott bennünket a válogatottság fizikai vagy lelki terhe.

A kijevieket, s így áttételesen Lobanovszkijt sokszor vádolták azzal, hogy uniformizálják a játékosokat, gépekké akarják formálni őket. Az okoskodó ítések éppen csak arról az aprócska tényről felejtkeztek el, hogy a nyolcvanas évek közepének sikercsapata minden korábbi szovjet klubnál – s gyaníthatóan válogatottnál – magasabb technikai kvalitásokkal bírt. S „mellesleg” a futballisták adottságai is kivételesek voltak. Belanov elsősorban a gyorsaságára lehetett büszke.

– A gyorsaságom születési adottság, nem hiszem, hogy bármilyen kemény munkával is a nulláról idáig fejleszthető lett volna. Egyértelmű, hogy eme „alapadottság” nélkül nem lehetnék csatár, vagy nem lőhettem volna annyi gólt. A pontosságomat és a játékintelligenciámat azonban fejleszteni kellett, rengeteg speciális edzést tartottunk emiatt. Ezek alkalmával is maximálisan alá kellett rendelni magunkat a csapatmunkának. De külön hangsúlyozom, hogy ez senkit nem gátolt meg abban, hogy improvizálhasson is a pályán. Lobanovszkij nagyon is jól tudta: egyetlen támadásvariáció sem állja meg a helyét, ha nem a legjobb képzettségű játékosaira építi azokat.

Ha viszont „azokra”, Belanovra, Zavarovra, Protaszovra, Mihajlicsenkóra épített, csapatát alig lehetett feltartóztatni..

A Dinamo Kijev és a szovjet válogatott, csakúgy mint maga Igor Belanov 1985 és 1988 között élte fénykorát. A Lobanovszkij korszak megkoronázása – még ha tudjuk, hogy az Ezredes az 1990-es olaszországi világbajnokságon is a szbornaja élén állt – volt az 1988-as Európa-bajnoki szereplés.

A selejtezőkből – ma már igazán tudjuk milyen nehéz csoportból, a keletnéme-

teket, a franciákat, az izlandiakat és a norvégokat megelőzve – veretlenül lépett tovább gárda. Maga Belanov négy gólt szerzett a sorozatban, nála többet a ma már a Bayer Leverkusenen szereplő Andreas Thom szerzett – eggyel.

A nyolcas döntőben az első meccsén Rácz góljával nyert a szbornaja a hollandok ellen, aztán döntetlent játszott az írekkel, majd legyőzte az angolokat. A kisebb sérüléssel kínlódó Belanovot háromból kétszer lecserélte Lobanovszkij. Az olaszok elleni elődöntőben nem is játszott, Protaszov bóklászott elől egyedüli csatárként. Igor nem is nagyon hiányzott, az akkor már a Kijevben játszó dnyepropetrovszki duó, Litovcsenko és Protaszov egy-egy góljával simán nyertek a szovjetek.

A hollandok elleni döntőre Lobanovszij újra hadra fogta – bár ne tette volna. Mert bár az Európa-bajnokság döntőjében szerepelni hatalmas élmény, Igor számára ez a mérkőzés jelentette a végzetet. Már az első félidőben is elpackázott egy helyzetet, aztán a második félidőben előbb a kapufát trafálta telibe jó helyzetben, majd – miután Van Breukelen a földre teremtette Gocmanovot – a megítélt tizenegyest szinte a kapus kezébe lőtte. Ha Igor e két, második félidei lehetőségét góllá váltja királyként emlékezhet vissza a müncheni döntőre. Így viszont kiátkozták.

A torna után otthon ő lett az első számű bűnbak, a nép minden haragja rá zúdult. Az egyébként is labilis idegzetű, félénk, önbizalomhiánnyal küzdő csatár teljesen összetört. Bár a következő évben is még rendszeresen játszott a válogatottban – egyetlen gólt sem tudott lőni.

Mind e közben jó néhány csapattársa már engedélyt kapott arra, hogy légiós-nak álljon. A válogatott állandó tagjai közül Vagiz Higijjatullin a Toulouse, Rinat Daszajev a Sevilla, Szergej Alejnyikov a Juventus tagja lett. (Talán érdemes észrevételezni: először a szbornaja „nem-kijevei” tagjai kaptak engedélyt...). A kijevek közül – a korábbi sztár, *Oleg Blohin* egyébként akkoriban már Ausztriából is tovább állva Cipruson játszott – elsőként Szása Zavarov szerződött a Juventushoz 1989 nyarán, majd novemberben Belanov is zöld jelzést kapott: a *Borussia Mönchengladbach* együttesének tagja lett.

Ha itt lezárható lenne a történet, elég lenne annyi: a valamennyi aranylabdás közül a legszerényebb hírnévre szert tett Belanov nem tudta azt a pályát befutni, amelyet képességei alapján befuthatott volna. Az utóbbi öt esztendő történéseivel

kiegészített életrajz azonban maga a dráma, vagy ha úgy tetszik a szomorújáték.

Belanov heti fizetése a Gladbachnál – a *European* című lap tudomása szerint nyolcezer dollárnak megfelelő márka – meghaladta otthoni éves jövedelmét. Pedig Kijevben is a kivételezettek életét élte, mint mondta, előtte, a válogatott futballista előtt minden ajtó kinyílt. De gyorsan hozzátette azt is, hogy ekkora gazdagságról álmodni sem mert volna soha.

Azt hitte, a Paradicsomba csöppent, nem tudott betelni sem a klub által adott Mercedes, sem a luxusvilla látványával.

Öt nappal a Gladbachhoz való érkezése után azonban megsérült. Hetekig nem tudott edzeni, majd

amikor meggyógyult, újra meghúzódott. Keserűen emlegette kevés ottani barátjának: *„Nincs rosszabb egy légiós számára, mint sérülten otthon ücsörögni, miközben úgy érzi az ember, az egész külvilágtól el van zárva. Nekünk, a Szovjetunióból érkezetteknek még nehezebb a helyzetünk, hiszen nem beszélünk idegen nyelveket.”*

Belanov – hiába volt vele a felesége, Irina és Krisztina nevű kislánya – lelkileg egyre mélyebben volt. Idegesítette, hogy nem tud futballozni, hogy otthon kell tétlenkednie, miközben a csapat Izraelben edzőtáborozott a következő Bundesliga-szezonra készülve.

Február második hetében aztán kitört a botrány. A Belanov család – egy, a Szovjetunióból érkezett ismerős házaspár társaságában – vásárolni ment az egyik düsseldorfi áruházba. Amikor az áruházi detektívek kinyitatták a futballista Mercedesének csomagtartóját, kifizetetlen bőr- és sportdzsekiket, s egyéb luxuscikkeket találtak – körülbelül kétezer márka értékben. A hivatalos jegyzőkönyvek, s a tanuvallomások szerint Igor nem is volt bent az áruházban, ő a kocsijában várta a vásárlókat. Alighanem ez lehetett a szerencséje, mert így ellene nem indult eljárás. Klubjában is ártatlannak találták, s továbbra is a Mönchengladbach tagja maradhatott – még egy ideig.

De sem ő, sem a családja nem találta meg a helyét a nyugati világban. Hiába mondta neki 1989 őszén az akkor már Olaszországban játszó Szergej Alejnyikov, hogy „*ha Nyugaton élsz, felejts el mindent, amit otthon tanultál, ez egy más világ*”, nem tudta a jólétet megszokni.

Mesélik, hogy Ira, a felesége egyszer elment – már az ominózus eset után – az egyik supermarketbe vásárolni. Tizenöt kiló hallal állított haza. A férj „miért” kérdésére „otthoni” választ adott: „*Ki tudja, hogy holnap is árulnak-e?...*”

Belanov(ék)nak nem csak a civil életben nem ment a beilleszkedés, Igor a pályán sem volt szerencséje. Felépülése – s a lopási ügy – lezáródása után már alig került vissza a Gladbach első csapatába, legtöbbször a kispadot koptatta. Végleg kimaradt a szovjet válogatottból, ahol a Lobanovszkij-Bisovec váltás után szóba sem került a neve.

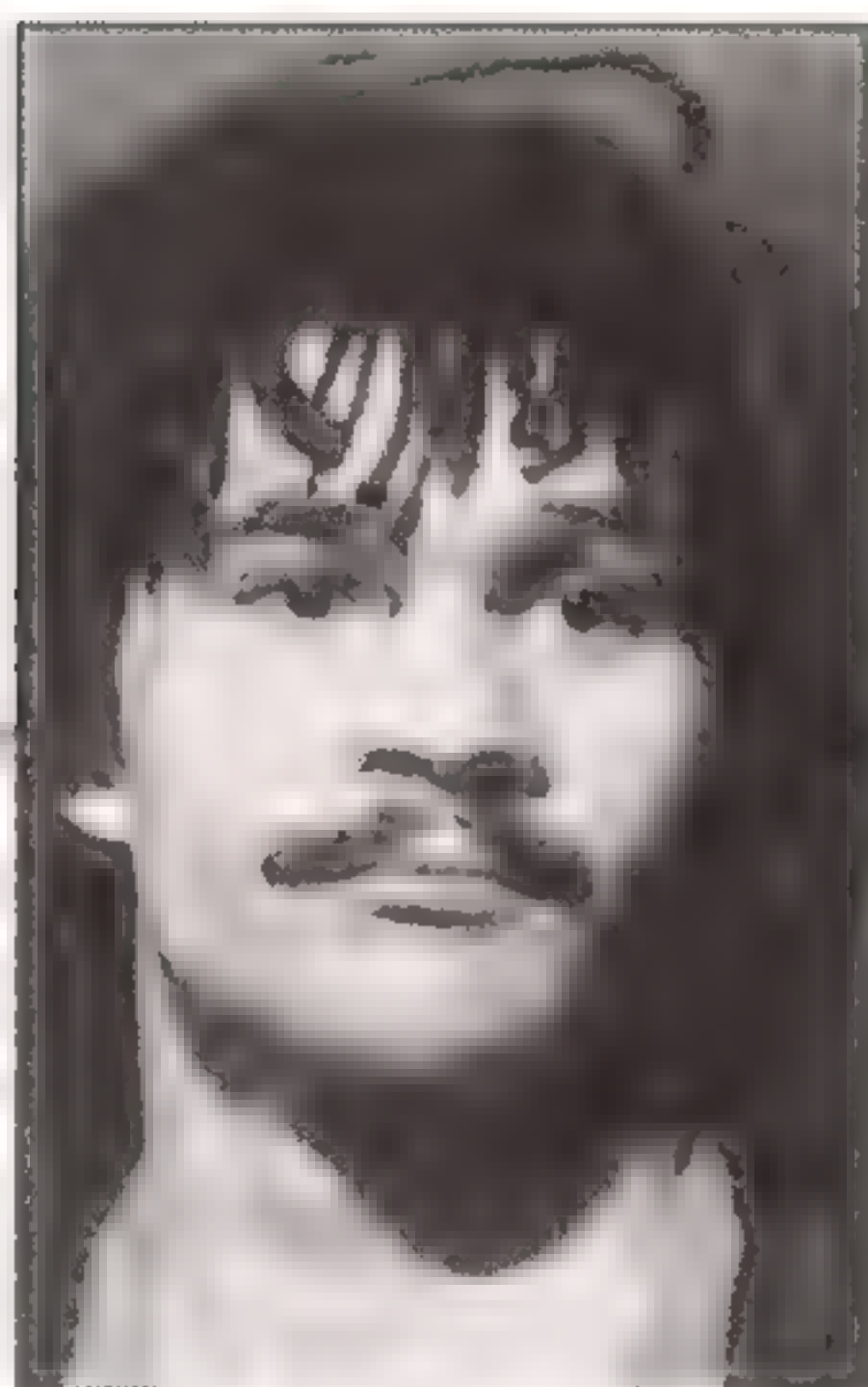
Hiába áldozott négyezer márkát is a nyelvtanárokra, többnyire otthon üldögélt. Amikor a felesége meg a lánya négy hétre elmentek Bulgáriába (!) nyaralni, Igor naphosszat egyedül játszott otthon. Vett egy ezer részből összerakható puzzle-t, azt illesztgette össze. Már azon se kesergett igazán, hogy a szerződése szerint neki járó összeg egyetlen év alatt húsz százalékot romlott, mivel „okos” tanácsadóira hallgatva dollárban kötötte ki az összegeket, miközben az amerikai valuta négyötödére zuhant vissza a megerősödő márkával szemben.

A Gladbach 1990-91 telén lepasszolta 1986 aranylabdását az egyesítés miatt akkor éppen kétcsoportos Bundesliga II alsó régiójába tartozó Eintracht Braunschweig együtteséhez, ahonnan már nem volt felkapaszkodás.

A szó igazi és átvitt értelmében is legparányibb aranylabdás alig egy esztendő múltán újra csomagolt, s mire lejárt volna eredeti, a Gladbachhal kötött, 1992-ig szóló – persze, már régen nem érvényes – szerződése, már hazament Ukrajnába, a rajongott Odesszába, ahol végre biztonságban érezhette magát a „vad világgal” szemben.

Alig túl a harmincon, végleg elveszett a labdarúgás számára.

1987

A fekete tulipán **RUUD GULLIT**

1962. szeptember elsején született Amszterdamban.

Pályafutásának csapatai: Meerboys (1973-1975), DWS Amsterdam (1975-1979), FC Haarlem (1979-1982), Feyenoord (1982-1985), PSV (1985-1987), AC Milan (1987-1993), UC Sampdoria (1993-1994), AC Milan (1994-)

A holland válogatottban (1981. szeptember 1. és 1994. május 28. között) 66 mérkőzésen 17 gólt szerzett.

Sikerei: Háromszoros holland (1984, 1986, 1987), háromszoros olasz bajnok (1988, 1992, 1993), egyszeres holland (1984), egyszeres olasz kupagyőztes (1994), kétszeres olasz Szuperkupa-győztes (1992, 1994). Kétszeres BEK-győztes (1989, 1990), egyszeres Világkupa-győztes (1990), egyszeres Szuperkupa-győztes (1990). Európa-bajnok (1988), Európa-bajnoki elődöntős (1992). A France Football aranylabdása 1987-ben.

Engedtessék meg annyi szubjektívizmus, hogy beismerjük: Ruud Gullit az egyik legkedvesebb számunkra a huszonnyolc aranylabdás közül. Annyit szajkózzuk manapság, hogy nincsenek egyéniségek a modern futballban – hát tessék, íme, a legtökéletesebb cáfolat. Ruud egyéniség a pályán – ki ne tudna feleleveníteni néhányat varázslatos megmozdulásai közül... –, s egyéniség a pályán kívül is. Gondolatai messze nem csak a kerek bőrlabda körül forognak, érdekli a politika, a „közélet”, a zene, a világ jövője, s még rengeteg más téma. Igazán nyílt fickó, akinek életfilozófiája két szóban foglalható össze: totális szabadság. A mostani interjút két, különböző idejű beszélgetésünkből elegyítettük egyé.

Természetesen a kettő így válik valódi egésszé.

Hadd tudakozódjunk legelőbb egy mókás történetről! Igaz, hogy amikor először játszott az Oranjéban, a szpíker összetévesztette Frank Rijkaarddal?

– Így volt. Mindketten azon a meccsen debütáltunk, Svájc ellen futballoztunk. Frank játszott az első negyvenöt percben, én, akinek akkor még ugyanolyan rövid

haja volt, a második félidőben álltam be a helyére. A riporter egész végig nem vette észre a cserét.

Frank Rijkaard akkor már „évtizedes” barátunk számított...

– Együtt jártunk egy amszterdami iskolába, s néhány évig egy klubban is fociztunk, a DWS-ben. Mindössze egy hónap van közöttünk, így rendszerint ugyanabban a korosztályos csapatban játszottunk.

Azt beszélük, az ismeretség nem csak az iskolára meg a futballpályára korlátozódott...

– De Jordaannak hívják Amszterdamban azt a negyedét, ahol felnőttünk. Nem az a város legelőkelőbb része... Naphosszat fociztunk a Balbao téren, esténként meg gitároztunk a csatornák partján.

Akkor még Ruud Dilnek, s nem Ruud Gullitnak hívták...

– Amint híres játékos lettem, „sztori” lett ez is. Pedig egyszerű történet: apám – akit Dilnek hívtak – elvált anyámtól, s visszament Suriname-ra. Nem sokkal később felvettem anyám családnevét.

A Forza Milanban láttunk egy képriportot, amelyen a – maradjunk ennél – Dil-Gullit család három generációjának férfi tagjai láthatók. Ezek szerint rendbejött kapcsolata az apjával?

– A legteljesebb mértékben.

Maradjunk még azért egy kicsit az ifjúkornál. Egy amszterdami futballista-palánta számára aligha van logikusabb lépés an-

nál, mint hogy az Ajaxhoz kerüljön. Főleg, ha tinédzserkorának hajnala egybeesett az Ajax európai uralkodásával.

– Én mégsem lettem soha az Ajax tagja. Nincs ennek különösebb oka, csak az, hogy Barry Hughes hajdanán elhívott Haarlembe. Azt ígérte, mihamarabb az első ligában játszhatok.

„Történelmi tény”: a walesi edző állta a szavát.

– Még nem voltam tizenhét éves sem egészen, amikor bemutatkozhattam az első ligában. A Maastricht ellen játszottunk.

Két évvel később meg következett a már említett első válogatottság. Szinte a második ligából került reflektorfénybe.

– A Haarlem időközben kiesett az elitből, s az 1980-81-es idényben a második vonalban szerepeltünk. Azaz, épp, hogy visszajutottunk, már válogatott lettem.

Ki volt akkor a holland szövetségi kapitány?

– Kees Rijvers.

A „francia”... (Rijvers beceneve onnan származik, hogy pályafutása nagy részét a St-Étienne-ben töltötte. D. T.)

– Ó.

A következő szezonban már a Feyenoordban futballozott. Az Ajax nem hívta?

– Valahogy sohasem találtunk egymásra az Ajaxszal. Rotterdamban remekül éreztem magam, ráadásul a második évben Johan Cruyff is velünk játszott. A Feyenoordnál eltöltött éveket egyébként nagyon fontosnak érzem pályám szempontjából, hiszen ott lehettem csapattársa annak a két labdarúgónak, akiktől a legtöbbet tanultam: Wim van Hanegemnek és Johan Cruyffnak. Számomra mindig Johan marad a legnagyobb holland futballista.

Következzen eddigi utolsó hazai klubja, a PSV! Feltételezzük, hogy az eindhoveniek anyagilag pompás ajánlattal álltak elő.

– Így is volt, de ez nem minden. Amikor a PSV-hez kerültem, már a legjobbak között jegyezték. Sőt... Előtte télen a hivatásos játékosok az Év játékosának jelöltek. Az is érdekelt, milyen csapatba kerülök. A PSV nagy terveket szőtt, s ez tetszett. Van Breukelen volt a kapus, Van Aerle, Brandts, Arnesen, Thoresen, Van der Gijp, Heintze és Gerets számítottak kulcsembernek. Sőt, ott volt még Willy van der Kerkhof is. Pontosan száz gólt lőttünk, bajnokok lettünk. Én liberót játszottam, s onnan „startolva” huszonnégy gólig jutottam. Csak Marco (*van Basten – a szerk.*) előzött meg a góllövőlistán. Egy esztendővel később – már Ronald Koemannal megerősödve – újra bajnokságot nyertünk, de akkoriban már sokat vitatkoztam a vezetőkkel. Nehezen akarták megérteni, hogy engem nem lehet skatulyába szorítani.

Az az év alighanem a Milannal való kacérkodás jegyében telt.

– Tudtam, hogy az olaszokat érdeklém, de nem akartam mindezt hamar nagydobra verni. 1987 februárjában a hivatásos játékosok otthon újra engem választottak az Év játékosának. A Milan, illetve Berlusconi elnök úr felgyorsította a tempót. Néhány nappal később szóltam a PSV vezetőinek, hogy szeretnék a nyáron elmenni a Milanhoz, jó lenne tárgyalni a pénzügyi kérdésekről. Erre a PSV feljelentette a Milant az UEFA-nál, hogy az szerződés alatt lévő játékost csábít. Mindazonáltal meg-

indultak a konkrét tárgyalások, s márciusban Kees Ploegsma bejelentette: annak ellenére, hogy 1990-ig szerződés kötött a klubhoz, a PSV tizenhétmillió guldenért hajlandó volt eladni az AC Milannak. Az ügy azért nem zajlott ilyen simán, ugyanis a PSV azonnal elvette tőlem a csapatkapitányi karszalagot. Bosszantott egy kicsit, de örültem, hogy vége a cirkusznak, s mehetek Olaszországba.

Álnaiv a kérdés, de soha, egyetlen pillanatig sem bánta meg, hogy a Milant választotta?

– Viccelnek ? Éveken át a világ legjobb klubcsapatában játszhattam.

Arra gondoltunk, hogy a temérdek sérülése esetleg összefüggésben lehet a campionato gyilkos ritmusával.

– Nem, nem hiszem.

Miben volt más a Milan a PSV-hez képest?

– A PSV nem tartozott a szegény klubok közé európai viszonylatban. De ami a körítést illeti, a Milan fényévekkel verte. Az sem titok, hogy a játékosok jövedelme is jócskán meghaladja a Hollandiában szokásost, ezért is igyekezett az utóbbi időben Ronald Koeman kivéve valamennyi holland sztár Olaszországba.

Melyik mérkőzés jelenti a legszebb emléket a Milan-korszakban?

– Sok nagy mérkőzést játszottunk. Másfelől olyan típus vagyok, aki nem szeret elmerengeni a régmúlton. Kettőt említek, mert összefüggnek. 1989 áprilisában a San Siróban öt-nullra vertük a Real Madridot. Ott sérültem meg, két nappal később meg is operálták a térdemet. Ám egy hónappal később már játszottam a Steaua elle-

ni BEK-döntőben. Hatvanszázalékosnak éreztem magam, de azért két gólt bevertem a románoknak.

Aztán nyolc nappal később Ruud Gullit számára véget ért a futballév. Sőt, elkezdődött a kálváriák egész sora. Gondolkodott már azon, hogy a Milan, vagy az 1988-ban éppen a nagy kettősnek köszönhetően Európa-bajnok holland válogatott mit veszített azzal, hogy öt éve hol Ön, hol Marco van Basten, hol meg mindketten sérültek?

– Erre aligha lehet válaszolni. A futballból törölni kell a feltételes módot. „Ha mi is játszhattunk volna”, „ha egészségesek vagyunk”, „ha ott vagyok Marco mellett”, „ha Marco is játszhat”... Ennek így nincs sok értelme.

Az 1994-es világbajnokságon egyikük sem játszott. Van Basten sérült volt, Ön viszont éppen a nyár elejei, magyarok elleni találkozó előtt kosarazta ki végleg az Oranjét. Akkor nem adott a nyilvánosságra kívánczó magyarázatot. Most már fellebbenthető a fátyol?

– Nagyon sokat gondolkodtam, mielőtt döntöttem. Szenvedtem is jócskán... Sem a rajt előtt, sem a véré alatt nem akartam nyilatkozni, utána viszont mindent megmagyaráztam. Azt, hogy árulónak bélyegeznek majd, azt előre tudtam. Mégis fájt, ahogy például az Ajax-közönség viselkedett velem Amszterdamban.

Térjünk azért vissza a döntéshez, szeretnénk megérteni!

– Elkezdtem én is a felkészülést, miközben Dick Advocaat állandóan „fűzött”. Azt mondta, rám építi a csapatot, azt játszom, ami nekem a legjobban fekszik. Kiderült, mindezt csak azért mondta, hogy visszacsábítson. Amikor már biztos volt abban, hogy elérte célját, váltott. Azt vettem észre, hogy szó sincs arról, amit megbeszéltünk. Borzasztó dilemma elé kerültem. Vagy maradok, és megpróbálok beilleszkedni egy olyan játékrendbe, amely egyáltalán nem fekszik nekem, s ezért „garantálja” a lebőgést. Az meg hozza magával a temérdek kritikát. A másik megoldást választottam, kiléptem az egyértelmű csapdából. Igaz, így azonnal begyűjtöttem a rosszalló kritikákat.

Ön nem az egyedüli nagy játékos volt abban a csapatban. Ronald Koeman, Jan Wouters, vagy Frank Rijkaard miért nem reagáltak?

– Ők is tudták, hogy engem mindenképpen keresztre feszít a sajtó. Nem akartak hasonló helyzetbe kerülni, és ezt megérttem. Én is szerettem volna világbajnok lenni, de láttam, nem abban az irányban halad a felkészülés, hogy erre reális esély legyen. Mindegy, saját lelkiismeretemmel kiegyeztem, a válogatottságnak számomra vége. Azért az érdekes, hogy számtalan olyan levelet kaptam azóta a szurkolóktól, amelyben az állt: igazad volt, Ruud, jól döntöttél. Azóta már Johan Cruyff is igazat adott nekem. Szerintem – hiába játszottunk remek meccset a brazilokkal – más játékfelfogással világbajnokok lehettünk volna. Az sem véletlen, hogy Cruyff nem vállalta a kapitányi posztot. Ő sem értett egyet a szövetség uraival. Ez volt az igazi ok, azt ne gondolja senki, hogy Johan pénzügyi problémát csinált a kérdésből. Nem mondom, hogy az ő személye garancia lett volna, de azt tudni kell: Cruyff-fal, Beckenbauerral, vagy Platinivel a kispadon már a kezdő sípszó előtt egy-nullra vezetne bármelyik válogatott...

Athénben a Milan elleni BEK-döntőben is Cruyff ült a kispadon, mégsem vezetett a Barca egy-nullra. Sőt, null-négy lett a vége...

– Van ilyen...

Az élet néha kiszámíthatatlan: a barát veresége azt jelentette, hogy Ruud Gullit a BEK-győzteshez térhetett vissza. Sokat vacillált a döntés előtt? Milyen érzésekkel távozott a Milanból?

– Csodálatos éveket töltöttem az AC Milanban, s ezt akkor sem feledtem, amikor a Sampdoriában játszottam. De el akartam jönni Milánóból, mert elegendő volt abból, hogy a lelátóról nézzem a csapat mérkőzéseit. Azt mondtam Berlusconi-nak: „Ön volt az, aki értem jött 1987-ben, most én mondom azt, hogy elmegyek.” Csodálatos pillanat volt. Romantikával, nosztalgiával teli. Aztán még egy év sem telt el, s bár megnyertük a Samppal az Olasz Kupát, minden megváltozott. Berlusconiban az a fantasztikus, hogy képes tévedései beismerésére. Ki merte mondani, hogy örültség volt elengedni a Sampdoriához, és ez emberi nagyságát bizonyítja. Nagyon imponált. Ráadásul a Milan páratlan szakasza életemnek, soha nem tudnám elfelejteni.

Csak a nosztalgia motiválta visszatérését? Más nem?

– A pénzre gondolnak? Ugyanannyit keresek a Milanban, mint a Sampdoriá-

ban kerestem. Visszatérésem inkább egy kihívás, amely heteken át dolgozott bennem. Genovában mindig azt mondták: jó, ha nyerünk, de akkor sincs tragédia, ha veszítünk. Milánóban ez nem így van: ott mindig nyerni kell! S végtére is ez a futball lényege. Ez hajtja újra és újra előre az embert. Még annak idején, a Feyenoordban Johan és Wim van Hanegem azt plántálta belém: „Soha ne hidd, hogy már mindent megnyertél. Mindig jön egy újabb és újabb kihívás, s te megint küzdjél! Próbáld mindent megnyerni!” Ezért tértem vissza.

Vállalva akár azt is, hogy nem lesz mindig a csapatban...

– Manapság ez már nem annyira izgat, valamivel bölcsebb lettem. Ráadásul most csak öt külföldi van Milánóban, a sérült Van Bastent is beleszámítva.

Berlusconi politikai kapcsolatai nem zavarják? A miniszterelnök koalíciós partnereinek egy része éppen azért lelkesedik, ami Önt leginkább taszítja.

Rudi familiájának férfiúi: a suriname-i nagyapa, Ruud, az apa és a kis Quincy

– Egyáltalán nem zavar, de ebből nehogy arra következtessenek, hogy én is fasiszta vagyok. Nem tetszenek azok az emberek, akikkel együtt dolgozik a kormányban, és ezt már többször elmondtam a nyilvánosság előtt is. Mindenki tudja rólam, hogy az aranylabdámat Nelson Mandelának ajánlottam, hogy gyűlölöm a faji megkülönböztetést, hogy sztrájkot terveztem, amikor az olasz pályákon újra felerősödött a rasszizmus.

Még mindig aktívan foglalkoztatja a közélet, mások problémája?

– Tudom, nem egyedül élek a Földön, nem fogok bezárkózni valamiféle elefántcsonttoronyba. Olvasok, nézem a híreket, tudok a milliányi ember milliányi problémájáról. Azt is tudom, hogy nem vagyok külön, mint bárki más, az egyetlen különbség, hogy nekem sok pénzem van. Bejártam az egész világot, s ezt a futballnak köszönhetően, miként magasnak mondható társadalmi pozícióm is ezen a játékon keresztül értem el. De ettől még tudom, hogy nem csak a labdarúgás létezik a világon.

A futball néha beszűkült, mindennapi világában elég furcsának tűnik az Ön felfogása...

– Hogy magyarázzam meg ezt? Az újságírók például azt szokták kérdezni: „játszik jövő vasárnap?” A kérdés már eleve közhely, hogyan lehet erre valami iga-

zán érdekeset felelni? Nem beszélve arról, hogy a játékosokba már egészen fiatalon belenevelik a klubok, hogy a lehető legkevesebbet álljanak szóba a sajtóval. Én például soha nem beszélek a politikáról, mindig csak a szociális helyzetről, a társadalomról. Ez nagy különbség.

A gondolkodásában sokszor felfedezhetőek azok a vonások, amelyek a hatvanas évek végén, a hippiknek fontosak voltak. Béke, szeretet, szabadság, ilyesmi...Nem beszélve a zenéről.

– Amikor Nelson Mandeláról beszélek, olyan problémákat érintek, amelyek rám is vonatkoznak, hiszen fekete vagyok. Az olaszok gyakran úgy is becéznek, a Fekete Tulipán. Az sem érdekel, hogy néha azzal vádolnak, hogy az „imázsomat” akarom tovább növelni. Én, én vagyok, ennyi az egész. Nem érdekel, hogy szeretnek, vagy sem, számomra az a fontos, hogy saját magammal békében legyek. Szeretek nyugodtan a tükörbe nézni...

S milyennek látja önmagát?

– Nyitottnak. Olyannak, akit a teljes szabadság érdekel. Boldog vagyok, mert minden körülmények között megtehetem azt, amit akarok.

Erre utal a hajviselete is?

– Mindenkinek szüksége van valamiféle olyan imázsra, amely kiemeli őt a többiek közül. Amellyel megvalósítja önmagát. Totális szabadságra vágyom mindenben. Ezt fejezi ki, ebbe tartozik bele a hajviseletem is.

Bob Marley mintájára?

– Az ilyen hajviseletet rasztafrizurának nevezik, raszta volt ő maga is, s hasonló fazonú haját viselt. Aligha kell mondanom, zenészként ő a kedvencem.

Apropó: zene...

– Amikor Milánóba kerültem, még megvolt a zenekarom, a Revelation Time. Egyszer még Milánóban, a Palatrussardiban is felléptünk. Ott, ahol egyszer Bob Marley is játszott. Mostanában már ritkábban veszem elő a gitárt, de azért megvan.

Mivel lenne elégedett, mondjuk tíz év múlva?

– Ha a gyerekeim egészségesek és boldogok lennének. Ha nem lenne annyi igazságtalanság a világban. Meg ha mindenki tudná, hogy mit akar, s azt hogyan akarja megvalósítani.

1988
1989
1992

A gépember

MARCO VAN BASTEN

1964. október 31-én született Utrechtben.

Pályafutásának csapatai: Utrechtsche Voetbal Vereeniging (1970–1980), Elinwijk Utrecht (1980–1981), AFC Ajax (1981–1987), AC Milan (1987–)

A holland válogatottban (1983. szeptember 7. és 1992. október 14. között) 58 mérkőzésen 24 gólt szerzett.

Sikerei: háromszoros holland bajnok (1982, 1983, 1985), háromszoros kupagyőztes (1983, 1986, 1987), háromszoros olasz bajnok (1988, 1992, 1993), olasz Szuperkupa-győztes (1988, 1992). Hollandiában négyszeres (1984, 1985, 1986, 1987), Olaszországban egyszeres (1990) gólkirály, európai aranycipős (1986). BEK-győztes (1989, 1990), BEK-döntős (1993), KEK-győztes (1987), Szuperkupa-győztes (1989), Világkupa győztes (1989, 1990). Európa-bajnok (1988), Eb-elődöntős (1992), világbajnoki résztvevő (1990). Európa-bajnoki gólkirály és a döntő legjobb játékosa (1988), az 1983-as ifjúsági világbajnokság gólkirálya. Szerepelt a világválogatottban (1990). A World Soccer és az IFFHS szavazása alapján a világ legjobb labdarúgója (1988, 1989). A France Football háromszoros aranylabdása (1988, 1989, 1992).

Marco a megközelíthetetlen...Ez így olyan misztikus... Marco nem szeret nyilatkozni.... Ez már közelebb jár a teljes igazsághoz. Marco állandó sérülései miatt meglehetősen megkeseredett ember lett, néhány barátját, meg a „kötelező penzumokat” leszámítva kerüli az újságírókat. Közelítünk! Marco ha csak teheti, kitér a nyilatkozatok elől, ha telefonon keresik letagadtatja magát, legszívesebben a családján, s szűk baráti körén kívül senkivel sem beszélne. Alighanem így a legpontosabb. Ám ettől függetlenül az aranylabdások „galériájában” az egyik fő hely őt illeti, rajta kívül csak Platini és Cruyff tudott triplázni. Válasszuk hát az olvasók számára legkedvezőbb megoldást: szemezgessünk a „koronázások” alkalmával készített interjúiból.

Fotó a családi albumból: Marco, Liesbeth és a kislányok

Az első időpont 1988 karácsonya.

Nem látszik valami boldognak...

– Pedig az vagyok, higgyék el. Az olaszok már vagy tíz napja mondogatják, hogy én leszek az aranylabdás, de a végén már azt hittem, csak vicc az egész...

Számított is rá, hiszen nem is olyan régen azt nyilatkozta: „az aranylabdáról álmodom...”

– Azt hiszem, ez természetes, mert minden labdarúgó álmodik róla. Jómagam Rijkaardra vagy talán Sztojkovicsra szavaztam volna, mindketten nagyszerű játékosok. De végtére is, olyannak kellett nyernie, aki részt vett az idei Európa-bajnokságon... És ott is kiválónak bizonyult...

Egyébként egyetért a végső sorrenddel?

– Néhány igazságtalanságot azért felfedeztem, Baresi például többet érdemelt volna öt pontnál, az nagyon kevés. Az ő problémája az, hogy védő, és így nehezebb észrevenni. Azt, hogy négy holland van az első ötben, teljesen normálisnak tartom, hiszen mi vagyunk az Európa-bajnokok.

A huszonnégy szavazatot kapott játékos közül tízen a calcióban keresik kenyerüket...

– Ez is „jogos”, mert az olasz a világ legjobb bajnoksága. Sőt, nem csak a legjobb, hanem a leglátványosabb is, nem véletlenül itt van a legtöbb szurkoló.

Gullit azt mondta: nem valószínű, hogy 1987-ben elnyerte volna az Aranylabdát, ha a PSV-nél marad. Ön is ezt mondja az Ajaxról?

– Elég nehéz kérdés. Úgy fogalmaznék, hogy megszereztem azokat a tapasztalatokat, melyek még hiányoztak ahhoz, hogy a csúcsra jussak. Ehhez még az is hozzátartozik, hogy ha Gullit nem lett volna sérült három hónapon keresztül, akkor minden bizonnyal ő nyer. Azt szoktam mondani, hogy egy futballista, aki nem nyer, az bűnös lesz a szurkolók szemében. Egy sérült játékosnak még rosszabb: őt elfelejtik!

Cáfolja meg, ha nem igaz: ön képtelen rosszat mondani bárkiről is...

– Könnyű helyzetben vagyok, ha az idei szavazás eredményét nézzük: csak jó játékosok szerepelnek a listán...

Nem csak a futballra gondoltunk...

– Mindig vannak jó játékosok, és rosszabbak, nem én fogom eldönteni valakinek a milyenségét. A pályán kívül is jobban szeretem a békességet. Ezért van az, hogy néha túlságosan is komolynak tartanak. Erre egyébként szükségem is van, és ezt csak az tudja megérteni, akinek volt már dolga az olasz sajtóval. Nagyon oda kell figyelni arra, hogy mit mond az ember, különben hamar elszabadul a pokol...

Így legalább nem fordulhat elő önnel olyasmi, mint az 1986-os nyertessel, Igor Belanovval...

– Miért, vele mi történt?

Egy picit elvesztette a fejét...

– Velem ilyesmi tényleg nem eshet meg. Átestem két súlyos operáción, megéltem milyen az, amikor nem futballozhatok. Ráadásul tudom, mit akarok: nyerni, nyerni, mindig csak nyerni!

Akárcsak Gullit, most ön is Johan Cruyff nyomdokaiba lépett. Mit jelent ez a név az ön számára?

– Mindent! Amikor kiskölyök voltam, róla álmodtam a tévében látott meccsek után. Később ő egyengette kezdeti lépéseimet az Ajaxnál. Soha nem felejttem el 1982. április harmadikát, amikor átengedte nekem a helyét, így pályára léphettem első bajnoki mérkőzésemen. Szerelmes voltam abba, ahogyan a labdát tudta vezetni.

Ha már az Ajaxról, meg az ifjúkoráról esett szó, kérjük, meséljen valamit a kezdetekről, az indulás nehézségeiről és örömeiről!

– Hárman vagyunk testvérek, Carla és Stanley idősebb nálam. A bátyám nevét egyébként Stanley Matthews játéka előtt tisztelegve választotta az apám. Talán érdekes, hogy az én „eredeti” nevem nem Marco, hanem Marcel, ez áll a hivatalos okmányaimban is. Joop, az apám félprofi volt a Door Oefening Sterk és a Hollandia Victoria Combinatie színeiben. Engem is hamar levitt focizni, első klubom az Utrechtsche Voetbal Vereeniging volt. Tizenhat éves koromban egy évre átigazoltam az ugyancsak utrechtli Elinwijkbe, majd 1981-ben már az Ajax következett.

Akkor már visszatért Cruyff az Ajaxhoz?

– Nem, én a nyáron kerültem a Middenwegre, Johan pedig csak decemberben tért vissza. Ahogy újra az Ajaxban játszott, a csapat megtáltosodott, s bajnokságot

nyert. Abban a szezonban mutatkoztam be én is, ahogy már mondtam, Johan helyére álltam be.

A következő öt esztendőben ugyan még két újabb bajnokságot nyertek, de az élet minden volt csak békés nem a Middenwegen...

– Amíg Johan velünk volt, nyertünk még egy bajnoki címet 1982–83-ban, aztán alaposan kicserélődött a gárda. A következő négy idényben már csak egyszer tudtunk nyerni, de a legrosszabb évünkben is kilencven gól fölött rúgtunk. Igaz, közben a vezetőség és a játékosok állandóan hadakoztak. Különösen éles volt a helyzet 1984–85-ben, dacára annak, hogy bajnokságot nyertünk. Nekem is súlyos konfliktusaim támadtak Aad de Mosszal. A csapat nagy része már akkor Johan Cruyffot szerette volna edzőjének tudni. Ő edzőként is nagy szerepet játszott karrierében. Óriási viták után engedték meg neki, hogy az Ajax edzője legyen. Mire ő úgy „válaszolt”, hogy ismét nemzetközi kupagyőztessé alakította a csapatot. Nyolcvanhatban és nyolcvanhétben is megnyertük a holland kupát, de amszterdami edzői éveinek csúcspontját a KEK-győzelmünk jelentette.

Sokat tanult tőle azalatt a két év alatt?

– Úgy hiszem, abban a szerencsében volt részem, hogy egészen kivételes bánásmódban részesített. Sokszor elvitt magához, gyakran beszélgettem feleségével, ám ami a lényeg: közelről nézhettem őt, meghallgathattam tanácsait.

Nem vágyik a Barcába, hogy újra Cruyff „szárnyai alatt” játszhasson?

– Nehéz erről beszélni... Jól érzem magam a Milánnál, de...

Gyakran beszélgetnek egymással?

– Elég szoros kapcsolatban állunk egymással, hiszen Johan apósa, Kees Coster az én menedzserem is.

Ön is támadó, akárcsak Cruyff. Baresivel kapcsolatban említette, hogy a France Football szavazói inkább „vevők” erre a szerepkörre...

– Nem tudom, hogy ez mennyiben igaz, az biztos, hogy a Daszajevnek az Európa-bajnokság döntőjében lőtt gólom sorsdöntő volt a szavazásnál. Ebben száz százalékgig biztos vagyok.

Ritka manapság az olyan képességekkel megáldott csatár, mint ön...

– A mai futballban nehéz ezen a poszton játszani, főleg egy hozzám hasonló támadónak. Az edzők inkább azt keresik, hogyan rombolhatnak, nem a konstruktív futballt igyekeznek újjáéleszteni. Néha már én is arra gondolok: talán jobb lenne egy sorral hátrébb játszani, de ezzel azt hiszem várok még egy-két évet. Az olasz védők ha kemények is, technikailag nagyon képzettek.

Platinit kivéve még egyetlen játékos sem gyűjtött annyi pontot a szavazásnál, mit ön. Ez azt jelenti, hogy Van Basten is tud annyit, mint Platini?

– Michel háromszor is megnyerte a trófeát, s ettől én még nagyon távol vagyok. Ám évek múltán akár utol is érhetem. Remélem azonban, hogy Platini nem „izgul”, amikor ezeket a sorokat olvassa, számomra mindig ő és Cruyff maradnak az igazi csillagok. Szeretem az olyan játékosokat, akik nemcsak a lábukkal, hanem a fejükkel is játszanak.

Gullit Nelson Mandelának dedikálta az aranylabdát. És ön?

– Mindenkinnek, aki sérülésem nehéz pillanataiban mellettem állt: a családomnak, barátaimnak, és a Milan vezetőinek. Ne feledjék, Rinus Michels az Európa-bajnokság első mérkőzésén még csak csereként számított rám – természetesen – hosszú sérülésem miatt.

Gondolt-e volna erre a sikerre egy évvel ezelőtt?

– Éppen kórházban voltam, amikor Ruud elnyerte az aranylabdát. Akkor két furcsa álmom volt. Először, hogy újra a pályán voltam, másodszor pedig, hogy utolértem Gullitot. Mindkét álmom igaznak bizonyult.

Az aranylabdával valószínűleg biztosítottnak látszanak „öreg napjai”...

– Huszonnégy éves fejjel korai lenne ezt még így kijelenteni. Inkább valamiféle kezdetet jelent, hiszen még rengeteg trófeát szeretnék nyerni...

Nem furcsa érzés egy csapatsportban egyéni díjat nyerni?

– Szerintem ez csak azokat sokkolja, akik semmit nem nyernek. Egyébként is, a csapatok számára is léteznek trófeák, díjak. A közönségnek viszont nagyon is jó, hogy vállára emelhet néhány sztárt is, nem csak a csapatot ünnepelheti.

Nagyobb sztárnak tartja-e Gullitot, mint saját magát?

– Ruudnak nagyon sokat számít hajviselete. Ő akár Alaszkába is elmehet, ott is felismerik, engem nem mindig. Ruud gyakran meséli, hogy amikor megnövesztette a haját erre a fazonra, sokan összetévesztették Yannick Noah-val. Most már néha Yannickra köszönnek rá: »Jó napot, Gullit úr!«...

A második időpont, 1989 karácsonya.

Barátnője, Liesbeth szerint sokkal büszkébb a második aranylabdájára, mint a vitrinben csillogó csodaszép elsőre...

– Ez azért lehet így, mert sokkal nehezebb a csúcson maradni, mint oda felérni. Ráadásul sokkal jobban játszottam, mint tavaly, sokkal egyenletesebben tudtam hozni a formámat.

Hinni azonban most sem igazán hitt benne...

– Ugyanaz a helyzet, mint az elmúlt évben. Akkor nekem jósolták az aranylabdát, most Franco Baresinek. Állandóan azt hallottam: Baresi, Baresi, Baresi... Engem is egyfolytában róla faggattak, úgyhogy már kezdtem lemondani a trófeáról. Egyéb-

ként Franco ugyanúgy megérdemelte volna a győzelmet, mint én. Ötven-ötven százalék esélye volt mindkettőnknek.

Nem érzett valami feszültséget emiatt az utóbbi hetekben?

– Főleg saját magamon, ám amikor rájöttem, hova fajulhat a dolog, azt mondogattam magamban: »Nyugi, Marco, nyugi. Ha nyersz, az szuper, ha nem, úgy is nagyon jó!«

Franco Baresi is jelen volt az aranylabda átadásánál...

– Attól hogy én nyertem, még ugyanolyan jó barátok maradtunk. Már néhány hete ugratjuk egymást az aranylabdával, és ha né tán mi magunk megfedkezünk volna róla, rögtön a nyakunkon voltak az újságírók, hogy figyelmeztessenek bennünket a „harcra”...

Végül is mi volt az, ami az ön javára billentette a mérleget?

– Ami már tavaly is: egy csatár mindig jobban szem előtt van, mint egy védő. Ezért nem is lehet összehasonlítani két játékost, hogy ez a jobb, vagy az a jobb. Mindketten felelősségteljes poszton játszunk, és jól ellátjuk feladatunkat. Franco mindenesetre ma a világ legjobb liberója.

1988-ban ön lett minden idők legfiatalabb aranylabdása, ebből következően most tehát ön lett a legfiatalabb kétszeres aranylabdás. Fiatal korát tekintve akár négyszer is elnyerheti a díjat...

– Minden lehetséges, annyi biztos: semmi akadályát nem látom annak, hogy legalább megpróbáljam. Nehéz lesz, mert Európában rajtam kívül is rengeteg kiváló futballista játszik, elég ha Gullit, Rijkaard, Baresi, Papin, vagy Matthäus nevét említem.

Tavaly meglepetten mondta, hogy a szerb Pikszi Sztojkovics még az első ötbe sem tudott bekerülni. Idén hatodik lett...

– Nem mindegy, hogy valaki „csak” jó játékos, vagy egy olyan csapatban jó játékos, amelyik nyer. Nekem abban a szerencsében van részem, hogy a Milan sorra éri el a sikereket, és ez meghatározó egy ilyen szavazásnál. Nézzük például Hagi esetét: ha a Steaua nyert volna ellenünk a barcelonai BEK-döntőben, akkor ő lett volna az aranylabdás, ebben biztos vagyok. De mi nyertünk 4–0-ra.

Az események ismeretében alighanem biztos volt, hogy valamelyik Milan-játékos lesz a befutó...

– Végére is nyertünk a BEK-ben, miénk lett a Szuperkupa és a Világkupa is. Senki sem vitatja, hogy jelenleg a miénk a földkerekség legjobb klubcsapata. 1989-ben pedig nem volt világ-, vagy Európa-bajnokság, ami esetleg elnyomta volna a klubsikereket értékét.

Mi a Milan titka?

– Nem hiszem, hogy különösebb misztikus titkokról kellene, vagy tudnám fellebbenteni a fátylat. Annyit mondhatok, hogy a miénk a világ legjobban menedzselte, vezetett egyesülete, s a kulcspozíciókon nálunk játszanak a világ legjobb labdarúgói.

A három legutóbbi aranylabda-szavazáson holland győztest ünepeltek. Jelent-e ez valamit fél évvel a világbajnokság előtt, és jön-e az utánpótlás?

– Természetesen jelent, mégpedig azt, hogy Hollandia válogatottja jelenleg a legerősebb Európában. Hiszen néhány olyan játékosunkat, mint Frank Rijkaard vagy Ronald Koeman is a legszűkebb elitben jegyeznék, annak ellenére, hogy csak helyezettek voltak az aranylabda-szavazásokon. Ami a fiatalokat illeti: rengeteg tehetséges játékosunk van, de hogy mi lesz belőlük később, azt még túl korai lenne megjósolni.

Egyelőre még csatárként ijesztgeti az ellenfeleket, ám később – mint ahogy azt elmondta – talán hátrább húzódik egy sorral...

– Pályafutásom nagy része szerintem még előttem áll, de azt hiszem, egy nap az irányító posztján fogok játszani. Középcsatárként eléggé kiszolgáltatott helyzetben vagyok: ha nincs nálam a labda, meghaltam! Játékmesterként valószínűleg többet találkozhatok majd a labdával.

Miről álmodik most. az 1989-es esztendő végén?

– Arról, hogy a nyáron a legutóbbi Európa-bajnoksághoz hasonlóan jól sikerüljön az olaszországi világbajnokság mind a válogatott, mind a magam számára. Akkor megint jó évem lenne, nem gondolják?

A harmadik időpont, 1992 karácsonya

Marco, megvan tehát a harmadik...

– Örülök neki, de nagyon bánt, hogy Frank Rijkaard csak tizedik lett, pedig nélküle én sem lehettem volna aranylabdás. Frank egészen kivételes adottságú játékos, nem értem, miért nem ismerik el már végre...

Nem az álszerénység mondatja ezt önnek?

– Ismétlem: Van Basten sohasem lehetett volna Van Basten – Frank nélkül. Tizenegy éve játszunk együtt, az Ajaxban, a válogatottban és a Milanban, így kiválóan

ismerem, nem a levegőbe beszélek. Szinte minden játékstílusban otthonos, nincs olyan helyzet, amelyben ne találná fel magát.

Most utolérte példaképét, Johan Cruyffot...

– Csak papíron, csak papíron!!! A győzelmek számát tekintve! Igazából soha nem tudom utolérni, játéktudása alapján ő egészen más kategóriába tartozik.

Talán ezért is van, hogy minden egyes alkalommal megemlíti nevét...

– Igen, játékosként és az emberként is nagy hatással volt rám pályafutásom eddigi részében. Soha nem felejttem el, amikor 1983-ban személyes problémái miatt a Feyenoordhoz távozott, egymás ellen kellett játszsanunk a bajnokságban. Nyolc-kettőre nyertünk, és én három gólt is rúgtam. Örültem a győzelemnek, de szomorkodtam Johan miatt. Végül is ő adta a csattanósabb választ, amikor néhány hónapra rá a bajnokságot és a kupát is elhódították.

Az ön számára tehát mindig Cruyff a non plus ultra?

– Nem csak az én számomra, éppen ezt próbálom magyarázni. Nézzék meg, mi történt a Barcelonával is! Alighogy odament, a katalánok az egész világ futballjának egyik vezető klubjává váltak. Nem csak nyernek, de látványosan is játszanak. Nem sok csapat mondhatja ezt el magáról!

Még mindig szeretne a Barcához kerülni?

– Nagyon gyakran gondolkodom erre, de most már úgy mint egy kihagyott lehetőségre. Amikor eljöttem az Ajaxtól, a Milant választottam. Az élet igazolta, jól döntöttem, hiszen soha nem remélt sikerekben volt részünk.

A legutóbbi, három évvel ezelőtti beszélgetés óta sok minden történt Európa labdarúgásában és különösen a Milannál.

– Nem sok – rengeteg! 1990-ben újra tripláztunk, megnyertük a BEK-et, a Szuperkupát és a Világkupát. Ám a csapat a második Világkupa-siker, 1990 decembere után „leült” egy kicsit. Sacchi – akit nagyon nagy edzőnek tartok – sem tudott már annyira motiválni bennünket, nem láttunk igazán vonzó célokat magunk előtt. Nem volt szerencsénk sem az Olympique Marseille elleni BEK-mérkőzésen, sem a bajnokságban. 1991 nyarán Fabio Capello vette át a csapatot, s vele nem tudtunk veszíteni. Veretlenül nyertük meg a bajnokságot, s aztán az ősszel is veretlenek maradtunk. Immár új problémákkal kell szembenéznünk: a hat külföldi, Papin, Boban, Szavicsevics, Rijkaard, Gullit és közülem csak három játszhat. Ez jelenti jelenleg a legtöbb gondot, bár én nem panaszkodhatom... Tudom, a többiek közül néhányan inkább távoznának, de játszani akarnak. Én nem kíváncsozom máshova.

Még Johan Cruyff kedvéért sem?

– Szerintem most már elváltak útjaink, bár nagyon gyakran hívom, és nagyon sokat beszélgetünk egymással. Némi túlzással azt is mondhatnám: ahogy egy kis szabadidőm van, azonnal tárcsázom a számát.

Nem feszélyezi, hogy önnek is ugyanannyi aranylabdája van, mint Cruyffnak?

– Nem, inkább büszke vagyok rá. Bizonyság arra, hogy jó tanácsokat adott, önzetlenül segített.

Cruyff egyik játékosa, Hriszto Sztoicskov neve is gyakran felmerült a győzelemre esélyesek között, végül alig-alig maradt el öntől...

A holland tulipáncsokor: Gullit, Van Basten, Rijkaard

– A Barcelona bolgár csatára nagyon jó évet tudhat maga mögött, látványos gólokat szerzett. Ám lemaradt – és erről nem ő tehet – a svédországi Európa-bajnokságról, s ezért csökkentek az esélyei. Legalábbis én így gondolom.

Svédországban ön sem igazán csillogott...

– Elismerem, sőt a dánok elleni elődöntő „szétlövésénél” még egy tizenegyest is kihagytam. Senki sem tökéletes. Ám nekem nagy „segítséget” jelentett az ősszel a Baj-

nokok Ligájában az IFK Göteborgnak rúgott négy góлом.

Hadd térjünk vissza egy gondolat erejéig az előző kérdéshez: tehát Sztoicskov is nyerhetett volna?

– Nehéz ezt eldönteni, illetve összehasonlítani két futballistát. Ráadásul én magam is imádom Hriszto játékát. Gyakran nézem a Barça meccseit a tévében, és mindig lenyűgöz. Számomra leginkább ő testesíti meg a modern csatárt. Nagyon gyors, állandóan mozog, mindig megjátszható.

Jean-Pierre Papin aranylabdásként érkezett a Milanhoz, azonban nem tudta átvenni öntől a sztár szerepét...

– Jean-Pierre problémája ennél sokkal összetettebb. Új sztárookra mindig szükség van, engem már túlságosan is jól ismernek, hogy ne mondjam, megszoktak a szurkolók. Papin egy egészen más felfogásban játszó csapatból, az Olympique Marseille-ből jött közénk, meg kell szoknia a mi stílusunkat. Erre azonban, miután leginkább a tribünön üldögél, egyelőre kevés az esélye. A három helyre hat légiós pályázik. A mi csapatunkban nagyon kell imádkozni azért, nehogy megsérüljön az ember. Mert ha itt egyszer kikerülsz a csapatból...

Ez a rivalizálás nem rejti magában egy egészségtelen légkör kialakulásának veszélyét?

– Nem tartom valószínűnek. Egyszerűen idő sincs arra, hogy ezzel foglalkozunk, mert szinte egymásba érnek a mérkőzések. Az edzői döntések helyességét egyébként az eredmények igazolják. Amíg nyer a csapat, addig senki sem kritizálhatja az összeállítást. A rendszerről pedig azt mondhatom, hogy Silvio Berlusconi már sokszor bebizonyította, hogy érti a dolgát. Szinte kivétel nélkül bejönnek várt és váratlan húzásai.

Berlusconi erős személyisége ugyanakkor veszélyes is lehet, nem?

– Nem, mert az Elnök úr mindent előre kiszámít, semmit nem bíz a véletlenre. Ő is tudja, nem csak a légiósbőség okozhat problémát, hanem számolni kell például a Massaro–Simone párharccal is. Nem a rivalizáláson van tehát a hangsúly, hanem azon, hogy a csapatunk szinte akármilyen összeállításban is léphet a pályára, mindig esélyes a győzelemre.

1992 Milanja erősebb az 1989-esnél?

– Minden kétséget kizáróan. Ezelőtt három-négy évvel Európa még csak kezdte felfedezni a Milant. Azóta viszont még az irigyeink is elismerik, hogy mi vagyunk a legjobbak, bár azt beszélik, megöljük a campionatót.

Nagyon szívesen beszél a Milanról, Cruyffról, Papinről, és egyáltalán mindenről, kivéve saját személyét...

– Mondjuk úgy, hogy a magánéletemet fenntartom családom, barátaim részére.

Egy sztár azért aligha vonhatja ki magát a közszereplés alól...

– Elsősorban futballista vagyok, s nem sztár, abbéli kötelezettségeimnek pedig mindig eleget teszek.

A népszerűség, a közismertség visszautasítása ezek szerint akár életforma is lehet?

– Nem vagyok hajlandó bárkinek is a játékszere lenni. Élni szeretném a saját életemet, saját vágyaimat. Nem hiszem egyébként, hogy közéleti személyiség vagyok, az utcán éppen úgy viselkedem, mint bárki. Semmi különös nem árad belőlem, ennek köszönhetően jóval ritkábban ismernek meg, mint Frankot, vagy Ruudot. Ők akárhányszor csak bemennek Milánóba, majdnem megáll az élet.

Véleménye miatt nem vádolják néha földhözragadtsággal, netán nagyképűséggel?

– Nem érdekel. Én a pályán érzem jól magam, ott mindenki nézhet. Otthon azonban egyedül a családommal akarok lenni. Én sem bámulok bele mások magánéletébe. Ezért nem szeretem a képmutatást sem. Sokszor előfordult velem, hogy a pályáról lejövet azt hallottam: »Bravo, Marco, remekül játszottál!« Ugyanakkor én tudom, hogy bűn rosszul futballoztam...

Ez utóbbi azért elég ritkán fordult elő...

– Nagyon örülök, hogy idén is aranylabdás lettem, mert ezzel elismerték a tudásomat. Egész évben tartósan hoztam formámat, ez tény, szinte alig volt rossz mérkőzésem. Ez azonban nem jelenti azt, hogy én nem hibázhatok, bizonyára nekem is lesz majd rossz napom, és remélem, akkor senki nem kérdőjelezi meg utólag az aranylabdáim jogosságát.

Hogyan lehet, hogy tizenegy évnyi profiskodás után még mindig nem fáradt?

– Éppen amiatt, mert az adott pillanatokban ki tudtam vonni magam az őrjítő, felemésztő környezetből és sikerült kellőképpen feltöltődnöm a családommal a pihenők alatt. A vakációk idején megpróbálok nem gondolni a futballra, naponta legalább négy órát golfozom. Ezek a pillanatok olyanok, mint valami oxigénpalack: biztosítják számomra a „levegőt”.

Soha nem érezte úgy, hogy elege van az egészségből, és otthagya csapat-papot?

– Éppen ellenkezőleg, egyre nagyobb örömet jelent a játék. Amikor húszéves voltam még csak egy dolog érdekelt. Be akartam kerülni a legjobbak közé, majd ott megmaradni. Később már mindig nyerni akartam, ez a vágy soha nem múlik el az emberből. A Milannál most éppen az a nagyszerű, hogy a rengeteg siker ellenére is még mindig mindenki nyerni akar. Huszonnyolc éves fejjel, persze, már mások a motivációk.

Lehet ez a motiváció például a negyedik aranylabda megszerzése?

– Ez a három, amelyet már elnyertem, bőven elég nekem. Így is nagyon boldog vagyok, de az aranylabdák igazi értékét csak akkor tudom majd felfogni, amikor abahagyom a futballt. Remélem, azt mondják majd az emberek: »Igen, Van Basten háromszor is megnyerte az aranylabdát!« Akkor még boldogabb leszek, és tudni fogom, hogy a szurkolók még nem felejtettek el...

Marco nyugodt lehet, ő már örökre beírta a nevét a futballtörténelembe. De a harmadik aranylabda megnyerése óta nem sok örömben volt része. Már mankóval, sokadszor műtött lábbal vette át az 1992-es kitüntetést, s azóta gyakorlatilag harc-képtelen. Két esztendeje egyetlen jelentős mérkőzésen játszhatott csak – az 1993-as, müncheni BEK-döntőben. Elképzelhető, milyen erőállapotban... Élete az elmúlt húsz hónapban szorongások és kétségek között telt. Bármilyen furcsa is, a játékhoz az amerikai világbajnokság előtt állt a legközelebb, amikor – Gullit váratlan visszalépése után – Dick Advocaat meghívta a keretbe a tétmeccsen több mint egy éve nem szerepelt világsztárt. Marco ment volna – ám a Milan, azaz a munkaadó megvétózta a holland csillag fellépését. Mint kiderült, okkal, hiszen még az sem biztos, hogy Van Basten valaha pályára léphet. Berlusconi, az AC Milan klubelnöke mindenestre rendkívül gáláns: Marco korábbi érdemeire tekintettel folyósítja az 1996-ig „élő” szerződés teljes összegét, függetlenül attól, hogy az olasz szabályok szerint a klub egyoldalúan felbonthatja a több mint fél éven át sérült játékos kontraktusát. Persze, Marcónak a pénzre kevésbé van szüksége, mint lenne a bizonyosságra: mi lesz vele? Futballozhat-e még egyáltalán?

1990

A Terminátor

LOTHAR MATTHÄUS

1961. március 21-én született Erlangenben.

Pályafutásának csapatai: 1. FC Herzogenaurach (1970–1979), Borussia Mönchengladbach (1979–1984), Bayern München (1984–1988), FC Internazionale (1988–1992), Bayern München (1992–)

A német válogatottban (1980. június 14. óta) 119 mérkőzésen 20 gólt szerzett.

Sikerei: német bajnok (1985, 1986, 1987, 1994), olasz bajnok (1989), olasz Szuperkupa-győztes (1989). UEFA-kupa győztes (1980, 1991), BEK-döntős (1987). Világbajnok (1990), világbajnoki ezüstérmes (1982, 1986), Európa-bajnok (1980), Eb-elődöntős (1988), Eb-résztvevő (1984). Szerepelt a világválogatottban (1988). A világ legjobb sportolója az ISK szavazásán, az Év játékosa Németországban, az Év futballistája a World Soccer és az Onze-Mondial szavazásán, (valamennyi 1990), a világ legjobb futballistája az Adidas-FIFA szavazáson (1990, 1991). A France Football aranylabdása 1990-ben.

Lothar Matthäus 1994 őszén, a magyarok elleni mérkőzésen 119. szereplését ünnepelte a Nationalelfben. Egy mérkőzéssel korábban az utolsó előtte állót, a svájci Heinz Hermannnt is lepipálva a földkerekség legtöbb válogatott fellépéssel dicsekedhető mezőnyjátékosa lett. A FIFA által hivatalosan regisztrált mérkőzéseket figyelembe véve a futballtörténelem egyetlen más mezőnyjátékosa sem szerepelt nála többször hazája válogatottjában.

A nemzeti tizenegyben való szereplés mindig rangot ad, ráadásul Lothar nem is valamelyik „negyedosztályú” válogatottban lépegetett előre a ranglistán, hanem Európa – mind a világbajnoki, mind a kontinensbajnoki címeket tekintve – legeredményesebb tizenegyében.

Senki sem játszott nála több mérkőzést a világbajnokságok történetében!

Ő lenne hát egyszersmind minden idők legjobb futballistája?

Ezt azért aligha állítja bárki is. Alighanem egy ilyen jellegű szavazáson még Németországban is megelőzné *Franz Beckenbauer*, *Fritz Walter*, *Günter Netzer*, s esetleg *Kalle Rummenigge*, *Uwe Seeler*, vagy *Gerd Müller* is. Mégse fitymáljuk le azonban Lothar tudását. A kor – mondjuk, az utóbbi hat-nyolc év – futballjának prototípusa ő. Fizikailag tökéletes – nem véletlenül becézik *Terminátornak* –, hihetetlenül erős, technikailag sokat megtanult az évek során, a pályán valóságos vezéregyéniség.

Messziről jutott el idáig!

Még senki sem gondolt az azóta „megmászott” magasságokra, amikor a 18 éves legény az éppen akkor UEFA-kupát nyert Borussia Mönchengladbach edzésén jelentkezett. Addig Lothar az FC Herzogenaurach együttesében játszott.

A város neve „iparáról” ismert a futballvilágban, e kis település a Puma és az Adidas cégek központja. Hősünk csapata a Puma támogatását élvezte. Nem véletlen a két rivális sportszergyártó cég nevének emlegetése, ugyanis mindkettőnek szerepe volt abban, hogyan folytatódott Matthäus pályafutása. Az ifjú tehetséget ugyanis az 1.FC Nürnberg akarta 1979-ben leigazolni, de a bajorok – németországi becenevükön a Club – az Adidasszal álltak szerződéses viszonyban. Lothar egyik mentora, *Hans Nowak*, a Puma cég akkori PR-menedzsere (egyébként 1965 és 1969 között közel száz mérkőzésen a Bayern München, a Schalke 04 és a Kickers Offenbach Bundesliga-profíja, a müncheniekkel KEK-győztes 1967-ben) ellenben azt szerette volna, ha a srác marad a Puma „kötelékében”. Lothar, akinek apját házmesterként alkalmazta a cég, maga is jobban kedvelte a Pumát.

Nowakra bízta magát, aki az ország akkori első számú Puma-reprezentánsához, a Borussia Mönchengladbachhoz ajánlotta be a 18 éves korát márciusban betöltött srácot.

Ne gondolja senki, hogy Lothar megszeppent ifjoncként állított be a sztárok közé. Minderről az új edző, *Jupp Heynckes* is hamar meggyőződhetett. Az első edzésen már úgy odalépett a klub visszatért világbajnokának, *Rainer Bonhofnak*, hogy az csak nyekkent. Bonhof felpattant, s kikérte magának, hogy egy „taknyos” így faragja az edzésen.

Lothar öntudatosan válaszolt: „*Nekem minden egyes edzésen bizonyítanom kell, meg kell mutatnom, hogy itt vagyok!*”

Egyre többen vették ez utóbbit észre. Lothar első, a profik között töltött szezonjában UEFA-kupa győztes lett, s bekerült a német válogatott keretébe. 1980. június 14-én debütált a Nationalelfben. Nem akárhol: Nápolyban, a hollandok elleni Eb-mérkőzésen. Ugyan ez volt Lothar egyetlen fellépése a tornán, de a debütálással egyben Európa-bajnok is lett. A többiek később megnyerték a tornát...

Tulajdonképpen 1982-ben lett állandó válogatott, egyre-másra kapta emberfogóként (!) a nehezebbnél nehezebb feladatokat. Nem bírt vele sem *Zico*, sem *Mara-dona*, sem *Platini*... Egyszer Paul Breitner, egyszer pedig Karl-Heinz Rummenigge helyére állva két csoportmérkőzésen szerepelt a spanyolországi világbajnokságon ezüstérmes válogatottban. Persze, tény, ez a Mundial még nem az „övé” volt.

Három fénykép három korszakból: Lothar a Gladbach, a Bayern és az Inter mezében

Jupp Heynckes pontosan látta, Lothar túl jó ahhoz, hogy „csak” az őrkutya szerepét testálják rá. Szerette volna, ha az egyre jobb formában játszó, még mindig csak 23 éves sztár a Gladbachnál marad. Amikor 1984 nyarán a Bayern München jelentkezett Matthäusért, Heynckes a saját zsebéből ötvenezer márkát ajánlott a maradásért.

Matthäus azonban úgy gondolta, ötévnyi „inaskodás” elég volt. Eljött az ideje, hogy egy sztár csapatban bizonyítson.

Udo Lattek, a Bundesliga történetének legeredményesebb edzője dirigálta akkoriban a bajorokat. Személye, valamint a játékosállomány Lothar számára garanciát jelentett a továbblélésre.

Maga Matthäus saját pályafutására visszatérve az „iparoskorszaknak” nevezi a Bayernnál töltött első négy évét (1984–1988). Úgy tartja, a Gladbachnál töltötte inas éveit, a Bayernnál az iparoskorszakot, s az Internél a mesteridőt. A Bayernnál töltött második korszak pedig maga az ajándék a másfél évtizede a profifutball taposómalmában őrlődő sztár számára.

A bajor népviselet után „bőrnadrágosoknak” csúfolt-becézett gárda 1984 és 1988 között abszolút egyeduralkodónak számított a Bundesligában. Matthäus és Lattek közösen ott töltött három esztendeje három bajnoki címet eredményezett, majd Jupp Heynckessel a második helyen zárt a csapat.

Majd következtek az itáliai mesterévek, melyek alatt Matthäus valóban világklasszissá érett.

Lothar némi kétséggel a szívében fogadta el az Inter ajánlatát 1988 nyarán, bár tudta, a nyolcvanas évek végén a világ legjobbjai egytől egyig a campionatóba igyekeznek. Nem beszélt azonban olaszul, s aggódott, hogy fog kijönni a világ akkoriban legtekintélyesebbnek számító klubedzőjével, *Giovanni Trapattonival*.

„Trap” azonban hamar feloldotta a feszültségeket. Appiano Gentilében, az Inter edzőtáborában már az első gyakorlások egyike után megkérdezte új szerzeményét, milyen számmal szeretne játszani a következő szezonban.

Lothar visszafogottan válaszolt: „A nyolcas jó lesz. Az volt az enyém a Bayernben is.” Mire Trapattoni: „Én a tízest gondoltam. Legyen csak az a tiéd!” Újra Lotharon volt a sor: „De Mister, amikor Ön még a Juvénél dolgozott, az Platini meze volt. Én nem vagyok játékmester!” S erre következett Trap híressé lett válasza:

Az egyik legjobb barát, Andreas Brehme társaságában, a világbajnoknak járó trófeával

„Na, és? Te olyan fontos vagy nekem, mint Platini volt!”

Matthäus később az alábbi gondolatokkal emlékezett vissza erre a jelenetre: „*Trapattoni ezzel a döntésével minden gátlástól megszabadított. A tízes mágikus szám a labdarúgásban, aki azt a mezt hordja, annak szánják a főszerepet, az áll a központban. A csapaton belül is azonnal elfogadtak. Tudták, ha Trapattoni nekem adja a tízes mezt, kulcsszerepet szán nekem.*”

A német csillag úgy gondolta, nem baj az, ha nem kerül azonnal a középpontba, idő kell neki az „akklimatizálódáshoz”. De Trapattoni azonban a fókuszba állította, s emiatt Lotharon hihetetlen becsvágy lett úrrá. „*Vagy győzök, vagy elvérzek, nincs más út*” – ismételte magában.

Ma már mindenki tudja a választ: győzött...

Az Inter az első „német évében” (Lothar mellett Andy Brehme is remekül játszott) olasz bajnok lett. Nem csoda, hogy Matthäust csak egy ember kritizálta: *Franz Beckenbauer*.

„*Sokszor nem értettem, mi a baja velem – így a ma már a Császárnál is sokkal több válogatottsággal bíró utód –, hiszen úgy éreztem, jól játszottam. De Beckenbauer a négyszemközti beszélgetéseken mindig ostromozott. Azt mondta, ami másnál a csúcs, az nálam az alap. Többre lennék képes, ha nem elégednék meg a jelennel, ha nem lennék lusta. Hosszú időbe tellett, amíg megértettem, hogyan is gondolja ő ezt tulajdonképpen.*”

Szerencséjére az olaszországi világbajnokság rajtjáig alaposan megértette. A Mondialén különösen a csoportmérkőzéseken játszott jól. Ott lőtte – saját bevallása szerint – élete legfontosabb gólját a jugoszláv *Tomislav Ivkovics* hálójába.

Trapattonival, kedvenc klubedzőjével

„Ez a mérkőzés adta meg az alaphangot, megmutattuk saját magunknak, hogy valóban nagyon jók vagyunk. Talán – beleértve a hollandok elleni találkozót is – az egész tornán nem játszottunk még egyszer ilyen látványosan. Az biztos, utólag visszagondolva mondhatom, hogy én azon a mérkőzésen játszottam a legjobban.”

Azért később sem gyengélkedett. A jugoszlávoknak lőtt két gólja után vágott egyet az Arab Emírségek „sivatagi harcosainak”, majd jól játszott a kolumbiaiak és a hollandok ellen is. A csehszlovákok elleni az ő tizenegyes gólja jelentette a továbbjutást, majd az angolok elleni elődöntőben, a „szétlövésnél” is belőtte a magáét. Ma már futballtörténelem, hogy az argentinok elleni döntőt is büntetőből szerzett góllal nyerte meg a Nationalelf. Nem is akárhogyan...

A tizenegyest azonban nem Lothar Matthäus, hanem a „szárnysegéd”, *Andreas Brehme* vágta *Goycochea* kapujának jobb alsó sarkába.

Mi történt Lotharral? Megijedt volna a téttől? Agyonnyomta a felelősség? – találgatta szinte mindenki a döntő után.

A különös indokról aztán maga Matthäus lebbentette fel a fátylat:

„Valóban én voltam az első számú jelölt. Ám a döntő alatt kiszakadt régi, jól bevált cipőm. Cserélni nem akartam, azt minden futballista tudja, hogy nem a világbajnoki döntőben kell új, még ki nem taposott cipővel kísérletezni. Ám a helyzet idegesített. Nem voltam biztos magamban. Az villant át rajtam, mi van, ha pont a szakadt résszel találom el a labdát, s hibázok. Andyra néztem, s kérdeztem? » Vállalod?«. Ő bólintott, s már ment is a labdáért... Szerencsére belőtte, harmadszor is világbajnokok lettünk!”

Matthäus pedig nem egyszerűen világbajnok, hanem egyszersmind a világbajnokság legjobb játékosa lett. Sőt, az évet záró hagyományos szavazások választói sem vacilláltak sokat voksuk leadásakor, szinte gépiesen, magától értetődően írták a listák élére: első Matthäus.

Az Év futballistájának választották Németországban, első lett a World Soccer és az Onze-Mondial választásán. Az ISK a világ legjobb sportolójának jelölte, s csak Boris Becker előzte őt meg a német Év sportolója szavazáson. A világ szövetségi kapitányai ugyancsak Lothart jelölték a világ legjobb futballistájának, s a Nationalelf csapatkapitánya nagy fölényrel nyerte el a France Football aranylabdáját.

A győztes ez utóbbit tartotta valamennyi siker közül a legértékesebbnek: *„Különösen nagy öröm egy olyan választáson elsőnek lenni, amelynek nem csak hogy jelentős hagyománya és presztízse van, de kifejezetten szakértő zsűri választja meg a legjobbat.”* – nyilatkozta.

Alig fél évvel a szavazásdömping után az Inter megnyerte az UEFA-kupát. A német sztár 1980-ban is tagja volt a „harmadik számú európai kupa” győztes csapatának, de aligha vitatható, most ezerszer többet tett a diadalért, mint még tinédzserként a Gladbachban.

1990 és 1991 – e két esztendőben jutott Matthäus a csúcsra. A szövetségi kapitányok 1991-ben is őt jelölték a világ legjobbjának, s csak Papin előzte őt meg a France Football aranylabda-szavazásán.

De hazájában nem tudta magát igazán elfogadtatni a finnyás ítésekkel:

Világbajnok csapatkapitányok egymás közt: Lothar és Franz Beckenbauer

„Németországban mindig csak a hibáimat pécézték ki, Olaszországban viszont dicsérték és ünnepeltek.” Talán ezért is játszott mindig jobban Itáliában, mint a hazájában. Nem is tagadja, a bírálatoktól elbizonytalanodik, idegessé válik. A pozitív vélemények azonban szárnyakat adnak neki.

Más kérdés, hogy Matthäus maga is sokat tett azért, hogy az olaszok szeressék. Itáliai évei alatt egyetlen interjút sem utasított vissza, mindig készséggel állt az újságírók rendelkezé-

sére, nógatás nélkül osztogatta óraszám az aláírásait. Míg az olyan sztárok, mint Beckenbauer, Rummenigge, Van Basten vagy Maradona az első adandó alkalommal igyekeztek a közszereplés elől visszavonulni, az olaszul meglepően hamar interjúképes Matthäus mindig állta a sarat.

Mindez természetéből fakadt volna, vagy csak bölcs, előrelátó döntéseinek egyikét kamatoztatta? Inkább az utóbbi. Az NSZK-ban ugyanis hajdanán sokkal többet nyüögösködött, nagyon is zokon vette, ha „ifjúkori ballépéseiről”, sportkocsis száguldásairól faggatták. Olaszországban – jó előre megfontolva szavait – még családi problémáiról is hajlandó néha beszélni.

Lothar bőven profitált abból, hogy megváltoztatta énjét. Ma a világon egyetlen futballistának sincs olyan jelentős jövedelme a reklámszerződésekből mint éppen neki. A *Puma*, a *Panasonic*, a *Mercedes* és az *Energizer* „személyében” világcégek hirdetik termékeiket Lothar „imázsával”. Már több mint két éve hazatért Olaszországból, de a videojátékokat forgalmazó *Bomico* cég számára még ő a legmegfelelőbb reklámmember.

Nem kétséges, a német sajtóra is hatással volt a megváltozott sztár. Lothar nem véletlenül kapta a „Gőzbeszélő” becenevet, amelyhez magyarázólag gyakran hozzáillesztik: amilyen dinamikusan futballozik, úgy is beszél.

Ma már, persze, óriási tekintélye is van. Értékelik akaraterejét, melynek segítségével az 1992 tavaszán elszenvedett súlyos térdszalagsérülése után vissza tudott kapaszkodni az európai elitbe. 1992 őszén hazatért Németországba, újra a Bayern München alkalmazottja lett. A bajorok az első évben éppen hogy lecsúsztak a baj-

Kép az Inter német korszakából: Lothar „szenvedéseit” Klinsmann figyeli. Már tudja, ő következik

noki címről, a másodikban – Franz Beckenbauerrel tavasszal a parancsnoki hídon – már célba értek. Hét „szűk” esztendőt lezárva lett a klub újra a Bundesliga győztese.

Visszaszerezte helyét a válogatottban, csak 1992-ben egyes egyedül azért nem lett Euróabajnok a német válogatott, mert kapitánya sérült volt. 1993 nyarán az Egyesült Államokban ünnepelte századik válogatottságát, majd az idei világbajnokságon beállította Uwe Seeler, Wladyslaw Zmuda és Diego Maradona csúcsát: a bolgárok ellen huszonegyedik világbajnoki mérkőzésén szerepelt.

A németek számára szinte nemzeti tragédiát jelentő, bolgárok elleni negyedöntő előzményei hiteles képet festenek mind Lothar jelleméről, mind a válogatottnál betöltött szerepéről. A történet abszolút hiteles, még New Jerseyben mesélte Kalle Rummenigge:

– Lothar szinte az egész tornán olyan sérüléssel játszott, amilyennel más talán otthon maradt volna. Erősen kétséges volt, hogy a bolgárok ellen egyáltalán játszhat-e. A rüsztyjét úgy kapcsolták össze a mérkőzés előtt, elképzelhető milyen fájdalmak voltak minden egyes rúgásnál. De a csapatból szinte mindenki kérte, ha tud, legyen velük a pályán. Amikor odaállt a tizenegyeshez, biztos voltam abban, hogy egy másodpercre elfelejti a sérülését. Azt mondtam magamban. »ha Lothar vállalja, be is lövi. Tudja mit csinál.«

A bolgárok később fordítottak, de ez nem Matthäuson múlt. A csapatkapitány

„túlélte” a világbajnokságot, 33 évesen, 116 válogatottsággal a háta mögött a World Cup utáni első mérkőzésen, az oroszok ellen is ő dirigálta a német védelmet.

Sőt, a személye körül kialakult vita nem is arról szól, hogy ő miért őrizte meg helyét a Nationalelfben, hanem, hogy luxus őt középhátvédként hátul tartani. Az ellenzők szerint sokkal inkább *Matthias Sammert* kellene liberónak állítani, s *Matthäus* a középpályán szervezhetne. Így hatalmas lövéseinek is több hasznát vehetné a tűzerőben gyengülő gárda.

A viták ellenére a német válogatott örökös csapatkapitánya (korábban *Fritz Walter* és *Franz Beckenbauer* kapta meg e titulust) alighanem középhátvédként fejezi majd be pályafutását. Hiszen ott játszatja *Vogts* is, s ami a lényegesebb, a Bayern új edzője, *Giovanni Trapattoni* sem mozdította őt el onnan.

Trap véleménye ugyanis rendkívül fontos *Matthäus* számára. Bármilyen furcsa is, *Lothar* – több mint tizenöt éves profipályafutása során – mindössze öt klubedzővel (*Jupp Heynckes*, *Udo Lattek*, *Giovanni Trapattoni*, *Franz Beckenbauer*, *Erich Ribbeck*) dolgozott együtt. *Ribbeckkel* tíz mérkőzést sem éltek meg együtt, így maradjunk a másik ötnél. Valamennyien nagy hatással voltak *Lothar* karrierjére, de *Trapattoni* és *Beckenbauer* szerepe különösen kiemelkedő. Aligha lep meg bárkit is a tény: *Matthäus*nak nagy szerepe van abban, hogy a futballtörténelemben először, egy olasz sztáredző Németországba szerződött.

Trapnak legalább olyan jó a véleménye játékosáról, mint kapitányának róla. Még olaszországi közös éveik alatt nyilatkozta a nyolcvanas évek végén, hogy „*tisztelem Platinit, csodálom Maradonát, de ahhoz, hogy győzzek, Matthäusra van szükségem*”...

Most újra van neki *Matthäusa*, de egyelőre a Bayern kevésbé virgonckodik. Mindez – miután a két friss légiós, *Sutter* és *Papin* formán kívül van – csak azt a télt húzza alá, mely szerint *Jorginhón* és *Matthäuson* kívül a mai Bayernnek nincs világklasszis játékosa.

Miért játszik még mindig *Lothar*? Már megteheti, hogy elsősorban a játék örömeért futballozzon. Vagyonos ember, akinek életmottója – » *Mindig csak előre nézni* « – már legalább annyira a civil életre, mint a futballkarrierre vonatkozik.

Lothar a kilencvenes évek elején elvált első feleségétől, *Sylviától*, aki a két kislánnyal, *Alisával* és *Violával* Münchenben él. A futballsztár azóta újra nősült, s elvett egy svájci szépséget, az állítólag hét nyelven tárgyalóképes *Lolita Morenót*. A hölgy 1992-ben szülte *Matthäus* harmadik gyermekét, *Lorist*. A család Svájcban él – persze, mindez nem jelenti azt, hogy Münchenben ne lenne otthona – s legújabban egy szálloda tulajdonosa lett.

Az utóbbi bekezdés talán azt is megmagyarázza, miért akar 1995 nyarán *Lothar* búcsúzni a Bayerntól. Önmagának szabott terve ugyanis így szól: „*Elég a csúcs-szintű profifutball taposómalmából, vezess le Svájcban!*”

1991

A nemzet JPP-je

JEAN-PIERRE PAPIN

1963. november 5-én született Boulogne-sur-Merben.

Pályafutásának klubjai: INF Vichy (1977-1984), Valenciennes (1984-1985), FC Bruges (1985-1986), Olympique Marseille (1986-1992), AC Milan (1992-1994), Bayern München (1994-).

A francia válogatottban 1986. február 26. óta – az 1994-95-ös idény kezdetéig – 52 mérkőzésen 29 gólt szerzett.

Sikerei: francia bajnok (1989, 1990, 1991, 1992), gólkirály (1989, 1990, 1991, 1992), francia kupagyőztes (1989), olasz bajnok (1993, 1994), olasz Szuperkupa-győztes (1992). BEK-győztes (1994, a döntőn nem játszott), BEK-döntős (1991, 1993). Világbajnoki bronzérmes (1986), részt vett 1992-es Európa-bajnokság döntőjében. A France Football aranylabdása 1991-ben.

1991-ben nem rendeztek európai válogatottak részvételével sem kontinens-, sem világtalálkozót, nyilvánvaló volt tehát, hogy a nemzetközi kupák döntői „rúghatnak csak labdába” az aranylabda odaítélésekor. A szavazók nem is okoztak csalódást: az első öt jelölt közül négy részt vett Bariban a BEK-döntőn, a három jugoszláv pedig meg is nyerte azt. A trófeát mégis Jean-Pierre Papin nyerte! Sikerét ráadásul sokan nem is az Olympique Marseille felfutásával, hanem a francia válogatott csodálatra méltó menetelésének tulajdonították. Platini kapitányként is bebizonyította rátermettséget, az általa irányított kékek – Jean-Pierre Papin vezérletével – végigverték Európát. A franciák „Nemzeti JPP-je” abban az évben egész egyszerűen nem ismert feltörhetetlen védelmet, szinte akkor rúgott gólt, amikor csak akart. Csakis így történhetett meg, hogy Franciaország – és a France Football – „begyűjtötte” harmadik hazai aranylabdását...

Jean-Pierre az őt jól ismerők számára olyan, mint egy nagy gyerek. Cselekedeteiben, gesztusaiban nyoma sincs a felvágásnak, a kivagyiságnak, a megjátszásnak. Gyerek tudott maradni a kilencvenes évek elején elért sikerek, és az azt követő időszak kudarcai során is. Harmincévesen is olyan, mint volt hajdanán a kis Jean-Pierre

egykoron, Jeumont-ban. Van, aki különféle kenceficékkel próbálja meg késleltetni az öregedést, netán eltüntetni ráncait, – neki ez egy focilabda segítségével is sikerül.

„Talán azért van ez így, mert sokszor úgy érzem: egy labda van a fejemben. Én tehát megöregedhetem, de a labda, az soha nem veszíti el formáját...” – tréfálkozott egyik legutóbbi beszélgetésünkön.

Gyerekként sem volt másmilyen, igaz, szerencsésnek mondhatja magát, hiszen tehetsége nagyon hamar kiderült. Akaratereje már akkor is épp oly’ legendás volt, mint akarnoksága.

„Semmivel nem tudtak büntetni, csak azzal, ha nem engedtek focizni. Olyankor általában elbőgtem magam. Az iskolában, amikor tesztlapokat kellett kitöltenünk, egy kérdés mindig visszatért: mi leszel, ha nagy leszel? Mindíg ugyanazt írtam a válasz rubrikába: profi futballista! A tanáraink szemében láttam a lekicsinylő lenézést, melyben benne volt a válasz is: na, csak annyit is érsz” – emlékezett.

Természetesen rögtön azt gondolták róla: szakbarbár, infantilis vagy hibbant. „Normális” válaszként ugyanis azt kellett volna mondania: orvos vagy ügyvéd. Ahogy azt tették osztálytársai. Sokat szenvedett emiatt Jean-Pierre, hiszen szeretett játékát bántották. Ráadásul tizenkét éves korában kiszakították megszokott környezetéből.

„Pont egy olyan flancos iskolába kerültem, ahol csak orvos- és ügyvédcsemeték voltak. Tulajdonképpen soha nem szólhattam, ha mégis megtettem, rögtön megkaptam a magamét: Te csak egy halárus fia vagy, fogd be a szád! Nekem többnyire nem maradt más, mint hogy elvonuljak bőgni egy sarokba.”

Szülei is elváltak, amikor hat hónapos volt, és nagyszülei nevelték egészen tizenegy éves koráig. Csak akkor tért vissza szeretett édesanyjához, amikor az újra férjhez ment.

„Soha nem kerestem ennek a válásnak a miértjeit. Az, hogy nagyanyámék nevelnek, nem volt rám sokkoló hatással. Ellenkezőleg: anyáméknál sokkal labilisabb háttérrel találtam, mint a nagyszülőknél. Kamaszként alig négy évet voltam vele, és tudtam, el kell hagynom őt, és máshol talán kiegyensúlyozottabban tudok élni. Szerencsére a focipályán jól éreztem magam, ott nem gondoltam semmire, csak egyetlen dologra: profi akarok lenni.”

A hatvanas évek elején egyébként Jean-Pierre édesapja Boulogne-ban játszott, de a fiú nem tőle kapta el a „vírust”.

„Gyerek fejjel soha nem láttam játszani. Most már van róla egy régi filmfelvételem. Azt tudom, hogy ő is csatár volt, akárcsak én. Szerintem ez adottság kérdése. Mindnyájunkban van valami különleges, már rögtön a születésünkön. Nekem a lábaim jutottak.”

Ezek a lábak, persze, nem mindig pihentek aranylabdán. A nagy kaland vágya még alig tudatosult benne, ám szerencsét próbált az INF Vichy-nél, Franciaország legjobb nevelőklubjában. Ott talált magának – szinte gyerekfejjel – feleséget, és vele együtt tért vissza északra, Valenciennes-be. Lábai akkor még rejtett kincsek voltak, amelyek – valljuk be – elég gyakran remegtek az északi hidegben.

Enyhén szólva nem tartozott a „felsőbb” körökbe...

„Húszéves koromban egy feleséggel és egy gyerekkel a hátamon havi négyezeröttszáz frank fizetést kaptam. Még szerencse, hogy a klub elnöke kifizette helyettem panellakásunk bérét. Ebédre, vacsorára többnyire azt ettük, amit éppen találunk. Néha csak egy forró leves jutott. Anyám abban az időben egy fűszeresboltot vezetett Dunkerque-ben, emlékszem, gyakran telefonáltam neki, hogy nincs mit ennünk. Gondolni sem mertem volna, hogy a huszadik században még élhetnek emberek ilyen körülmények között.”

Kell-e bizonyos Jean-Pierre Papin nevű futballista a huszadik századnak? Igen! Hamarosan jelentkezett érte az FC Bruges, és a nehéz helyzetben lévő Valenciennes kénytelen volt elengedni őt, hiszen az érte kapott 1.3 millió frankkal talpra állhatott a klub. Számára is egy csapásra minden jóra fordult. Gondtalanul rugdosta a gólokat, állandóan mosolyogott, megszületett a mai Papin, aki még most is alig-alig ismeri a pénz értékét.

„Bruges-ben nyolcezeret kerestem havonta, az OM a hússzorosát fizette ennek, rögtön az érkezésemkor. Életem addigi szakaszában állandóan számolgatni kellett fillérjeimet, akkor hirtelen mindent megengedhettem magamnak.”

Erre majdnem rá is fizetett: átesett a ló másik oldalára.

(Igaz ez már megesett másokkal is...)

„Valenciennes-ben, amikor megláttam egy öltönyt valamelyik áruházban, csak tátottam a számat, de nem tudtam megvenni. Marseille-ben jóformán a ránézés is elég volt a vásárlásokhoz. Kicsit elengedtem magam: két hónap alatt öt BMW-t gyűjtöttem a garázsomba. Az emberek, persze, rögtön észrevették a pazarlást. Álomvilágban éltem, ám az ébredés fájdalmas volt. Néhány nap múlva ugyanis felhívtak a bankomból és közölték: pár hónap alatt nyakára hágtam a szerződéskötésnél kapott összegnek, amiről úgy gondoltam, soha nem fogy el...”

Bernard Tapie azonban kihúzta a bajból, az OM mindenható elnöke ekkor vált atyai barátjává.

„Akárhányszor nehézségeim támadtak, Bernard mindig mellém állt, segítő kezét nyújtott felém. Mondhatta volna egész egyszerűen, hogy találjam föl magam, bagozzam ki én a csomót, amit kötöttem, de soha nem így tett. Ezt soha nem felejttem el neki. Amikor nem bírtam tovább első feleségemmel, akkoris csak rá számíthattam, olyan volt, mintha a bátyám, vagy az apám lett volna.”

Élete hamarosan újabb fordulatot vett, megismerte majdani új feleségét, Florence-ot. Egy Párizs–Seychelles repülőjáraton találkoztak össze, melyen Florence légikisasszonyként dolgozott. Az asszony így emlékezik a „nagy találkozásra”, amely felforgatta mindkettőjük életét:

– A kisfiával, és Tapie fiával, Stéphane-nal utaztak. Az egyik pilóta, aki az OM fanatikus szurkolója, mondta, hogy az utasunk Papin. Engem a futball egészen addig egyáltalán nem érdekelt, neki még a nevét sem ismertem. Egyébként sem Pappinnel házasodtam később össze, hanem Jean-Pierre-rel. Ugyanolyan embernek tartom, mint bármely más férfit, aki számomra, persze, kicsit kivételes férfi: ugyanis nagyon szeretem. A sikerek soha nem zavarták össze a fejét, egyszerű tudott maradni. Imádja a gyerekeket, sőt sokat foglalkozik velük. Mellette tanultam meg én is, hogy az élet tulajdonképpen nagyon egyszerű.

Manapság már Jean-Pierre úgy gondolja, hogy az évek nagyon gyorsan szaladnak. Nem bánkodik ezen, mert érzi: élete és vágyai harmóniában vannak temperamentumával. Nincs miért bánkódnia tehát. Semmi sincs, amit elszalasztott volna.

„Egy picit azért igen! – árulta el egyszer legféltettebb titkainak egyikét. – Az iskolában arra gondoltam: milyen jó lenne, ha állatorvos lehetnék. Matematikából azonban nem voltam valami erős, így ez az egész füstbe ment.”

Az aranylabda elnyerése temérdek örömet okozott a futballvilág huszonnyolc kiválóságának. Olyat azonban, mint Jean-Pierre-nek, egyikőjüknek sem: akkor, 1991-ben, huszonhét évesen, életében először mindkét szülőjével együtt állhatott a karácsonyfa alá...

Érthető, hogy erről nem igazán szívesen beszél, másról, másokról azonban mindig, készséggel. Például az aranylabdáról...

Boldog voltál, mikor megkaptad a díjat?

– Micsoda kérdés! Természetesen! Egy trófeát elnyerni mindig csodálatos érzés, az aranylabda pedig minden egyéni díj közül a legszebben csillog... Profi futballista akartam lenni, de arra nem mertem gondolni, hogy ilyen híres leszek egy nap. Olyanok utóda lehettem, mint Cruyff, Platini, Di Stéfano, Beckenbauer. Cso-

dálatos érzés! Soha nem gondoltam volna, hogy sikerül. Az aranycipő elnyerése megfordult a fejemben, de az aranylabdáé sohasem...

Pedig az az igazi...

– Igen, és azt bizonyítja, hogy a futballba fektetett munkám megtérült. Éveken át nagyon keményen dolgoztam, de megérte. Az aranylabda – emlékszem – csak arra buzdított, hogy még többet, még keményebben dolgozzam. Érdekes, hogy amikor megtudtam a jó hírt, a rákövetkező vasárnap egy mesterhármast rúgtam a Rennes-nek. Az a három gól – akárhogy is nézzük – „aranyos”.

Az utóbbi időben te voltál az első olyan nyertes, akinek az aranylabda odaítélése előtt semmilyen nemzetközi trófea begyűjtése nem sikerült...

– Az egész karrierem furcsán alakult. Úgy vettem részt a válogatottal a mexikói Mundialon, hogy előtte egyetlen egy első osztályú mérkőzést sem játszottam Franciaországban. Én voltam az első, s mind ez idáig az egyetlen francia, aki hazai klubban játszva nyerte el az aranylabdát.

Te kire szavaztál volna 1991-ben?

– Nem tudom... Szerintem nem voltam olyan rossz, hogy ezen kellene gondolkodnom. Megérdemeltem a trófeát, mégha a másodikkal szemben szerzett százpontos előnyömet némileg túlzásnak is tartom.

1986-ban, az első válogatottságodkor még biztos nem gondoltál arra, hogy egy nap aranylabdás leszel...

– Amikor elújságoltam bruges-i csapattársaimnak, hogy Henri Michel behívott a válogatottba, Jan Ceulemans azt mondta, legalább tíz évre „aláírtam” a kékekhez. Elküldtem orvoshoz...

Pedig talán Ceulemans sem sejtette, micso-da karriert futsz be az OM-ben...

– Azt hiszem, amikor Belgiumból hazatértem, már kész játékos voltam. Nem véletlenül lőttem húsz gólt az ottani bajnokságban. Sze-

rencsém is volt, mert olyan edzők keze alá kerültem, akik észrevették gyenge oldalaimat, és külön dolgoztak velem „gyengéim” kijavításáért. Jómagam sem sajnáltam az időt arra, hogy az edzések után még a kapuralövést gyakoroljam. Ebben nagy segítségemre volt Alain Casanova, az OM cserekapusa, nem véletlen, hogy neki ajánlottam az aranylabdámot...

Hogy lehet az, hogy a francia klubok hagytak elmenni Belgiumba? Egyik sem akart leszerződtetni?

– Nem tudom. Guy Roux egyszer látott az INF-ben, éppen mesterhármast szereztem. Mégsem szólt semmit, talán azért, mert abban az időben az Auxerre és a Matra Racing voltak a legjobb nevelőegyesületek. Bizonyára olyan fiataljaik voltak, akik nálam erősebbnek tűntek. Úgy érzem, jobban jártam így, hiszen éppen abból profitálhattam a legtöbbet, hogy külföldön, idegen környezetben játszhattam.

Karriered fordulópontja azon az emlékezetes, 1985 őszi FC Bruges–Boavista mérkőzésen volt az UEFA-kupában...

– Akkor figyeltek fel rám otthon is. Emlékszem, a meccs után tizenegy óra felé értem haza, és az egyik tévécsatornán úgy kommentálták az eseményt: egy francia három gólt lőtt egy európai kupamérkőzésen. A dolog azért volt még érdekesebb, mert az összes francia klub gyengécske teljesítményt nyújtott abban az évben. Tényleg az volt a fordulópont...

Hazatérésed után szinte egyből kedvenc lettél...

– Nekem is az volt az érzésem, hogy egy kicsit „felforgattam” Franciaországot. A gyerekek az utcán már nem tízes számmal, hanem inkább kilencessel játszottak szívesebben. Szerintem annyi volt az egész, hogy addig nem volt középcsatár példaképük, „csak” Platini és Giresse.

Pedig a válogatottban bizony nem sikeredett valami fényesre az első néhány mérkőzés produkciója...

– Álmaimban se jön elő például a francia–kanadai mérkőzés! Egy meccsel a vébé gólkirálya lehettem volna, mint 1994-ben Szalenko! Legalább öt tiszta helyzetet elpuskáztam. Mentségemül szolgáljon, hogy szinte egyáltalán nem ismertem a válogatottban játszó társaimat, akik ráadásul világklasszisok voltak. Egy huszonkét éves játékos nem nőhetett egyik napról a másikra fel hozzájuk.

Mondjuk Platini szintjére...

– A legjobb játékos, akivel együtt játszottam. Amikor a főnökünk volt a válogatottnál, akkor is tudta, hol a határ játékos és barát között. Sikerült levetkőztetnie a komplexusaiból a francia labdarúgást, kár, hogy távozása után hamar „visszaöltöztünk”...

Sokan azzal vádolták, hogy amolyan kommandós csapatot csinált...

– Csak azzal tudott dolgozni, ami a keze alatt volt. Cantonával mi ketten voltunk az igazi értékek, körénk próbálta meg felépíteni a csapatot. Az igazi problémája az volt, hogy nem talált egy jó irányítót. Egyébként amikor látta, hogy nem megy, megpróbálta másképp szervezni a játékot. Ez a svédországi Európa-bajnokság kezdetéig sikerült is neki.

Beszéljünk egy kicsit Tapie-ról...

Francia mikulások a Milanban: Marcel Desailly és Jean-Pierre Papin, anno 1993

– Jelenlegi problémái érdekelnek? Keveset tudok róluk, kicsit eltávolodtunk egymástól. De mindig a barátom marad. Még akkor is, ha kapcsolatunkban előfordult néhány hullámvölgy is. Abban azonban biztos vagyok, hogy újra nagycsapatot csinál az OM-ból, ha hagyják.

Valamilyen magánvéleményed csak van az őt körülvevő problémákról...

– Soha nem vettem észre, hogy csalni próbált volna, egész egyszerűen ki akarják csinálni politikai ellenfelei. Nekem csak egyetlen alkalommal volt vele igazi vitám, amikor

el akarta adni Sztojkovicsot. Pikszí jó barátom, és amellet nagy hasznára volt a csapatnak.

Azt is megtiltotta neked egy időben, hogy szóba állj a sajtóval...

– Nem tiltott meg semmit, én döntöttem úgy az adott időben, hogy csendben maradok. A francia sajtónak megvan az a „jó” szokása, hogy villámgyorsan kiforgatja a nyilatkozatokat. Soha nem szoktam hazudni, vagy válaszolok valamire, vagy nem. Ha válaszolok, akkor az igazat mondom, és ezért nem szeretem, ha aztán mást olvasok a nyomtatásban, mint amit elmondtam.

Tapie-re visszatérve: igaz az, hogy a BEK-döntőért nem kaptatok prémiumot?

– Látod, rögtön egy kiforgatott nyilatkozat. Nem a BEK-döntőért nem kaptunk prémiumot, hanem az elődöntőért. Pontosabban más lett volna a két mérkőzés összprémiumának összege, ha megverjük a Crvena zvezdát, és így is más volt. Erről tudtunk már előre, nem ért bennünket meglepetés, senki nem lett becsapva...

Miért távozott Ivics Marseille-ből?

– Itt is csak a hivatalos verziót tudom megerősíteni. Elmondta, hogy otthon a családja egy pincébe van bezárva, természetes, hogy így nem igazán tudott a munkájára koncentrálni. Előfordult, hogy elsírta magát az edzésen. Szerintem maradnia kellett volna, hiszen éppen a munka és a közöség tudta volna elfeledtetni vele magánéletbeli gondjait.

A magánéleteredben neked is akadt egy-két problémád abban az időszakban. Egyszer a Montpellier ellen elhibáztál egy tizenegyest, és utána sírva borultál a fűre. Csak a büntető elrontása miatt?

– Régi dolgok ezek, nem szívesen beszélek róla. Egyébként is: akkoriban a televízióban elmondtam már, hogy mi volt a gondom. Otthon szinte pokollá vált az életem, csak a barátaimra számíthattam.

A futballban sok barátod van?

– Csak felszínes haverok, barátok nem igazán. Egyetlen igaz ember van, akire tudom, hogy mindig számíthatok, egy marseille-i gyógyszerész–fogorvos, Christian.
+ *Pedig Waddle-lal állítólag sülve-főve együtt voltatok...*

– Ez azért túlzás, ám tény, hogy elég gyakran összejártunk. Két kilométerre laktunk egymástól, így hol ő, hol én telefonáltunk, hogy nem ugrik-e össze a két család, hogy együtt vacsorázzunk. Chris társasága egyébként mindig üdítően hatott rám, szinte csak egyszer láttam szomorúnak, amikor elvesztettük a döntőt Bariban.

Nem zavar, hogy nem igazán tudsz barátokat találni a „szakmádban”, azaz a futballban?

– A pénz ilyenné tette a labdarúgást, a játék üzletté vált. Az OM-nél hasonló volt a helyzet, mint a Milannál: összevásároltak egy csomó kiváló játékost, akik egy „vagon” válogatottságot mondhattak magukénak. Szinte mindenki örült összegeket keresett.

Tény, a fizetések ugyancsak meglódultak...

– Túlságosan is, de a helyzet az, hogy ki lenne olyan bolond, hogy visszautasítsa, amit ajánlanak neki. A probléma inkább ott van, hogy néhányan nem érdemlik meg, amit kapnak. Az értékrendet kellene újra átvizsgálni, mert aki tehetséges és bizonyított, az azért kapja meg, ami jár neki.

Te mennyit kerestél Marseille-ben?

– Akkoriban azt rebesgették, egymillió frankot. Most már elmondhatom, hogy amikor eljöttem, akkor havi háromszázezer volt a fizetésem, plusz a prémiumok, gólpénzek. A Milanhoz távozva természetesen emelkedett ez az összeg, de Münchenbe már ennél kevesebbért mentem. Azt azonban senki ne felejtse el, hogy ezeknek a summáknak nagy részét elviszi az adó.

Egy nap azt mondtad: nem biztos, hogy csatárként fejezed be pályafutásodat. Mi vonz, a középpálya?

– Képes vagyok a játék szervezésére is, de nem az az erős oldalam. Azt hiszem, ha hátrébb megyek, az nem egy csapatrész lesz, hanem kettő. Sokkal inkább látom védőként magam, mint középpályásként. Nem biztos, hogy liberóként, például szélsőháttvédként. Csak előnyöm lehet abból, hogy olyan sokáig voltam elől.

A távolabbi jövőt illetően mik a terveid?

– A gyerekekkel szeretnék foglalkozni. A profi futballt elhagyom, nem akarok felnőtt csapattal dolgozni. Tanfolyamokat, nyári táborokat szervezek majd a gyerekeknek, és azt hiszem nagyon boldog leszek velük...

Álmodsz-e még egy újabb aranylabdáról?

– Szerintem még négy évem van a futballban, a Bayernnal vagy a válogatottal kifuthat egy-egy jó szezon. Ám ez olyan kérdés, amelyre csak az elkövetkező időszak adhat választ...

1993

Buddha gyermeke

ROBERTO BAGGIO

1967. február 18-án született Caldogno-ban.

Pályafutásának csapatai: US Caldognese (1973–1982), Lanerossi (1982–1985), Fiorentina (1985–1990), Juventus FC (1990–)

Az olasz válogatottban (1988. november 16. óta) 46 mérkőzésen 24 gólt szerzett.

Sikerei: UEFA-kupa győztes (1993), UEFA-kupa döntős (1990). Világbajnoki második (1994), harmadik (1990). A világ legjobb játékosa (FIFA-Adidas szavazás, 1993). A France Football aranylabdása (1993).

Caldogno levegőjében állítólag mindig érezni az olajfák és a parmezán illatát. Vicenza, „a város” mindössze nyolc kilométerre fekszik az aprócska településtől. Mégis – annak ellenére, hogy a falusiak többsége bejár a városba dolgozni – mintha egy világ választaná el a kettőt egymástól. A buszmegálló melletti „Bar Sport” egyik pultja fölött Baggio poszter díszeleg, egyébként semmi más nem emlékeztet arra, hogy Roberto idevalósi. Igaz, amikor a bár vendégeinek tekintete olykor a plakátra téved, szemükben büszkeség látszik. Mintha azt fejezné ki simogató tekintetük: a „mi fiúnk”.

Caldogno 9504 lakosa között csak a csecsemők nem tudják: innen indult az európai futball 1993-as királya. *Franco Masocco*, a polgármesteri hivatal anyakönyvvezetője nevetve mondja:

– Nagy zöld könyvembe csak egyetlen születést jegyezhettem be 1967-ben, Robbyét. Kár, mert úgy látszik: jó évjárat volt! Később, a futballpályán is én irányítottam első cseleit, már akkor látszott: óriási tehetséggel áldotta meg az Isten.

A „mamma”, *Matilde* asszony élénken emlékezik a születés körülményeire is:

– Előző napon ítéletidő tombolt, mondtam is a férjemnek, hogy bontson fel egy jó üveg *Vecchia Romagnát*, hogy felszakadozzon a felhőzet, és a gólya idáig repülhessen. Másnap, február tizennyolcadikán este aztán negyed hétkor megérkezett Roberto: gyönyörű kisbaba volt. Két bátyja és három nővére várta, azóta még

két kistestvére született. Ahogy Roberto szokta nevetve mondani: a hatodik helyen futott be, messze a dobogótól. Tudom, hihetetlennek tűnik, de kilenc hónapos korában már járt, tizenegy hónapos korában pedig már rugdosta a labdát. Ez biztosan valami égi jel lehetett.

Baggióék házában egyébként az Inter volt a kedvenc, az egész család a milánói kék-feketéknek szurkolt. Mellesleg meglehetősen tekintélyes lélekszámú familiáról van szó: Fiorindo Baggio és Matilde Rizzotti házasságából nyolc gyerek született: Gianna, Walter, Carla, Giorgio, Anna Maria, Roberto, Nadia és a keresztnévét a híres kerékpáros, Eddy Merckx tiszteletére kapó legkisebb, Eddy. (Robertón kívül ő vitte a legtöbbre: már világbajnokságon is szerepelt az olasz ifjúsági válogatottban!)

Fiorindo, az apa amolyan vasmunkásként saját műhelyében dolgozott. Szabadidejében néha védett a helyi csapatban, bár mindenki tudta róla, hogy igazából a kerékpározást szereti. Fiatalabb éveiben még néhány amatőrversenyt is megnyert, s a kettő együtt elegendő okot szolgáltatott neki ahhoz, hogy a cseperedő Robertónak is egy gyönyörű biciklit ajándékozzon.

– Megpróbálkoztam a kerékpározással, hogy apámnak örömet szerezzek, de nem igazán érdekelt. Amint tehettem, focicsapatot szerveztem, és órák hosszat rúgtuk a labdát. Ha esett, házunk hosszú folyosóján játszottunk egy teniszlabdával, mezítláb. Rengeteg vázát, ablaküveget törtünk össze, ilyenkor aztán apám »hivatalból« mindig rendesen elfenekelt bennünket. Ám ezt soha nem vettem igazán a szívemre, inkább arra kellett ügyelnem, hogy a focizás ne menjen az iskola rovására. Ebben ugyanis apám nem ismert pardont. Matematikából különben elég jó voltam, ám bizonyára nem véletlenül jegyezte meg az osztályfőnököm: »Ha a könyvek labda formájúak lennének, akkor kitűnő tanuló lehetnél.« – emlékezett Roberto.

Roberto Baggio, az UEFA-kupa győztese

Az iskolában egyébként szerencséje volt: testnevelő tanára, bizonyos Pietro Zenere, imádta a focit. Ráérezve Roberto kivételes tehetségére, külön is foglalkozott a nebulóval. Neki is köszönhető, hogy Roby hamar bekerült a caldognói csapatba. Első mérkőzésén természetesen ott volt Matilde és Fiorindo is.

– *Azt hiszem, Isola Vicentinában játszottak. Kicsit elkéstünk, a helyiek már egy góllal vezettek. Roberto kiegyenlített ugyan, de egyik társa öngólt vétett, így kikaptak. Fiúnk elsírta magát, és még a csapatnál szokásos közös vacsorára sem jött el velünk, zokogva mondta, »Inkább a leckémmel foglalkozom, nem akarom, hogy az iskolában is megbukjak!« – emlékezett „Mamma Matilde”.*

Korai volt Roberto bánata: 42 gólt szerzett abban a szezonban. Erre a hírre már Vicenzában is felkapták a fejüket, a Lanerossi ugyanis nem olyan régen eladni kényszerült Paolo Rossit, s egy újabb – Rossinál, persze, több mint egy évtizeddel fiatalabb – csodagyerekre vágyott. *Guido Savoini*, aki akkoriban a vicenzaiak edzője volt, így emlékezik:

– *A vicenzai kórházban dolgozott egy caldognói ápolónő. Az asszony, ahányszor csak találkozott a klub orvosával, mindannyiszor megjegyezte, egy gyerekzseni játszik nálunk, akit mindenképpen ki kellene próbálnuk. Megtettük, és Roberto már az első alkalommal lenyűgözött bennünket. Kivételes tehetség volt, egy balerina kecsességével produkált hihetetlen dolgokat. Carrera, az első csapat liberója is ott volt a próbajátékon, sőt, ő maga is beállt a gyerkőcök közé. »Adj neki egy kötényt!«, mondtam Robertónak. Adott is...*

Baggiót azonnal megvásárolta a Lanerossi, félmillió lírát (mindössze harmincezer forintot...) fizetve a Caldognónak.

Roberto úgy érezte, álmodik. A „Caldognói Zico” – így becézték kedvence után – elsőként érkezett az edzésekre, és utolsóként fejezte be a gyakorlatokat. Mindig ott maradt az első csapat tréningjeit végignézni, miközben egyfolytában kérdezett, érdeklődött. Látszott rajta, mindent meg akar tanulni. Tizenöt éves korában már ő is elutazhatott a felnőttekkel a szezont megelőző alapozásra, egy évvel később pedig már bemutatkozott az Olasz Kupában. Rámosolygott a szerencse, a Milan és a Juve ellen is játszhatott. Fellépései bőven elegendőek voltak ahhoz, hogy Giovanni Trapattoni is felfigyeljen rá. Érdeklődött utána a Sampdoria és a Fiorentina is, utóbbit éppen akkor vásárolta meg a híres Pontello család.

Az ifjú csillag a firenzeiekhez húzott, ám két nappal az előszerződés aláírása után, 1985 május ötödikén súlyos térsérülést szenvedett Riminiben, alig egy perccel azután, hogy egy remekbe szabott gólt lőtt. A gyógyulás nagyon sok időt vett igénybe, ám a Fiorentina bízott benne, kitartott mellette. Roberto több mint egy esztendő lábadozás után léphetett pályára, majd 1986 szeptemberében végre bemutatkozhatott az A-ligában. Néhány nap múlva már UEFA-kupa mérkőzésen játszhatott, ám térde ismét felmondta a szolgálatot. A Pontello család St.-Étienne-be vitette, ahol Bousquet professzor műtötte meg Baggiót. Roberto csak a szezon végén, 1987 tavaszán futballozhatott újra.

– *Életem legnehezebb időszakát éltem át, de szerencsére elegendő erőm és kitartásom volt ahhoz, hogy ne adjam fel... – vallotta később.*

Április 26-án a Torino ellen tért vissza, majd két héttel később Nápolyban megszerezte első gólját az élvonalban. Claudio Garella, akit a nyolcvanas években az egyik legmegbízhatóbb kapusnak tartottak, s aki bajnokságot nyert a Veronával és a Napolival is, máig sem felejtette el azt a gólt:

– *Felállítotam a sorfalat, ugyanis a Fiorentina szabadrúgáshoz jutott. Robertót azonban ez nem érdekelte, azonnal észrevette, hol van az a pont, ahol el tudja rúgni a labdát. Remek gólt lőtt. Büszke vagyok rá, hogy én lehettem az első »áldozata« ennek az Isten áldotta zseninek...*

A góllal a Fiorentina bebiztosította bentmaradását az A-ligában. A tifosók ekkor már Giancarlo Antognoni utódát látták a válogatottban is debütált Robertóban.

Igaz, játéka rengeteg vitát váltott ki. A mai napig is tartanak azok a polémiák, melyek arról szólnak, középpályás-e, vagy csatár valójában Baggio. Michel Platini például „salamoni” ítéletet mondott, utalva arra, hogy Franciaországban a számok szerint hívják a különböző posztokat: „Baggio szerintem sem nem kilences, sem nem tízes, hanem 9 és feles...”

A nyolcvanas évek legvégére sokan úgy vélték, Robynak a Fiorentinánál jobb csapatban lenne a helye.

1990 tavaszán a szapult, lenézett, lepocskondiázott firenzei csapat az UEFA-

kupa döntőjéig menetelt Baggioval. A Violák elhervadtak az Öreg Hölgy kezében, sőt a Fiorentina híveinek hamatrosan újabb traumát kellett kibírniuk. Roberto Baggio a döntőbeli ellenfélhez, a dúsgazdag Juventushoz szerződött.

Gianni Agnelli – sokak szerint egyike Olaszország öt leggazdagabb emberének – döntött, csapatának szüksége van az ifjú sztárra. Nem érdekelte az ellenkezés, hajlandó volt akkori világrekordot jelentő 18 milliárd lírát is fizetni Baggio aláírásáért.

Ténykérdés, hogy Robertónak semmi kedve nem volt Piemontba költözni. Haddockozott a sorsával, s mindenkinek bizonygatta, a szíve a Fiorentináé marad. Közben a „toscanai főváros” épületeinek falait ellepték a „Roby, resta con noi” (Roby, maradj velünk!) feliratok. Több ezer feldühödött szurkoló vette körül a klub épületét, a rendőrségnek kellett feloszlatni a tömeget. A bálványból áruló lett, és erről éppen ő tehetett a legkevésbé. Kétségbeesésében azt nyilatkozta, hiába kell a Juve mezét hordania, alatta mindig viselni fogja a Fiorentina lila trikóját. Vérig sértette ezzel a torinóiakat...

Közben újabb csalódás érte: a hazai világ bajnokságon Olaszország „csak” a harmadik helyig jutott. Az argentinok ellen elbukott tizenegyespárbaj után nehezen száradtak fel könnyei.

– *Óriási csalódás volt. Állítom, nem volt a miénknél jobb csapat, kedvezőek voltak a körülmények, mégis elbuktunk. Csak saját magunkat okolhatjuk... – nyilatkozta bánatosan.*

Letargikus hangulatban érkezett meg új állomáshelyére, Torinóba, ahol ráadásul eléggé fagyosan fogadták. Miközben Firenzében nem felejtették el „árulását”, Torinóban nagyon unták a Firenzébe adresszált, állandó „szerelmi vallomásokat”... Különösen élessé vált a helyzet akkor, amikor a Fiorentina–Juventus mérkőzésen visszautasította a megítélt tizenegyes elvégzését, nem akarva, hogy éppen az ő találatával szenvedjen vereséget előző klubja. A Juve vezetői – aligha kell mondani – tajtékozottak a dühtől.

Nagyon egyedül érezte magát a Juventusnál, ráadásul hamarosan megjelentek a stadion tribünjein a szurkolók kegyetlen drapériái: „Torna a Firenze!”, azaz „Menj vissza Firenzébe!”

– *A Stadio delle Alpi közönsége egy kicsit türelmetlen volt velem szemben, nagyon sok időre volt szükség ahhoz, hogy megérthessük egymást. Lassan-lassan aztán megismerték egyéniségemet, rájöttek, hogy őszinte ember vagyok. Nem vagyok sem hazug, sem csaló. Mióta erre rájöttek, fantasztikusak velem szemben. – elemezte Roby a kezdetekre visszatekintve kapcsolatát a torinói szurkolókkal.*

Ám a mai idilli állapothoz messziről vezetett az út. Akkoriban hősünk a buddhizmusban talált menedéket. 1988-ban fedezte fel e világszemléletet, amikor még a Fiorentinában játszott.

– *Nem véletlen, hogy ráleltem erre a vallásra, hiszen akkoriban életemnek egy nagyon rossz periódusában voltam. Gyakran voltam sérült, egyre-másra találtam magam szemben újabb és újabb nehézségekkel. Összekuszálódtak a fejemben a dolgok. Szükségem volt tehát valamire, amihez közeledni tudtam, valami mélyebb dologra, mint a katolikus vallás. Ma már elmondhatom: a buddhizmus gyökeresen*

megvátoztatta életemet. Nagyon sokat meríthettem belőle, és amikor ezt mondom, akkor nem csak a futballra gondolok.

Baggióból nem csak divathívő, hanem igazi buddhista lett. Minden reggel és este hosszú időt szentel a „sansho” gyakorlásának, amely a meditációnak egy formája. Még a Juventusnál viselt kapitányi szalagot is – kék, piros, sárga –, buddhista barátaitól kapta, amikor Japánban tartózkodott.

– Nem én vagyok az egyetlen híres buddhista, olyanok tették még magukévá a tanításokat, mint Richard Gere, vagy Tina Turner, Bertolucci pedig még filmet is szentelt a vallásnak „Little Buddha” címmel. A buddhizmus szerint az embernek saját magában kell keresnie szerencsétlenségének okait, és a belső békét, amelyet aztán át kell adni a többieknek.

1991 nyarán Giovanni Trapattoni visszatért az Intertől a Juve kispadjára. Rögtön közölte Baggióval, hogy még rengeteget kell fejlődnie, nagyon messze áll még attól, hogy világklasszisnak tekintse magát. Roby ettől teljesen kiborult, s ennek hangot is adott. Az olasz sajtóban rögtön elterjedt a hír: Baggio és Trap kétfelé húznak, ki bírja tovább?

Sokszor valóban éles vitáik voltak, ám Baggio igyekezett a pályán válaszolni az őt ért támadásokra. Ennek ellenére az 1991–92-es szezon közel sem sikerült úgy, ahogy azt szeretne volna. Ám a következőben remekelt!

Bár a Juve visszaesett előző évi második helyezéséhez képest a campionatóban (negyedik lett...) Roby egyéni gólcúcsával (21) Beppe Signori mögött „ezüstcipős” lett a világ legszínvonalasabb bajnokságában. Mégis sokkal inkább az UEFA-kupában mutatott pazar produkciójával győzte meg a tamáskodókat talentumát illetően.

A Juventus – négy kiíráson belül másodszor – UEFA-kupa győztes lett. A Zeb-rák az őszi fordulókban viszonylag könnyebb ellenfeleket kaptak (a ciprusi Anorthoszisz, a görög Panathinaikosz és a cseh Sigma Olomouc), a tavasszal ellenben kijutott nekik a „jóból”. Akár a portugál SL Benfica, akár a francia Paris SG elleni mérkőzésük legalább úgy beillett volna döntőnek, mint a Dortmund elleni, valódi finálé. Maga Roby különösen a franciák elleni találkozókra emlékezik szívesen:

– Ez volt első trófeám, s ezt a párizsiak ellen nyertük meg tulajdonképpen! Úgy szorítottam a kezembe, mintha soha nem akarnám elengedni. Csodálatos pillanatok voltak, példa nélküli öröm! A legnehezebb percek az elődöntőben, a torinói mérkőzésen éltük át, félidőben még vezettek a franciák. Akkor azt mondtuk: vége a tréfának, most már tessék odafigyelni!

Bár ez nyilván nem volt azért ennyire egyszerű... Mindenesetre Roberto a második félidőben két gólt is szerzett – az egyiket szabadrúgásból az utolsó pillanatban –, a visszavágón pedig egyet, s ezzel Párizsban is nyert a Juve. A döntőben a Borussia Dortmund nem tudott igazán ellenfele lenni az előbb idegenben 3–1-re, majd otthon 3–0-ra nyerő olaszoknak. E kettőből is az elsőn játszott hősünk jobban: Dortmundban két gólt szerzett. A Gazzetta dello Sportban Giampiero Boniperti, a bianconerók elnöke áradozott legértékesebb játékosáról, mintegy pontot téve a korábbi viták után:

Az esküvő Andreinával

jutalmaznak ugyan, pedig a siker csapatmunka eredménye. Tavaly nem ment a Juventusnak, az idén jobb esztendő sikeredett. Úgy gondolom, hogy az UEFA-kupa elődöntőjében és döntőjében szerzett öt góloom felhívta rám a France Football tudósítóiak figyelmét. A válogatottban is jól ment a játék, úgyhogy „felülhettem” a hullámok tetejére, és hagytam sodorni magam.

– Baggio olyan, mint az a virág, amelyet hónapokon keresztül öntözünk, gondozunk, hogy aztán egy reggelen teljesen váratlanul kinyíljon, és teljes pompájában virágozzék előttünk. Végre úgy játszik, ahogy azt vártuk tőle, immár senki-nek sem lehet kétsége, a világ legjobb játékosát látja a pályán.

Hogy volt-e bárkinek is kétsége, azt nem tudni, ám az biztos, hogy a FIFA tagállamainak szövetségi kapitányai Roberto Baggiót választották 1993 legjobb futballistájának. Nem kellett hozzá, persze, különösebb éleslátás, Roby gyakorlatilag minden létező titulust – így a France Football aranylabdáját – begyűjtött.

Roberto Baggio Párizsba egy televízióadás keretében vehette át a díjat. A műsor után készséggel válaszolt kérdéseinkre:

Roberto, emlékszik az utolsó olasz győztesre?

– Hogyne! Paolo Rossi 1982-ben, a világbajnokságon mutatott játék alapján nyert.

Az utóbbi hetekben már ön is számíthatott a díjra...

– A sajtó elég nagy felhajtást csinált, így aztán magam is reménykedtem. Hangsúlyozom, reméltem, de nem nagyon hittem...

Reménykedett, pedig egy esztendővel korábban még csak szóba sem került a neve...

– Az aranylabdával egy játékost

Ön nem igazán az olasz futballistatípus megtestesítője...

– Legyen valakinek bármilyen stílusa is, nehéz a calcióban sztárnak lenni, sőt, akár egyszerűen csak helytállni. Nálunk játszanak a világ legjobbjai, magas a mérce. Olaszországban szinte minden bajnoki mérkőzés felér egy kupadöntővel. A játék szervezettsége, a védelmek zártsága megnehezíti a csatárok dolgát.

Ez azt jelenti, hogy könnyebb bajnokságban még inkább csillogna?

– Nem tudom. Mindenesetre a campionato ilyen, és én örülök annak, hogy itt lehettem – Önök szerint – a legjobb. Talán csak az zavar egy ki-

csit, hogy egy olyan csapatban, mint a Juventus, állandóan kötelező nyerni, és ez – sajnos – a játék örömének a rovására megy.

Csak nem azt akarja mondani, hogy kizárólag agyonregulázott, gépies játékkal érhetünk el eredményt?

– A labdarúgás rengeteget fejlődött. Már nem csak a technikai tudás számít, hanem – sőt főleg – a taktika! A jól szervezett, fegyelmezett csapat egy jóval képzetebb gárdának is okozhat gondokat. Nézzék csak meg, kik maradtak le a világ-bajnokságról! Anglia, Franciaország, Portugália, Dánia és még sorolhatnám. Ezek a csapatok jók, csak az adott pillanatban olyanokkal találták szembe magukat, akik jobban koncentráltak, fegyelmezettebbek voltak.

Önt is gyakran bírálják azért, mert nem koncentrálni egy-egy mérkőzésre eléggé.

– Igen, ám ehhez azt is tudni kell, én szinte három naponként játszom „éles” mérkőzéseket, az ellenfélnek pedig gyakran egy egész hete van, hogy felkészüljön.

Elég, ha egy picit fáradtabb vagyok, és már nem küzdhetünk egyenlő fegyverekkel. S a védők sem mindig a legtisztább eszközöket választják. Olaszországban ezt nem akarják megérteni a szurkolók, miként azt sem, hogy az ember nem lehet állandóan a csúcson, törvényszerű, hogy vannak kisebb hullámvölgyei is. Ezzel nem kibűvőt keresek, sőt mondok egy példát. Most megkaptam az aranylabdát, de ha a három következő mérkőzésemen nem rúgok gólt, akkor a szurkolóktól azonnal megkapom: na, ennek is a fejébe szállt a dicsőség...

Valószínűleg túloz egy kicsit...

– Egyáltalán nem. Az UEFA-kupa megnyerése után kikaptunk a Pescarától, mire a következő hazai mérkőzésünkön, a Lazio ellen kifütyültek bennünket. A vereségnek nagyobb visszhangja volt, mint a kupagyőzelemnek. Hol van tehát az öröm? A labdarúgás manapság munka lett, eltűnt a játék. Jól fizető, de nagyon sokat követelő, kemény munka.

Sokan állítják: még Olaszországban is kevesen ismerik Roberto Baggiót, az embert, a hétköznapi szürke világából...

– Nem vagyok oda a közszereplésekért, a fölösleges szócséplést sem szeretem. Inkább edzésre használom szabadidőmet: Egy futballistának egyébként is jobb, ha minél kevesebbet beszél. Ez nem azt jelenti, hogy menekülök az újságírók elől, de nem sok időm marad rájuk.

Ez nem árt a népszerűségének?

– Lehet, hogy igen, de nem érdekel túlságosan. Ha jól játszom, úgyis az számít, ha pedig rosszul, akkor az újságírók sem tudnának aranylabdást csinálni belőlem. A labdarúgó másfelől gyakorta példakép, ha tehát az ucán megállítanak egy aláírásért, akkor teljesítenem kell a kötelességemet. Ráadásul teljesen normális a magánéletem, nem bújok el, járok moziba, étterembe, bevásárolni.

Pedig a calcio sztárjaként ez nem lehet egyszerű...

– Nem az az elkényeztetett gyerek vagyok, akinek sokszor lefestenek. Megtanuttam szenvedni is, főleg a három műtétem után. Jó néhány orvosprofesszor erősítette: számomra vége a focinak. Ám én már a kórházi ágyon tudtam: visszatérek! Hogy lelkileg erős maradtam, abban segített a buddhizmus is.

Bizonyára tudja: ismét szóba került Franco Baresi neve is. Sokan azt mondták: most már valóban megérdemelte volna az aranylabdát...

– Ezt az egész históriát akkor fújták fel, amikor már biztos volt, hogy én nyerek. Négy éve nagyon megérdemelte volna, de az idén csak az olasz sajtó szította a tüzet, hogy szembe állítsa a Milant és a Juventust. Az egész mögött szerintem Silvio Berlusconi állt, aki nem akarta, hogy azt mondhassák: a legjobb olasz nem a Milanban játszik. Én viszont már jól érzem magam a Juventusnál, úgyhogy kár reménykednie. Szerződéselem egyébként is 1995-ig szól.

A végére maradt egy furcsa kérdés: Ön hívő buddhista, ugyanakkor vadászni jár. Nincs a kettő között súlyos ellentmondás?

– Nyilván van, ám én nem vagyok igazi, szenvedélyes vadász. Csak azért járok az erdőbe, hogy kicsit kikapcsolódjak. A puskát csak hordom a vállamon, de soha nem lövök vele...

Lőtt ellenben az 1994-es, amerikai világbajnokságon. Aligha vitatható, Roberto Baggio – akit a torna végén a világbajnokság második legjobb játékosának választottak – kulcsszereplővé vált.

Roby kilátástalanul játszott az írek elleni csoportnyitányon, ő maga is bevallotta, a „zöld bunker” ellen Signorinak és neki esélye sem volt. Bírálták ugyan játékaért, de a kritikák súlya még nem ígért botrányt.

Ellenben a norvégok ellen – bár mindenki tudta, „muszáj” győzni az olaszoknak a továbbjutáshoz – Sacchi a 21. percben lecserélte a világ legjobb játékosát. A kapitány szakmai indokai teljesen világosak voltak: Pagliuca kiállítása miatt létszámhátrányba került a gárda, így a cserekapust a nem teljesen egészséges Baggio helyére küldte be. Ám az olasz sajtót nem lehetett ennyivel meggyőzni. A Gazzetta dello Sport oldalakat szentelt napokon át a Sacchi–Roberto Baggio „párharcnak”, kulcskérdéssé kikiáltva kettejük viszonyának alakulását.

Sacchi békejobbot nyújtott, s még azt is „beígérte”, hogy ha Paolo Maldini sérülése nem jön rendbe, Roby lesz a kapitányi szalag. (Furcsa ígéret volt, ugyanis az olasz tradíciók szerint a szalag mindig a pályán lévők közül legrégebb óta válogatottnak jár. Ez Maldinin kívül Baggio volt...)

A lényeg, hogy ettől még a mexikóiak elleni csoportzárón hősünk egyáltalán nem játszott

jól, csak a mérkőzés utáni nyilatkozatával tűnt ki: „A példa most már Paolo Rossi. A csoportmérkőzéseken neki sem ment, aztán a világbajnoki címig vezette a válogatottat...”

Sokan mosolyogtak a párhuzamon, ám hamarosan kiderült, Roby komolyan gondolja. A nigériaiak elleni nyolcaddöntőben a 89. percben még 0–1-re álltak a találók. Ekkor feltámadt Buddha gyermeke!

Előbb a hálóba vágta Mussi átadását, majd a hosszabbításban értékesített egy tizenegyest, s szinte egymaga juttatta a squadra azzurrát a legjobb nyolc közé.

Következtek a spanyolok, s az újabb, késői feltámadás. Ezúttal Roby kicsit jobban sietett: „már” a 87. percben bevágta a győztes gólt. Örömmámor! Olaszország a lábainál hevert.

Négy nappal később meg egyenesen imába foglalta a nevét.

Incredibile, azaz hihetetlen zokogta Gigi Riva karjában Roby az elődöntő után. Érthető, ha tudjuk, hogy előtte öt perc alatt két gólt vágott a bolgárok hálójába, s valóban elvitte a döntőbe az olasz válogatottat.

Incredibile, nyilatkozta később is, ugyanis Sacchi legénysége legkevesebb háromszor a teljes csőd szélén állt ezen a világbajnokságon. S mégis a finéléba jutott!

A döntő előtti napok Roberto számára soha át nem élt izgalomban teltek. A bolgárok elleni sérülése nagyon nehezen gyógyult, s ha nem a világbajnoki döntő vár éppen rá, eszébe sem jut hetekig a futball-labda. Ne szépítsük a tényeket, legfeljebb harminc százalékos állapotban, gyakorlatilag „egy lábbal” játszotta végig élete eddigi legfontosabb mérkőzését.

Ráadásul ma már futballtörténelem, hogy végül is ő rontotta el a legutolsó tizenegyest. Ám soha, senki nem tett azóta sem szemrehányást hibájáért. Csodálták, amit addig tett, s szánták, hogy ezt rótt ki rá a torna lezárásaként a sors. Pontosan értette mindenki, mire célzott Roby a hibát magyarázandó:

– *Általában helyezni szoktam a tizenegyeseket, de most nem volt rá erőm. Csak belerúgtam egy hatalmasat, akkorát, amekkorát csak bírtam. Ez lett belőle. Rettentően sajnálom..*

Alig lehetett lelket verni belé. Érezte, talán soha nem lesz újra lehetősége arra, hogy világbajnoki címet szerezzen. Pedig ha belegondol: 1990-ben harmadik, 1994-ben második lett a squadra azzurrával. Nem nehéz kiszámolni, a logika szerint mi következik 1998-ban...

AZ ARANYLABDA-SZAVAZÁSOK VÉGEREDMÉNYEI

1956

1. **STANLEY MATTHEWS** (angol, Blackpool FC) 47 pont
2. Alfredo Di Stéfano (argentín, Real Madrid) 44
3. Raymond Kopa (francia, Stade de Reims, Real Madrid) 33
4. **Puskás Ferenc** (magyar, Budapesti Honvéd) 32
5. Lev Jasin (szovjet, Dinamo Moszkva) 19
6. **Bozsik József** (magyar, Budapesti Honvéd) 15, 7. Ernst Ocwirk (osztrák, Austria Wien, Sampdoria) 9, 8. **Kocsis Sándor** (magyar, Budapesti Honvéd) 6, 9. Ivan Kolev (bolgár, CDNA Szófia), William „Billy” Wright (angol, Wolverhampton Wanderers), Thadée Cisowski (francia, RC Paris) 4–4, 12. Julio Botelho „Julinho” (brazília, Fiorentina) 3, 13. Miguel Angelo Montuori (argentín-olasz, Fiorentina), José Garcia „Pepillo” (spanyol, Real Madrid), Sztefan Bozskov (bolgár, CDNA Szófia), Gerhard Hanappi (osztrák, Rapid Wien), Robert Jonquet (francia, Stade de Reims), Duncan Edwards (angol, Manchester United), Eduard Sztrelcov (szovjet, Torpedo Moszkva), Juan Schiaffino (uruguayi-olasz, AC Milan) 2–2, 21. Roger Piantoni (francia, FC Nancy Lorraine), Marcelino Campanal (spanyol, FC Sevilla), Brestislav Dolejší (csehszlovák, Dukla Praha), Kees Rijvers (holland, AS St.-Etienne) 1–1.

1957

1. **ALFREDO DI STÉFANO** (argentín-spanyol, Real Madrid) 72 pont
2. William „Billy” Wright (angol, Wolverhampton Wanderers) 19
3. Raymond Kopa (francia, Real Madrid) 16
4. Duncan Edwards (angol, Manchester United) 16
5. **Kubala László** (magyar-spanyol, FC Barcelona) 15
6. John Charles (walesi, Leeds United, Juventus FC) 14, 7. Eduard Sztrelcov (Torpedo Moszkva) 12, 8. Thomas „Tommy” Taylor (angol, Manchester United), 10, 9. **Bozsik József** (magyar, Budapesti Honvéd), Igor Netto (szovjet, Szpartak Moszkva) 9–9, 11. Lev Jasin (szovjet, Dinamo Moszkva) 8, 12. **Grosics Gyula** (magyar, Tatabányai Bányász), Francisco Gento (spanyol, Real Madrid) 7–7, 14. Milos Milutinovics (jugoszláv, Partizan), Daniel Blanchflower (északír, Tottenham Hotspur), Juan Schiaffino (uruguayi-olasz, AC Milan) 4–4, 17. Stanley Matthews (angol, Blackpool FC), Norman Haynes (angol, Fulham), Gerhard Hanappi (osztrák, Rapid Wien) 3–3, 20. **Kocsis Sándor** (magyar, Young Fellows), Horst Szymaniak (nyugat-

német, Wuppertal) 2–2, 22. Kurt Hamrin (svéd, Juventus FC, Padova), Ladislav Novak (Dukla Praha) 1–1.

1958

1. **RAYMOND KOPA** (francia, Real Madrid) 71 pont

2. Helmut Rahn (nyugatnémet, Rot-Weiss Essen) 40

3. Just Fontaine (francia, Reims) 23

4. Kurt Hamrin (svéd, Padova, Fiorentina)

John Charles (walesi, Juventus FC) 15–15

6. William „Billy” Wright (angol, Wolverhampton Wanderers) 9, 7. Norman Haynes (angol, Fulham) 7, 8. Harold Gregg (északír, Manchester United), Horst Szymaniak (nyugatnémet, Wuppertal), Nils Liedholm (svéd, AC Milan) 6–6, 11. Colin MacDonald (angol, Burnley) 5, 12. Francisco Gento (spanyol, Real Madrid), Gunnar Gren (svéd, Örgryte IS), 4–4, 14. Lev Jasin (szovjet, Dinamo Moszkva), Vujadin Boskov (jugoszláv, Vojvodina), Valentyin Ivanov (orosz, Torpedo Moszkva), Bengt Gustavsson (svéd, Atalanta), Luis Suárez (spanyol, FC Barcelona), 3–3, 19. Bruno Nicole (olasz, Juventus FC), Daniel „Danny” Blanchflower (északír, Tottenham Hotspur), Ivan Kolev (bolgár, CDNA Szófia), Lennart Skoglund (svéd, Internazionale), Orvar Bergmark (svéd, Örebro), Ladislav Novák (csehszlovák, Dukla Praha), 2–2, 25. Gerhard Hanappi (osztrák, Rapid Wien), Giampiero Boniperti (olasz, Juventus FC), 1–1.

1959

1. **ALFREDO DI STÉFANO** (argentín-spanyol, Real Madrid) 80 pont

2. Raymond Kopa (francia, Real Madrid, Stade de Reims) 42

3. John Charles (walesi, Juventus FC) 24

4. Luis Suárez (spanyol, FC Barcelona) 22

5. Agne Simonsson (svéd, Örgryte IS) 20

6. **Tichy Lajos** (magyar, Budapesti Honvéd) 18 , 7. **Puskás Ferenc** (magyar-spanyol, Real Madrid) 16, 8. Francisco Gento (spanyol, Real Madrid) 12, 9. Helmut Rahn (nyugatnémet, RW Essen, 1.FC Köln) 11, 10. Horst Szymaniak (nyugatnémet, Wuppertal, Karlsruhe) 8, 11. Lev Jasin (szovjet, Dinamo Moszkva) 7, 12. Jurij Vojnov (szovjet, Dinamo Kijev) 5, 13. Ivan Kolev (bolgár, CDNA Szófia), **Grosics Gyula** (magyar, Tatabányai Bányász), **Bundzsák Dezső** (magyar, Vasas), Nils Liedholm (svéd, Milan AC) 4–4, 17. Georgi Najdenov (bolgár, CDNA Szófia), Titus Bubernik (csehszlovák, CH Bratislava), Just Fontaine (francia, Stade de Reims) 3–3, 20. Juan Segarra (spanyol, FC Barcelona), **Albert Flórián** (magyar, Ferencváros), Uwe Seeler (nyugatnémet, Hamburger SV) 2–2, Antonio Ramallets (spanyol, FC Barcelona), **Göröcs János** (magyar, Újpesti Dózsa), Ken Jones (angol, Sunderland), Roger Marche (francia, RC Paris) 1–1.

1960

1. **LUIS SUÁREZ** (spanyol, FC Barcelona) 54 pont

2. **Puskás Ferenc** (magyar-spanyol, Real Madrid) 37

3. Uwe Seeler (nyugatnémet, Hamburger SV) 33

4. Alfredo Di Stéfano (argentín-spanyol, Real Madrid) 32

5. Lev Jasin (szovjet, Dinamo Moszkva) 28

6. Raymond Kopa (francia, Stade de Reims) 14, 7. John Charles (walesi, Juventus FC), Robert „Bobby” Charlton (angol, Manchester United) 11–11, 9. Omar Sivori (argentín-olasz, Juventus FC), Horst Szymaniak (nyugatnémet, Karlsruhe) 9–9, 11. Francisco Gento (spanyol, Real Madrid) 8, 12. Velibor „Bora” Kosztics (Crvena zvezda) 7, **13. Újlaki „Joseph” József** (magyar-francia, RC Paris) 5, 14. Kurt Hamrin (svéd, Fiorentina), Robert Smith (angol, Tottenham) 4–4, 16. James „Jimmy” Greaves (angol, Chelsea), Ivan Kolev (bolgár, CDNA Szófia), Luís Del Sol (spanyol, Real Madrid) 3–3, **19. Sándor Károly** (magyar, MTK), **Göröcs János** (magyar, Újpesti Dózsa), Agne Simonsson (svéd, Real Madrid), Dragoszlav Sekularac (jugoszláv, Crvena zvezda) 2–2, 23. Antonio Valentin Angelillo (argentín-olasz, Internazionale), Blagoje Vidinics (jugoszláv, Radnicki Beograd), Erich Hof (osztrák, Wiener SK), Gerhard Hanappi (osztrák, Rapid Wien) 1–1.

1961

1. **OMAR ENRIQUE SIVORI** (argentín-olasz, Juventus FC) 46 pont

2. Luis Suárez (spanyol, FC Barcelona, Internazionale) 40

3. Norman Haynes (angol, Fulham) 22

4. Lev Jasin (szovjet, Dinamo Moszkva) 21

5. **Puskás Ferenc** (magyar-spanyol, Real Madrid) 16

6. Alfredo Di Stéfano (argentín-spanyol, Real Madrid), Uwe Seeler (nyugatnémet, Hamburger SV) 13–13, 8. John Charles (walesi, Juventus FC) 10, 9. Francisco Gento (spanyol, Real Madrid) 8, 10. Robert „Bobby” Charlton (angol, Manchester United), Gerhard Hanappi (osztrák, Rapid Wien), José Águas (portugál, SL Benfica), José Emilio Santamaria (uruguayi-spanyol, Real Madrid), Dragoszlav Sekularac (jugoszláv, Crvena zvezda), Josef Masopust (csehszlovák, Dukla Prága), **Grosics Gyula** (magyar, Tatabányai Bányász) 5–5, 17. Mihail Meszhi (Dinamo Tbiliszi), Germano de Figueiredo „Germano” (portugál, SL Benfica), Daniel „Danny” Blanchflower (északír, Tottenham Hotspur), Kurt Hamrin (svéd, Fiorentina), Horst Szymaniak (nyugatnémet, Karlsruher SC, Catania), Viktor Ponyegyelnik (szovjet, SZKA Rosztov) 4–4, 23. Denis Law (skót, Manchester City, AC Torino), Maximilian „Max” Morlock (nyugatnémet, 1. FC Nürnberg), José Augusto (portugál, SL Benfica), Horst Nemec (osztrák, Austria Wien), Szlava Metreveli (szovjet, Torpedo Moszkva) 3–3, 28. James „Jimmy” Greaves (angol, Chelsea, AC Milan, Tottenham Hotspur), **Tichy Lajos** (magyar, Budapesti Honvéd), Alberto de Costa Pereira (portugál, SL Benfica), Gert Dörfel (nyugatnémet, Hamburger SV), Lucien Muller (francia, Stade de Reims), Norbert Eschmann (svájci, Stade Français), Pierre Bernard (francia, Nîmes) 2–2, 35. Rudolf Kucera (csehszlovák, Dukla Praha), Mário

Coluna (portugál, SL Benfica), „Eusébio” Ferreira da Silva (portugál, SL Benfica), Dumitru Macri (román, Rapid Bucuresti), Karl Stotz (osztrák, Austria Wien), Gernot Fraydl (Austria Wien), Charles Antenen (svájci, FC La-Chaux-de-Fonds), James MacIlroy (északír, Burnley FC), Karl Koller (First Vienna) 1–1.

1962

1. JOSEF MASOPUST (csehszlovák, Dukla Praha) 65 p.
2. „Eusébio” Ferreira da Silva (portugál, SL Benfica) 53
3. Karl-Heinz Schnellinger (nyugatnémet, 1. FC Köln) 33
4. Dragoszlav Sekularac (jugoszláv, Crvena zvezda) 26
5. Jeff Jurion (belga, RSC Anderlecht) 15.
6. Gianni Rivera (olasz, AC Milan) 14, 7. James „Jimmy” Greaves (angol, Tottenham Hotspur) 11, 8. John Charles (walesi, Juventus FC, Leeds United, AS Roma), Milan Galics (jugoszláv, Partizan Beograd) 10–10, 10. **Göröcs János (magyar, Újpesti Dózsa) 6**, 11. Raymond Kopa (francia, Stade de Reims), Denis Law (skót, AC Torino, Manchester United), José Águas (portugál, SL Benfica), Omar Enrique Sivori (argentín-olasz, Juventus FC) 4–4, 15. André Lerond (francia, Stade Francais), Luís Suárez (spanyol, Internazionale), Andrej Kvasnák (csehszlovák, Sparta Praha), Luís Del Sol (spanyol, Real Madrid, Juventus FC) 3–3, 19. Joaquín Peiro (spanyol, Atletico Madrid), **Albert Flórián (magyar, Ferencváros), Solymosi Ernő (magyar, Újpesti Dózsa)**, Horst Nemec (osztrák, Austria Wien), Kurt Hamrin (svéd, Fiorentina), Viliam Schrojf (csehszlovák, Slovan Bratislava) 2–2, 25. **Tichy Lajos (magyar, Budapesti Honvéd)**, Francisco Gento (spanyol, Real Madrid), Ezio Pascutti (olasz, Bologna) 1–1.

1963

1. LEV IVANOVICS JASIN (Dinamo Moszkva) 73 pont
2. Gianni Rivera (AC Milan) 56
3. James „Jimmy” Greaves (Tottenham Hotspur) 51
4. Denis Law (skót, Manchester United) 45
5. „Eusébio” Ferreira da Silva (portugál, SL Benfica) 19
6. Karl-Heinz Schnellinger (nyugatnémet, 1. FC Köln, AC Mantova) 16, 7. Uwe Seeler (nyugatnémet, Hamburger SV) 9, 8. Luís Suárez (spanyol, Internazionale), Giovanni Trapattoni (olasz, AC Milan), Robert „Bobby” Charlton (angol, Manchester United) 5–5, 11. José Altafini (brazil-olasz, AC Milan) 4, 12. **Albert Flórián (magyar, Ferencváros)**, Omar Enrique Sivori (olasz, Juventus FC), Josef Masopust (csehszlovák, Dukla Praha), Harry Bild (svéd, IFK Norrköping), Paul Van Himst (belga, Anderlecht) 3–3, 17. Robert Herbin (francia, AS St.-Étienne), Cesare Maldini (olasz, AC Milan), **Sándor Károly (magyar, MTK)**, Jeff Jurion (belga, Anderlecht) 2–2, 21. Manfred Kaiser (NDK-beli, SC Wismut Karl-Marx-Stadt, Wismut Aue), Åke „Bajdoff” Johansson (svéd, IFK Norrköping), Metin Oktay (török, Galatasaray), Svatopluk Pluskal (csehszlovák, Dukla Praha), Mário Coluna (portugál, SL Benfica) 1–1.

1964

1. **DENIS LAW** (skót, Manchester United) 61 pont
2. Luis Suárez (spanyol, Internazionale) 43
3. Amancio Amaro (spanyol, Real Madrid) 38
4. „Eusébio” Ferreira da Silva (portugál, SL Benfica) 31
5. Paul Van Himst (belga, Anderlecht) 28
6. James „Jimmy” Greaves (angol, Tottenham Hotspur) 19, 7. Mario Corso (olasz, Internazionale) 17, 8. Lev Jasin (szovjet, Dinamo Moszkva) 15, 9. Gianni Rivera (olasz, AC Milan) 14, 10. Valerij Voronyin (szovjet, Torpedo Moszkva) 10, 11. Karl-Heinz Schnellinger (nyugatnémet, AC Mantova, AS Roma), **Bene Ferenc (magyar, Újpesti Dózsa) 6–6**, 13. Jean Nicolay (belga, Standard Liége) 5, 14. Helmut Haller (FC Bologna) 4, 15. José Torrés (portugál, SL Benfica) 3, 16. Coenraad „Coen” Moulijn (holland, Feyenoord), **Albert Flórián (magyar, Ferencváros)**, José Altafini (brazil-olasz, AC Milan) 2–2, 19. Giacinto Facchetti és Alessandro „Sandro” Mazzola (mindkettő olasz, Internazionale), Robert „Bobby” Moore (angol, West Ham United), Klaus „Banne” Urbanczyk (NDK-beli, FC Chemie), Ole Madsen (Hållrup IK), Omar Enrique Sívori (olasz, Juventus FC), Jeff Jurion (belga, Anderlecht), Nestor Combin (argentín-francia, Olympique Lyon, Juventus FC) 1–1.

1965

1. **„EUSÉBIO” Ferreira da Silva** (portugál, SL Benfica) 67 pont
2. Giacinto Facchetti (olasz, Internazionale) 59
3. Luis Suárez (spanyol, Internazionale) 45
4. Paul Van Himst (belga, Anderlecht) 25
5. Robert „Bobby” Charlton (angol, Manchester United) 19
6. **Albert Flórián (magyar, Ferencváros) 14**, 7. Gianni Rivera (olasz, AC Milan) 10, 8. Georgi „Gundi” Aszparuhov (bolgár, Levszki Szófia), Alessandro „Sandro” Mazzola (olasz, Internazionale), Valerij Voronyin (szovjet, Torpedo Moszkva) 9–9, 11. Denis Law (skót, Manchester United) 8, 12. Karl-Heinz Schnellinger (német, AC Milan) 6, 13. James „Joe” Baxter (skót, Rangers FC, Sunderland AFC), **Puskás Ferenc (magyar-spanyol, Real Madrid) 5–5**, 15. Mario Corso (olasz, Internazionale), Lev Jasin (szovjet, Dinamo Moszkva) 3–3, 17. Amancio Amaro (spanyol, Real Madrid), Franz Beckenbauer (nyugatnémet, Bayern München), **Bene Ferenc (magyar, Újpesti Dózsa)**, Mário Coluna (portugál, SL Benfica), Milan Galics (jugoszláv, Partizan Beograd), Philippe Gondet (francia, FC Nantes), Andrej Kvasnák (csehszlovák, Sparta Praha), Szlava Metreveli (szovjet, Dinamo Tbiliszi) 2–2, 25. Ivor Allchurch (walesi, Cardiff City, Swansea Town), Siegfried „Sigi” Held (német, Borussia Dortmund), Jakob „Köbi” Kuhn (svájci, FC Zürich) 1–1.

1966

1. **ROBERT „BOBBY” CHARLTON** (angol, Manchester United) 81 pont
2. „Eusébio” Ferreira da Silva (portugál, SL Benfica) 80
3. Franz Beckenbauer (nyugatnémet, Bayern München) 59

4. Robert „Bobby” Moore (angol, West Ham United) 31
5. Albert Flórián (magyar, Ferencváros) 23
6. Bene Ferenc (magyar, Újpesti Dózsa) 8, 7. Lev Jasin (szovjet, Dinamo Moszkva), Alan Ball (angol, Everton FC), **Farkas János (magyar, Vasas) 6–6**, 10. José Torres (portugál, SL Benfica) 5, 11. Mario Corso (olasz, Internazionale), Valerij Voronyin (szovjet, Torpedo Moszkva) 4–4, 13. Mário Coluna (Benfica) 3, 14. Georgi „Gundi” Aszparuhov (bolgár, Levszki), Geoffrey „Geoff” Hurst (angol, West Ham United), Alessandro „Sandro” Mazzola (olasz, Internazionale), Gordon Banks (angol, Leicester City) 2–2, 18. Anthony Dunne (ír, Manchester United), Willi Schulz (nyugatnémet, Hamburger SV), Paul Van Himst (belga, Anderlecht), Igor Csiszlenko (szovjet, Dinamo Moszkva), Helmut Haller (nyugatnémet, FC Bologna) 1–1.

1967

1. ALBERT FLÓRIÁN (magyar, Ferencváros) 68 pont
 2. Robert „Bobby” Charlton (angol, Manchester United) 40
 3. James „Jimmy” Johnstone (skót, Celtic FC) 39
 4. Franz Beckenbauer (nyugatnémet, Bayern München) 37
 5. „Eusébio” Ferreira da Silva (portugál, SL Benfica) 26
 6. Thomas Gemmell (skót, Celtic FC) 21, 7. Gerd Müller (nyugatnémet, Bayern München) 19, 8. George Best (északír, Manchester United) 18, 9. Igor Csiszlenko (szovjet, Dinamo Moszkva) 9, 10. Alessandro „Sandro” Mazzola (olasz, Internazionale), **Farkas János (magyar, Vasas)**, José Martinez „Pirri” (spanyol, Real Madrid) 8–8, 13. Eduard Sztrelcov (szovjet, Torpedo Moszkva), Luigi Riva (olasz, US Cagliari) 6–6, 15. Anatolij Bisovec (szovjet, Dinamo Kijev) 5 p., 16. Gianni Rivera (olasz, AC Milan), Alan Ball (angol, Everton), Helmut Haller (FC Bologna), Włodzimierz Lubanski (Górnik Zabrze) 4–4, 20. Giacinto Facchetti (olasz, Internazionale), Zvezdan Csebinac (jugoszláv, PSV, 1. FC Nürnberg), Paul Van Himst (belga, Anderlecht), Geoffrey „Geoff” Hurst (angol, West Ham United), Wolfgang Overath (nyugatnémet, 1. FC Köln) 3–3, 25. Valerij Voronyin (szovjet, Torpedo Moszkva), Nikola Kotkov (bolgár, Lokomotív Szófia) 2–2, 27. Louis Pilot (luxemburgi, Standard Liège), Nestor Combin (francia, AC Torino), Pedro de Felipe (spanyol, Real Madrid), Zygfyrd Szołtysik (lengyel, Górnik Zabrze), José Augusto (portugál, SL Benfica), Ove Kindvall (svéd, Feyenoord), Johan Cruyff (holland, AFC Ajax), Per Bjerregaard (Brøndby IF, Rapid Wien) 1–1.

1968

1. GEORGE BEST (északír, Manchester United) 61 pont
 2. Robert „Bobby” Charlton (angol, Manchester United) 53
 3. Dragan Dzsajics (jugoszláv, Crvena zvezda) 46
 4. Franz Beckenbauer (nyugatnémet, Bayern München) 36
 5. Giacinto Facchetti (olasz, Internazionale) 30

6. Luigi Riva (olasz, US Cagliari) 22, 7. Amancio Amaro (spanyol, Real Madrid) 21, 8. „Eusébio” Ferreira da Silva (portugál, SL Benfica) 15, 9. Gianni Rivera (olasz, AC Milan) 13, 10. James „Jimmy” Greaves (angol, Tottenham Hotspur), José Martinez „Pirri” (spanyol, Real Madrid) 8–8, 12. **Dunai II Antal (magyar, Újpesti Dózsa)**, Willi Schulz (nyugatnémet, Hamburger SV) 7–7, 14. Georgi „Gundi” Aszparuhov (bolgár, Levszki), Albert Szeszternyov (szovjet, CSZKA Moszkva) 6–6, 16. Ove Kindvall (svéd, Feyenoord) 5, 17. **Albert Flórián (magyar, Ferencváros)**, Alessandro „Sandro” Mazzola (olasz, Internazionale), **Szűcs Lajos (magyar, Ferencváros) 4–4**, 20. Johan Cruyff (holland, AFC Ajax), Gerd Müller (nyugatnémet, Bayern) 3–3, 22. John „Jacky” Charlton (angol, Leeds United), Robert „Bobby” Moore (angol, West Ham United) 2–2, 24. Alan Ball (angol, Everton FC), **Bene Ferenc (magyar, Újpesti Dózsa)**, Angelo Domenghini (olasz, Internazionale), Mirszad Fazlagics (jugoszláv, FK Szarajevo), Thomas Gemmell (skót, Celtic FC), James „Jimmy” Johnstone (skót, Celtic FC), Murtaz Hurcilava (szovjet, Dinamo Tbiliszi), Ivan „Ivica” Oszim (jugoszláv, Zseljeznicsar), Louis Pilot (luxemburgi, Standard Liége) 1–1.

1969

1. **GIANNI RIVERA (olasz, AC Milan) 83 pont**

2. Luigi Riva (olasz, US Cagliari) 79

3. Gerd Müller (nyugatnémet, Bayern München) 38

4. Johan Cruyff (holland, AFC Ajax),
Ove Kindvall (svéd, Feyenoord) 30–30

6. George Best (északír, Manchester United) 21, 7. Franz Beckenbauer (nyugatnémet, Bayern München) 18, 8. Pierino Prati (olasz, AC Milan) 17, 9. Petar Zsekov (bolgár, CSZKA Szófia) 14, 10. John „Jacky” Charlton (angol, Leeds United) 10, 11. Albert Szeszternyov (szovjet CSZKA Moszkva) 8, 12. Dragan Dzsajics (jugoszláv, Crvena zvezda) 6, 13. Francis Lee (angol, Manchester City), Martin Peters (angol, West Ham United) 4–4, 15. Jozef Adamec (csehszlovák, Spartak Trnava), Robert „Bobby” Charlton (angol, Manchester United), Angelo Benedicto Sormani (brazil-olasz, AC Milan) 3–3, 18. Jorgosz Sziderisz (görög, Olympiakosz Pireusz), **Bene Ferenc (magyar, Újpesti Dózsa)**, Andrej Kvasnák (csehszlovák, Sparta Praha, KV Mechelen), Manuel Velasquez (Real Madrid), Louis Pilot (luxemburgi, Standard Liége) 2–2, 23. William „Billy” Bremner (skót, Leeds United), Kazimierz Deyna (lengyel, Legia), Dimitrisz Domazosz (görög, Panathinaikos), Gilbert Gress (francia, VfB Stuttgart), James „Jimmy” Johnstone (skót, Celtic FC), Wlodziemierz Lubanski (lengyel, Górnik Zabrze), Vlagyimir Muntjan (szovjet, Dinamo Kijev), Wilfried Van Moer (belga, Standard Liége), Ivo Viktor (csehszlovák, Dukla Praha) 1–1.

1970

1. **GERHARD „GERD” MÜLLER (nyugatnémet, Bayern München) 77 pont**

2. Robert „Bobby” Moore (angol, West Ham United) 69

3. Luigi Riva (olasz, US Cagliari) 65

4. Franz Beckenbauer (nyugatnémet, Bayern München) 32
 5. Wolfgang Overath (nyugatnémet, 1. FC Köln) 29
 6. Dragan Dzsajics (jugoszláv, Crvena zvezda) 24, 7. Johan Cruyff (holland, AFC Ajax) 16, 8. Gordon Banks (angol, Stoke City), Alessandro „Sandro” Mazzola (olasz, Internazionale) 8–8, 10. Marinus „Rinus” Israël (holland, Feyenoord), Uwe Seeler (nyugatnémet, Hamburger SV), Gianni Rivera (olasz, AC Milan), Albert Szeszternyov (szovjet, CSZKA Moszkva) 7–7, 14. Francis Lee (angol, Manchester City), Willem „Wim” van Hanegem (holland, Feyenoord), Ove Kindvall (svéd, Feyenoord) 4–4, 18. Geoffrey „Geoff” Hurst (angol, West Ham United), Giacinto Facchetti (olasz, Internazionale), Alan Ball (angol, Everton FC), Terence „Terry” Cooper (angol, Leeds United) 3–3, 22. „Eusébio” Ferreira da Silva (portugál, SL Benfica), Josip Skoblar (jugoszláv, Olympique Marseille) 2–2, 24. Jean Djorkaeff (francia, Olympique Marseille, Paris FC), Franz Hasil (osztrák, Feyenoord), Florea Dumitrache és Cornel Dinu (mindkettő román, Dinamo Bucuresti), Carlos Rexach (spanyol, FC Barcelona), Hans-Jürgen Kreische (NDK-beli, Dynamo Dresden) 1–1.

1971

1. **JOHAN CRUYFF** (holland, AFC Ajax) 116 pont
 2. Alessandro „Sandro” Mazzola (olasz, Internazionale) 57
 3. George Best (északír, Manchester United) 56
 4. Günter Netzer (nyugatnémet, Borussia Mönchengladbach) 30
 5. Franz Beckenbauer (nyugatnémet, Bayern München) 27
 6. Josip Skoblar (jugoszláv, Olympique Marseille), Gerhard „Gerd” Müller (nyugatnémet, Bayern München) 18–18, 8. Martin Chivers (angol, Tottenham Hotspur) 13, 9. Piet Keizer (holland, AFC Ajax) 9, 10. **Bene Ferenc** (magyar, Újpesti Dózsa), Robert „Bobby” Moore (angol, West Ham United) 7–7, 12. Jevgenyij Rudakov (szovjet, Dinamo Kijev) 6, 13. Dimitrisz Domaszosz (görög, Panathinaikos), Giacinto Facchetti (olasz, Internazionale) 4–4, 15. Dragan Dzsajics (jugoszláv, Crvena zvezda), José Martinez „Pirri” (spanyol, Real Madrid), Hans-Hubert „Berti” Vogts (nyugatnémet, Borussia Mönchengladbach) 3–3, 18. Terence „Terry” Cooper (angol, Leeds United), Francis Lee (angol, Manchester City), Wilfried Van Moer (belga, Standard Liege), Wolfgang Overath (nyugatnémet, 1. FC Köln) 2–2, 22. Robert „Bobby” Charlton (angol, Manchester United), Albert Szesztyernyov (szovjet, CSZKA Moszkva) 1–1.

1972

1. **FRANZ BECKENBAUER** (nyugatnémet, Bayern München) 81 pont
 2. Gerd Müller (nyugatnémet, Bayern München),
 Günter Netzer (nyugatnémet, Borussia Mönchengladbach) 79–79
 4. Johan Cruyff (holland, AFC Ajax) 73
 5. Piet Keizer (holland, AFC Ajax) 13
 6. Kazimierz Deyna (lengyel, Legia) 6, 7. Gordon Banks (angol, Stoke City), Bernardus „Barry” Hulshoff (holland, AFC Ajax), Włodzimierz Lubanski (lengyel,

Górnik Zabrze), Robert „Bobby” Moore (angol, West Ham United) 4–4, 11. Hriszto Bonev (bolgár, Lokomotiv Plovdiv), Gerhard „Gerrie” Mühren (holland, AFC Ajax), Murtaz Hurcilava (szovjet, Dinamo Tbiliszi), Paul Van Himst (belga, Anderlecht) 3–3, **15. Dunai II Antal (magyar, Újpesti Dózsa)**, „Eusébio” Ferreira da Silva (portugál, Benfica), Alessandro „Sandro” Mazzola (olasz, Internazionale) 2–2, 18. Amancio Amaro (spanyol, Real Madrid), Paul Breitner (nyugatnémet, Bayern München), Giorgio Chinaglia (olasz, Lazio), Dragan Dzsajics (jugoszláv, Crvena zvezda), John „Johnny” Giles (ír, Leeds United), John Greig (skót, Glasgow Rangers), Johan Neeskens (holland, AFC Ajax), Gianni Rivera (olasz, AC Milan), Jevgenyij Rudakov (szovjet, Dinamo Kijev), Marius Trésor (Olympique Marseille) 1–1.

1973

1. JOHAN CRUYFF (holland, AFC Ajax, FC Barcelona) 96 pont
 2. Dino Zoff (olasz, Juventus FC) 47
 3. Gerd Müller (nyugatnémet, Bayern München) 44
 4. Franz Beckenbauer (nyugatnémet, Bayern München) 30
 5. William „Billy” Bremner (skót, Leeds United) 22
 6. Kazimierz Deyna (lengyel, Legia Warszawa) 16, 7. „Eusébio” Ferreira da Silva (portugál, SL Benfica) 14, 8. Gianni Rivera (olasz, AC Milan) 12, 9. Ralf Edström (svéd, PSV Eindhoven), Günter Netzer (nyugatnémet, Borussia Mönchengladbach, Real Madrid) 11–11, 11. Ulrich „Uli” Hoeness (nyugatnémet, Bayern München) 8, 12. Giacinto Facchetti (olasz, Internazionale), Hriszto Bonev (bolgár, Lokomotiv Plovdiv) 7–7, 14. Juan Asensi (spanyol, FC Barcelona), Alessandro „Sandro” Mazzola (olasz, Internazionale), Jan Tomaszewski (lengyel, LKS Łódź) 5–5, 17. Włodzimierz Lubanski (lengyel, Górnik Zabrze) 4, 18. Wolfgang Overath (nyugatnémet, 1. FC Köln) 3, 19. Barry Hulshoff (holland, AFC Ajax), Hans-Jürgen Kreische (NDK-beli, Hansa Rostock), Robert „Bobby” Moore (angol, West Ham United), Roland Sandberg (svéd, Åtvidaberg, 1. FC Kaiserslautern) 2–2, 23. Vladislav Bogicsevics (jugoszláv, Crvena zvezda), Dragan Dzsajics (jugoszláv, Crvena zvezda), Patrick „Pat” Jennings (északír, Tottenham Hotspur), Denis Law (skót, Manchester United, Manchester City), Ivo Viktor (csehszlovák, Dukla Praha) 1–1.

1974

1. JOHAN CRUYFF (holland, AFC Ajax) 116 pont
 2. Franz Beckenbauer (nyugatnémet, Bayern München) 105
 3. Kazimierz Deyna (lengyel, Legia) 35
 4. Paul Breitner (nyugatnémet, Bayern München, Real Madrid) 32
 5. Johan Neeskens (holland, AFC Ajax, FC Barcelona) 21
 6. Grzegorz Lato (lengyel, Stal Mielec) 16, 7. Gerd Müller (nyugatnémet, Bayern München) 14, 8. Robert Gadocha (lengyel, Legia) 11, 9. William „Billy” Bremner (skót, Leeds United) 9, 10. Jürgen Sparwasser (NDK-beli, 1. FC Magdeburg), Ralf Edström (svéd, PSV), Hans-Hubert „Berti” Vogts (nyugatnémet, Borussia Mönchengladbach) 4–4, 13. Ronnie Hellström (svéd, Hammarby IF, 1. FC Kai-

serslautern), Jan Tomaszewski (lengyel, LKS Łódź) 3–3, 15. Jozef „Sepp” Maier (nyugatnémet, Bayern München), Hriszto Bonev (bolgár, Lokomotiv Plovdiv), Jerzy Gorgon (lengyel, Górnik Zabrze), José Altafini (brazil-olasz, Juventus FC) 2–2, 19. Oleg Blohin (szovjet, Dinamo Kijev), Rainer Bonhof (nyugatnémet, Borussia Mönchengladbach), Uli Hoeness (nyugatnémet, Bayern München), Branko Oblak (jugoszláv, Hajduk Split), Jean-Marc Guillou (Angers) 1–1.

1975

1. **OLEG BLOHIN** (szovjet, Dinamo Kijev) 122 pont
2. Franz Beckenbauer (nyugatnémet, Bayern München) 42
3. Johan Cruyff (holland, FC Barcelona) 27
4. Hans-Hubert „Berti” Vogts (nyugatnémet, Borussia Mönchengladbach) 25
5. Josef „Sepp” Maier (nyugatnémet, Bayern München) 20
6. Ruud Geels (holland, AFC Ajax) 18, 7. Josef „Jupp” Heynckes (nyugatnémet, Borussia Mönchengladbach) 17, 8. Paul Breitner (nyugatnémet, Real Madrid) 14, 9. Colin Todd (angol, Derby County) 12, 10. Dudu Georgescu (román, Dinamo Bucuresti) 11 p., 11. José Martinez „Pirri” (spanyol, Real Madrid), Peter Lorimer (skót, Leeds United), Branko Oblak (jugoszláv, Hajduk Split, Schalke 04) 9–9, 14. Dino Zoff (olasz, Juventus FC), Ralf Edström (svéd, PSV), Günter Netzer (nyugatnémet, Real Madrid) 6–6, 17. Joszip Katalinszki (jugoszláv, OGC Nice), Gerd Müller (nyugatnémet, Bayern München), Grzegorz Lato (lengyel, Stal Mielec), Ivo Viktor (csehszlovák, Dukla Praha), Hriszto Bonev (bolgár, Lokomotiv Plovdiv) 4–4, 22. Jan Pivarník (csehszlovák, Slovan Bratislava) 3, 23. Jürgen Croy (NDK-beli, Sachsenring Zwickau), Jean-Marc Guillou (francia, Angers, OGC Nice), Leonyid Burjak (szovjet, Dinamo Kijev), Johan Neeskens (holland, FC Barcelona) 2–2, 27. Don Givens (ír, Queens Park Rangers), Pat Jennings (északír, Tottenham Hotspur), Allan Simonsen (dán, Borussia Mönchengladbach), Dragan Dzsajics (jugoszláv, Crvena zvezda, SEC Bastia), Giacinto Facchetti (olasz, Internazionale), João Alves (portugál, Boavista) 1–1.

1976

1. **FRANZ BECKENBAUER** (nyugatnémet, Bayern München) 91 pont
2. Robert „Robby” Rensenbrink (holland, Anderlecht) 75
3. Ivo Viktor (csehszlovák, Dukla Praha) 52
4. Kevin Keegan (angol, Liverpool FC) 32
5. Michel Platini (francia, Nancy Lorraine) 19
6. Anton Ondrus (csehszlovák, Slovan Bratislava) 18, 7. Johan Cruyff (holland, FC Barcelona), Ivan Csurkovics (jugoszláv, AS St.-Étienne) 12–12, 9. Rainer Bonhof (nyugatnémet, Borussia Mönchengladbach), Marián Masny (csehszlovák, Slovan Bratislava), Gerd Müller (nyugatnémet, Bayern München) 9–9, 12. Franco Causio (olasz, Juventus FC) 7, 13. Hans-Hubert „Berti” Vogts (nyugatnémet, Borussia Mönchengladbach) 8, 14. **Nyilasi Tibor** (magyar, Ferencváros) 5, 15. Roberto Bettega (olasz, Juventus FC), Jürgen Croy (NDK-beli, Sachsenring Zwickau),

Dudu Georgescu (román, Dinamo Bucuresti), Jaroslav Pollák (VSS Kosice) 4–4 , 19. Oleg Blohin (szovjet, Dinamo Kijev), Joachim Streich (NDK-beli, 1. FC Magdeburg) 3–3, 21. Gérard Janvion (francia, AS St.-Étienne), Dieter Müller (nyugatnémet, 1. FC Köln), Dominique Rocheteau (francia, AS St.-Étienne), Carlos Alonso Santillana (spanyol, Real Madrid), Benny Wendt (svéd, Tennis Borussia) 2–2, 28. Ali Çemal (török, Trabzonspor), Josef „Jupp” Heynckes (nyugatnémet, Borussia Mönchengladbach), Dominique Bathenay (francia, AS St.-Étienne), Dino Zoff (olasz, Juventus FC) 1–1.

1977

1. **ALLAN SIMONSEN** (dán, Borussia Mönchengladbach) 74 pont
 2. Kevin Keegan (angol, Liverpool FC, Hamburger SV) 71
 3. Michel Platini (francia, AS Nancy Lorraine) 70
 4. Roberto Bettega (olasz, Juventus FC) 39
 5. Johan Cruyff (holland, FC Barcelona) 23
 6. Klaus Fischer (nyugatnémet, Schalke 04) 21, 7. **Nyilasi Tibor** (magyar, **Ferencváros**), Robert „Robby” Rensenbrink (holland, Anderlecht) 13, 9. Dudu Georgescu (román, Dinamo Bucuresti) 6, 10. Emlyn Walter Hughes (angol, Liverpool FC), Hans-Hubert „Berti” Vogts (nyugatnémet, Borussia Mönchengladbach), Stephen Derek „Steve” Heighway (ír, Liverpool FC) 5–5, 13. Trevor Brooking (angol, West Ham United FC), Franco Causio (olasz, Juventus FC), Ronnie Hellström (svéd, 1. FC Kaiserslautern), Dominique Bathenay (francia, AS St.-Étienne), Anders Linderöth (svéd, Östers Växjö, Olympique Marseille) 4–4, 18. Marius Tresor (francia, Olympique Marseille), Rudolf „Ruud” Krol (holland, AFC Ajax) 3–3, 20. Heinz Flohe (nyugatnémet, 1. FC Köln), Dieter Müller (nyugatnémet, 1. FC Köln), José Martinez „Pirri” (spanyol, Real Madrid), Peter Shilton (angol, Stoke City, Nottingham Forest), Ruud Geels (holland, AFC Ajax), Rainer Bonhof (nyugatnémet, Borussia Mönchengladbach) 2–2, 26. Giancarlo Antognoni (olasz, Fiorentina), Jürgen Grabowski (nyugatnémet, Eintracht Frankfurt), Gordon McQueen (skót, Leeds United), Johann „Hans” Krankl (osztrák, Rapid Wien), **Törőcsik András** (magyar, **Újpesti Dózsa**), Gerard Janvion (francia, AS St.-Étienne), Raymond Kennedy (angol, Liverpool FC) 1–1.

1978

1. **KEVIN KEEGAN** (angol, Hamburger SV) 87 pont
 2. Johann „Hans” Krankl (osztrák, Rapid Wien, FC Barcelona) 81
 3. Robert „Robby” Rensenbrink (holland, Anderlecht) 50
 4. Roberto Bettega (olasz, Juventus FC) 28
 5. Paolo Rossi (olasz, Lanerossi Vicenza) 23
 6. Ronnie Hellström (svéd, 1. FC Kaiserslautern), Rudolf „Ruud” Krol (holland, AFC Ajax) 20–20, 8. Kenneth „Kenny” Dalglish (skót, Celtic, Liverpool FC), Alan Simonsen (dán, Borussia Mönchengladbach) 10–10, 10. Peter Shilton (angol, Nottingham Forest) 9, 11. Arend „Arie” Haan (holland, Anderlecht) 7 p., 12. Reini-

er L. „René” van de Kerkhof (holland, PSV) 6 p., 13. Wilhelmus A. „Willy” van de Kerkhof (holland, PSV), Antonio Cabrini (olasz, Juventus FC) 5–5, 15. Zdenek Nehoda (csehszlovák, Dukla Praha), Graeme Souness (skót, Liverpool FC), Johan Cruyff (holland, FC Barcelona) 4–4 , 18. Marián Masny (csehszlovák, Slovan Bratislava) 3 , 19. Archibald Gemmill (skót, Nottingham Forest), Marius Trésor (francia, Olympique Marseille) 2–2 , 21. Francois Van der Elst (belga, Anderlecht), Michel Platini (francia, Nancy-Lorraine), Zbigniew Boniek (lengyel Widzew Łódź), Franco Causio (olasz, Juventus FC), Johan Neeskens (holland, FC Barcelona), João Álvés (portugál, SL Benfica), Hans „Hansi” Müller (nyugatnémet, VfB Stuttgart), Didier Six (francia, RC Lens, Olympique Marseille), Karl-Heinz Rummennigge (nyugatnémet, Bayern München), Rainer Bonhof (nyugatnémet, Borussia Mönchengladbach, Valencia) 1–1.

1979

1. **KEVIN KEEGAN** (angol, Hamburger SV) 118 pont
2. Karl-Heinz Rummennigge (nyugatnémet, Bayern München) 52
3. Rudolf „Ruud” Krol (holland, AFC Ajax) 41
4. Manfred Kaltz (nyugatnémet, Hamburger SV) 27
5. Michel Platini (francia, Nancy-Lorraine, St-Étienne) 23
6. Paolo Rossi (olasz, Lanerossi, Perugia) 16, 7. William „Liam” Brady (ír, Arsenal), Trevor Francis (angol, Nottingham Forest, Detroit Express, NF) 13–13, 11. Kenneth „Kenny” Dalglish (skót, Liverpool FC), Alan Simonsen (dán, Borussia Mönchengladbach, FC Barcelona) 7–7, 13. Paul Breitner (nyugatnémet, Bayern München), Cornelis „Kees” Kist (holland, AZ’ 67) 6–6, 15. Szafet Szusics (jugoszláv, FK Szarajevo), Johann „Hans” Krankl (osztrák, FC Barcelona), Anthony „Tony” Woodcock (angol, Nottingham Forest, 1. FC Köln), Johannes Nicolaas „Johnny” Rep (holland, SEC Bastia, AS St-Étienne) 5–5, 19. Ulrich „Uli” Stielike (nyugatnémet, Real Madrid) 4, 20. Marius Trésor (francia, Olympique Marseille) 3, 21. Simon Tahamata (holland, AFC Ajax), Bruno Pezzey (osztrák, Eintracht Frankfurt), João Álvés (portugál, SL Benfica, PSG), Gordon McQueen (skót, Manchester United), Franco Causio (olasz, Juventus FC), Reinier L. „René” van de Kerkhof (holland, PSV) 2–2, 27. Juan Manuel Asensi (spanyol, FC Barcelona), Trevor Brooking (angol, West Ham United), Ronnie Hellström (svéd, 1. FC Kaiserslautern), Hans „Hansi” Müller (nyugatnémet, VfB Stuttgart), Antonin Panenka (csehszlovák, Bohemians Praha), Walter Schachner (osztrák, Austria Wien) 1–1.

1980

1. **KARL-HEINZ RUMMENIGGE** (nyugatnémet, Bayern München) 122 pont
2. Bernd Schuster (nyugatnémet, 1.FC Köln) 34
3. Michel Platini (francia, St-Étienne) 33
4. Wilfried Van Moer (belga, Beveren) 27
5. Jan Ceulemans (belga, FC Bruges) 20

6. Horst Hrubesch (nyugatnémet, Hamburger SV) 18, 7. Herbert Prohaska (osztrák, Austria Wien, Internazionale) 16, 8. Hans „Hansi” Müller (nyugatnémet, VfB Stuttgart), William „Liam” Brady (ír, Arsenal, Juventus FC) 11–11, 10. Manfred Kaltz (nyugatnémet, Hamburger SV) 10, 11. Erwin Vandenberg (belga, SK Lierse), Luís Arconada (spanyol, Real Sociedad), Dino Zoff (olasz, Juventus FC) 9–9, 14. Kenneth „Kenny” Dalglish (skót, Liverpool FC) 5, 15. Terence „Terry” McDermott (angol, Liverpool FC), Viv Anderson (angol, Nottingham Forest), Rudolf „Ruud” Krol (holland, AFC Ajax, Vancouver Whitecaps, SSC Napoli), Francesco Graziani (olasz, AC Torino) 4–4, 19. Ladislav Vízek (csehszlovák, Dukla Praha), Bruno Pezzey (osztrák, Eintracht Frankfurt), Manuel Bento (portugál, SL Benfica) 3–3, 22. Frank Arnesen (dán, AFC Ajax), Antonin Panenka (csehszlovák, Bohemians Prága), David O’Leary (ír, Arsenal), Vladimir Petrovics (jugoszláv, Crvena zvezda), Zbigniew Boniek (lengyel, Widzew Łódź) 2–2 p., 27. Giancarlo Antognoni (olasz, Fiorentina), Alessandro Altobelli (olasz, Internazionale), Marcel Raducanu (román, Steaua Bucuresti), Trevor Francis (angol, Nottingham Forest, Detroit Express, NF), Zdenek Nehoda (csehszlovák, Dukla Praha), Peter Shilton (angol, Nottingham Forest) 1–1

1981

1. **KARL-HEINZ RUMMENIGGE** (nyugatnémet, Bayern München) 106 pont
 2. Paul Breitner (nyugatnémet, Bayern München) 64
 3. Bernd Schuster (nyugatnémet, FC Barcelona) 39
 4. Michel Platini (francia, AS St.-Étienne) 36
 5. Oleg Blohin (szovjet, Dinamo Kijev) 14
 6. Dino Zoff (olasz, Juventus FC) 13, 7. Ramaz Sengeliya (szovjet, Dinamo Tbiliszi) 10, 8. Alekszandr Csivadze (szovjet, Dinamo Tbiliszi) 9, 9. William „Liam” Brady (ír, Juventus FC), John Wark (skót, Ipswich Town) 7–7, 11. Zbigniew Boniek (lengyel, Widzew Łódź), Maxime Bossis (francia, FC Nantes), David Kipiani (szovjet, Dinamo Tbiliszi), Bruno Pezzey (osztrák Eintracht Frankfurt), **Törőcsik András (magyar, Újpesti Dózsa) 6–6**, 16. Horst Hrubesch (nyugatnémet, Hamburger SV), Rudolf „Ruud” Krol (holland, SSC Napoli), Vladimir Petrovics (jugoszláv, Crvena zvezda) 5–5, 19. Trevor Brooking (angol, West Ham United), Zlatko Vujovics (jugoszláv, Hajduk Split) 4–4, 21. Giancarlo Antognoni (olasz, Fiorentina), Jan Ceulemans (belga, FC Bruges), Luís Arconada (spanyol, Real Sociedad), Kenneth „Kenny” Dalglish (skót, Liverpool FC), Bryan Robson (angol, West Bromwich Albion, Manchester United), Wilfried Van Moer (belga, Beveren) 3–3, 28. Grzegorz Lato (lengyel, Lokeren), **Nyilasi Tibor (magyar, Ferencváros)**, Włodzimierz Smolarek (lengyel, Widzew Łódź), Frans Thijssen (holland, Ipswich Town) 2–2, 32. Antonio Ribeiro Oliveira (portugál, Sporting CP), Ulrich „Uli” Stielike (nyugatnémet, Real Madrid), Jesús Maria Zamora (spanyol, Real Sociedad) 1–1.

1982

1. **PAOLO ROSSI** (olasz, Juventus FC) 115 pont
 2. Alain Giresse (francia, Girondins Bordeaux) 68

3. Zbigniew Boniek (lengyel, Widzew Łódź, Juventus FC) 53
4. Bruno Conti (olasz, AS Roma) 48
5. Karl-Heinz Rummenigge (nyugatnémet, Bayern München) 47
6. Rinat Daszajev (szovjet, Szpartak Moszkva) 17, 7. Pierre Littbarski (nyugatnémet, 1. FC Köln) 10, 8. Dino Zoff (olasz, Juventus FC) 9, 9. Michel Platini (francia, AS St.-Étienne, Juventus FC) 5, 10. Bernd Schuster (nyugatnémet, FC Barcelona) 4, 11. Giancarlo Antognoni (olasz, Fiorentina) 3, 12. Eric Gerets (belga, Standard Liège), Bruno Pezzey (osztrák, Eintracht Frankfurt), Gaetano Scirea (olasz, Juventus FC) 2–2, 15. Paul Breitner (nyugatnémet, Bayern München), Torbjörn Nilsson (svéd, IFK Göteborg, 1. FC Kaiserslautern), Walter Schachner (osztrák, Cesena), Marco Tardelli (olasz, Juventus FC), Marius Trésor (francia, Girondins Bordeaux) 1–1.

1983

1. **MICHEL PLATINI (francia, Juventus FC) 110 pont**
2. Kenny Dalglish (skót, Liverpool FC) 26
3. Alan Simonsen (dán, Charlton Athletic, Vejle BK) 25
4. Gordon Strachan (skót, Aberdeen FC) 24
5. Felix Magath (nyugatnémet, Hamburger SV) 20
6. Rinat Daszajev (szovjet, Szpartak Moszkva), Jean-Marie Pfaff (belga, Bayern München) 15–15, 8. Jesper Olsen (dán, AFC Ajax), Karl-Heinz Rummenigge (nyugatnémet, Bayern München) 14–14, 10. Bryan Robson (angol, Manchester United) 13, 11. Alain Giresse (francia, Girondins Bordeaux), Fernando Gomes (portugál, FC Porto), Bernd Schuster (nyugatnémet, FC Barcelona), Franky Vercauteren (belga, Anderlecht) 10–10, 15. Ian Rush (walesi, Liverpool FC) 8, 16. Szafet Szusics (jugoszláv, Paris-SG), Morten Olsen (dán, Anderlecht) 6–6, 18. Norman Whiteside (északír, Manchester United) 5, 19. Bruno Conti (olasz, AS Roma), Eric Gerets (belga, Standard Liège, AC Milan), Michael Laudrup (dán, Brøndby IF, SS Lazio), Erwin Vandenberghe (belga, Anderlecht) 4–4, 23. William „Liam” Brady (ír, US Sampdoria), Antonio Cabrini (olasz, Juventus FC), Vaszilisz Hatszipanagisz (görög, Iraklisz), Glenn Hysén (svéd, IFK Göteborg), Carlos Manuel (portugál, SL Benfica), Paolo Rossi (olasz, Juventus FC), Costica Stefanescu (román, Universitatea Craiova) 3–3, 30. Zbigniew Boniek (lengyel, Juventus FC), Ruud Gullit (holland, Feyenoord), Fjodor Cserenkov (szovjet, Szpartak Moszkva) 2–2, 33. Søren Lerby (dán, AFC Ajax, Bayern München), Sztojcsó Mladenov (bolgár, CSZKA Szófia), **Nyilasi Tibor (magyar, Ferencváros, Austria Wien)**, Rudolf „Rudi” Völler (nyugatnémet, Werder Bremen) 1–1.

1984

1. **MICHEL PLATINI (francia, Juventus FC) 128 pont**
2. Jean-Amadou Tigana (francia, Girondins Bordeaux) 57
3. Preben Elkjær-Larsen (dán, KSC Lokeren, Hellas Verona) 48
4. Ian Rush (walesi, Liverpool FC) 44

5. Fernando Albino de Sousa Chalana (portugál, SL Benfica, Girondins Bordeaux) 18

6. Graeme Souness (skót, Liverpool FC, UC Sampdoria) 16, 7. Harald „Toni” Schumacher (nyugatnémet, 1. FC Köln) 12, 8. Karl-Heinz Rummenigge (nyugatnémet, Bayern München, Internazionale) 10, 9. Alain Giresse (francia, Girondins Bordeaux) 9, 10. Bryan Robson (angol, Manchester United) 7, 11. Bernd Schuster (nyugatnémet, FC Barcelona) 6, 12. Maxime Bossis (francia, FC Nantes), Vincenzo „Enzo” Scifo (belga, Anderlecht) 5–5, 14. Klaus Allofs (nyugatnémet, 1. FC Köln), Hans-Peter Briegel (nyugatnémet, 1. FC Kaiserslautern, Hellas Verona), Antonio Cabrini (olasz, Juventus FC), Rui Manuel Trindade „Jordão” (portugál, Sporting CP) 3–3, 18. Jesper Olsen (dán, AFC Ajax, Manchester United), Morten Olsen (dán, Anderlecht), Paul McStay (skót, Celtic FC), Gordon Strachan (skót, Aberdeen FC, Manchester United) 2–2, 22. Rinat Daszajev (szovjet, Szpartak Moszkva), Mark Hateley (angol, Portsmouth, AC Milan), Silviu Lung (román, Universitatea Craiova), Antonio Maceda (spanyol, Sporting Gijón), Torbjörn Nilsson (svéd, 1. FC Kaiserslautern, IFK Göteborg) 1–1.

1985

1. **MICHEL PLATINI** (francia, Juventus FC) 127 pont

2. Preben Elkjær-Larsen (dán, Hellas Verona) 71

3. Bernd Schuster (nyugatnémet, FC Barcelona) 46

4. Michael Laudrup (dán, SS Lazio, Juventus FC) 14

5. Karl-Heinz Rummenigge (nyugatnémet, Internazionale) 13 p.

6. Zbigniew Boniek (lengyel, Juventus FC, AS Roma) 12, 7. Oleg Protaszov (szovjet, Dnyepri Dnyepropetrovsk) 10, 8. Hans-Peter Briegel (nyugatnémet, Hellas Verona) 9, 9. Rinat Daszajev (szovjet, Szpartak Moszkva), Bryan Robson (angol, Manchester United) 8–8, 11. Rudolf „Rudi” Völler (nyugatnémet, Werder Bremen) 7, 12. Luis Fernandez (francia, Paris SG), Sören Lerby (dán, Bayern München) 6–6, 14. Ian Rush (walesi, Liverpool FC), Rafael Gordillo (spanyol, Betis, Real Madrid) 5–5, 16. Emilio Butragueño (spanyol, Real Madrid), Fernando Gomes (portugál, FC Porto) 4–4, 18. Neville Southall (walesi, Everton), John Sivebæk (dán, Vejle BK), Harald „Toni” Schumacher (nyugatnémet, 1. FC Köln) 3–3, 21. Peter Reid (angol, Everton FC), Patrick „Pat” Jennings (északír, Arsenal FC, Tottenham Hotspur), **Détári Lajos (magyar, Budapesti Honvéd)**, Vahid Halilhodzics (jugoszláv, FC Nantes), Alain Giresse (francia, Girondins Bordeaux), Peter Shilton (angol, Southampton), Graeme Souness (skót, US Sampdoria), **Nyilasi Tibor (magyar, Austria Wien) 2–2**, 29. Andreas Thom (NDK-beli, FC Dynamo Berlin), Georgi Dimitrov (bolgár, CSZKA Szófia), Jan Ceulemans (belga, FC Bruges), Gheorghe Hagi (román, Sportul Studentesc), Anatolij Demjanyenko (szovjet, Dinamo Kijev), Mark Hateley (angol, AC Milan), Steve Archibald (skót, FC Barcelona), Ladislav Vízek (csehszlovák, Dukla Praha), Gary Stevens (angol, Everton FC) 1–1.

1986

1. IGOR BELANOV (szovjet, Dinamo Kijev) 84 pont

2. Gary Lineker (angol, Everton FC, FC Barcelona) 62

3. Emilio Butragueño (spanyol, Real Madrid) 59

4. Manuel Amoros (francia, AS Monaco) 22,

Preben Elkjær-Larsen (dán, Hellas Verona) 22

6. Ian Rush (walesi, Liverpool FC), Alekszandr Zavarov (szovjet, Dinamo Kijev) 20–20, 8. Marco van Basten (holland, AFC Ajax), Helmut Ducadam (román, Steaua Bucuresti) 10–10, 10. Alessandro Altobelli (olasz, Internazionale) 9, 11. Jean-Marie Pfaff (belga, Bayern München), Michel Platini (francia, Juventus FC) 8–8, 13. Jan Ceulemans (belga, FC Bruges), Søren Lerby (dán, Bayern München, AS Monaco) 7–7, 15. Morten Olsen (dán, Anderlecht, 1. FC Köln) 6, 16. Rinat Daszajev (szovjet, Szpartak Moszkva) 5, 17. Luis Fernandez (francia, Paris SG), Paulo Futre (portugál, FC Porto), Ruud Gullit (holland, PSV), Harald „Toni” Schumacher (nyugatnémet, 1. FC Köln) 4–4, 21. Kenneth „Kenny” Dalglish (skót, Liverpool FC), Jean-Amadou Tigana (francia, Girondins Bordeaux), Pavel Jakovenko (szovjet, Dinamo Kijev) 3–3, 24. Karlheinz Förster (nyugatnémet, VfB Stuttgart, Olympique Marseille), Lothar Matthäus (nyugatnémet, Bayern München) 2–2, 26. Michael Laudrup (dán, Juventus FC), Rudolf „Rudi” Völler (nyugatnémet, Werder Bremen) 1–1.

1987

1. RUUD GULLIT (holland, PSV, AC Milan) 106 pont

2. Paulo Futre (portugál, FC Porto, Atletico Madrid) 91

3. Emilio Butragueño (spanyol, Real Madrid) 61

4. José Miguel Gonzalez „Michel” (spanyol, Real Madrid) 29

5. Gary Lineker (angol, FC Barcelona) 13 p.

6. John Barnes (angol, Watford FC, Liverpool FC), Marco van Basten (holland, AFC Ajax, AC Milan) 10–10, 8. Gianluca Vialli (olasz, UC Sampdoria) 9, 9. Bryan Robson (angol, Manchester United) 7, 10. Klaus Allofs (nyugatnémet, 1. FC Köln, Olympique Marseille), Glenn Hysén (svéd, IFK Göteborg, Fiorentina) 6–6, 12. Manuel Amoros (francia, AS Monaco), Lothar Matthäus (nyugatnémet, Bayern München) 5–5, 14. Mark Hateley (angol, AC Milan, AS Monaco), Anton „Toni” Polster (osztrák, Austria Wien, AC Torino), Ian Rush (walesi, Liverpool FC, Juventus FC) 4–4, 17. Pierre Littbarski (nyugatnémet, 1. FC Köln), Paul McGrath (ír, Manchester United), Jean-Marie Pfaff (belga, Bayern München), Alekszandr Zavarov (szovjet, Dinamo Kijev) 3–3, 21. Peter Beardsley (angol, Newcastle United, Liverpool FC), Rodion Camataru (román, Dinamo Bucuresti), Rinat Daszajev (szovjet, Szpartak Moszkva), Preben Elkjær-Larsen (dán, Hellas Verona), Heinz Hermann (svájci, Neuchatel Xamax), Allistair „Ally” McCoist (skót, Rangers FC), Jozef Mlynarczyk (lengyel, FC Porto), Peter Shilton (angol, Southampton, Derby County) 2–2, 30. Alessandro Altobelli (olasz, Internazionale), Glenn Hoddle (angol, Tottenham Hotspur, AS Monaco), Sokol Kushta (albán, Flamurtari Vlorë), Dimit-

risz Szaravakosz (görög, Panathinaikos), Rudolf „Rudi” Völler (nyugatnémet, Werder Bremen, AS Roma) 1–1.

1988

1. MARCO VAN BASTEN (holland, AC Milan) 129 pont

2. Ruud Gullit (holland, AC Milan) 88

3. Frank Rijkaard (holland, AFC Ajax, Real Zaragoza, AC Milan) 45

4. Alekszej Mihajlicsenko (szovjet, Dinamo Kijev) 41

5. Ronald Koeman (holland, PSV) 39

6. Lothar Matthäus (nyugatnémet, Bayern München, Internazionale) 10, 7. Gianluca Vialli (olasz, US Sampdoria) 7, 8. Franco Baresi (olasz, AC Milan), Jürgen Klinsmann (nyugatnémet, VfB Stuttgart), Alekszandr Zavarov (szovjet, Dinamo Kijev, Juventus FC) 5–5, 11. Tanju Çolak (török, Galatasaray), Oleg Kuznyecov (szovjet, Dinamo Kijev) 4–4, 13. Rinat Daszajev (szovjet, Szpartak Moszkva, Sevilla), Anatolij Demjanyenko (szovjet, Dinamo Kijev), Glenn Hysén (svéd, Fiorentina), José Miguel Gonzalez „Michel” (spanyol, Real Madrid) 3–3, 17. Flemming Povlsen (dán, 1. FC Köln), Michel Preud’homme (belga, KV Mechelen), Walter Zenga (olasz, Internazionale) 2–2, 20. Gheorghe Hagi (román, Steaua Bucuresti), Roberto Mancini (olasz, UC Sampdoria), Dejan Szavicsevics (jugoszláv, Crvena zvezda), Neville Southall (walesi, Everton FC), Dragan „Pikszi” Sztojkovics (jugoszláv, Crvena zvezda) 1–1.

1989

1. MARCO VAN BASTEN (holland, AC Milan) 119 pont

2. Franco Baresi (olasz, AC Milan) 80

3. Frank Rijkaard (holland, AC Milan) 43

4. Lothar Matthäus (nyugatnémet, Internazionale) 24

5. Peter Shilton (angol, Derby County) 22

6. Dragan „Pikszi” Sztojkovics (jugoszláv, Crvena zvezda) 19, 7. Ruud Gullit (holland, AC Milan) 16, 8. Gheorghe Hagi (román, Steaua Bucuresti), Jürgen Klinsmann (nyugatnémet, VfB Stuttgart, Internazionale) 11–11, 10. Jean-Pierre Papin (francia, Olympique Marseille), Michel Preud’homme (belga, KV Mechelen) 10–10, 12. Alekszej Mihajlicsenko (szovjet, Dinamo Kijev) 6, 13. José Miguel Gonzalez „Michel” (spanyol, Real Madrid) 5 p., 14. Andreas Brehme (nyugatnémet, Internazionale), Paulo Futre (portugál, Atletico Madrid), Karlheinz Riedle (nyugatnémet, Werder Bremen) 3–3, 17. John Barnes (angol, Liverpool FC), Patrick „Pat” Bonner (ír, Celtic FC), Glenn Hysén (svéd, Fiorentina, Liverpool FC), Julio Salinas (spanyol, FC Barcelona), Oleg Kuznyecov (szovjet, Dinamo Kijev), Andreas Möller (nyugatnémet, Borussia Dortmund) 2–2, 23. Thomas Hässler (nyugatnémet, 1. FC Köln), Ronald Koeman (holland, PSV, FC Barcelona), Robert Langers (luxemburgi, OGC Nice), Gary Lineker (angol, FC Barcelona, Tottenham Hotspur), Paolo Maldini (olasz, AC Milan), Theo Snelders (holland, Aberdeen FC), Gianluca Vialli (olasz, UC Sampdoria), Alekszandr Zavarov (szovjet, Juventus FC) 1–1.

1990

1. **LOTHAR MATTHÄUS** (nyugatnémet, Internazionale) 137 pont

2. Salvatore „Toto” Schillaci (olasz, Juventus FC) 84

3. Andreas Brehme (nyugatnémet, Internazionale) 68

4. Paul Gascoigne (angol, Tottenham Hotspur) 43

5. Franco Baresi (olasz, AC Milan) 37

6. Jürgen Klinsmann (nyugatnémet, Internazionale), Vincenzo „Enzo” Scifo (belga, AJ Auxerre) 12–12, 8. Roberto Baggio (olasz, Fiorentina, Juventus FC) 8, 9. Frank Rijkaard (holland, AC Milan) 7, 10. Guido Buchwald (nyugatnémet, VfB Stuttgart) 6, 11. Jean-Pierre Papin (francia, Olympique Marseille) 3, 12. Rafael Martín Vázquez (spanyol, Real Madrid, AC Torino), Paul McGrath (ír, Aston Villa), Robert Prosinecki (jugoszláv, Crvena zvezda), Dragan „Piksi” Sztojkovics (jugoszláv, Crvena zvezda, Olympique Marseille), Desmond „Des” Walker (angol, Nottingham Forest), Walter Zenga (olasz, Internazionale) 2–2, 18. John Barnes (angol, Liverpool FC), Michael Laudrup (dán, FC Barcelona), Gary Lineker (angol, Tottenham Hotspur), David Platt (angol, Aston Villa), Rudolf „Rudi” Völler (nyugatnémet, AS Roma), Christopher „Chris” Waddle (angol, Olympique Marseille) 1–1.

1991

1. **JEAN-PIERRE PAPIN** (francia, Olympique Marseille) 141 pont

2. Lothar Matthäus (német, Internazionale),

Darko Pancsev (jugoszláv, Crvena zvezda),

Dejan Szavicsevics (jugoszláv, Crvena zvezda) 42–42

5. Robert Prosinecki (jugoszláv, Crvena zvezda, Real Madrid) 34

6. Gary Lineker (angol, Tottenham Hotspur) 33, 7. Gianluca Vialli (olasz, US Sampdoria) 18, 8. Miodrag Belodedics (román, Crvena zvezda) 15, 9. Mark Hughes (walesi, Manchester United) 12, 10. Christopher „Chris” Waddle (angol, Olympique Marseille) 11, 11. Michael Laudrup (dán, FC Barcelona) 7, 12. Rudolf „Rudi” Völler (német, AS Roma) 5, 13. Aitor „Txiki” Beguiristain (spanyol, FC Barcelona), Stéphane Chapuisat (svájci, Borussia Dortmund), Bruno Martini (francia, AJ Auxerre), Paul McGrath (ír, Aston Villa), Dean Saunders (walesi, Derby County, Liverpool FC), Hriszto Sztoicskov (bolgár, FC Barcelona) 3–3, 19. Roberto Mancini (olasz, US Sampdoria), Marco van Basten (holland, AC Milan) 2–2, 21. Guido Buchwald (német, VfB Stuttgart), Thomas Doll (német, Hamburger SV, SS Lazio), Stefan Effenberg (német, Bayern München), Gheorghe Hagi (román, Steaua Bucuresti, Real Madrid), Alekszej Mihajlicsenko (szovjet, UC Sampdoria, Rangers FC), Gary Pallister (angol, Manchester United), Dimitrisz Szaravakosz (görög, Panathinaikos), Gianluca Pagliuca (olasz, UC Sampdoria), Guy Hellers (luxemburgi, Standard Liège), Laurent Blanc (francia, Montpellier, SSC Napoli) 1–1.

1992

1. **MARCO VAN BASTEN** (holland, AC Milan) 98 pont

2. Hriszto Sztoicskov (bolgár, FC Barcelona) 80

3. Dennis Bergkamp (holland, AFC Ajax) 53
 4. Thomas Hässler (német, AS Roma) 42
 5. Peter Schmeichel (dán, Manchester United) 41
 6. Brian Laudrup (dán, Bayern München, Fiorentina) 32, 7. Michael Laudrup (dán, FC Barcelona) 22, 8. Ronald Koeman (holland, FC Barcelona) 14, 9. Stéphane Chapuisat (svájci, Borussia Dortmund) 10, 10. Frank Rijkaard (holland, AC Milan), Vincenzo „Enzo” Scifo (belga, Torino Calcio) 8–8, 12. Flemming Povlsen (dán, Borussia Dortmund) 6, 13. Henrik Larsen (dán, Lyngby BK, Pisa) 4, 14. John Jensen (dán, Brøndby IF, Arsenal FC), Paolo Maldini (olasz, AC Milan) 3–3, 16. Henrik Andersen (dán, 1. FC Köln), Tomas Brodin (svéd, AC Parma), Jean-Pierre Papin (francia, Olympique Marseille, AC Milan), David Platt (angol, Bari, Juventus FC) 2–2, 20. Franco Baresi (olasz, AC Milan), Rune Bratseth (norvég, Werder Bremen), Andreas Herzog (osztrák, Rapid Wien, Werder Bremen) 1–1.

1993

1. **ROBERTO BAGGIO** (olasz, Juventus FC) 142 pont
 2. Dennis Bergkamp (holland, AFC Ajax, Internazionale) 83
 3. Eric Cantona (francia, Manchester United) 34
 4. Alen Bokšić (horvát, Olympique Marseille, SS Lazio) 29
 5. Michael Laudrup (dán, FC Barcelona) 27
 6. Franco Baresi (olasz, AC Milan) 24, 7. Paolo Maldini (olasz, AC Milan) 19, 8. Emil Kostadinov (bolgár, FC Porto) 11, 9. Stéphane Chapuisat (svájci, Borussia Dortmund), Ryan Giggs (walesi, Manchester United) 9–9, 11. Andreas Möller (német, Juventus FC) 7, 12. Ruud Gullit (holland, AC Milan, Sampdoria), Peter Schmeichel (dán, Manchester United), Hriszto Sztoicskov (bolgár, FC Barcelona) 6–6, 15. Basile Boli (francia, Olympique Marseille), Rune Bratseth (norvég, Werder Bremen) 5–5, 17. Vincenzo „Enzo” Scifo (belga, Torino Calcio, AS Monaco) 4, 18. Andreas Herzog (osztrák, Werder Bremen), Ronald Koeman (holland, FC Barcelona), Jari Litmanen (finn, AFC Ajax) 3–3, 21. Dino Baggio (olasz, Juventus FC), Szergej Kirjakov (orosz, Karlsruher SC), David Platt (angol, Juventus FC, Sampdoria), Franck Sauzée (francia, Olympique Marseille, Atalanta), Giuseppe „Beppe” Signori (olasz, SS Lazio) 2–2, 26. Tomas Brodin (svéd, AC Parma), Martin Dahlin (svéd, Borussia Mönchengladbach), Georges Grün (belga, AC Parma), Szteliosz Manolasz (görög, AEK), Paul McGrath (ír, Aston Villa) 1–1.

AZ ARANYLABDA-SZAVAZÁSOK ÖRÖKRANGSORA, 1956–1993

1.	MICHEL PLATINI (francia, Nancy-Lorraine, St.-Étienne, Juventus FC)	1976–1986	560
2.	FRANZ BECKENBAUER (nyugatnémet, Bayern München)	1965–1976	560
3.	JOHAN CRUYFF (holland, AFC Ajax, FC Barcelona)	1967–1978	517
4.	MARCO VAN BASTEN (holland, AFC Ajax, AC Milan)	1986–1992	368
5.	KARL-HEINZ RUMMENIGGE (nyugatnémet, Bayern München, Internazionale)	1978–1985	365
6.	„EUSÉBIO” Ferreira da Silva (portugál, SL Benfica)	1961–1973	310
7.	KEVIN KEEGAN (angol, Liverpool FC, Hamburger SV)	1976–1979	308
8.	GERHARD „GERD” MÜLLER (nyugatnémet, Bayern München)	1967–1976	305
9.	ALFREDO DI STÉFANO (argentín-spanyol, Real Madrid)	1956-1961	241
10.	RUUD GULLIT (holland, Feyenoord, PSV, AC Milan, Sampdoria)	1983–1993	222
11.	LOTHAR MATTHÄUS (nyugatnémet, Bayern München, Internazionale)	1986–1991	220
12.	ROBERT „BOBBY” CHARLTON (angol, Manchester United)	1960–1971	218
13.	LUÍS SUÁREZ (spanyol, FC Barcelona, Internazionale)	1958–1965	215
14.	GIANNI RIVERA (olasz, AC Milan)	1962–1973	214
15.	LEV IVANOVICS JASIN (szovjet, Dinamo Moszkva)	1956–1966	183
16.	RAYMOND KOPA (francia, Stade de Reims, Real Madrid)	1956–1962	180

17.	Luigi Riva (olasz, US Cagliari)	1967–1970	172
18.	PAOLO ROSSI (olasz, Lanerossi, Perugia, Juventus)	1978–1983	157
19.	GEORGE BEST (északír, Manchester United)	1967–1971	156
	JEAN-PIERRE PAPIN (francia, Olympique Marseille, AC Milan)	1989–1992	156
21.	ROBERTO BAGGIO (olasz, Fiorentina, Juventus FC)	1990–1993	150
22.	Franco Baresi (olasz, AC Milan)	1988–1993	147
23.	Preben Elkjær-Larsen (dán, Lokeren, Hellas Verona)	1984–1987	143
24.	OLEG BLOHIN (szovjet, Dinamo Kijev)	1975–1981	140
25.	Bernd Schuster (nyugatnémet, 1. FC Köln, FC Barcelona)	1980–1985	139
26.	Robert „Robby” Rensenbrink (holland, Anderlecht)	1976–1978	138
27.	Dennis Bergkamp (holland, AFC Ajax, Internazionale)	1992–1993	136
28.	Günter Netzer (nyugatnémet, Borussia Mönchengladbach, Real Madrid)	1971–1975	126
29.	Emilio Butragueño (spanyol, Real Madrid)	1985–1987	124
30.	DENIS LAW (skót, Manchester United, Torino, Manchester City)	1961–1973	122
31.	ALBERT FLÓRIÁN (magyar, Ferencváros)	1959–68	118
32.	Paul Breitner (nyugatnémet, Bayern München, Real Madrid)	1972–1982	118
33.	ALLAN SIMONSEN (dán, Mönchengladbach, FC Barcelona, Charlton , Vejle BK)	1975–1983	117
34.	Robert „Bobby” Moore (angol, West Ham United)	1964–1973	116
35.	Gary Lineker (angol, Everton FC, FC Barcelona, Tottenham Hotspur)	1986–1991	110
36.	Giacinto Facchetti (olasz, Internazionale)	1964–1975	108
37.	Puskás Ferenc (magyar-spanyol, Budapesti Honvéd, Real Madrid)	1956–1965	106

38.	Franklin Edmundo „Frank” Rijkaard (holland, AFC Ajax, Real Zaragoza, AC Milan)	1988–1992	103
39.	Paulo Futre (portugál, FC Porto, Atletico Madrid)	1986–1989	98
40.	Alessandro „Sandro” Mazzola (olasz, Internazionale)	1964–1971	96
41.	James „Jimmy” Greaves (angol, Chelsea, AC Milan, Tottenham Hotspur)	1960–1968	95
42.	Alain Giresse (francia, Girondins Bordeaux)	1982–1985	89
	Hriszto Sztoicskov (bolgár, FC Barcelona)	1991–1993	89
44.	Johann „Hans” Krankl (osztrák, Rapid Wien, FC Barcelona)	1977–1979	87
45.	Dino Zoff (olasz, Juventus FC)	1973–1981	85
46.	IGOR BELANOV (szovjet, Dinamo Kijev)	1986	84
47.	John Charles (walesi, Leeds United, Juventus FC, AS Roma)	1957–1962	84
	Salvatore „Toto” Schillaci (olasz, Juventus FC)	1990	84
49.	Dragan Dzsajics (jugoszláv, Crvena zvezda, SEC Bastia)	1968–1975	82
50.	Ian Rush (walesi, Liverpool FC, Juventus FC)	1983–1987	81
51.	Michael Laudrup (dán, Brøndby IF, SS Lazio, Juventus FC, FC Barcelona)	1983–1993	76
52.	Zbigniew Boniek (lengyel, Widzew Łódź, Juventus FC, AS Roma)	1978–1985	74
53.	Rudolf „Ruud” Krol (holland, AFC Ajax, Vancouver Whitecaps, SSC Napoli)	1977–1981	73
54.	Roberto Bettega (olasz, Juventus FC)	1976–1978	71
	Andreas „Andy” Brehme (nyugatnémet, Internazionale)	1989–1990	71
56.	JOSEF MASOPUST (csehszlovák, Dukla Praha)	1961–1963	73
57.	Uwe Seeler (nyugatnémet, Hamburger SV)	1959–1970	64
58.	Omar Enrique Sivori (argentín-olasz, Juventus FC)	1960–64	63

	Paul Van Himst (belga, Anderlecht)	1964–1972	63
59.	Amancio Amaro (spanyol, Real Madrid)	1965–1972	62
60.	Karl-Heinz Schnellinger (nyugatnémet, 1. FC Köln, AC Mantova, AS Roma)	1962–1965	61
61.	Jean-Amadou Tigana (francia, Girondins Bordeaux)	1984–1986	60
62.	Kazimierz Deyna (lengyel, Legia Warszawa)	1969–1974	58
	Ivo Viktor (csehszlovák, Dukla Praha)	1969–1976	58
63.	Ronald Koeman (holland, PSV, FC Barcelona)	1988–1993	57
64.	Kenneth „Kenny” Dalglish (skót, Celtic, Liverpool FC)	1978–1986	54
65.	Bruno Conti (olasz, AS Roma)	1982–1983	52
66.	Rinat Daszajev (szovjet, Szpartak Moszkva, Sevilla)	1982–1988	51
	Helmut Rahn (nyugatnémet, Rot-Weiss Essen, 1. FC Köln)	1958–1959	51
68.	STANLEY MATTHEWS (angol, Blackpool FC)	1956–1957	50
69.	Alekszej Mihajlicsenko (szovjet, Dinamo Kijev, UC Sampdoria, Rangers FC)	1988–1991	48
70.	Peter Schmeichel (dán, Manchester United)	1992–1993	47
71.	Paul Gascoigne (angol, Tottenham Hotspur)	1990	43
	Thomas Hässler (nyugatnémet, 1. FC Köln, AS Roma)	1989–1992	43
	Dejan Szavicsevsics (jugoszláv, Crvena zvezda)	1988–1991	43
	Hans-Hubert „Berti” Vogts (nyugatnémet, Borussia Mönchengladbach)	1971–1977	43
75.	Darko Pancsev (jugoszláv, Crvena zvezda)	1991	42
76.	James „Jimmy” Johnstone (skót, Celtic FC)	1967–1969	41
77.	Francisco Gento (spanyol, Real Madrid)	1957-62	40

	Ove Kindvall (svéd, Feyenoord)	1967–1970	40
79.	Bryan Robson (angol, West Bromwich Albion, Manchester United)	1981–1987	38
	Peter Shilton (angol, Stoke City, Nottingham, Southampton, Derby County)	1977–1989	38
81.	Manfred Kaltz (nyugatnémet, Hamburger SV)	1979–1980	37
	José Miguel Gonzalez „Michel” (spanyol, Real Madrid)	1987–1989	37
	Wolfgang Overath (nyugatnémet, 1. FC Köln)	1967–1973	37
84.	Robert Prosinecki (jugoszláv, Crvena zvezda, Real Madrid)	1990–1991	36
85.	William „Liam” Brady (ír, Arsenal, Juventus FC, UC Sampdoria)	1979–1983	34
	Eric Cantona (francia, Manchester United)	1993	34
87.	Dragoszlav Sekularac (jugoszláv, Crvena zvezda)	1960–1962	33
	Wilfried Van Moer (belga, Beveren)	1969–1981	33
89.	William „Billy” Bremner (skót, Leeds United)	1969–1974	32
	Norman Haynes (angol, Fulham)	1957–1961	32
	Brian Laudrup (dán, Bayern München, Fiorentina)	1992	32
	William „Billy” Wright (angol, Wolverhampton Wanderers)	1956–1958	32
93.	Jan Ceulemans (belga, FC Bruges)	1981–1986	31
94.	José Martinez „Pirri” (spanyol, Real Madrid)	1967–1977	30
95.	Alen Boksics (horvát, Olympique Marseille, SS Lazio)	1993	29
	Vincenzo „Enzo” Scifo (belga, Anderlecht, AJ Auxerre, Torino Calcio, AS Monaco)	1984–1992	29
	Horst Szymaniak (nyugatnémet, Wuppertal, Karlsruhe, Catania)	1957–1961	29
	Alekszandr Zavarov (szovjet, Dinamo Kijev)	1986–1989	29

99.	Ronnie Hellström (svéd, Hammarby IF, 1.FC Kaiserslautern)	1974–1979	28
	Jürgen Klinsmann (nyugatnémet, VfB Stuttgart, Internazionale)	1988–1990	28
101.	Manuel Amoros (francia, AS Monaco)	1986–1987	27
102.	Bene Ferenc (magyar, Újpesti Dózsa)	1964–1971	26
	Just Fontaine (francia, Stade de Reims)	1958–1959	26
	Kurt Hamrin (svéd, Juventus, Padova, Fiorentina)	1957–1962	26
	Jean-Marie Pfaff (belga, Bayern München)	1983–1987	26
	Gordon Strachan (skót, Aberdeen FC, Manchester United)	1983–1984	26
107.	Johan Neeskens (holland, AFC Ajax, FC Barcelona)	1972–1978	25
	Valerij Voronyin (szovjet, Torpedo Moszkva)	1964–1967	25
109.	Bozsik József (magyar, Budapesti Honvéd)	1956–1957	24
110.	Horst Hrubesch (nyugatnémet, Hamburger SV)	1980–1981	23
	Paolo Maldini (olasz, AC Milan)	1989–1993	23
	Nyilasi Tibor (magyar, Ferencváros, Austria Wien)	1976–1985	23
113.	Stéphane Chapuisat (svájci, Borussia Dortmund)	1991–1993	22
	Thomas Gemmell (skót, Celtic FC)	1967–1968	22
	Piet Keizer (holland, AFC Ajax)	1971–1972	22
	Grzegorz Lato (lengyel, Stal Mielec, Lokeren)	1974–1981	22
	Josef „Sepp” Maier (nyugatnémet, Bayern München)	1974–1975	22
	Albert Szeszternyov (szovjet CSZKA Moszkva)	1968–1971	22
	Agne Simonsson (svéd, Örgryte IS, Real Madrid)	1959–1960	22

	Graeme Souness (skót, Liverpool FC, UC Sampdoria)	1978–1985	22
	Dragan „Piksz” Sztojkovics (jugoszláv, Crvena zvezda, Olympique Marseille)	1988–1990	22
122.	Ralf Edström (svéd, PSV)	1973–1975	21
	Klaus Fischer (nyugatnémet, Schalke 04)	1977	21
	Dudu Georgescu (román, Dinamo Bucuresti)	1975–1977	21
	Tichy Lajos (magyar, Budapesti Honvéd)	1959–1962	21
126.	Ruud Geels (holland, AFC Ajax)	1975–1977	20
	Felix Wolfgang Magath (nyugatnémet, Hamburger SV)	1983	20
	Joszip Skoblar (jugoszláv, Olympique Marseille)	1970–1971	20
	Eduard Sztrelcov (szovjet, Torpedo Moszkva)	1956–1967	20
130.	Harald „Toni” Schumacher (nyugatnémet, 1. FC Köln)	1984–1986	19
131.	Fernando Albino de Sousa Chalana (portugál, SL Benfica, Girondins Bordeaux)	1984	18
	Duncan Edwards (angol, Manchester United)	1956–1957	18
	Josef „Jupp” Heynckes (nyugatnémet, Borussia Mönchengladbach)	1975–1976	18
	Jeff Jurion (belga, Anderlecht)	1962–1964	18
	Anton Ondrus (csehszlovák, Slovan Bratislava)	1976	18
	Gianluca Vialli (olasz, UC Sampdoria)	1987–1991	18
137.	Georgi „Gundi” Aszparuhov (bolgár, Levszki)	1965–1968	17
	Jesper Olsen (dán, AFC Ajax, Manchester United)	1983–1984	17
	Pierino Prati (olasz, AC Milan)	1969	17
140.	Hriszto Bonev (bolgár, Lokomotiv Plovdiv)	1972–1975	16

	Grosics Gyula		
	(magyar, Tatabányai Bányász)	1957–1961	16
	Herbert Prohaska		
	(osztrák, Austria Wien, Internazionale)	1980	16
	Rudolf „Rudi” Völler		
	(nyugatnémet, Werder Bremen, AS Roma)	1983–1991	16
144.	Miodrag Belodedics		
	(román, Crvena zvezda)	1991	15
	Kubala László		
	(magyar-spanyol, FC Barcelona)	1957	15
145.	Alan Ball		
	(angol, Everton FC)	1966–1970	14
	Gordon Banks		
	(angol, Leicester City, Stoke City)	1966–1972	14
	Franco Causio		
	(olasz, Juventus FC)	1976–1979	14
	Farkas János		
	(magyar, Vasas)	1966–1967	14
	Trevor Francis		
	(angol, Nottingham Forest, Detroit Express)	1979–1980	14
	Fernando Gomes		
	(portugál, FC Porto)	1983–1985	14
	Gheorghe Hagi		
	(román, Sportul Studentesc, Steaua Bucuresti, Real Madrid)	1985–1991	14
	Glenn Hysén		
	(svéd, IFK Göteborg, Fiorentina, Liverpool FC)	1983–1989	14
	Søren Lerby		
	(dán, AFC Ajax, Bayern München)	1983–1986	14
	Morten Olsen		
	(dán, Anderlecht, 1. FC Köln)	1983–1986	14
	Petar Zsekov		
	(bolgár, CSZKA Szófia)	1969	14
156.	John Barnes		
	(angol, Watford FC, Liverpool FC)	1987–1990	13
	Rainer Bonhof		
	(nyugatnémet, Borussia Mönchengladbach, Valencia)	1974–1978	13
	Martin Chivers		
	(angol, Tottenham Hotspur)	1971	23
	Ivan Kolev		
	(bolgár, CDNA Szófia)	1956–1960	13
	Pierre Littbarski		
	(nyugatnémet, 1. FC Köln)	1982–1987	13

	Włodzimierz Lubanski (lengyel, Górnik Zabrze)	1967–1973	13
	Hans „Hansi” Müller (nyugatnémet, VfB Stuttgart)	1978–1980	13
	Bruno Pezzey (osztrák Eintracht Frankfurt)	1979–1982	13
	Erwin Vandenberg (belga, SK Lierse, Anderlecht)	1980–1983	13
165.	Luís Arconada (spanyol, Real Sociedad)	1980–1981	12
	Hans-Peter Briegel (nyugatnémet, 1. FC Kaiserslautern, Hellas Verona)	1984–1985	12
	John „Jackie” Charlton (angol, Leeds United)	1968–1969	12
	Ivan Csurkovics (jugoszláv, AS St.-Étienne)	1976	12
	Milan Galics (jugoszláv, Partizan Beograd)	1962–1965	12
	Gerhard Hanappi (osztrák, Rapid Wien)	1956–1961	12
	Mark Hughes (walesi, Manchester United)	1991	12
	Marián Masny (csehszlovák, Slovan Bratislava)	1976–1978	12
	Michel Preud’homme (belga, KV Mechelen)	1988–1989	12
	Colin Todd (angol, Derby County)	1975	12
	Christopher „Chris” Waddle (angol, Olympique Marseille)	1990–1991	12
176.	Alessandro Altobelli (olasz, Internazionale)	1980–1987	11
	Maxime Bossis (francia, FC Nantes)	1981–1984	11
	Antonio Cabrini (olasz, Juventus FC)	1978–1984	11
	Robert Gadocha (lengyel, Legia)	1974	11
	Emil Kosztadinov (bolgár, FC Porto)	1993	11
	Szafet Szusics (jugoszláv, FK Szarajevo, Paris-SG)	1979–1983	11

182.	Daniel „Danny” Blanchflower (északír, Tottenham Hotspur)	1957-1961	10
	Igor Csiszlenko (szovjet, Dinamo Moszkva)	1966-1967	10
	Helmut Ducadam (román, Steaua Bucuresti)	1986	10
	Luis Fernandez (francia, Paris-SG)	1985-1986	10
	Francis Lee (angol, Manchester City)	1969-1971	10
	Nils Liedholm (svéd, AC Milan)	1958-1959	10
	Franky Vercauteren (belga, Anderlecht)	1983	10
	Oleg Protaszov (szovjet, Dnyepr Dnyepetrovorsz)	1985	10
	Ramaz Sengelija (szovjet, Dinamo Tbiliszi)	1981	10
	Thomas „Tommy” Taylor (angol, Manchester United)	1957	10
	Marius Trésor (francia, Olympique Marseille, Girondins Bordeaux)	1972-1982	10
192.	José Águas (portugál, SL Benfica)	1961-1962	9
	Klaus Allofs (nyugatnémet, 1. FC Köln, Olympique Marseille)	1984-1987	9
	Trevor Brooking (angol, West Ham United FC)	1977-1981	9
	Alekszandr Csivadze (szovjet, Dinamo Tbiliszi)	1981	9
	Dunai II Antal (magyar, Újpesti Dózsa)	1968-1972	9
	Ryan Giggs (walesi, Manchester United)	1993	9
	Göröcs János (magyar, Újpesti Dózsa)	1959-1962	9
	Helmut Haller (nyugatnémet, FC Bologna)	1964-1967	9
	Ulrich „Uli” Hoeness (nyugatnémet, Bayern München)	1973-1974	9
	Peter Lorimer (skót, Leeds United)	1975	9

	Paul McGrath (ír, Manchester United, Aston Villa)	1987–1993	9
	Andreas „Andy” Möller (német, Juventus FC)	1989–1993	9
	Igor Netto (szovjet, Szpartak Moszkva)	1957	9
	Branko Oblak (jugoszláv, Hajduk Split, Schalke 04)	1975	9
	Ernst Ocwirk (osztrák, Austria Wien, Sampdoria)	1956	9
207.	Giancarlo Antognoni (olasz, Fiorentina)	1980–1982	8
	José Altafini (brazil–olasz, AC Milan, Juventus FC)	1963–1974	8
	Mario Corso (olasz, Internazionale)	1964–1966	8
	Geoffrey „Geoff” Hurst (angol, West Ham United)	1966–1970	8
	Reinier L. „René” van de Kerkhof (holland, PSV)	1978–1979	8
	Kocsis Sándor (magyar, Budapesti Honvéd, Young Fellows)	1956–1957	8
	Flemming Povlsen (dán, 1. FC Köln, Borussia Dortmund)	1988–1992	8
	Willi Schulz (nyugatnémet, Hamburger SV)	1966–1968	8
	Jan Tomaszewski (lengyel, LKS Łódź)	1973–1974	8
	José Torres (portugál, SL Benfica)	1964–1966	8
217.	Guido Buchwald (nyugatnémet, VfB Stuttgart)	1990–1991	7
	Mário Coluna (portugál, SL Benfica)	1961–1966	7
	Arend „Arie” Haan (holland, Anderlecht)	1978	7
	Marinus „Rinus” Israël (holland, Feyenoord)	1970	7
	Velibor „Bora” Kosztics (jugoszláv, Crvena zvezda)	1960	7
	Andrej Kvasnák (csehszlovák, Sparta Praha, KV Mechelen)	1962–1969	7

	Vladimir Petrovics (jugoszláv, Crvena zvezda)	1980–1981	7
	Jevgenyij Rudakov (szovjet, Dinamo Kijev)	1971–1972	7
	Törőcsik András (magyar, Újpesti Dózsa)	1977–1981	7
	John Wark (skót, Ipswich Town)	1981	7
227.	Juan Manuel Asensi (spanyol, FC Barcelona)	1973–1979	6
	Rune Bratseth (norvég, Werder Bremen)	1992–1993	6
	Jürgen Croy (NDK-beli, Sachsenring Zwickau)	1975–1976	6
	Luís Del Sol (spanyol, Real Madrid, Juventus FC)	1960–1962	6
	Eric Gerets (belga, Standard Liège, AC Milan)	1982–1983	6
	Harold Gregg (északír, Manchester United)	1958	6
	Mark Hateley (angol, Portsmouth, AC Milan, AS Monaco)	1984–1987	6
	Bernardus „Barry” Hulshoff (holland, AFC Ajax)	1972–1973	6
	David Kipiani (szovjet, Dinamo Tbiliszi)	1981	6
	Cornelis „Kees” Kist (holland, AZ’ 67)	1979	6
	Oleg Kuznyecov (szovjet, Dinamo Kijev)	1988–1989	6
	Juan Schiaffino (uruguayi-olasz, AC Milan)	1956–1957	6
239.	Dominique Bathenay (francia, AS St.-Étienne)	1976–1977	5
	James „Joe” Baxter (skót, Tottenham Hotspur)	1965	5
	Anatolij Bisovec (szovjet, Dinamo Kijev)	1967	5
	Basile Boli (francia, Olympique Marseille)	1993	5
	Terence „Terry” Cooper (angol, Leeds United)	1970–1971	5

Dimitrisz Domazosz (görög, Panathinaikos)	1969–1971	5
Rafael Gordillo (spanyol, Betis, Real Madrid)	1985	5
Stephen Derek „Steve” Heighway (ír, Liverpool FC)	1977	5
Emlyn Walter Hughes (angol, Liverpool FC)	1977	5
Wilhelmus A. „Willy” van de Kerkhof (holland, PSV)	1978	5
Colin MacDonald (angol, Burnley)	1958	5
Szlava Metreveli (szovjet, Torpedo Moszkva)	1961–1965	5
Zdenek Nehoda (csehszlovák, Dukla Praha)	1978–1980	5
Horst Nemec (osztrák, Austria Wien)	1961–1962	5
Jean Nicolay (belga, Standard Liège)	1964	5
David Platt (angol, Aston Villa, Bari, Juventus FC, UC Sampdoria)	1990–1993	5
Johannes Nicolaas „Johnny” Rep (holland, SEC Bastia, AS St.-Étienne)	1979	5
José Emilio Santamaria (uruguayi-spanyol, Real Madrid)	1961	5
Ulrich „Uli” Stielike (nyugatnémet, Real Madrid)	1979–1981	5
Giovanni Trapattoni (olasz, AC Milan)	1963	5
Újlaki „Joseph” József (magyar-francia, RC Paris)	1960	5
Jurij Vojnov (szovjet, Dinamo Kijev)	1959	5
Norman Whiteside (északír, Manchester United)	1983	5
Anthony „Tony” Woodcock (angol, Nottingham Forest, 1. FC Köln)	1979	5
263. Viv Anderson (angol, Nottingham Forest)	1980	4
João Álvés (portugál, Boavista, SL Benfica, Paris-SG)	1975–1979	4

José Augusto (portugál, SL Benfica)	1961–1967	4
Bundzsák Dezső (magyar, Vasas)	1959	4
Thadée Cisowski (francia, RC Paris)	1956	4
Tanju Çolak (török, Galatasaray)	1988	4
Anatolij Demjanyenko (szovjet, Dinamo Kijev)	1985–1988	4
Germano de Figueiredo „Germano” (portugál, SL Benfica)	1961	4
Gunnar Gren (svéd, Örgryte IS)	1958	4
Francesco Graziani (olasz, AC Torino)	1980	4
Willem „Wim” van Hanegem (holland, Feyenoord)	1970	4
Andreas Herzog (osztrák, Rapid Wien, Werder Bremen)	1992–1993	4
Murtaz Hurcilava (szovjet, Dinamo Tbiliszi)	1968–1972	4
Patrick „Pat” Jennings (északír, Arsenal FC, Tottenham Hotspur)	1973–1985	4
Joszip Katalinszki (jugoszláv, OGC Nice)	1975	4
Henrik Larsen (dán, Lyngby BK, Pisa)	1992	4
Anders Linderöth (svéd, Östers Växjö, Olympique Marseille)	1977	4
Terence „Terry” McDermott (angol, Liverpool FC)	1980	4
Mihail Meszhi (szovjet, Dinamo Tbiliszi)	1961	4
Milos Milutinovics (jugoszláv, Partizan)	1957	4
Dieter Müller (nyugatnémet, 1. FC Köln)	1976–1977	4
Martin Peters (angol, West Ham United)	1969	4
Louis Pilot (luxemburgi, Standard Liège)	1967–1969	4

Jaroslav Pollák (VSS Kosice)	1976	4
Anton „Toni” Polster (osztrák, Austria Wien, Torino)	1987	4
Viktor Ponyegyelnyik (szovjet, SZKA Rosztov)	1961	4
Sándor Károly (magyar, MTK)	1960–1963	4
Robert Smith (angol, Tottenham Hotspur)	1960	4
Neville Southall (walesi, Everton FC)	1985–1988	4
Jürgen Sparwasser (NDK-beli, 1. FC Magdeburg)	1974	4
Szűcs Lajos (magyar, Ferencváros)	1968	4
Ladislav Vízek (csehszlovák, Dukla Praha)	1980–1985	4
Zlatko Vujovics (jugoszláv, Hajduk Split)	1981	4
Walter Zenga (olasz, Internazionale)	1988–1990	4
297. Jozef Adamec (csehszlovák, Spartak Trnava)	1969	3
Aitor „Txiki” Beguiristain (spanyol, FC Barcelona)	1991	3
Manuel Bento (portugál, SL Benfica)	1980	3
Harry Bild (svéd, IFK Norrköping)	1963	3
Vujadin Boskov (jugoszláv, Vojvodina)	1958	3
Tomas Brolin (svéd, AC Parma)	1992–1993	3
Titus Bubernik (csehszlovák, CH Bratislava)	1959	3
Zvezdan Csebinac (jugoszláv, PSV, 1. FC Nürnberg)	1967	3
Jean-Marc Guillou (francia, Angers, OGC Nice)	1974–1975	3
Bengt Gustavsson (svéd, Atalanta)	1958	3

Vaszilisz Hatszipanagisz (görög, Iraklisz)	1983	3
Valentyin Ivanov (orosz, Torpedo Moszkva)	1958	3
Pavel Jakovenko (szovjet, Dinamo Kijev)	1986	3
Gérard Janvion (francia, AS St.-Étienne)	1976–1977	3
John „Faxe” Jensen (dán, Brøndby IF, Arsenal FC)	1992	3
Ruí Manuel Trindade „Jordão” (portugál, Sporting CP)	1984	3
Julio Botelho „Julinho” (brazil, Fiorentina)	1956	3
Hans-Jürgen Kreische (NDK-beli, Dynamo Dresden, Hansa Rostock)	1970–1973	3
André Lerond (francia, Stade Français)	1962	3
Jari Litmanen (finn, AFC Ajax)	1993	3
Roberto Mancini (olasz, UC Sampdoria)	1988–1991	3
Carlos Manuel (portugál, SL Benfica)	1983	3
Bruno Martini (francia, AJ Auxerre)	1991	3
Gordon McQueen (skót, Leeds United, Manchester United)	1977–1979	3
Maximilian „Max” Morlock (nyugatnémet, 1. FC Nürnberg)	1961	3
Gerhard „Gerry” Mühren (holland, AFC Ajax)	1972	3
Georgi Najdenov (bolgár, CDNA Szófia)	1959	3
Ladislav Novák (csehszlovák, Dukla Praha)	1957–1958	3
Antonin Panenka (csehszlovák, Bohemians Prága)	1979–1980	3
Jan Pivarník (csehszlovák, Slovan Bratislava)	1975	3
Karlheinz Riedle (nyugatnémet, Werder Bremen)	1989	3

	Dean Saunders (walesi, Derby County, Liverpool FC)	1991	3
	John Sivebæk (dán, Vejle BK)	1985	3
	Angelo Benedicto Sormani (brazil-olasz, AC Milan)	1969	3
	Costica Stefanescu (román, Universitatea Craiova)	1983	3
	Joachim Streich (NDK-beli, 1. FC Magdeburg)	1976	3
333.	Henrik Andersen (dán, 1. FC Köln)	1992	2
	Frank Arnesen (dán, AFC Ajax)	1980	2
	Dino Baggio (olasz, Juventus FC)	1993	2
	Peter Beardsley (angol, Newcastle United, Liverpool FC)	1987	2
	Orvar Bergmark (svéd, Örebro)	1958	2
	Pierre Bernard (francia, Nimes)	1961	2
	Patrick „Pat” Bonner (ír, Celtic FC)	1989	2
	Sztefan Bozskov (bolgár, CDNA Szófia)	1956	2
	Leonyid Burjak (szovjet, Dinamo Kijev)	1975	2
	Rodion Camataru (román, Dinamo Bucuresti)	1987	2
	Nestor Combin (argentín-francia, Olympique Lyon, Juventus FC, Torino)	1964–1967	2
	Alberto de Costa Pereira (portugál, SL Benfica)	1961	2
	Fjodor Cserenkov (szovjet, Szpartak Moszkva)	1983	2
	Détári Lajos (magyar, Budapesti Honvéd)	1985	2
	Gert Dörfel (nyugatnémet, Hamburger SV)	1961	2
	Norbert Eschmann (svájci, Stade Français)	1961	2

Heinz Flohe (nyugatnémet, 1. FC Köln)	1977	2
Karlheinz Förster (nyugatnémet, VfB Stuttgart, Olympique Marseille)	1986	2
Archibald Gemmill (skót, Nottingham Forest)	1978	2
Philippe Gondet (francia, FC Nantes)	1965	2
Jerzy Gorgon (lengyel, Górnik Zabrze)	1974	2
Vahid Halihodzics (jugoszláv, FC Nantes)	1985	2
Robert Herbin (francia, AS St.-Étienne)	1963	2
Heinz Hermann (svájci, Neuchatel Xamax)	1987	2
Robert Jonquet (francia, Stade de Reims)	1956	2
Szergej Kirjakov (orosz, Karlsruher SC)	1993	2
Nikola Kotkov (bolgár, Lokomotív Szófia)	1967	2
Cesare Maldini (olasz, AC Milan)	1963	2
Rafael Martin Vázquez (spanyol, Real Madrid, Torino)	1990	2
Allistair „Ally” McCoist (skót, Rangers FC)	1987	2
Paul McStay (skót, Celtic FC)	1984	2
Jozef Mlynarczyk (lengyel, FC Porto)	1987	2
Miguel Angelo Montuori (argentín-olasz, Fiorentina)	1956	2
Coenraad „Coen” Moulijn (holland, Feyenoord)	1964	2
Lucien Muller (francia, Stade de Reims)	1961	2
Bruno Nicole (olasz, Juventus)	1958	2
Torbjörn Nilsson (svéd, 1. FC Kaiserslautern, IFK Göteborg)	1982–1984	2

David O'Leary (ír, Arsenal)	1980	2
Joaquin Peiro (spanyol, Atletico Madrid)	1962	2
José Garcia „Pepillo” (spanyol, Real Madrid)	1956	2
Peter Reid (angol, Everton FC)	1985	2
Dominique Rocheteau (francia, AS St.-Étienne)	1976	2
Julio Salinas (spanyol, FC Barcelona)	1989	2
Roland Sandberg (svéd, Åtvidaberg, 1. FC Kaiserslautern)	1973	2
Carlos Alonso Santillana (spanyol, Real Madrid)	1976	2
Franck Sauzée (francia, Olympique Marseille, Atalanta)	1993	2
Walter Schachner (osztrák, Austria Wien, Cesena)	1979–1982	2
Viliam Schroj (csehszlovák, Slovan Bratislava)	1962	2
Gaetano Scirea (olasz, Juventus FC)	1982	2
Juan Segarra (spanyol, FC Barcelona)	1959	2
Giuseppe „Beppe” Signori (olasz, SS Lazio)	1993	2
Lennart Skoglund (svéd, Internazionale)	1958	2
Włodzimierz Smolarek (lengyel, Widzew Łódź)	1981	2
Solymosi Ernő (magyar, Újpesti Dózsa)	1962	2
Dimitrisz Szaravakosz (görög, Panathinaikos)	1987–1991	2
Jorgosz Sziderisz (görög, Olympiakosz Pireusz)	1969	2
Simon Tahamata (holland, AFC Ajax)	1979	2
Frans Thijssen (holland, Ipswich Town)	1981	2

Manuel Velasquez		
(Real Madrid)	1969	2
Desmond „Des” Walker		
(angol, Nottingham Forest)	1990	2
Benny Wendt		
(svéd, Tennis Borussia)	1976	2
394. Ivor Allchurch		
(walesi, Cardiff City, Swansea Town)	1965	1
Antonio Valentin Angelillo		
(argentín-olasz, Internazionale)	1960	1
Charles Antenen		
(svájci, FC La-Chaux-de-Fonds)	1961	1
Steven Archibald		
(skót, FC Barcelona)	1985	1
Per Bjerregaard		
(Brøndby IF, Rapid Wien)	1967	1
Laurent Blanc		
(francia, Montpellier, SSC Napoli)	1991	1
Vladislav Bogicsevics		
(jugoszláv, Crvena zvezda)	1973	1
Giampiero Boniperti		
(olasz, Juventus FC)	1958	1
Marcelino Campanal		
(spanyol, FC Sevilla)	1956	1
Ali Çemal		
(török, Trabzonspor)	1976	1
Giorgio Chinaglia		
(olasz, SS Lazio)	1972	1
Martin Dahlin		
(svéd, Borussia Mönchengladbach)	1993	1
Georgi Dimitrov		
(bolgár, CSZKA Szófia)	1985	1
Cornel Dinu		
(román, Dinamo Bucuresti)	1970	1
Jean Djorkaeff		
(francia, Olympique Marseille, Paris FC)	1970	1
Brestislav Dolejší		
(csehszlovák, Dukla Praha)	1956	1
Thomas Doll		
(német, Hamburger SV, SS Lazio)	1991	1
Angelo Domenghini		
(olasz, Internazionale)	1968	1

Florea Dumitrache (román, Dinamo Bucuresti)	1970	1
Anthony „Tony” Dunne (ír, Manchester United)	1966	1
Stefan Effenberg (német, Bayern München)	1991	1
Mirszad Fazlagics (jugoszláv, FK Szarajevo)	1968	1
Pedro de Felipe (spanyol, Real Madrid)	1967	1
Gernot Fraydl (Austria Wien)	1961	1
John „Johnny” Giles (ír, Leeds United)	1972	1
Don Givens (ír, Queens Park Rangers)	1975	1
Jürgen Grabowski (nyugatnémet, Eintracht Frankfurt)	1977	1
John Greig (skót, Rangers FC)	1972	1
Gilbert Gress (francia, VfB Stuttgart)	1969	1
Georges Grün (belga, AC Parma)	1993	1
Franz Hasil (osztrák, Feyenoord)	1970	1
Siegfried „Siggi” Held (nyugatnémet, Borussia Dortmund)	1965	1
Guy Hellers (luxemburgi, Standard Liège)	1991	1
Glenn Hoddle (angol, Tottenham Hotspur, AS Monaco)	1987	1
Erich Hof (osztrák, Wiener SK)	1960	1
Åke „Bajdoff” Johansson (svéd, IFK Norrköping)	1963	1
Ken Jones (angol, Sunderland)	1959	1
Manfred Kaiser (NDK-beli, SC Wismut Karl-Marx-Stadt, Wismut Aue)	1963	1
Raymond „Ray” Kennedy (angol, Liverpool FC)	1977	1

Karl Koller (osztrák, First Vienna)	1961	1
Rudolf Kucera (csehszlovák, Dukla Praha)	1961	1
Jakob „Köbi” Kuhn (svájci, FC Zürich)	1965	1
Sokol Kushta (albán, Flamurtari Vlorë)	1987	1
Robert „Robby” Langers (luxemburgi, OGC Nice)	1989	1
Silviu Lung (román, Universitatea Craiova)	1984	1
Antonio Maceda (spanyol, Sporting Gijón)	1984	1
James MacIlroy (északír, Burnley FC)	1961	1
Dumitru Macri (román, Rapid Bucuresti)	1961	1
Ole Madsen (Hållrup IK)	1964	1
Szteliosz Manolasz (görög, AEK)	1993	1
Roger Marche (francia, RC Paris)	1959	1
Metin Oktay (török, Galatasaray)	1963	1
Sztojcszo Mladenov (bolgár, CSZKA Szófia)	1983	1
Vlagyimir Muntjan (szovjet, Dinamo Kijev)	1969	1
Branko Oblak (jugoszláv, Hajduk Split)	1974	1
Antonio Ribeiro Oliveira (portugál, Sporting CP)	1981	1
Ivan „Ivica” Oszim (jugoszláv, Zseljeznicsar)	1968	1
Gianluca Pagliuca (olasz, UC Sampdoria)	1991	1
Gary Pallister (angol, Manchester United)	1991	1
Ezio Pascutti (olasz, Bologna)	1962	1

Roger Piantoni (francia, FC Nancy Lorraine)	1956	1
Svatopluk Pluskal (csehszlovák, Dukla Praha)	1963	1
Marcel Raducanu (román, Steaua Bucuresti)	1980	1
Antonio Ramallets (spanyol, FC Barcelona)	1959	1
Carlos Rexach (spanyol, FC Barcelona)	1970	1
Kees Rijvers (holland, AS St.-Etienne)	1956	1
Didier Six (francia, RC Lens, Olympique Marseille)	1978	1
Theo Snelders (holland, Aberdeen FC)	1989	1
Gary Stevens (angol, Everton FC)	1985	1
Karl Stotz (osztrák, Austria Wien)	1961	1
Zygfryd Szoltysik (lengyel, Górnik Zabrze)	1967	1
Marco Tardelli (olasz, Juventus FC)	1982	1
Andreas Thom (NDK-beli, FC Dynamo Berlin)	1985	1
Klaus „Banne” Urbanczyk (NDK-beli, FC Chemie)	1964	1
François Van der Elst (belga, Anderlecht)	1978	1
Blagoje Vidinics (jugoszláv, Radnicki Beograd)	1960	1
Jesús Maria Zamora (spanyol, Real Sociedad)	1981	1

(Összesen 470 játékos szerepel a rangsorban. Az azonos pontszámok esetén a győzelmelek száma döntött.)

A KLUBOK ÖRÖKRANGSORA

1.	FC BAYERN MÜNCHEN (német)	1308
2.	JUVENTUS FC (olasz)	1150
3.	AC MILAN (olasz)	1041,5
4.	REAL MADRID FC (spanyol)	831
5.	FC BARCELONA (spanyol)	735
6.	FC INTERNAZIONALE (olasz)	726
7.	MANCHESTER UNITED FC (angol)	663
8.	AFC AJAX (holland)	603,5
9.	HAMBURGER SV (német)	395
10.	SL BENFICA (portugál)	361
11.	DINAMO KJEV (szovjet)	329,5
12.	BORUSSIA MÖNCHENGLADBACH (német)	279,5
13.	Liverpool FC (angol)	275,5
14.	Crvena zvezda Beograd (jugoszláv)	271
15.	RSC Anderlecht (belga)	257
16.	OLYMPIQUE MARSEILLE (francia)	224,5
17.	Tottenham Hotspur FC (angol)	199
18.	DINAMO MOSZKVA (szovjet)	195
19.	1FC Köln (német)	180,5
20.	US Cagliari (olasz)	172
21.	Girondins de Bordeaux (francia)	159
22.	DUKLA PRAHA (csehszlovák)	146
23.	FERENCVÁROSI TC (magyar)	142,5
24.	West Ham United FC (angol)	137
25.	PHILIPS SV (holland)	132
26.	Hellas Verona (olasz)	129,5
27.	AS Roma (olasz)	122,5
28.	AS Saint-Étienne (francia)	109,5
29.	Nancy-Lorraine (francia)	101,5
30.	Stade de Reims (francia)	85,5
31.	Budapesti Honvéd SE (magyar)	85
32.	Celtic FC (skót)	77
33.	FC Porto (portugál)	76,5

34.	Legia Warszawa (lengyel)	69
35.	Szpartak Moszkva (szovjet)	60,5
36.	Leeds United FC (angol)	60
37.	AC Fiorentina (olasz)	57,5
38.	Feyenoord Rotterdam SC (holland)	56
39.	SK Rapid Wien (osztrák)	54,5
40.	Újpesti Dózsa SC (magyar)	53
41.	Everton FC (angol)	52
42.	Torpedo Moszkva (szovjet)	51
43.	Atlético Madrid (spanyol)	50,5
44.	UC Sampdoria (olasz)	50,5
45.	BLACKPOOL FC (angol)	50
46.	Rot-Weiss Essen (német)	45,5
47.	Derby County (angol)	36,5
	Widzew Łódź (lengyel)	36,5
49.	Dinamo Tbiliszi (szovjet)	35
	Slovan Bratislava (csehszlovák)	35
51.	AS Monaco (francia)	34
	CDNA, ill. CSZKA Szófia (bolgár)	34
53.	VfB Stuttgart (német)	32,5
54.	Fulham FC (angol)	32
	Wolverhampton Wanderers (angol)	32
56.	Borussia Dortmund (német)	31
	FC Bruges (belga)	31
	Lanerossi Vicenza (olasz)	31
59.	1. FC Kaiserslautern (német)	30
	SK Beveren-Waas (belga)	30
61.	Nottingham Forest FC (angol)	27,5
62.	FK Austria Wien (osztrák)	27
	SS Lazio (olasz)	27
64.	Aberdeen FC (skót)	26
	KSC Lokeren (belga)	26
66.	Schalke 04 (német)	25,5
67.	Dinamo Bucuresti (román)	25
68.	Örgryte IS Göteborg (svéd)	24
	Steaua Bucuresti (román)	24
70.	CSZKA Moszkva (szovjet)	22
	SV Werder Bremen (német)	22
72.	Stal Mielec (lengyel)	20
73.	Vasas SC (magyar)	18
74.	Torino Calcio (olasz)	17,5
75.	FC Paris St.-Germain (francia)	17
	Karlsruher SC (német)	17

Levszki Szófia (bolgár)	17
Standard Liege (belga)	17
79. FK Partizan Beograd (jugoszláv)	16
Górnik Zabrze KS (lengyel)	16
Tatabányai Bányász SC (magyar)	16
82. Vejle BK (dán)	15,5
83. AJ Auxerre (francia)	15
FC Nantes (francia)	15
Real Zaragoza (spanyol)	15
86. Eintracht Frankfurt (német)	14
87. KV Mechelen (belga)	13
Real Sociedad (spanyol)	13
Stoke City FC (angol)	13
90. Charlton Athletic (angol)	12,5
91. Lokomotiv Plovdiv (bolgár)	12
Manchester City FC (angol)	12
Wuppertaler SV (német)	12
94. AC Mantova (olasz)	11
FC Bologna (olasz)	11
96. Arsenal FC (angol)	10
Dnyepri Dnyepetrovsk (szovjet)	10
Racing Club de Paris (francia)	10
99. Hajduk Split (jugoszláv)	9,5
100. Ipswich Town FC (angol)	9
SK Lierse (belga)	9
102. FC Padova (olasz)	8
Perugia (olasz)	8
104. 1. FC Magdeburg (német)	7
Aston Villa FC (angol)	7
Detroit Express (amerikai)	7
OGC Nice (francia)	7
Panathinaikos AO (görög)	7
Sparta Praha (csehszlovák)	7
110. IFK Göteborg (svéd)	6,5
111. AZ' 67 Alkmaar (holland)	6
Burnley FC (angol)	6
FC Sachsenring Zwickau (német)	6
FK Szarajevo (jugoszláv)	6
Rangers FC (skót)	6
SSC Napoli (olasz)	6
117. Galatasaray SK (török)	5
Stade Français (francia)	5
Watford FC (angol)	5

120.	FC Nürnberg (német)	4,5
121.	AC Parma (olasz)	4
	Atalanta BC (olasz)	4
	Brøndbyernes IF (dán)	4
	Chelsea FC (angol)	4
	IFK Norrköping (svéd)	4
	MTK (magyar)	4
	Sporting Club de Portugal (portugál)	4
	SZKA Rosztov (szovjet)	4
	Universitatea Craiova (román)	4
	VSS Kosice (csehszlovák)	4
131.	Sunderland AFC (angol)	3,5
132.	Bohemians Praha (csehszlovák)	3
	CH Bratislava (csehszlovák)	3
	FK Vojvodina (jugoszláv)	3
	Iraklisz Szaloniki (görög)	3
	LKS Lódz (lengyel)	3
	SEC Bastia (francia)	3
	Southampton FC (angol)	3
	Spartak TAZ Trnava (csehszlovák)	3
140.	Betis Sevilla (spanyol)	2,5
	FC Sevilla (spanyol)	2,5
142.	Catania (olasz)	2
	FC Hansa Rostock (német)	2
	IF Östers Växjö (svéd)	2
	Leicester City FC (angol)	2
	Lokomotiv Szófia (bolgár)	2
	Lyngby BK (dán)	2
	Neuchâtel Xamax (svájci)	2
	Olympiakosz Pireusz (görög)	2
	Olympique Nîmes (francia)	2
	Örebro SK (svéd)	2
	Pisa SC (olasz)	2
	SCO Angers (francia)	2
154.	Hammarby IF (svéd)	1,5
	West Bromwich Albion (angol)	1,5
156.	AC Cesena (olasz)	1
	Åtvidabergs FF (svéd)	1
	AEK Athen (görög)	1
	Berliner FC Dynamo (német)	1
	Boavista Porto (portugál)	1
	FC Zürich (svájci)	1
	First Vienna (osztrák)	1

Flamurtari Vlorë (albán)	1
Hallescher FC Chemie (német)	1
Hållrup IK (dán)	1
La Chaux-de-Fonds (svájci)	1
Newcastle United (angol)	1
Queen's Park Rangers (angol)	1
Radnicki Beograd (jugoszláv)	1
Rapid Bucuresti (román)	1
Real Sporting Gijón (spanyol)	1
SG Dynamo Dresden (német)	1
Sportul Studentesc Bucuresti (román)	1
Tennis Borussia Berlin (német)	1
Trabzonspor (török)	1
US Bari (olasz)	1
Vancouver Whitecaps (kanadai)	1
Wiener Sportklub (osztrák)	1
Wismut Karl-Marx-Stadt, ill. Aue (német)	1
Young Fellows (svájci)	1
Zseljeznicsar Szarajevo (jugoszláv)	1
182. Cardiff City (walesi)	0,5
Montpellier-La Paillade (francia)	0,5
Olympique Lyon (francia)	0,5
Paris FC (francia)	0,5
Portsmouth FC (angol)	0,5
Racing Club de Lens (francia)	0,5
Swansea Town (walesi)	0,5
FC Valencia (spanyol)	0,5

(Összesen 189 klub szerzett pontot.)

NOVO*plusz*

KERESKEDELMI KFT.

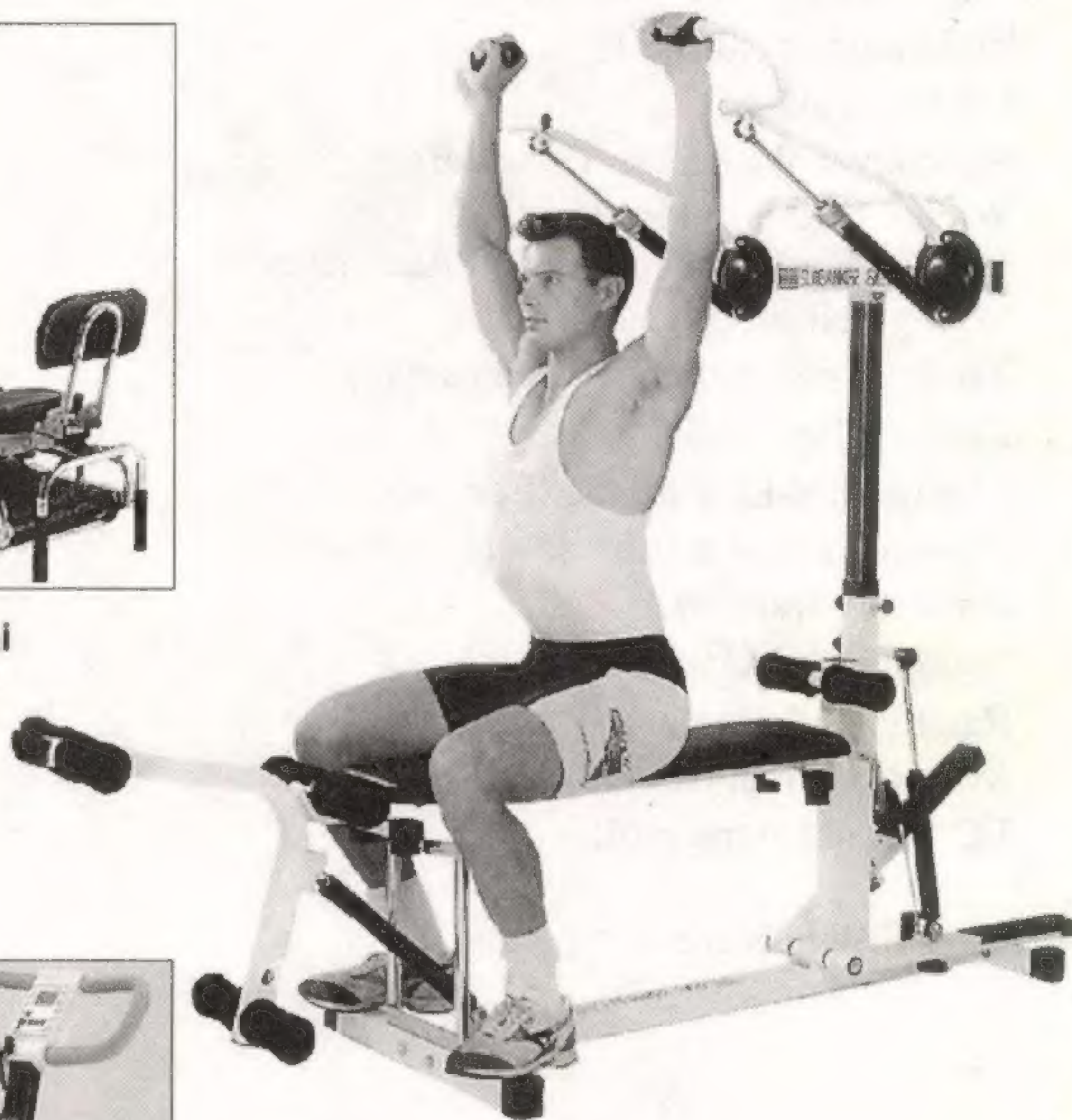
1149 Budapest XIV., Egressy út 72.

Telefon: 183-0503, 163-2698

Telefax: 163-3197

**12 funkciós szobai
kondicionáló szer**

Komplett kondicionáló padok

**Kondicionáló kerékpárok
a legegyszerűbbtől
a komfort típusokig**

Stratis Nikolaidis

Az igazi

GÖRÖGORSZÁG

A kultúra bölcsőjéhez, Hellász földjére hívjuk, ahol a tengernél csak az ég színe kékebb, s ahol még a köszönésnek is zenéje van:

KALIMERA!

Nemcsak mondjuk. Gondoskodunk is róla, hogy Önnek Görögországban csupa jó napja legyen. Mielőbb fáradjon be irodánkba.

Athén Stratis Tours budapesti képviselete
1056 Budapest, Nyáry Pál u. 7.,
tel.: 266-5985, 137-9556, fax: 266-5984

EZ AZ UTAZÁS EGÉSZEN MÁS LESZ...

- mert helyismeretünk egyedülálló, hiszen a Stratis Tours maga a GÖRÖG
- mert június 10-től folyamatosan szervezett 11 napos superprogramunkban a gondtalan pihenés és a klasszikus körutazás egyaránt helyet kaphat, tetszése szerint
- mert ha a légi utazást választja, saját különgépünkkel visszük Athénba, ahonnan luxusautóbusszal és hajóval érheti el további úticéljait, Rodoszt, Kos vagy Kréta szigetét, Korfut, Loutrakit, Chalkidikit és a többi csodás görög vidéket
- mert akár szállodában, akár tengerparti apartmanban óhajt pihenni, az elhelyezés garantáltan luxusszínvonalú
- mert áraink nemcsak szerényebbek a szokásosnál, hanem rugalmasan alkalmazkodók is (részvételi díjak 48 000 Ft-tól a választott úticéltól függően; egyéni utazóknak még olcsóbban!)

GÖRÖGORSZÁG az igazi.

Újdonság: 1995-től spanyolországi utak is!

S ez még nem minden! Forgalmazzuk a mediterrán éghajlat csodás termékeit, így Magyarországon élvezheti a görög déligyümölcsöket, zöldségféléket, különféle élelmiszer- és italféleségeket, valamint a spanyol árucikkeket is.

A könyv ára 590 Ft. (Áfával)

Derby

karaterápiás cikke

- Fűszeres, modern, férfias illattal
- Vitamin- és menthol tartalmuk elősegíti a bőr frissen maradását, az apró sérülések gyors gyógyulását
- Adalékanyagaik gyulladáscsökkentő, vérzéscsillapító hatásúak, bőregenerálók
- Használatuk egész nap kellemes, friss közérzetet biztosít.

HAZAI JÓ MEGFIZETHETŐ

Kmety